

ISILTÄ PERITTYÄ -

Näkemyksiä huono- tai hyväosaisuuden periytymiseen.

Juha Erkkilä

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak, Pori

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Erkkilä, Juha. Isiltä perittyä - Näkemyksiä huono- tai hyväosaisuuden periytymiseen. Kevät 2018. 237 s., 4 liitettä

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonian virkakelpoisuus.

Huono- ja hyväosaisuus ovat ihmisen kokemuksia. Itsensä huono-osaiseksi kokeminen lamaannuttaa ihmistä ja kokemus hyväosaisuudesta antaa ulkoisia lähtökohtia paremman tyytyväisyyden. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää huomioida näiden periytymistä seuraavalle sukupolvelle. On tuettava hyväosaisuuden periytymistä ja katkaistava huono-osaisuuden periytyminen. Tutkimusten perusteella tiedetään, mitkä ulkoiset merkit johtavat suurella todennäköisyydellä huono-osaisuuden periytymiseen. Huono-osaisuus ei ole vain taloudellisesti määriteltävissä oleva asia. Ihminen kaipaa elämässään sopivasti tyydytystä elintasossa, yhteisyydessä sekä itsensä toteuttamisessa. Yhteiskunnan on pyrittävä tukemaan huono-osaisuuden ennaltaehkäisyä. Seurakunnan diakoniatyön tulee suunnata työn painopistettä enemmän ennalta ehkäisevään suuntaan. Hyviä tuloksia saavutettaisiin auttamalla lapsiperheitä, joilla on riski antaa lapselle perintönä huono-osaisuus. Diakoniatyö voi olla merkittävässä asemassa ihmisen yhteisyyden ja itsensä toteuttamisen aluella.

Tässä opinnäytetyössä ihmisen huono- tai hyväosaisuutta on pohdittu kolmesta näkökulmasta. Ensiksi asiaa on käsitelty tieteellisten julkaisujen kautta. Toinen näkökulma on kerätty opiskelijoiden, nuorten aikuisten ryhmästä. Kolmas näkökulma on iäkkäiden miesten ryhmästä.

Aiheeseen liittyvät tieteelliset julkaisut valittiin uusimpien aihetta käsittelevien tekstien joukosta. Kahdelta ryhmältä kerättiin kokemuspohjaisia mielipiteitä aiheesta. Nuorten aikuisten ryhmästä vastauksia kerättiin kysymyslomakkeella. Miesten piirissä aineistoa saatiin ryhmähaastattelun avulla. Molempia ryhmiä alustettiin pitkällä opetuksella ylisukupolvisesta periytymisestä Raamatusta kerätyn aineiston pohjalta. Alustuksen tarkoitus oli johdatella kuulijat pohtimaan omia kokemuksia huono- ja hyväosaisuuden periytymisestä.

Olemme oman historiamme summa. Suurimmat loppuelämäämme vaikuttavat asiat tapahtuvat lapsuudessa. Kun estetään huono-osaisuuden periytymistä ja tuetaan hyväosaisuuden jatkumista saavutetaan parhaimmat tulokset lapsiperheiden kohdalla.

Kirkon diakoniatyön tulee näyttää esimerkkiä huono-osaisuuden ylisukupolvisen periytyksen ennaltaehkäisyssä.

Asiasanat: huono-osaisuus, hyväosaisuus

ABSTRACT

Erkkilä, Juha. Handed-down by the father - Insights from the inheritance of underprivileged or privileged. 237 p., 4 appendices. Language: Finnish. Spring 2018.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis discusses the underprivileged and privileged of human beings from three perspectives. First, the topic was examined through scientific publications. Another aspect was gathered from the group of students, young adults. The third aspect came from the group of older men.

The relevant scientific publications were selected from among the latest published ones. From two groups were collected experience-based opinions on the topic. There was first an introduction to both groups about the concept of over generational inheritance based on the material from the Bible. The aim of the introduction was to lead the listeners to reflect their own experiences of inheritance of underprivileged and privileged. Answers from the young adult group were collected by a survey. In the men's group, the material was obtained through group interviews.

As a result of the study, to be underprivileged and privileged are human experiences. Experience of being underprivileged can paralyze a person. From the point of view of society, it is important to identify and stop the chain of intergenerational underprivileged inheritance. Based on the studies, it is well known which external factors are likeable to lead highly to disadvantage. We are a sum of our own history. The biggest things affecting the end of our lives are happening in childhood. The best results for families with children can be achieved by preventing underprivileged inheritance and supporting the continuation of privileged.

In conclusion, the parish diaconal work has to focus more on preventive social work. Good results would be achieved by helping families with children who are at risk to inherit the disadvantage. Diaconal work can play a significant role in the area of community and self-realization. Parish deacon work should be displayed as an example of the preventing of over generational underprivileged inheritance.

Keywords: underprivileged, privileged

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. HUONO- JA HYVÄOSAISUUS	10
2.1. Huono-osaisuuden kasautuminen	13
2.2. Ylisukupolvisuus	16
2.3. Kirkon diakoniatyön haasteet	22
3. TEEMAN PARISSA KAKSI RYHMÄÄ	24
3.1. Kappeli-ilta	24
3.1.1. Illan suunnittelu	26
3.1.2. Menetelmälliset ratkaisut	27
3.1.3. Illan toteutus	29
3.2. Miesten piiri	32
3.2.1. Illan suunnittelu	33
3.2.2. Menetelmälliset ratkaisut	34
3.2.3. Illan toteutus	35
4. NÄKÖKULMIA AINEISTOSTA	40
4.1. Kappeli-illan koottuja näkökulmia kyselystä ja keskusteluista	40
4.1.1. Kyselystä poimittuja	41
4.1.2. Illan keskusteluista poimittuja	44
4.2. Miesten piirin koottuja näkökulmia keskustelusta	45
4.2.1. Olemme oman historiamme summa	46
4.2.2. Olemme valmistamassa tulevaisuuttamme	50
5. HUOMIOITA ALUSTUKSISTA JA PALAUTTEESTA	54
5.1. Alustusten valmistelusta	54
5.2. Palautteesta poimittua	56
6. POHDINTA	58
LÄHTEET	64

Liite 1	66
Liite 2	211
Liite 3	224
Liite 4	226

1. JOHDANTO

Mikä on perittyä ja mikä opittua elämän varrelta? Miten paljon opitut ja perityt asiat määrittelevät lapsen tulevaa huono- tai hyväosaisuutta? Millainen elämä ylipäättään määritellään joko huono- tai hyväosaiseksi? Näiden kysymysten pariin uppoudutaan tämän opinnäytetyön kanssa. Tämä opinnäytetyö ei anna ratkaisua ylisukupolviseen periytymiseen, mutta toivottavasti antaa joitakin näkökulmia toimia sosionomi diakonin työtehtävissä erityisesti huono-osaisiksi itsensä mieltävien kanssa. Opinnäytetyö on onnistunut tehtävässään, jos se saa lukijansa pohtimaan erityisesti huono-osaisuuden periytymisen ehkäisemistä tai hyväosaisuuden jatkumista seuraavaan sukupolveen.

Elämän huono- tai hyväosaisuutta ei voi mitata pelkästään ulkoisilla mittareilla. Huono- tai hyväosaisuuden kokemiseen ja siten elämän mielekkyyteen vaikuttava asia on oma tunne. Tunnetko olevasi huono- tai hyväosainen? Emme pysty vaikuttamaan ihmisen elämään taloudellisesti tai ulkoisia asioita muuttamalla kuin hetkellisesti. Aikuinen ihminen on kuitenkin eniten omaan elämäänsä vaikuttava tekijä, joten tuki on parasta silloin, jos se auttaa tuettavan oman elämän hallintaan. Jokaisella ihmisellä on huono-osaisuutta tukevia ominaisuuksia. Näiden ominaisuuksien tunnistaminen on peruslähtökohta siihen, että elämässä voi välttää niiden aktivoitumista. Parhaassa tapauksessa voimme olla auttamassa ihmisiä oppimaan pois elämäntasoa heikentävistä asioista. Näissäkin tilanteissa onnistumisen kannalta on oleellisinta autettavan oma halu muutokseen.

Kuinka merkittävät pelimerkit saamme jo syntymässämme elämämme huono- tai hyväosaisuuden kannalta, on mielenkiintoinen kysymys. Mihin asioihin voimme vaikuttaa kasvatuksessa? Miten elämäämme voidaan vaikuttaa ympäristötekijöillä? Lapsen huoltajien on varauduttava näihin muuttujiin oikeilla valinnoilla kasvatusta vaiheessa. Valinnat ovat kuin siemenet, joiden sato nähdään vasta ajan kanssa. Oikea siemenvälinä antaa parhaan sadon, väärät siemenet tarkoittavat heikkoa satoa tai uudelleen muokkausta ja kylvöä. Olen tehnyt pit-

kään työtä nuorten parissa kotipaikkakunnallani. Vastaani on tullut monia nuoria, joiden toisen tai molemmat vanhemmat olen tiennyt tai tuntenut näiden nuorten ikäisinä. Olen usein saanut huomata, että vanha sanonta, ettei omena kauas puusta putoa, pitää sangen hyvin paikkansa.

On haastavaa tutkia sukupolvelta toiselle siirtyvää perimää. Tuloksien keräämiseen kuluu aikaa vähintään toista sukupolvea. Olen opiskelut tätä tutkintoa työni ohessa. Opinnäytetyön suunnitelman hyväksyitin jo kolme vuotta sitten. Opinnäytetyön piti olla alkujaan kirjatutkimus tyyppinen, jossa tutkin Raamatun pohjalta viiden sukupolven elämää Terahista Jaakobin poikiin. Olin innostunut tästä ideasta, mutta tein työtä verkkaisesti. Diakin ohjeistus opinnäytetyön arvioinnista oli kuitenkin muuttunut tämän prosessin aikana. Pelkkä kirjatutkimus ei enää kelvannut hyvin tehdyksi opinnäytetyöksi. Tavoitteena minulla oli kuitenkin panostaa laadukkaaseen opinnäytetyöhön ja tämä tarkoitti uutta suunnitelmaa. Ohjaavien opettajien kanssa pohdimme, miten jo tekemäni työ saadaan liitettyä osaksi lopullista opinnäytetyötä. Elämän huono- ja hyväosaisuuden ylisukupolvinen perityminen on ajankohtainen aihe, johon Raamattu tutkielmani sopii teemallisesti hyvin. Päätimme, että kokoan opinnäytetyöni kahden tilaisuuden kautta saamani palautteen pohjalta, jotka alustan Raamattu tutkielmasta tehdyillä opetuksilla. Näiden lisäksi opinnäytetyöhöni haen uusimmista tieteellisistä artikkeleista kootun teoria osuuden. Tämä raportti on varsinainen opinnäytetyö. Luet juuri tätä raporttia, jonka liitteenä on alkuperäinen sukututkielma Raamatun kertomuksista. Sukututkielma sai nimekseen Isiltä perittyä. (LIITE 1.) Nimi ei ole valittu sukupuolia syrjiväksi. Raamattu ilmoittaa teksteissään sukupolvien kohdalla isien pojat ja poikien isät. Vain harvoin kerrotaan isien tyttäristä. Käsittelemässäni Raamatun sukupolvi jaksossa on mainittu yksi äiti tytär suhde. Tämä on Lea äidin ja Dina tyttären. (1. Moos 34:1) Tämän lisäksi Raamattu ei kerro nimeltä montaa äiti tytär paria. Isiltä perittyä siirtyi myös osaksi tämän opinnäytetyön nimeä.

Valitsemani sukupolvijakso ei ole pisin, joka on Raamatussa kerrottu, mutta tästä jaksosta löytyy ylivoimaisesti eniten aineistoa. Jaksossa näkee eri ihmisten kasvuympäristön vaikutusta seuraavaan sukupolveen ja edellisiltä sukupolvilta

opittujen käyttäytymistapojen siirtymistä. Raamatun tekstejä lukiessa voi pohtia, mitkä esille tulleista tapahtumista kertovat edellisiltä sukupolvilta omaksuttuja tai jopa veren perintönä tulleita käyttäytymismalleja. Perhesuhteet, elinympäristö ja monet muut asiat ovat vanhempien käsissä ja vaikuttavat merkittävästi lasten kasvamiseen. Raamatun avulla voimme tarkastella joidenkin ihmisten koko elämää ja poimia sieltä monia isiltä perittyjä käyttäytymismalleja, sekä löytää myös ominaisuuksia, jotka tulevat geeneistä.

Raamattu on kaiketi eniten tutkittu kirja maailmassa. Opinnäytetyön liitteenä olevassa tutkielmassa, Raamattu on aineiston ensisijainen tietolähde. Sen tekstin pohjalta on kerätty tietoa kuten mistä muusta kirjasta tahansa. En käsittele mitään Raamatun historiaan, aitouteen, Raamatun tutkimukseen tai muuhun Raamattu -kritiikkiin liittyvää. Tutkielman muutamassa kohdassa pohdin kerronnan todennäköistä poikkeamaa aikajärjestyksestä, sekä pohdin esim 1. Moos 46:ssa olevan nimilistan tarkkuutta. Olen siis muutamia perusteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta kerännyt aineiston tutkielmaani juuri sellaisena Raamatun sivuilta, kuin se on sinne kirjoitettu. Tämän kerätyn tiedon pohjalta onnistuin löytämään Raamatusta tavalliset ihmiset Jumalan suurten suunnitelmien välikappaleina. Löysin myös ihmisiä, joiden kasvuympäristö vaikuttaa heidän elämäänsä, kuten tapahtuu tänäänkin. Vanhempien valinnat vaikuttivat suurina aaltoina lapsiin ja pienempinä aaltoina lapsenlapsiin. Näin on ollut ja näin tulee aina olemaan.

Tutkielmassa käytän ja viittaan ensisijaisesti Raamattuun, joka on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Joissain kohden viittaan tai käytän lähteenä myös muita käännöksiä Raamatusta. Näissäkin tapauksissa käyttämäni käännökset ovat ensisijaisesti kirjallisuus lähteitä, joiden avulla haen tutkinnan kohteina oleville henkilöille monipuolisemman kerronnan. Tutkielman lähteenä on ollut myös muuta kirjallisuutta, joka valaisee sekä kyseisiä henkilöitä että paikallista kulttuuria, elinolosuhteita tai muita elämiseen vaikuttavia asioita.

Tämä Isiltä perittyä -tutkielma on käytännössä tämän opinnäytetyön pohja-aineistoa, koska tein sen pohjalta molempien luentotilaisuuksien opetukset. Näistä tilaisuuksista olen kerännyt opinnäytetyöhöni raportin. Raportointiin sisällytän toiminnan suunnittelun ja esittelen toteutuksen. Lisäksi kokoan teoreettisena viitekehyksenä näkökulmia, joita näiden luentotilaisuuksien keskusteluista sekä toteuttamastani kyselystä sain. Raportissani menetelmällisestä näkökulmasta kuvailen myös tilanteiden ryhmäkeskustelua sekä sitä vastaavaa menetelmällistä ratkaisua.

2. HUONO- JA HYVÄOSAISUUS

Huono- ja hyväosaaisuutta määritellään monin eri tavoin. Jokainen aihetta käsittelevä tutkimus tai raportti yleensä ensin määrittelee, miten tuossa kohden raja- viivat piirretään. Edellä mainituille termeille löytyy myös rinnakkaisia sanoja, joi- ta käytetään näkökulmasta riippuen korostamaan asioiden eri puolia. Hyväosai- suutta käsitellään onnellisuus tai hyvinvointi termien alaisuudessa. Huono-osai- suudelle löytyy synonyymien tavoin käytettyjä termejä kuten köyhyys tai syr- jäytyminen. Ihmisten huono- tai hyväosaaisuutta mitataan monilla eri mittareilla. Tätä tehdään keräämällä tietoa ihmisten tulotasosta, koulutustasosta, tervey- dentilasta tai asuinoloista. Huono- tai hyväosaaisuutta tutkitaan myös psykoso- siaalisista ongelmista käsin. Lisääntyneet merkinnät väkivalta- ja huumausaine- rikollisuudesta, psykiatrisesta hoidosta, lastensuojelutapauksista, toimeentulotu- loavusta sekä alkoholikuolemista on yleisesti ymmärretty merkkeinä huono- osaisuudesta. (Blomgren 2005, 34.)

Huono- ja hyväosaisuuden määrittämisessä on yksi merkittävä vaikeus. Huono- tai hyväosaisuus on ensisijaisesti tunne ja sitä on mahdoton mitata vertailukel- poisesti. On määriteltävissä vain ihmisryhmät, jotka todennäköisesti kokevat olevansa huono- tai hyväosaisia. Pelkistetyimmillään rikkaat halutaan nähdä kaikilla elämänalueilla hyväosaisina ja köyhät vastaavasti huono-osaisina. Voi- daan kuitenkin kysyä, kuinka hyvin stereotyyppit pitävät paikkansa: onko onnelli- sia köyhiä ja löytyykö rikkaista onnettomia (Kainulainen 2014, 485).

Kun tutkitaan huono- tai hyväosaaisuutta, niin tutkimuksissa käytetään seura- vantyypisiä kysymyksiä: Kun ajattelet tämänhetkistä elämääsi kokonaisuutena, niin kuinka tyytyväinen tai tyytymätön olet siihen? Pyydetään arvioita seuraavis- ta tunnetiloista: yksinäisyys, masentuneisuus, epäonnistuneisuus, onnellisuus, rakastuneisuus sekä kokeeko itsensä ihmiseksi jota rakastetaan. Kun talouten- ne kaikki tulot otetaan huomioon, saatteko tavanomaiset menonne niillä kate- tuiksi? Huono- ja hyväosaaisuutta tutkitaan myös pyytämällä vastaamaan seu- raaviin väittämiin sosiaalisesta elämästä: työ ja perhe- elämäni ovat hyvin tasa-

painossa, sosiaaliset suhteeni ovat minua tukevia ja palkitsevia, ihmiset kunnioittavat minua, minulla on hyvät mahdollisuudet osallistua paikallisiin tapahtumiin, edistän aktiivisesti muiden hyvinvointia ja onnellisuutta, asuinalueeni ihmiset kohtelevat minua tasa-arvoisesti ja keskustelen mielelläni naapureitteni kanssa. Aineistoa kerätään myös pyytämällä vastausta seuraaviin väittämiin varallisuudesta: haluaisin ansaita enemmän rahaa, haluaisin omistaa hienomman auton, haluaisin isomman tai hienomman talon, haluaisin omistaa enemmän vaatteita, haluaisin omistaa enemmän muodikkaita vaatteita, haluaisin omistaa hienompia elektronisia laitteita (esim. TV, stereot, tietokone) ja tai kodinkoneita (esim. liesi, jääkaappi), haluaisin että minulla olisi useammin varaa käydä syömässä ravintolassa, haluaisin että minulla olisi useammin varaa mennä ulos elokuviin, konsertteihin, huvipuistoihin jne., haluaisin matkustaa useammin lomalle eksoottisiin paikkoihin ja toivoisin olevani rikkaampi. (Kainulainen 2014, 489–490.)

Huono-osaisuus ei merkitse automaattisesti huonoa elämänlaatua ja taasen hyväosaisuus ei takaa hyvää elämänlaatua. Elämänlaatu ei ole pelkästään ulkoisten olosuhteiden summa. Tutkimuksissa, jotka on toteutettu ruoka-avustusten yhteydessä, eli niin sanotuissa leipäjonoissa, noin neljännes ei koe itseään erityisen huono-osaiseksi, vaikka he ovat sitä hyvinvoivaan valtaväestöön nähden. (Ohisalo 2015, 443.) Maailmanlaajuisesti tutkimukset tukevat tätä suomalaista leipäjonotutkimusta. Kun tutkittavana on ollut sekä vähävaraisia että varakkaita, on havaittu, että on löydettävissä ryhmiä, joissa ulkoinen ja sisäinen hyvinvointi ovat ristiriidassa keskenään. Näissä tutkimuksissa vain neljännes köyhiksi määritellyistä ihmisistä koki elämään tyytyväisyytensä matalaksi. (Kainulainen 2014, 486.)

Puolueettomat ja omaan mielipiteeseen perustuvat mittarit köyhyydestä ja eriarvoisuudesta tuottavat usein erilaisia tuloksia. Huono-osaisuuden ulkoinen luokittelu ei aina vastaa ihmisten omaan identiteettiin perustuvaa määrittelyä, silloin ulkopuolelta arvioitu ja ihmisen itsensä kokema huono-osaisuus eivät kohtaa. Sama materiaalinen tila voi tarkoittaa yhdelle kohtuullista ja hyväksyttävää tasoa ja toiselle kurjuutta. (Ohisalo 2015, 437.)

Blomgren väitöstutkimuksessaan, Huono-osaisuus Suomen kaupunkiseutukunnissa: alue-erot ja sosiaalisen ympäristön vaikutukset 1990-luvulla, on pohtinut huono-osaisuuden määrittelemistä suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmalla. Pääasiassa tutkittaessa yhteiskunnallista huono-osaisuutta on kiinnitetty huomiota työttömyyteen tai työllistymisen ongelmiin, köyhyyteen, asumiseen liittyviin ongelmiin sekä perheongelmiin (Blomgren 2005, 19). Huono-osaisuuteen liittyy merkittävä yhteiskunnallinen syrjäytymisvaara. Yhteiskunnasta syrjäytyneet kokevat olevansa pääosin myös huono-osaisia. Syrjäytyminen näkyy yksilön ja yhteiskunnan siteiden heikkenemisenä sekä hyvinvointipuutteiden kasaantumisenä. Syrjäytymisestä seuraa ulkopuoliseksi jääminen yhteiskunnan normaaleina pidettyjen toimintojen täydestä osallisuudesta. (Blomgren 2005, 20.)

Ihmisellä voi olla työ tai hän on opiskelija, kotona lapsen kanssa tai eläkkeellä, mutta rahat eivät tunnu riittävän. Milloin ihminen on köyhä? Köyhyyttä ei voi mitata vain rahan tai varallisuuden mukaan, vaikka ne antavat peruslähtökohdat. Köyhyys on myös kokemus, johon vaikuttavat ikä, koulutus, sosioekonominen asema, kotitalouden tyyppi sekä siviilisääty. (Blomgren 2005, 27.) Ihminen suhteuttaa oman olotilansa ympäristöönsä ja siitä merkittävät eroavuudet, erityisesti heikompaan suuntaan, vaikuttavat köyhyyden tunteeseen. Myös asuinolot, jotka ovat heikentyneet aikaisemmasta ja äärimmäisessä tapauksessa muuttuneet asunnottomuudeksi, muuttavat taloudellisen huono-osaisuuden tunteen aistein havaittavaksi. Resurssien näkökulmasta käytettävissä olevat tulot ja niiden riittävyys sellaiseen elintasoon, jota kukin tavoittelee, on toinen keskeinen hyvinvoinnin lähde (Kainulainen 2014, 488).

Yksi merkittävä ongelma, tutkittaessa huono-osaisiksi itsensä tuntevia, on heidän vaikeampi kohtaaminen. Tutkimusaineistot sisältävät usein puutteellisesti tietoa huono-osaisimmista. Puhelinhaastattelut tai postikyselyt eivät tavoita heikoimmassa asemassa olevia. Huono-osaisimmista on toisaalta saatavissa rekisteripohjaista tietoa. Rekisteripohjaisessa tutkimuksissa on omat rajoituksensa: siinä missä rekisteriaineistoista selviää esimerkiksi toimeentuloturvan tarve

sekä saadut ja maksetut etuudet, on niiden vaikuttavuuden arviointi ja suhteuttaminen yksilöiden elämäntilanteisiin vaikeaa. (Ohisalo 2015, 438.)

Hyväosaisuus ei aina tarkoita hyvinvointia. Hyvinvointi merkitsee tyytyväisyyttä eri elämänalueisiin (Kainulainen 2014, 486). Hyväosaisuuden yleisin mittari on varallisuus. Raha näyttää olevan merkittäväntä niille, joilla sitä ei ole tai sitä on paljon. Molemmat näistä ryhmistä kaipaavat sitä lisää. Raha ei kuitenkaan tuo onnea. Elämään tyytyväisyys kasvaa tulojen lisääntyessä, mutta onnellisuuden kasvu loppuu tietyn tulorajan jälkeen (Kainulainen 2014, 487). Ei voi määrittellä mikä tuo ihmiselle eniten hyvinvointia. Hyvinvointi koostuu useammasta osa-alueesta, joita ihminen tarvitsee kaikkia ollakseen oloihinsa tyytyväinen. Kuitenkin voidaan todeta, että ihmissuhteet ovat yksi keskeisimmistä hyvinvoinnin lähteistä (Kainulainen 2014, 488). Ihmissuhteissa näyttää olevan kaksi osa-aluetta, jotka eniten näyttävät vaikuttavan ihmisten hyvinvointiin. Muilta tuleva kunnioitus sekä rakkaus, vaikuttavat hyvin voimakkaasti elämämme tyytyväisyyteen. Näiden asioiden kunnossa olo on merkittävämpi asia hyvinvointiin ja elämän tyytyväisyyteen kuin taloudellinen tilanne. (Kainulainen 2014, 494.) Ei riitä ihmisen hyvinvoinnin edistämisen kannalta, että hänellä on työtä ja varaa maksaa laskut, mikäli tämän hintana on ihmisistä eristäytyminen, syrjäytyminen yhteisöistä ja vuorovaikutuksesta muihin ihmisiin (Kainulainen 2014, 495).

2.1. Huono-osaisuuden kasautuminen

Huono-osaisuudella on useita eri ulottuvuuksia, mutta niillä on taipumus kasautua. Huono-osaisuuden eri ulottuvuuksiksi voidaan löytää taloudellinen, sosiaalinen sekä terveydellinen huono-osaisuus. Vallankäytöstä, osallistumisesta, työmarkkinoista, asuntomarkkinoista sekä koulutuksesta syrjäytyminen ovat myös huono-osaisuuden ulottuvuuksia. (Blomgren 2005, 21.) Huono-osaisuutta voidaan lähestyä myös toisesta näkökulmasta eli hyvinvoinnin suunnalta. Hyvinvointi mielletään koostuvan kolmen perustarpeen riittävästä toteutumisesta. Ne ovat elintaso, yhteisyys ja itsensä toteuttaminen. Elintasoa mitataan työllisyydellä, tuloilla, asumisella, koulutuksella sekä terveydellä. Yhteisyysuhteita

mitataan paikallisuusyhteisyydellä, perheyhteisyydellä ja ystävyysuhteilla. Itsensä toteuttamisen muotoja mitataan koetulla arvonannolla, korvaamattomuudella, poliittisilla resursseilla sekä mielenkiintoisen vapaa-ajan toiminnan olemassaololla. (Blomgren 2005, 22.) Näiden hyvinvointia kuvaavien määreiden vähäinen vaikutus ihmisen elämässä tarkoittaa joko huono-osaisuutta tai siihen joutumisen suurta riskiä.

Työn puute on yksi merkittävin huono-osaisuuden ulottuvuus. Tämä näyttää vaivaavan miehiä vielä enemmän kuin naisia. (Blomgren 2005, 30.) Palkkatyöllä on taloudellisen hyvinvoinnin ylläpitämisen lisäksi vaikutusta ajankäyttöön. Se tuo merkittävän osan aikuisen ihmisen sosiaalisista kontakteista ja tuo kollektiiviseen kokonaisuuteen vaikuttamisen tunteen. Työ antaa sosiaalisen aseman ja identiteetin sekä säännöllisen toimintaan osallistumisen. (Blomgren 2005, 24.) Työ pitää monia huono-osaisuuteen altistavia ominaisuuksia kurissa. Työttömyys mahdollistaa elintapoihin tai käyttäytymispiirteisiin liittyvien henkilökohtaisten ominaisuuksien aktivoitumista, jotka ovat epäedullisia. Useiden ihmisten kohdalla huono-osaisuutta edesauttavat ominaisuudet lisääntyvät työttömyyden myötä. Näitä ovat esimerkiksi alkoholin lisääntynyt käyttö, joka voi lisätä työttömyyden jatkumista sekä terveydentilan heikkenemistä. (Blomgren 2005, 25.)

Sosiaaliset suhteet ovat erityisen tärkeitä ongelmatilanteissa. Sosiaaliset suhteet voivat kompensoida ongelmatilanteista johtuvia suhteita. Perheettömyys tai myös yksinhuoltajuus ovat riskitekijöitä. Yksin asuva mies, joutuessaan työttömäksi, menettää todennäköisesti myös pääosan sosiaalisista suhteistaan ja näin huono-osaisuuden kasautumisen vaara kasvaa. Yksin eläminen voi olla myös oma valinta ja silloin työn merkitys sosiaaliin suhteisiin ei ole välttämättä niin merkittävä. (Blomgren 2005, 25–26.)

Erityisesti miesten kohdalla on huomattu työstä syrjäytymisen ja perhe-elämästä syrjäytymisen kulkevan käsi kädessä. Tämä vaikutus näyttää kulkevan molempiin suuntiin. Työttömät ovat muita useammin perheettömiä. Työttömät eroavat huomattavasti useammin kuin työssä olevat. Perheettömät ja eronneet joutuvat muita useammin työttömiksi. (Blomgren 2005, 26.) Miesten kohdalla on

huomattu seuraavan kaltainen kierre. Työttömyys johtaa helposti parisuhteen purkautumiseen tai parisuhdetta ei onnistuta muodostamaan ja tilannetta leimaavat myös heikko asumistaso, asumisen muodon ongelmat ja toimeentulovaikeudet (Blomgren 2005, 33). Edellä kuvattu, antaa monia mahdollisuuksia tehdä johtopäätöksiä. Onko mies, jolta ei suju parisuhde, myös kykenemätön työelämään? Sitooko parisuhde miehen huono-osaisuuden kasautumiselle alttiita ominaisuuksia? On kuitenkin nähtävissä, että huono-osaisuudella on hyvin suuri taipumus kasautua.

Kun ihminen huomaa elämässään merkittävän huono-osaisuuden ulottuvuuden muutoksen, niin sen on havaittu myös vaikuttavan negatiivisesti. 1990-luvun laman yhteydessä jäi moni pitkään ja hyvin työelämässä palvelut työttömäksi. Työttömyys koski myös sellaista työväkeä, joka ei ollut joutunut kokemaan merkittäviä työttömyysjaksoja elämässään. Työttömyyden pitkittyessä taloudellinen ahdinko kasvoi, läheissuhteisiin tuli ongelmia, ristiriitoja ja yksin jäämisen kokemuksia. Kokemus yksinjäämisestä johtaa uskon ja luottamuksen pulaan muita ihmisiä kohtaan, ja tästä on enää askel siihen, että henkinen ja fyysinen jakaminen pettävät. Huono-osaisuuden kasautumisesta muodostuu kierre, jossa työttömyys ja erilaiset sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat ruokkivat toisiaan. (Ohisalo 2015, 437–438.)

Huono-osaisuus tuo mukanaan terveydellisiä ongelmia. Usein ne johtuvat elämäntapojen muutoksista terveydelle haitallisiksi. Merkittävä huono-osaisuuteen liittyvä terveydellinen ulottuvuus näkyy myös psyykkisenä ja fyysisenä pahoinvointina. Tämä johtaa terveysongelmiin ja vajaakuntoisuuteen. On myös huomattu, että huono-osaisuus nostaa riskiä ennenaikaiseen kuolemaan. (Blomgren 2005, 29.)

Huono-osaisuus jakautuu monelle eri ulottuvuudelle. Vain harva ihminen voi olla vapaa kaikista huono-osaisuuden ulottuvuuksista. Yksilön tai yhteiskunnan kannalta merkittävää on huono-osaisuuden kasautuminen. Huono-osaisuudessa on muistettava, että se ruokkii itse itseään. Yksittäisen huono-osaisuuden osatekijän kanssa voi ihminen oppia elämään sen vaikuttamatta elämisen tyyty-

väisyyteen. Kun yhden ulottuvuuden rinnalle tulee toinen ja kolmas, niin todennäköisesti neljäs ulottuvuus tulee jo paljon kolmatta nopeammin. (Blomgren 2005, 31.) Tutkimuksissa on määritelty, että syrjäytyneellä ihmisellä ilmenee vähintään kaksi seuraavista kuudesta: tulot eivät riitä menoihin, vähäisen materiaalin omistus, työttömyys, heikko terveys, sosiaalisesti ulkopuoliseksi jääminen sekä kokemukset väkivallasta. On myös huomattu kasautuneeseen huono-osaisuuteen riittävän samanaikainen työttömyys ja köyhyys yhdistettynä yksin elämiseen. (Blomgren 2005, 32.)

2.2. Ylisukupolvisuus

Yhteiskunnan vakautta järkyttävä asia on ihmisten huono-osaisuuden kasvu siihen pisteeseen, että ihmiset kokevat syrjäytyneensä yhteiskunnasta. Yhteiskunta kestää pienen marginaalisen ihmisryhmän syrjäytyneitä, mutta syrjäytyneiden määrän kasvaessa yhteiskunnallinen vakaus on vaarassa. Toinen vakava asia yhteiskunnan näkökulmasta huono-osaisuudessa on sen periytyminen yli sukupolvien. Ylisukupolvisen huono-osaisuuden yleisin ilmenemismuoto on lastensuojelun asiakkuus. Lastensuojelun asiakaslasten olosuhteissa toistuvat: äidin matala koulutustaso (lähes puolet on pelkän peruskoulutuksen varassa), sairaudet ja mielenterveyden ongelmat sekä toimeentulotuen saaminen ja työttömyys, mikä voi olla yhteydessä myös matalaan koulutustasoon ja siitä johtuvaan vaikeaan työllistymiseen. Lastensuojelun asiakkaiden äidit ovat muita äitejä nuorempia ja teiniäitiys on yleisempää. (Ikäheimo. 2016, 115.)

Jos perheen tilanne pääsee muuttumaan niin huonoksi, että lastensuojelun on puututtava asiaan huostaanottamalla lapsia, niin tästä koituu yhteiskunnalle paljon kuluja. Tämä parhaassa tapauksessa katkaisee ylisukupolvisen huono-osaisuuden periytymisen, mutta ei ole tavoiteltava toimintamalli. Huostaanotot eivät aina onnistu ja huono-osaisuuden kierrettä ei onnistuta katkaisemaan. Nämä johtuvat ensisijaisesti liian myöhään toteutetusta puuttumisesta ja liian pitkään lapseen vaikuttaneesta negatiivisesta tilanteesta. Epäonnistuneet lastensuoje-

lun toimenpiteet antavat erittäin suuren todennäköisyyden huono-osaisuuden siirtymiselle ylisukupolvisesti.

Edellä kuvattu on se näkyvämpi ylisukupolvisen huono-osaisuuden periytymisen tapa. Toinen ja uudempi ilmiö on perheiden tyytyminen niukkoihin oloihin. Yhteiskunnan sosiaalityössä tavataan jo kolmannen tai neljännen polven huono-osaisia. Ero edellä kuvattuun tilanteeseen on se, että lastensuojelu ei ole joutunut puuttumaan asiaan. Näissä perheissä peräkkäiset sukupolvet eivät ole päässeet sulautumaan yhteiskuntaan kouluttautumisen ja työelämän kautta, vaan ovat tyytyneet niukkaan elintasoon tukien varassa. Ihmiset, jotka elävät tämänkaltaista elämää, ovat suuressa vaarassa luisua syvempään ja enemmän ongelmia tuovaan huono-osaisuuteen. Myöskään yhteiskunnan kannalta ei ole tervettä kasvattaa kuvatun kaltaisen ihmisryhmän olemassaoloa. Yhteiskunnan kannalta on aivan eri asia tukea syrjäytynyttä ihmistä, joka ei aina ole ollut syrjäytynyt kuin sellaista, joka on koko elämänsä elänyt huono-osaisuuden keskeillä.

Lapsen tarpeet ovat erilaiset ja ne muuttuvat muutamien vuosien jaksoissa. Perheessä vaikuttavat huono-osaisuuteen viittaavat merkit, voivat tulla joillekin perheen lapsille hyvin herkkään ikäkauteen. Paljon lapsia elää perheissä, jotka voidaan määritellä ajoittain huono-osaisiksi. Tilanne näillä lapsilla on kaukana siitä, että he tarvitsevat lastensuojelun toimenpiteitä. Perheessä koettu huono-osaisuus, voi odottamatta kohdata esimerkiksi kouluikäisen lapsen molempien vanhempien yhtäaikaisen työttömyyden seurauksena. Lapselle tällä kokemuksella voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia ja pahimmillaan johtaa omaan huono-osaisuuteen. Yhteiskunnan kannalta on merkittävää osata löytää varhaisessa vaiheessa ne lapset, jotka pärjäävät, jos saavat tarvittavaa tukea ja ohjausta, jota heidän huoltajillaan ei ole valmiuksia tuossa tilanteessa antaa. Näiden tilanteiden ehkäisemisessä, esim koulukuraattoreilla, voi olla merkittävä rooli.

Huono-osaisuudessa on riski kasvaa ylisukupolviseksi, mikäli palvelujärjestelmässä ei löydetä keinoja taloudellisten kierteiden katkaisemiseksi (Bützow; Yliruka. 2016, 22). Tähän yhteiskunta voi vaikuttaa varallisuuden siirroilla, joka ta-

pahtuu tukien ja verojen muodossa. Kuten aikaisemmin on todettu, huono-osaisuus ei ole vain taloudellisesti määriteltävä asia. Ihmisen hyvinvointi riippuu pääomasta, joka voidaan jakaa sosiaaliseen, kulttuuriseen ja materiaaliseen (Bützow; Yliruka. 2016, 23). Sosiaalista ja kulttuurista pääomaa on vaikeampi jakaa. Sosiaalinen ja kulttuurinen perintö opitaan suurelta osin lapsuudessa. Jos tämän oppiminen on ollut vajavaista ja siihen liitetään vielä negatiivinen asenne asiaa kohtaan, on erittäin todennäköistä, että näiden pääomien heikko jakaminen seuraavalle polvelle jatkuu. Sosiaaliseen ja kulttuuriseen pääomaan liittyy esimerkiksi suhde kouluun menemisessä, työllistymisessä sekä perheessä opittu näköalan muotoutuminen. Ongelmana on todettu myös, että kouluttamattomat vanhemmat eivät ehkä osaa auttaa lapsia läksyissä. Myös perimällä on merkitys. (Bützow; Yliruka. 2016, 27.)

Kun on tutkittu ylisukupolven siirtyviä ongelmia, niin on voitu todeta, että perheen taloudellisilla ongelmilla on kiinteä yhteys lasten myöhempään hyvinvointiin ja mielenterveyden ongelmiin. On huomattu, että toimeentulotukea saaneiden vanhempien lapset, saavat myös todennäköisemmin toimeentulotukea aikuisina. Lisäksi on havaittu, että vanhempien toimeentulotukiasiakkuus liittyy myös vahvasti nuoren psykiatriseen diagnoosiin, lasten ja nuorten sijoituksiin kodin ulkopuolelle, nuorten poliisin- tai oikeuslaitoksen rekisterimerkintöihin tai koulunkäynnin lopettamiseen peruskouluun. Yhteen vetäen voi todeta, että toimeentulotukitilastoja seuraamalla voidaan ennakoida ylisukupolvisen huono-osaisuuden riskin kasvua tai vähenemistä. (Bützow; Yliruka. 2016, 23–24.)

Kokemusasiantuntija toi esiin myös mediaan liittyvän tehtävän kasvattajana. Onhan puhuttu, että tv on viime vuosikymmenet ollut yksi merkittävä lasten kasvattaja. Kokemusasiantuntija huomautti, että meillä on tyhmyyden ylistämisen kulttuuri. Sillä hän viittasi television lastenohjelmien välittämiin arvoihin kulttuurisesta pääomasta. Osassa lastenohjelmia pidetään ahkeria lapsia nörtteinä ja laiskoja hyvinä tyyppeinä. Jos perheessä ei osata kyseenalaistaa median tuottamia asenteita, asenteet voivat juurtua myös lapsiin. (Bützow; Yliruka. 2016, 27.)

Artikkelissa, joka käsitteli ylisukupolvista huono-osaisuutta, näkyi se pikemminkin rakenteellisena ilmiönä kuin yksilölähtöisenä ongelmana. Asiakkaiden näköalattomuus ja palvelujärjestelmän ongelmat korostuivat. Aiheuttaako palvelujärjestelmät ylisukupolvista huono-osaisuutta? Kokemusasiantuntija puhui siitä, kuinka hän lastensuojelun asiakkaana oli kaiken auttamisen kohde, mutta hänen vanhempiansa ongelmiin ja tuen tarpeisiin ei osattu vastata. Lastensuojelussa korostetaan, että lapsi on asiakas, mutta voiko lapsen todella erottaa perheestään omaksi auttamisen kohteekseen? Mikä on eettisesti kestävä lapsikeskeisyyden ja perheen huomioon ottamisen jäsenyys? (Bützow; Yliruka. 2016, 29.)

Vanhempien ongelmien siirtymistä lapsille on tutkittu ja siihen on saatu vahvaa näyttöä. Vanhemman päihde- ja mielenterveysongelmat, sairastavuus, työttömyys ja taloudelliset ongelmat vaikuttavat haitallisesti lapsen koulunkäyntiin ja mielenterveyteen. Lapsuuden perheen taloudelliset ongelmat heijastuvat taloudellisesti itsenäisen elämän edellytyksiin ja ne todennäköisesti lisäävät mielenterveyspalvelujen tarvetta. Vanhempien heikolla koulutustasolla on selvä yhteys lapsen jäämiseen matalalle koulutustasolle. Vanhemman pitkäkestoisella toimeentulotuen saannilla on suuri vaikutus lapsen kokemuksiin myöhemminä taloudellisina vaikeuksina. (Vanhanen; Jaakkola; Selänniemi; Saurama. 2016, 60.)

Lapsen normaali on hänen elinympäristö. Lapsi oppii elämään oman elinympäristönsä ehdoilla. Vanhemmat antavat elämän edellytykset lapsilleen tiedostaen tai tiedostamattaan eräänlaisena sosiaalisena pääomana. Vanhempien on vaikea tukea lasta luottamus suhteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin, jos eivät ole itse oppineet luottamaan? Lapsille siirtyy vanhemmilta sosiaalinen asema ja pärjääminen aikuisena. Vanhemmat, jotka ovat syrjäytyneet tavanomaisen elämän kuten palkkatyön ja laajempien sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle, antavat juuri elämänsä näköisen esimerkin lapsilleen? (Vanhanen; Jaakkola; Selänniemi; Saurama. 2016, 66.) Yhteiskunnan kannalta vanhemmuuden tukeminen on tärkeää, jotta lapset voivat saada paremman sosiaalisen perimän. Enää ei ole syytä puhua ylisukupolvisesta huono-osaisuudesta eräänlaisena geneettisenä pe-

rimänä, jolle ei voida mitään (Vanhanen; Jaakkola; Selänniemi; Saurama. 2016, 66.)

Jokaisella ihmisellä on elämässään luurankoja kaapissa, eli käsittelemättömiä asioita. Nämä heikentävät elämänlaatua niin kauan kun ne jätetään käsittelemättä. Erittäin harmillista on se, että lapset joutuvat kärsimään vanhempiensa käsittelemättömistä asioista. Lastensuojelussa joudutaan usein huomaamaan, että menneisyys muistuttaa läsnäolostaan nykyhetkessä niin kauan, kunnes se lopulta kohdataan ja otetaan käsittelyyn. Ylisukupolvisten ongelmien minimoiminen vaatii vanhemman oman traumahistorian, lapsuuden kodista ammennettujen selviytymiskeinojen ja lapsen läheisverkoston haasteiden, kuten myös vahvuuksien, selvittämisen. (Vanhanen; Jaakkola; Selänniemi; Saurama. 2016, 66.)

Heikon vanhemmuuden ikävin ilmenemismuoto on lapsen kaltoinkohtelu. Tutkimukset ovat tuoneet myös selviä syy-yhteys suhteita kaltoinkohdellun lapsen avun tarpeeseen aikuistuesssa. Niissä on osoitettu, että lapsena kaltoinkohdelluilla henkilöillä on aikuisena enemmän työttömyyttä, köyhyyttä ja terveydenhoidon käyttöä. On myös huomattu, että vanhempien alhainen sosiaalinen asema on riskitekijä lasten kaltoinkohteluun. Siis vanhemmat siirtävät lapsilleen itse oppimaansa. (Nousiainen. 2016, 74.) Vaikka huono-osaisuuden ja moniongelmaisuuuden vaikutusta lasten kaltoinkohteluun ja sen ylisukupolvisuuteen ei voida kumota, niiden välinen syy-yhteys on monimutkaisempi kuin voidaan olettaa. Perheissä on eroja. Toiset perheet ovat vaikeissa olosuhteissa haavoittuvampia, toiset sitkeämpiä. Myös yhteiskunnan rakenteet ja kulttuurit ovat erilaisia. Syy-yhteyksien tarkastelussa tulee käyttää ekologista näkökulmaa, joka ottaa huomioon rakenteelliset, kulttuuriset sekä perheeseen ja sen elinympäristöön liittyvät tekijät. (Flinck; Paavilainen. 2016, 95.)

Perhepolitiikkaa ei tehdä vain yhdessä ministeriössä. Lyhyellä ja pitkällä aikavälillä useat yhteiskunnan päätökset vaikuttavat lasten elämään. Kaikissa päätöksissä, alttiimpia huonojen päätösten vaikutuksille, ovat heikoimmassa asemassa olevat perheet ja erityisesti niiden lapset. Esimerkiksi terveys-, perhe-, koulu-

tus-, työllisyys-, tulonsiirto- ja alkoholipolitiikka vaikuttavat lasten ja perheiden hyvinvointiin. (Flinck; Paavilainen. 2016, 95.)

Suomessa on valtava määrä lapsia, jotka ovat joutuneet elämään perheessä, jossa on vaikuttanut alkoholismi. Viime vuosina ovat myös muut päihteet lisänneet yleisyyttä, mutta päihteiden ykkönen on edelleen alkoholi. Alkoholismiin siirtyminen sukupolvelta toiselle on monimutkainen prosessi, jossa vaikuttavat biologiset, psykologiset ja sosiaaliset seikat. Päihdeongelmaisten vanhempien kanssa eläneestä lapsesta ei automaattisesti tule päihdeongelmaista aikuista. Sen sijaan vanhempien päihdeongelmaan liittyvät muut pulmat, vanhempien oleminen ja toiminta vanhempana, elämää sävyttäneet turvattomuuden, vaille jäämisen, kaltoinkohtelun ja emotionaalisen kohtaamattomuuden kokemukset voivat heijastua kielteisellä tavalla lapsen aikuisuuteen. Ne voivat vaikuttaa psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin ja omaan toimintaan sekä ihmissuhteisiin. (Karttunen. 2016, 122.) Päihde ongelma on seurausta ihmisen pahoinvoinnista. Päihdeongelmissa on samanlaisuutta, mutta myös eroavuuksia. Tästä johtuen päihdeongelmaisen kanssa kasvanut lapsi voi olla saanut tietyillä elämän aloilla riittävästi mutta toisilla riittämättömästi hänen tarvitsemaa tukea.

Sukupolvelta toiselle siirtyvä huono-osaisuus on monitahoinen ilmiö. Se näkyy muillakin elämänalueilla kuin lastensuojelussa. Vanhempien sairaudet tai tunnehäiriöt, kasvattavat moninkertaisesti seuraavan sukupolven riskiä sairastua mielenterveyden ongelmiin tai ajautua päihteiden ongelmakäyttäjäksi. Kaikki perivät kannustavia ja estäviä tekijöitä edellisiltä sukupolvilta, mutta kaikilla ei ole välineitä ja resursseja tarttua niihin rakentavalla tavalla. Lapsen kasvussa otollisessa vaiheessa saamatta jäänyt tuki oikeaan suuntaan on vaikeasti korvattavissa myöhemmin. Lastensuojelussa yhdeltä sukupolvelta toiselle siirtyvä huono-osaisuus sekä sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat, näkyvät puutteina seuraavan sukupolven vanhemmuudessa sekä yksinäisyytenä ja voimattomuutena. Ylisukupolvista huono-osaisuutta ylläpitää usein se, että vanhemmat toistavat tahtomattaan samoja puutteita kuin heidän omat vanhempansa. (Satka; Nousiainen. 2016, 147.)

2.3. Kirkon diakoniatyön haasteet

Evangelisluterilaisen kirkon diakoniatyön vahvuus on ollut perinteisesti auttavassa työssä. Tämän vuoksi seurakunnan diakoniatyö on mielletty usein takakopparina olemiseen. Diakonisen avun piirissä on totuttu näkemään moniongelmaiset henkilöt, jotka eivät tahdo pysyä yhteiskunnan turvaverkoissa. Tämä on työmuotona tärkeää, mutta ennakoiva työ pystyy estämään myös lukuisia tarpeettomia ja murheellisia elämäntarinoita. Diakoniatyön tulee suunnata voimavaroja enemmän syrjäytymisen torjuntaan. Ennakoivalla työllä syrjäytymisvaarassa olevien lapsiperheiden kanssa voidaan saada parhaat ja pitkävaikutteisimmat tulokset.

Kirkon diakoniatyöllä on noin kahden vuosituhannen mittainen perintö sosiaali- ja kulttuurityöstä. Yhteiskunnan sosiaalityö on ottanut oppinsa seurakunnan diakoniatyöstä, ei toisinpäin. Seurakunnan diakoniatyö on pohjautunut alusta alkaen Raamatun opetukseen. Se on antanut kestävän sosiaalisen ja kulttuurisen pohjan, joka on tukenut korkeaa moraalialueita. Seurakunnan diakoniatyöllä on paljon annettavaa sosiaalisen ja kulttuurisen perimän jakamisessa uusille sukupolville. Sanonta suojele tapaa, niin tapa suojelee sinua on käypä ohje diakoniatyössä lapsiperheiden parissa. On ehkä hyvä kysyä, mitä annettavaa seurakunnan diakoniatyöllä on lastensuojelussa? Seurakunnan ainutlaatuinen sanoma, anteeksi saamisesta ja antamisesta, on todistetusti saanut muutoksia aikaan niin yksittäisen ihmisen kuin myös ihmisryhmien keskuudessa. Vanhempien suhde on lasten koti. Jos vanhemmat oppivat pyytämään ja antamaan anteeksi toisilleen, ollaan menossa kohti hyvää suhdetta ja hyvää kotia.

Ennakoiva työ on pitkällä aikavälillä sekä halvempaa että hedelmällisempää kuin korjaava työ. Yhteiskunta pohtii usein asioita kustannuslähtöisesti. Ongelmiin on helpompi ja edullisempi puuttua silloin kun ne ovat aluillaan ja pieniä. Miten löydämme sopivat mittarit määrittelemään ehkäisyn tarvetta ja ollaanko siitä yhtä mieltä auttajan ja autettavan kanssa? Onko tässä myös seurakunnan diakonia työlle tuleviksi vuosiksi painopisteen siirron paikka?

Jatkan diakoniatyön mahdollisuuksien pohdintaa huono-osaisuuden periytymisen katkaisemisessa opinnäytetyön loppupuolella. Tässäkään asiassa ei tarvitse keksiä pyörää uudelleen, vaan kaikki tarpeelliset työvälineet ovat jo olemassa. Suurimmat esteet löytynevät sekä asenteista, että voimavaroista. Näihinkin opinnäytetyön loppupuolella annan joitakin ideoita.

3. TEEMAN PARISSA KAKSI RYHMÄÄ

Opinnäytetyö pohtii otsikon Isiltä perittyä - Näkemyksiä huono- tai hyväosaisuuden periytymiseen? alla keinoja miten vaikuttaa huono-osaisuutta vähentävästi ja hyväosaisuutta tukevasti yhteiskunnassa. Ihminen onnistuu aina siirtämään perintönsä lapsilleen. Usein ihmisen saattaa yllättää se, että hän on ollut vahvempi tiedostamattoman kuin tiedostetun perimän siirtämisessä. Sanoihan Jeesuskin Raamatussa fariseuksista, että tehkää niin kuin he sanovat ja noudatta-kaa heidän opetustaan. Älkää kuitenkaan ottako oppia heidän teoistaan, sillä he puhuvat yhtä ja tekevät toista. (Mat 23:3.) Ihmisen kylvämää perintöä voi tarkas-tella vasta vuosikymmenten jälkeen. Lasten kasvatuksessa onnistumisen voi varmuudella todeta vasta aikuistuvissa lastenlapsissa. Onnistunut kasvat-
us luo onnistuvia kasvattajia.

Opinnäytetyön liitteenä oleva tutkielma Isiltä perittyä (LIITE 1) on herättänyt kiinnostusta asiasta kuulleissa. Tammikuussa 2018 sain mahdollisuuden pitää tämän tutkielman pohjalta opetukset kahdelle ryhmälle. Pidettyjen opetusten jälkeen keräsin kuulijoilta aineistoa tämän opinnäytetyön kokoamiseen kvalitita-tiivistä eli laadullista menetelmää käyttäen. Ensimmäinen tilanne oli Ristin killan Kappeli-ilta, pääosin teekkareista koostuva ryhmä Espoossa. Toinen tilanne oli Miesten piiri Kankaanpäässä. Miesten piiri koostuu kypsässä iässä olevista miehistä, jotka kokoontuvat Raamatun äärelle joka toinen viikko. Kokosin näihin ryhmiin Raamattu -tutkielmani pohjalta opetukset, joissa oli koottu Raamatun esimerkkejä kasvatuksen mukana periytyvistä asioista patriarkkojen elämästä. Ryhmät olivat lähtökohdiltaan hyvin erilaiset. Toinen ryhmä oli juuri aloittanut itsenäisen elämän harjoittelun ja toinen koostui lähes yksinomaan isoisista.

3.1. Kappeli-ilta

Ristin kilta ry on AYY:n (Aalto-yliopiston ylioppilaskunta) alayhdistys. Yhdistyk-sen viralliset säännöt määrittelevät killan tarkoituksen seuraavasti: Killan tarkoi-

tuksena on syventää piirissään olevien ihmisten hengellistä elämää, pitää yllä kristillisen vastuun pohjalta nousevaa toimintaa, pitää esillä Raamatun pohjalta nousevaa elämänkatsomusta sekä edistää evankeliumia eteenpäin vievää toimintaa. Kilta harjoittaa toimintaansa Aalto-yliopistossa opiskelevien, Otaniemessä asuvien muiden opiskelijoiden ja edellä mainittujen perheenjäsenten keskuudessa. Ristin kilta on yhteiskristillinen yhdistys ja killan järjestämään toimintaan ovat tervetulleita osallistumaan muutkin kuin Aalto-yliopistossa opiskelevat. Kiltalaisia yhdistää usko Jeesukseen Kristukseen Vapahtajaamme. (Ristin kilta ry 2018.)

Killan tärkeintä toimintaa ovat jokaviikkoiset Kappeli-illat. Usein illassa pitää opetuksen ulkopuolinen henkilö, mutta silloin tällöin ilta vietetään kiltalaisten omin voimin pelailun tai muun rennon puuhailun merkeissä. Illan päätteeksi on tarjolla iltapalaa. (Ristin kilta ry 2018.) Kappeli-illoissa on ollut väkeä keskimäärin noin 30. Kappeli-iltoihin osallistujat ovat iältään pääosin 20–30-vuotiaita. Kappeli-iltaan osallistujissa ovat molemmat sukupuolet edustettuina suurin piirtein tasan.

Sain kutsun Espoon Otaniemeen teekkareiden Ristin killan Kappeli-iltaan vierailtavaksi puhujaksi. Ilta toteutui keskiviikkona 17.1.2018. Kappeli-illat pidetään Otaniemen kappelissa teekkarikylän keskellä. Kiltalaisten toiveena oli kuulla opetusta Raamatusta. Ehdotin käsiteltäväksi aiheeksi patriarkkojen elämästä esiin tulleet esimerkit kasvatuksessa perityistä asioista, koska olin tutkielmani yhteydessä tähän syventynyt. Aihe ei tuntunut herättävän kevään Kappeli-iltojen suunnittelijoissa riittävän mielenkiintoiselta, joten käänsin opetukseni näkökulmaa ja samalla illan nimeä enemmän houkuttelevammaksi. Näin ilta sai nimekseen: Jumalallista ja inhimillistä. Lisäselvitykseen liitin ajatuksen, että toisin iltaan opetusta Raamatun inhimillisestä puolesta jumalallista puolta unohtamatta. Lopulta Killan nettisivuille asia oli selvennetty seuraavasti: Voiko ihmisen elämä olla jumalallinen? Raamatussa Jumala käyttää ihmisiä suunnitelmansa edistämiseksi. Kankaanpään seurakunnan nuorisotyönohjaaja Juha Erkkilä saapuu Kappeli-iltaan kertomaan kuinka näiden ihmisten elämät olivat samalla jumala-

llisia sekä inhimillisiä. (Ristin kilta ry 2018.) Näihin lupauksiin lähdin vastaamaan.

3.1.1. Illan suunnittelu

Illan suunnittelu lähti Raamattu-tutkielmani pohjalta. Loin iltaa varten diasarjan Raamatullista ja inhimillistä, joka löytyy liitteenä (LIITE 2). Tavoite oli avata Raamattua kuulijoille näkökulmasta, jossa Raamatun henkilöt ovat tavallisia ihmisiä. Usein Raamattua lukiessa, sen kertomat ihmiset, nousevat jotenkin yli luonnollisiksi puolijumaliksi. Unohdetaan, että hekin ovat olleet lapsia jossain perheessä ja kohdanneet epätäydellisten vanhempien vajavaisen kasvatuksen. He ovat kokeneet nälkää, hellettä, vilua, sotaa, nälänhätää, valhetta, epäoikudenmukaisuutta ym, mutta myös monet lapset ovat saaneet yltäkylläisyyttä, ylenpalttista huomiota, fyysistä paremmuutta tai ovat saaneet elää keskellä rauhaa. Raamatun henkilöihin on sattunut läheisten kuolema, äitipuoli oli äitipuoli silloinkin ja sukulaisten kanssa ei aina mene putkeen. Raamatusta voidaan löytää elämäntarinoita epäonnistuneesta onnistuneeseen ja kaikkea siltä väliltä. Raamatun kohdalla usein päädymme ajattelemaan, että näin piti käydä, tämä oli Jumalan suunnitelma. Kuitenkin ongelmat syntyivät silloin kuten tänäänkin Jumalan tahdon rikkomisesta. Ihminen etsi elämäänsä lyhyen tähtäimen nautintoja ajattelematta pitkän tähtäimen seurauksia. Jumalan tahdon noudattaminen ei useinkaan tarkoittanut lyhyellä aikavälillä menestystä tai kahdehdittavaa elämää, mutta koitui aina pitkällä juoksulla voitoksi. Raamattu osoittaa myös selvästi sen, että erityisesti lapset mutta jossain määrin aikuiset, joutuvat kärsimään toisten tekemistä Jumalan tahdon vastaisista toimista. Aikuisien kohdalla suuri osa ongelmista, erityisesti pitkän tähtäimen ongelmista, on omien, Jumalan tahdon vastaisten valintojen seurausta.

Raamatussa kerrotaan tavallisista ihmisistä. Raamatussa ihmisten joukossa on vain yksi poikkeus Jeesus, koska hän oli myös Jumala (Joh 20:31). Raamattu on täynnä esimerkkejä elämässään inhimillisesti epäonnistuneista kuin myös onnistuneista. Molempia näistä Jumala valjastaa omaan työhönsä, koska Juma-

la ei katso ihmisen ominaisuuksiin. Raamattu kertoo Jumalan toiminnasta ihmisten suhteen mm. seuraavasti: Jo ennen kaksospoikien syntymää, ennen kuin he vielä olivat tehneet mitään hyvää tai pahaa, Jumala sanoi Rebekalle: 'Vanhempi on palveleva nuorempaa.' Näin Jumala osoitti, että hänen suunnitelmansa perustui hänen omaan valintaansa, ei ihmisen tekoihin vaan kutsujan tahtoon. (Room 9:11–12.)

Jumalan kutsuessa ihmistä ei menneellä ole merkitystä, Hän antaa uuden suunnan. Ihminen on kuitenkin Jumalan kohtaamisen jälkeenkin oman historiansa summa. Erona entiseen on se, että Jumalan kohtaamisen jälkeen epäonnistumisten aiheuttamat haavat paranevat niin etteivät enää vaivaa ja taasen aikaisemmat inhimilliset saavutukset menettävät arvonsa. Kun löydämme Raamatusta tavalliset ihmiset, jotka ovat Jumalalle rakkaat ja joita Hän haluaa käyttää suunnitelmissaan, voimme huomata Jumalalla olevan käyttöä myös meille.

Kappeli-illan osallistujat ovat nuoria aikuisia, joiden keski-ikä on noin 25 -vuoden paikkeilla. He edustavat pääasiassa ihmisryhmää, joka on juuri aloitellut itsenäistä elämää. Heidän pääasiallinen elämäkokemus liittyy omaan kasvuympäristöön ja huoltajien vastuuseen. Heidän omat valinnat elämässään, eivät ole vielä näytelleet merkittävää osaa siitä, mikä asema heillä on. Heillä ei todennäköisesti ole vielä itsellä kokemusta vanhemmuudesta. He edustavat periytyvässä ketjussa sitä viimeisintä lenkkiä. Nuorimman sukupolven edustajina, mutta kuitenkin aikuisina, ajattelin saavani heiltä vastauksia, jossa voidaan haakea jo jotain syy - seuraus suhteiden ymmärrystä.

3.1.2. Menetelmälliset ratkaisut

Kun pohdin miten voin yhdistää Kappeli-illan Raamattu opetuksen tähän opinäytetyöhön, jouduin ratkaisemaan ongelma illan tarjoamin ehdoin. Olin kuullut, että Ristin kiltalaiset keskustelevat ja kommentoivat mielellään opetusta. Olin valmis tarjoamaan heille heidän odottaman tuhdin Raamattu opetuksen. Minulle

varattu aika kuluu todennäköisesti kokonaan Raamatun äärellä olemiseen. Tilaisuus on keskellä opiskelu viikkoa. Illan rakenne on ennalta määrätty. Osallistujille illan yksi merkittävä anti on sosiaalisessa kanssakäymisessä. Osallistujat odottavat vierailevalta luennoitsijalta mielenkiintoista sekä rakentavaa Raamattu opetusta. Nämä edellä mainitut lähtökohdat huomioon ottaen illan pääpaino oli Raamattu opetuksen valmistelussa. Pyrin kuitenkin siihen, että opetus johdattaa kuulijat huomaamaan edelliseltä sukupolvelta periytyviä asioita niin hyvässä kuin pahassa.

Tiesin illan jatkuvan iltapalalla ja vapaamuotoisemmalla seurustelulla. Illassa olen heille ensisijaisesti Raamattu opettaja, en huono- tai hyväosaisuuteen liittyvän aineiston kerääjä. Ymmärsin, että minulle ei jää mahdollisuutta ajan eikä tilan suhteen kerätä keskustelu ryhmää aiheen ympärille opetustilanteen jälkeen. Illassa minulla on mahdollisuus käydä joitakin kahdenkeskisiä tai pienessä porukassa tapahtuvia keskusteluja, mutta niiden johtaminen huono- ja hyväosaisuus keskustelun äärelle on väkinäistä. Lisäksi käsiteltävä aihe on näiden nuorien aikuisten kohdalla ensisijaisesti oman tilanteen käsittelyä, joka usein on kipeän henkilökohtaista. Tämän aiheen käsittely pienessäkin ryhmässä saattaa olla osallistujille kiusallista. Koska olin saanut kuulla illan jatkuvan iltapalalla ja vapaalla seurustelulla, minulle tuli ajatus tehdä pieni kyselylomake Polvelta toiselle (LIITE 3). Suunnittelin kyselylomakkeen laadullista tutkimus periaatetta hyväksi käyttäen. Pyrin ymmärtämään nuorten aikuisten ajatusta omasta huono- tai hyväosaisuudestaan muutaman kysymyksen perusteella. Kysyn heiltä ensin näkemystä omasta asemasta huono- ja hyväosaisuus janalla. Muiden kysymysten tarkoitus on selvittää ensimmäisen kysymyksen valintaan johtaneita syitä. Seitsemän tarkentavaa kysymystä antavat ensimmäiselle kysymykselle syvyyttä. Esittelen tekemäni Polvelta toiselle kyselyn opetuksen päätteeksi ja nostan sen näkyville iltapalapöydän yhteyteen. Pienen kyselylomakkeen voi täyttää sängen nopeasti iltapalan yhteydessä. Kysymysten avulla saan kerättyä tietoa juuri aikuistuneen ihmisen ajatuksista hänen asemastaan yhteiskunnassa, siihen vaikuttaneista tekijöistä, sekä miten he aikovat toimia itse vaikuttajana. Iltaan osallistuvien tulee ymmärtää, että kyselyyn vastaamisen on täysin vapaaehtoista.

3.1.3. Illan toteutus

Otaniemen kappelilla oli tullut käytyä edellisen kerran 1970-luvulla, joten menin paikalle hyvissä ajoin. Illan oli määrä alkaa 18.45, joten perinteinen akateeminen vartti näytti olevan varattu alkuun, jotta ilta pääsen käynnistymään yhdeksääntoista mennessä. Tarkistin kysellen paikalla olleilta illan käytäntöjä. Virittelin tekniikan kuntoon ja jäin odottelemaan illan alkua.

Ilta käynnistyi illan juontajan avaus sanoilla, rukouksella ja muutamalla yhteislaululla. Näiden jälkeen alkoi minun osuuteni. Huomasin yleisön, jota oli paikalla reilu kaksikymmentä, olevan alussa sangen varautunutta. Illan otsikko ja siitä kertova tiivistelmä heidän ohjelmassaan oli nostanut heille enemmän kysymyksiä kuin saanut heidät virittymään oikealle taajuudelle. Seitsemän ensimmäistä diaan (LIITE 2.) oli tarkoitettu nopeasti läpi käytäviksi ja muutamia Raamatun perusasioita käsitteleviksi. Nämä diat toimivat opetukseni alustuksena ja kestivät noin kymmenen minuuttia.

Varsinaisen illan opetuksen jaoin kahteen teemaa, jotka olivat: Patriarkat aikaan ja paikkaan kiinnitettyinä sekä Patriarkoilla isiltä perittyä (LIITE 2, dia 8). Ajattelin käyttää ajasta kaksi kolmasosaa patriarkkojen inhimillistämiseen kiinnittämällä heidät aikaan ja paikkaan. Lopun kolmanneksen käytän sukupolvelta toiselle periytyneistä asioista kertomiseen patriarkkojen elämästä nostettujen esimerkkien kautta.

Opetuksen alkuosassa keskityin esittelemään aikajanaa, josta näki ketkä elivät ja milloin. Dia 10 (LIITE 2) esitteli animaatioiden kera patriarkkojen kanssa samanaikaisesti eläneitä sukupolvia. Diassa 11 (LIITE 2) esittelin kartan, jossa näkyi Abrahamin matka Kaldean Urista Kanaanin maahan. Nostin esiin sen, mitä todellisuudessa tarkoitti Abrahamin kohdalla siihenastisen korkean elintason kaupunkielämän taakse jättäminen, vain Jumalalta saadun kehoituksen varassa. Muistutin, että Abrahamin samaa kehoitus matkaan ei tullut kirjallisena, ei

toisen ihmisen välittämänä, ei myöskään ryhmälle yhteisesti annettuna vaan vain Abrahamille, lapsettomalle ikäihmiselle. Matkaa kohti luvattua maata tehtiin ilmastoimattomilla kameleilla tai muilla kuormajuhdilla kuukausien ajan. Kehoitin pohtimaan, montako kertaa Abraham saattoi saada pilkallista kommenttia reisuun lähtemisestä matkan varrella. Matkan vaativuus saattoi olla myös syy siihen, että matka keskeytyi vuosiksi noin puoliväliin Harraniin. (LIITE 1, 18–19.) Kysyin kenen osallistujan matka kotipuoleen oli pisin. Pisimmällä asuja oli Soudankylästä. Matka Urista Harraniin oli kutakuinkin yhtä pitkä kuin Espoosta Soudankylään. Käytännön esimerkki sai pohtimaan Abrahamin päätöstä entistä haastavampana.

Dian 12 (LIITE 2) välityksellä pohdimme kehoitusta lisäkin uhraamiseen. Toin esille, että lähes kaikki aihetta käsittelevät maalaukset kuvaavat lisäkin pieneksi pojaksi. Raamattu käyttää kuitenkin hänestä samaa sanaa kuin myöhemmin 30-vuotiaasta Joosefista (LIITE 1, 36). Aikuinen lisäkin on helposti voinut vastustaa fyysisesti isänsä tahtoa. Olin valinnut diaan kuvan, jossa lisäkin näytti aikuiselta mieheltä. Kuvat vaikuttavat mielikuviimme. Mitä tarkemmin taiteilija on ottanut huomioon Raamatun, sen paremmin kuva voi tukea oikeaa tulkintaa kyseisestä Raamatun kohdasta. Kun kuva kertoo, että lisäkin ei ollut enää pikku poika oli uhrautuvaksi suostuminen sekä isän, että pojan valinta, ei pelkästään isän. Lisäkin uhraus oli esikuvaa Jeesuksen ristinkuolemasta. Tässä vaiheessa myös yleisö aktivoitui ja sain kuulla ensimmäiset tarkentavat kysymykset. Yleisön joukosta sain myös kommentin, jossa tuli esille seuraava ajatus: lisäkin on ollut siis todennäköisesti yhtä vanha kuin Jeesus ristiin naulittaessa. Lisäkin oli tuossa tilanteessa selvä Vanhan Testamentin Jeesus esikuva. Kun Raamattu antaa mahdollisuuden määritellä lisäkin noin kolmikymppiseksi, niin koko kertomukseen tulee aivan eri sisältö, kuin pohtiessa lisäkinä pikkupoikana.

Diassa 13 (LIITE 2) kävimme läpi seuraavassa sukupolvessa toistuvaa kipeää lapsettomuutta. Lisäkin ja Rebekka kärsivät kahden vuosikymmenen lapsettomuuden tuskan. Miksi kävi näin? Todennäköisesti tämä aika oli välttämätöntä siihen, että Rebekka oppii tuntemaan saman elävän Jumalan, johon hänen miehensä lisäkin, oli saanut uskoa koko ikänsä. Joukossa oli nuoria pareja, jotka

jäivät selvästi pohtimaan, mitä lisäkin ja Rebekan kohtalo tarkoittaa heidän kohdallaan. (LIITE 1, 50–51.)

Parin seuraavan dian 14 & 15 (LIITE 2) kanssa vein yleisön Jaakobin matkassa morsiammen hakuun. Laiton yleisön ensimmäiseksi pelkän kuvan perusteella arvaamaan, mistä Raamatun kertomuksesta saattoi olla kyse. Oikea vastaus tuli pikaisesti. Kun perustelin Raamatun pohjalta Jaakobin ja Rebekan ikää, huomasivat kaikki taiteilijan luoneen teoksensa enemmän omien mieltymysten kuin tosiasioiden perusteella. Raamatun perusteella Jaakob oli jo sangen vartunut poikamies yli 75 -vuotias. (LIITE 1, 61.) Raakelin ikää ei kerrota missään vaiheessa, mutta yksinäiset naiset eivät paimentaneet lampaista, vaan tytöt. Tästä voimme päätellä heille noin 60 vuoden ikäeron. Tuossa vaiheessa Jaakobin kaksoisveli Eesau oli todennäköisesti isoisa. Isä lisäkin oli kärsinyt sokeutumisesta vuosia. Tuleva appiukko oli kiero ja toistasataa vuotta vanha. Vaikka Jaakob oli vanha mennessään avioon ja hänen vaimonsa todennäköisesti valtavasti nuorempia, kerrotaan hänen haudanneen molemmat vaimonsa.

Dian 16 (LIITE 2) kanssa pohdin Juudan ja Tamarin kertomuksen pohjalta, että sukukypsyys ja pariutuminen on täytynyt tapahtua tuohon aikaan kutakuinkin saman ikäisenä kuin nykyisin. Juudan on täytynyt tulla isäksi parikymppisenä, jotta hänen poikansa ovat ehtineet parikymppisiksi ennen avioitumista Tamarin kanssa. Tälle tapahtumaketjulle Raamattu antaa noin neljän vuosikymmenen aikaikkunan. (LIITE 1, 99–100.)

Patriarkoista sekä muualta Raamatusta nostin vielä muutaman esimerkin, jotka olivat tapahtuneet ihmisille Raamatun lehdillä. Miettiessään näitä tapahtumia omakohtaisiksi, voi todeta niillä olevan suuria vaikutuksia. Eivät Raamatun lehdille kirjoitetut ihmiset olleet vastustuskykyisiä valintojen seurauksille. Raamatusta voimme lukea syitä ja seurauksia. Samoilla valinnoilla on samat seuraukset meidänkin elämässämme suhteessa lähimmäisiimme ja Jumalaan.

Siirryin opetuksessa toiseen osioon, jossa nostin esille Abrahamin, lisäkin, Jaakobin ja Joosefin elämässä perittyjä asioita edelliseltä polvelta. Asuinpaikan

vaihdot, isällä lapsia yhden tai useamman naisen kanssa, rikkautta perittyinä tai ansaittuna, suosikki asema, sairaudet tai fyysiset rajoitteet sekä monet muut asiat värittivät patriarkkojen elämää. Löydämme heidän elämästään kasvatuksen virheitä ja onnistumisia. Löydämme väärrien valintojen aiheuttamaa murhetta omaan ja jälkipolven elämään. Saamme nähdä myös siunausta Jumalan tahdon mukaisesta toiminnasta. Näemme myös sen, että vaikka tekee oikein, niin siitä ei seuraa välitöntä menestystä ja näemme myös maallista menestystä vääristä valinnoista. Näemme myös sen, että oikea valinta tuo pitkällä juoksulla siunauksen ja väärän valinta tuo hetkellisen inhimillisen helpotuksen jälkeen vääjäämättä myös näkyviin siunauksen puutteen. Heidän elämässään jokainen päivä oli täynnä valinnan mahdollisuuksia, joiden seuraukset he joutuivat kohtaamaan. Elämässä ei voi kokonaan välttää vääriä valintoja, mutta Jumalan suurempi tunteminen tuki hänen tahtonsa mukaisten valintojen lisääntymistä.

Olin käyttänyt minulle annetun ajan lähes loppuun. Ennen iltapalalle siirtymistä esittelin yleisölle kyselylomakkeen Polvelta toiselle (LIITE 3). Kerroin, että vastauksilla kysymyksiin 2–8 tuodaan perusteluita ensimmäisen kysymyksen vastaukselle. Kerroin minne kyselylomakkeet ja kynät sijoitan. Lomakkeet saattoi palauttaa suoraan minulle tai tietokone reppuuni, jonka jätin sivupöydälle.

3.2. Miesten piiri

Kankaanpääläinen Miesten piiri on toistakymmentä vuotta kokoontunut, suljettu miesten ryhmä. Suljettu tarkoittaa sitä, että sen kokoontumisia ei ilmoiteta seurakunta tiedoissa. Ryhmään kutsutaan miehiä mukaan. Miesten piiri on itsenäinen ryhmä siinäkin mielessä, että miehet suunnittelevat itse toimintansa ja kutsuvat seurakunnan työntekijöitä alustamaan kokoontumista. Ryhmällä on epävirallinen puheenjohtaja, joka on huolehtinut syys- ja kevätkauden suunnittelun hoitamisesta yhdessä ryhmäläisten ja seurakunnan työntekijöiden kanssa. Osallistumisprosentti on kiinteällä ryhmällä korkea. Ryhmä on kokoontunut yhden osallistujan mökillä joka toinen viikko. Piiri toimii raamattupiiriperiaatteella. Valit-

tua Raamatun kirjaa käydään läpi suunnitellusti. Yhteinen pohdinta on tärkeä osa Miesten piiriä. Miestenpiiriläiset ovat lähes kaikki isoisia sekä eläkeläisiä.

Miesten piirissä on lähes joka kerta seurakunnan työntekijä alustamassa illan. Usein alustuksesta huolehtii pappi, joskus diakoni. Olen itse ollut alustamassa Miesten piiriä kerran aikaisemmin. Tunnen hyvin Miesten piirin puheenjohtajan. Hän sattui olemaan minuun yhteydessä vuoden vaihteen tienoilla muissa asioissa ja samalla esitin itseäni Miesten piirin vieraaksi. Ajatukseni oli saada hankittua aineistoa tähän opinnäytetyöhön. Kerroin hänelle tämän opinnäytetyöni aiheen ja sen, että tarvitsen opinnäytetyöhön keskustelupiirin ylisukupolvisen periytymisen tiimoilta. Tiesin ehdotukseni menevän ohi heidän normaalin rutiinin. Tunnen piirin miehet ja he tuntevat minut, joten minulla oli suuri luottamus heidän innostuvan tarjouksestani.

Minun näkökulmasta oli tärkeintä saada aikaan keskustelu ylisukupolvisesta periytymisestä. Nämä miesten ajatukset ovat tärkein yksittäinen lähde tälle opinnäytetyölle. Miesten piiriläisten näkökulmasta illan tärkein anti oli saada olla Raamatun äärellä hyvässä seurassa. Ilta ei olisi pelkkää keskustelua, koska ehdotin, että pidän heille aluksi tunnin opetuksen Raamattu tutkielmani pohjalta. Ehdotus sai heti piirin puheenjohtajan kannatuksen ja hän lupasi kysyä asiaan toisten piiriläisten mielipiteet. Parin päivän kuluttua asia oli tarkistettu kaikilta piiriläisiltä, eikä heillä ollut tätä ehdottamaani vaihtelua vastaan. Sovimme että olen Miesten piirin vieraana tiistaina 23.1.2018.

3.2.1. Illan suunnittelu

Illan valmistelun pohjaksi otin Kappeli-iltaan valmistamani diasarjan. Diasarjan tavoite oli, kuten Kappeli-illassakin, avata Raamattua kuulijoille näkökulmasta, jossa Raamatun henkilöt ovat tavallisia ihmisiä, mutta heidän elämänsä halua vaikuttaa elävä Jumala. Diasarjat poikkesivat ulkoisesti vain vähän toisistaan, mutta painotin opetuksessa eri näkökulmia.

Miesten piiriläiset tiesivät omakohtaisestikin, että Jumalan kutsuessa ihmistä, ei menneellä ole merkitystä. Jumala antaa ihmiselle sen suunnan, jota varten Hän loi ihmisen maailmaan. Ihmisen historia ei Jumalan kohtaamisesta huolimatta muutu vaan se kulkee mukanaamme vaikuttavuuksineen. Haavoista jääneet arvet näkyvät edelleen, mutta ne paranevat siten, etteivät enää vaivaa. Myös elämän arvot muuttuvat, ennen arvokas muuttuu arvottomaksi ja arvoton arvokkaaksi. Kun löydämme Raamatusta tavalliset ihmiset, jotka ovat Jumalalle rakkaat ja joita Hän haluaa käyttää suunnitelmissaan, voimme huomata Jumalalla olevan käyttöä myös meille. Loin Miesten piiriä varten diasarjan nimeltä Isiltä perittyä (LIITE 4).

Miehiä piiriin kuuluu noin kymmenen. Keski-ikä piiriläisillä on yli 60 vuotta. Lähes kaikki ovat myös isosiä. Miehet ovat tuttuja toisilleen ja minulle, joten saatoin odottaa hyviä keskusteluja opetukseni jälkeen. Miehet olivat myös etukäteen pystyneet varautumaan siihen, että he ovat myös minua ja johtamaani keskustelua varten paikalla.

3.2.2. Menetelmälliset ratkaisut

Miesten piirin alustuksen toteuttamiseen vaikutti merkittävästi tila, jossa se pidettiin. Tila ei mahdollistanut diojen projisointia. Iltaa suunnitellessa nousi mieleeni kutsua heidät johonkin toiseen tilaan, jossa projisointi onnistuu. Hylkäsin kuitenkin tämän suunnitelman, koska miehet ovat tottuneet kokoontumaan tuolla mökillä käytännössä aina ja paikasta on tullut osa piiriä. Toiseksi pienestä ryhmästä ei saa jäädä yksikään pois. On liian suuri todennäköisyys, että joku jää pois paikan muuttuessa. Näin voi käydä jo ihan siitä syystä, että piiriläinen ajalee vanhasta tottumuksesta tuolle kokoontumismökille. Myöhästyneenä ei ole mielekästä lähteä hakemaan sitä oikeaa paikkaa. Päädyin pitämään dioja lähinnä omina muistiinpanoina. Tuossa tilassa, niiden muutaman kuvan näyttäminen, joita ajattelin heille näyttää, onnistuu riittävän hyvin läppärin näytöltä. Tila on pieni ja olemme niin tiiviisti, että todennäköisesti pystyn koskemaan ojennetulla kädellä lähes kaikkien ojennettuja käsiä paikaltani.

Minun näkökulmasta illan päätavoite on kerätä aineistoa opinnäytetyöhön. Aineiston keräämiseen on monta tapaa, mutta ajattelin että luontevinta tälle joukolle on ryhmähaastattelu. Luon iltaan teemahaastattelurungon, jonka avulla pidän huolen siitä, että kaikki teemat käydään läpi. Ryhmähaastattelu on kuin ohjattu keskustelu, jonka avulla pyrin innoittamaan kaikkia ryhmän jäseniä monipuoliseen keskusteluun. Tavoitteena on pitää keskustelua yllä sopivasti tarkentavilla kysymyksillä. Keskustelun tallentaminen onnistuu riittävän hyvin tuon kokoiselta ryhmältä ja niin pienessä tilassa. Keskustelun tallentaminen mahdollistaa myös itselleni keskittymisen keskustelun ohjaamiseen, enkä tee häiritseviä muistiinpanoja keskustelun yhteydessä. Esittelin ajatukseni illan toteutuksesta puheenjohtajalle ja hän oli ohjatun keskustelun toimivuudesta kanssani samaa mieltä. En tule keräämään heidän nimiään tai taustatietoja opinnäytetyöhön, vaikka tunnistan heidät myös äänen perusteella. Pohdin keskustelun tallentamisen tekniikkaa. Minulla on mahdollisuus lainata tilanteeseen tallenninta erillisellä mikrofonilla. Tuo ratkaisu antaa paremman äänen laadun tallentamiseen, mutta mahdollisesti aiheuttaa ylimääräistä jäätymistä ja ehkä mikrofonikammosia. Päädyin varautumaan tilanteeseen kännykällä sekä aina repussani olevalla sanelimella. Ensisijaiseksi tallentimeksi valitsin kännykän, koska sen pitäminen kädessä on luonnollisempaa kuin sanelimen. Sanelin toimii tilanteessa varalaitteena mahdollisen teknisen ongelman kohdatessa ensisijaista tallenninta. Keskustelun tallentaminen puhelimella ei tuottaa radio tasoista tallennetta, mutta se ei ole tarkoitus vaan saada käyttöön muistiinpano keskustelusta.

3.2.3. Illan toteutus

Tulin minulle entuudesta tuttuun paikkaan. Mökin isäntä oli jo paikalla, pellettikamina hurisi ja tuotti lämpöä mökkiin. Ulkona oli reilu tammikuinen pakkanen. Tarjottavat oli jo laitettu esille ja piiriläisiä odotettiin saapuvan mökille. Paikalle saapui tällä kertaa kahdeksan miestä. Ilta alkoi klo 18. Miehet saapuivat paikalle kaikki ajoissa ja pääsimme aloittamaan iltaa kahvipöydässä. Vajaan puolen tunnin aikana juotiin kahvit ja rupateltiin päällimmäiset kuulumiset.

Asetuttuamme mukavammille tuoleille pirttipöydän penkeiltä, veisasimme virren ja rukoilimme. Kyselin miehiltä heidän iltavapaan pituutta. Minä esitin oman tarpeen eli yksi tunti keskusteluun. Heille sopi hyvin tunnin keskustelu lopuksi, mutta halusivat alkuun tunnin alustuksen. Niinpä aloitin illan opetuksen läppäri sylissäni siinä Isiltä perittyä diasarja (LIITE 4) auki. Raamattu tutkielman pohjalta tehty alustus oli keskusteluun virittäytymistä.

Illan alustuksen jaoin Kappeli-illassa pitämäni opetuksen tavoin kahteen teemaan. Teemat kertoivat alustukseni näkökulmasta ja olivat nimetty: 'Mitä voimme oppia patriarkkojen elämästä?' sekä 'Syitä ja seurauksia'. Niinpä lähdin käymään patriarkkojen elämää läpi. Alustus toteutui luentotyypillisesti yksinpuheluna ja sain vain muutaman tarkentavan kysymyksen alustukseni aikana. Yritin valmistaa ja aktivoida miehiä opetuksessani illan päättävään keskusteluun. Opetuksen aikana näytin muutaman diasarjassa olevan kuvan läppäriin näytöltä ja se onnistui hyvin. Esitin heille näistä kuvista kysymyksiä. Tähtäsin alustuksen kestossa tuntiin, koska en halunnut pitkittää iltaa.

Miehille en kerrannut pikaisesti Raamatun asemaa kuten tein Kappeli-illassa. Siirryin jo kuudennessa diassa (LIITE 4) kaavioon patriarkkojen kanssa samanaikaisesti eläneistä sukupolvista. Tämä kiinnosti miehiä niin merkittävästi, että harmittelin, etten ollut ottanut tuosta kaikille jaettavaa monistetta. Jatkoin diassa 7 (LIITE 4) kartan esittelyllä, jossa näkyi Abrahamin matka Kaldean Urista Kanaanin maahan. Kysyin miehiltä, miltä tuntuu, jos heidän ikäisenä lähtee satojen kilometrien päähän, paikkaan jossa ei ole koskaan käynyt, nähnyt kuvia tai muutenkaan pystynyt tutustumaan. Kaiken takana on vain vahva omakohtainen tunne. Viesti itseä korkeammalta taholta, Jumalalta, jota ei nähnyt, jolta ei saanut kirjoitettua viestiä tai ei edes enkelin ilmestystä. Tämä omakohtainen viesti sisälsi myös lupauksen kantaisyydestä. Tilannetta mutkistaa vielä se, että silloin on vaimo myös iällinen ja heillä ei ole sitä ensimmäistäkään lasta. Kaiken lisäksi matkaa tehdään mahdollisesti kamelin selässä kuumissa olosuhteissa, yöpyen missä sattuu, kuukausien ajan. Näin toimi aikoinaan Abram, josta myöhemmin tuli Abraham. (LIITE 1, 21.) Kehoitin miehiä pohtimaan oliko mahdollista, että

matkan varrella tulee ja ehkä vielä useamman kerran vaimolta kommenttia matkalle lähtemisen järkevyydestä. Kun miehet olivat hetken aikaa miettineet itsensä Abrahamin paikalle, matkan keskeytyminen Harraniin, joka oli puolivälissä, alkoi tuntua sangen ymmärrettävälle asialle,.

Dian 8 (LIITE 4) välityksellä pohdimme kehoitusta lisäkin uhraamisesta. Miesten kanssa pohdimme, miltä tilanne todella näytti, kun lisä oli todennäköisesti noin 30 vuotias. Tuolloin Saara on ollut jo 120 -vuotias. Jumala oli luvannut tuottaa Abrahamin luvatus perillisen Saaran kautta. Saaran on täytynyt olla vielä 90 -vuotiaana, saadessaan lisäkin, elinvoimainen vaikkakin vaihdevuodet taakseen jättänyt. Saaran raskaus oli jo tuolloin täydellinen ihme, mutta nyt tilanne oli ollut täysin toinen. Saara tarvitsee ruumiinsa sisällä tapahtuvan ihmeen lisäksi ruumiin ulkoisen, kunnon kohentumisen, ihmeen. Hän kuolee 127 -vuotiaana ja oli mahdollisesti tuolloin monien vaivojen taakoittama vanhus (1. Moos 23:1). Abrahamin on täytynyt pohtia matkalla Moriaan, että toista poikaa Saara ei voi tuottaa, joten lisäkin on jotenkin selvittävä tilanteesta.

Diassa 9 (LIITE 4) kävimme läpi seuraavassa sukupolvessa toistuvaa kipeää lapsettomuutta. Lisä ja Rebekka kärsivät kahden vuosikymmenen lapsettomuuden tuskan. Miesten oli helppo nähdä omassa tai läheisten elämässä joidenkin asioiden pitkää tai loputonta odotusta. Pitkä odotus vaikuttaa aina ihmisen jumalasuhteeseen. Se johdattaa ihmistä joko lähemmäs tai kauemmaksi Jumalasta, mutta ei ole koskaan neutraali. Kaikilla on samat mahdollisuudet vastoinkäymisten kautta etäännyä tai lähentyä Jumalaa, mutta onnellisia ne jotka lähenevät Jumalaa. Selvästi näin kävi Rebekan kohdalla ja samoin on käynyt myös monissa tapauksissa.

Parin seuraavan dian 10 & 11 (LIITE 4) kanssa vein miehet Jaakobin matkassa riiuureissuun. Arvuutin miehiä ensin pelkän kuvan perusteella, mistä Raamatun kertomuksesta saattoi olla kyse. Oikea vastaus löytyi miehiltä helposti. Perustelin miehille Raamatun pohjalta Jaakobin ja Rebekab ikää. Miehet totesivat samoin kuin kiltalaiset, että taiteilija on luonut teoksensa hyvin vähäisten tosiasioiden perusteella. Raamatun tapahtumien mukaan voimme päätellä Jaakobin

olleen jo sangen varttunut poikamies, yli 75 -vuotias. Kevensin tunnelmaa, kun sanoin joskus muistuttaneeni kaikkien piiriläisten tuntemaa, iäkästä poikamiespappia, että Jaakob lähti vielä häntäkin iäkkäämpänä hakemaan morsianta.

Dian 12 (LIITE 4) kanssa kävin läpi yhtä Raamatun luomaa aikaikkunaa ja mitä siihen oli mahdutettu. Tämän aikaikkunan täytti kertomus Juudasta ja Tamarista. Vaikka tuohon aikaan elettiin yleisesti pidempään kuin nykyisin, niin sukukypsyys on täytynyt tulla kutakuinkin samoihin aikoihin kuin meidän ajassamme. (LIITE 1, 99–100.) Lopuksi nostin myös pikaisesti miesten kanssa muutaman muun esimerkin sekä patriarkoista että muualta Raamatusta, joissa iällä, tapahtumapaikalla tai tilanteella on sangen merkittävä vaikutus. Haaksirikko, sota, pako ja niin edelleen ovat asioita, jotka vaikuttavat osaltaan koko loppuelämään. Kun näitä tapahtumia pohtii omakohtaisiksi, niin löytää lukuisia ajatuksia ja seurauksia siitä mitä niistä tulee omaan elämään. Miten ne vaikuttavat suhteisiin toisia kohtaan tai Jumalaan.

Alustuksen loppuosassa nostin esille Abrahamin, Iisakin, Jaakobin ja Joosefin elämässä perittyjä asioita aikaisemmilta sukupolvilta. Jokainen paikalla ollut mies nyökytteli hyväksymisen merkiksi, että lapsuudessa tapahtuneet asuinpaikan vaihdot, isällä lapsia yhden tai useamman naisen kanssa, rikkautta perittyinä tai ansaittuna, suosikkiasema, sairaudet tai fyysiset rajoitteet sekä monet muut asiat vaikuttivat varmasti patriarkkojen elämään. Löysimme heidän elämästään kasvatuksen virheitä ja onnistumisia. Löysimme patriarkkojen väärin valintojen aiheuttamaa murhetta omaan ja jälkipolven elämään. Saimme nähdä myös siunausta Jumalan tahdon mukaisesta toiminnasta.

Toin esiin myös miehille itsestään selvyuden, että vaikka tekee oikein, niin siitä ei seuraa välitöntä menestystä. Toisinaan voi menestyä, ainakin lyhyellä aikavälillä, maallisista vääristä valinnoista huolimatta. Miehet tiesivät myös sen, että oikea valinta tuo pitkällä juoksulla siunauksen ja väärän valinta tuo hetkellisen inhimillisen helpotuksen jälkeen vääjäämättä myös näkyviin siunauksen puutteen.

Onnistuin alustuksen pituus tavoitteessa. Käytin noin kaksi kolmasosaa patriarkkojen elämän tarkkailuun ja lopun kolmanneksen käytin esimerkkien esiin nostamisesta syistä ja seurauksista patriarkkojen elämässä. Noin klo 19:30 aloitimme keskustelun kysymysten perusteella. Keskustelu lähti hyvin käyntiin ja lopulta totesin, että minulle kertyi yhteensä 75 minuuttia tallennettua keskustelua. Kiittelin miehiä aktiivisuudesta. Ilta päättyi virteen ja rukoukseen. Lähdimme koteihimme noin klo 21.

4. NÄKÖKULMIA AINEISTOSTA

Keräsin aineistoa kahdesta hyvin erilaisesta tilanteesta ja henkilöt, jotka näkemyksiä jakoivat, edustivat aikuiselämän ääripäitä. Nämä ryhmät täydensivät toisiaan ja antoivat laajan näkökulman aiheeseen. Myös aineiston kerääminen tapahtui näissä ryhmissä eri tavalla. Nuorilta aikuisilta sain aineiston pääosin kirjallisena ja ikämiehillä tallensin yhteisen keskustelun äänittämällä. Kappeli-illassa minun oli houkuteltava itselleni käsiteltävää aineistoa ja taasen Miesten piiri kokoontui tuolla kerralla antamaan minulle aineistoa. Miesten piiri toimi tämän opinnäytetyön raportin keräämiseen pääkohteena ja Kappeli-illasta kerätty aineisto toi sopivan lisänäkökulman käsiteltäväksi. Molempia tilanteita pohjustin lähtökohtaisesti samalla Raamattu tutkielmani pohjalta kootulla alustuksella.

4.1. Kappeli-illan koottuja näkökulmia kyselystä ja keskusteluista

Pyrkimykseni oli saada näiltä nuorilta aikuisilta aineistoa opinnäytetyöhön. Aineiston kerääminen ei ollut tilaisuuden alkuperäinen tavoite, joten jouduin pohtimaan aineiston keräämisen tavalla, jonka pystyi liittämään valmiiksi suunnitellun illan päälle. En voinut kuvitella 100%:sta vastaamista. Aineiston saamiseksi minun piti tehdä hyvä myyntipuhe kyselylomakkeesta. Toisaalta saatoin olla varma siitä että ne, jotka vastaavat, vastaavat huolellisesti ja hyvällä asenteella. Lähes kaikki, jotka ottivat käsiinsä kyselylomakkeen, myös täyttivät ja palauttivat sen. Seitsemän vastausta tarkoitti tuon illan osallistujien kohdalla sitä, että noin joka kolmas vastasi lyhyeen kyselyyn. Olin tulostanut kysymykset kaksipuoleisena A5 kokoon, jotta sain sen näyttämään pieneltä ja nopeasti vastattavalta. Näiden kirjallisten vastausten lisäksi kävin muutaman keskustelun kiltalaisten kanssa liittyen kyselyyn. Osa heistä oli täyttänyt lomakkeen ja osa ei. Kun otetaan huomioon aiheesta käyty keskustelut, niin sain noin puolelta iltaan osallistuneelta nuorelta aikuiselta aineistoa tähän opinnäytetyöhön.

Kysely lomake Polvelta toiselle (LIITE 3) ei kerännyt vastaajista perus taustatietoja kuten sukupuolta tai ikää. Tämä oli tietoinen valinta kahdesta syystä. Ensiksikin oletin jo kysymyslomaketta laatiessani, että vastauksia tulen saamaan alle parikymmentä. Näin pienen otoksen kanssa on sangen väkinäistä etsiä eroavaisuuksia vastaajien taustatietojen pohjalta. Toisaalta minua kiinnosti vastaajien kohdalla ensisijaisesti heidän kokemuksensa omasta huono- tai hyväosaaisuudesta suhteessa täydentäviin kysymyksiin. Tarkoitukseni oli laatia kysymys lomakkeesta, helposti täytettävän ulkoasun lisäksi, myös oikeasti nopeasti täytettävä. Jos käsialan perusteella voi päätellä sukupuolen sekä toteamalla niiden kysymyslomakkeen perusteella, jotka sain suoraan käteeni, lähes kaikki vastaajista olivat miespuolisia.

4.1.1. Kyselystä poimittuja

Kysymyksistä ensimmäinen määritteli vastaajan näkemyksen omasta tilasta huono- ja hyväosaisuuden akselilla. Valittavana oli vaihtoehdot yhdestä seitsemään. Neljä on neutraali keskitie ja siitä pienemmät ovat vieneet huono-osaisuuden puolelle. Kaikki vastanneista sijoittivat itsensä hyväosaisten puolelle, kuitenkin välttämättä lukeutuvansa kaikkein hyväosaisemmaksi. Vastaukset olivat siis joko 5 tai 6. Tämä ensimmäinen kysymys määritteli loppujen kysymysten näkökulman. Vastaajat kokivat olevansa sangen samassa asemassa toisiinsa nähden huono- ja hyväosaisuuden asteikolla, joten kyselyn muiden vastauksien erilaisuutta ei voinut perustella erilaisesta sijoittumisesta ensimmäisen kysymyksen kohdalla.

Koska vastaajat kokivat olevansa kaikki hyväosaisia, niin kaikkien loput vastaukset määrittelivät tätä tilaa. Vastauksista löytyi arvomaailmaan liittyviä vastauksia kuten kasvatus, rakastavat vanhemmat, turvallinen koti, koulutus, hyvä elinympäristö, hyvät kaverit. Taloudellista hyväosaisuutta perusteltiin säästöillä, kesätöiden saannilla, sekä sukulaisten lahjoituksilla. Mikään vastaus ei puoltanut näkemystä, että vastaaja kokee olevansa erityisen varakas, mutta raha riitti

perustarpeisiin. Hyväosaisuutta perusteltiin myös hyvällä Jumalalla sekä omilla lahjoilla tai kyvyillä.

Kysyessäni toisten ja omia valintoja, jotka ovat vaikuttaneet vastaajien hyväosaisuuteen, vastauksista tuli esiin seuraavia asioita. Toisten, siis lähinnä vanhempien, valinnoista tuli esiin hyvä asuinalue jossa asunut lapsuuden, vanhempien sivuun laittamat pesämuna, vanhempien kouluttuneisuus, vanhempien hyvät elämänvalinnat, vanhempien avioerottomuus, perheen ja koko suvun hyväosaisuus, kouluovereiden tuki sekä syntyminen suomalaiseksi. Vastaajista ei kokenut kukaan merkittävästi vaikuttaneen omaan hyvinvointiin. Vastauksista oli huomattavissa oman elämänhallinnan vastuun siirtyneen hiljattain itselle. Tämä näkyi erityisesti vastauksissa, jossa huoli saadun aseman ylläpitämisestä, oli alkanut painaa.

Seuraava kysymys etsi ihmisiä, jotka ovat vaikuttaneet vastaajien elämään eniten. Kaikki mainitsivat isän ja äidin. Isän tai äidin mainitsi ensimmäiseksi yhtä monta vastaajaa ja yksi vastasi vain vanhemmat. Näyttää siltä, että vaikka vain yhdessä vastauksessa oli mainittu vanhempien avioliiton eheys, niin kaikkien vastanneiden kohdalla oli suhde molempiin vanhempiin ollut merkittävä elämän aikana. Koska olin pyytänyt nimeämään vähintään kolme vaikuttavaa henkilöä, varsinainen mielenkiinto tulee pronssisijalle merkityistä. Opettaja oli mainittu useammassa vastauksessa. Tämä ei ollut aivan yllättävä valinta. Opettajien kanssa yhtä monta mainintaa tuli vanhemmista sisaruksista. Sijoittuminen sisarusarjassa ei ole vähäpätöinen asia. Yksikään esikoinen ei voinut nostaa vanhempaa sisarustaan merkittäväksi ihmiseksi. Ex seurustelu kumppani oli mainittu yhdessä vastauksessa, kuten myös Jeesus sekä eräs fantasia kirjailija. Odotin mainintaa isovanhemmista, harrastusten vetäjistä tai naapureista. Näitä ei kuitenkaan tullut. Näiden puute kertoo siitä, että edellä mainituilla ihmisillä ei ole ollut suurta merkitystä vastaajien elämässä. Ajattelen, että näiden ihmisten merkitys on ollut aikaisemmin suurempi tai sitten itse olen elänyt sellaisessa ympäristössä, että näistäkin ihmisistä merkintöjä olisi löytynyt.

Vastaajia kehotin pohtimaan miten he voivat monistaa elämänsä positiivisia puolia. Vastaukset olivat seuraavan kaltaisia. Oppimisen arvostus, ymmärtämällä syy - seuraus suhteet, lähimmäisten elämän tukena ja positiivisena vaikuttajana oleminen, omassa tulevassa vanhemmuudessa onnistuminen sekä koptoimalla läheisten ihmisten onnistumiset. Tämän kysymyksen vastauksissa huokui, että nyt vastataan teoria pohjalta. Kukaan ei kertonut näkökulmasta näin olen monistanut vaan näin yritän monistaa. Vastauksista saattoi nähdä jokaisella olevan halun myös onnistua jatkamaan oman elämän onnistumisia mahdollisessa seuraavassa sukupolvessa.

Vastaavasti huonojen kokemusten ja puolien periytymisen estämiseen vastauksista tuli seuraavia ajatuksia. Hyvien perinteiden suojeleva vaikutus, oppia kriittisesti seuraamaan mediaa, tiedostaa ongelmat jotta voi oppia niistä pois, harjoitusevaisuudella, rukouksella, uskolla sekä terapian käytöllä. Myös tämän kysymyksen vastaukset näyttivät juuri aikuistuneiden ihmisten vastauksilta. Vastauksista paljastui enemmän huomioita ja kartoitus omassa elämässä vaikuttaneista huonoista asioista. Kukaan ei vastailut tähänkään kysymykseen ajatuksella näin selätin ongelmat, vaan näin yritän selättää ongelmat.

Nuorilta aikuisilta tiedustelin heidän näkemystään yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksista huono-osaisuuden vähentämiseksi. Heidän näkemyksistään nousi seuraavia ajatuksia. Hyvät koulutusmahdollisuudet, hyvä varhaiskasvatus, vanhemmuuden tukeminen, nuorisotyöhön panostaminen, riittävä sosiaaliturva sekä hengellisen kasvatuksen tukeminen. Yhdessä vastauksessa vastaaja toteasi, että tilanne on lähes toivoton, eikä yhteiskunta pysty auttamaan tilannetta, jos ei tapahdu ihmettä.

Viimeiseksi kysyin millainen vaikuttaja vastaaja haluaa olla. Osa halusi olla aktiivinen ja edustava, mutta myös tausta vaikuttajan roolin mielekkyys tuli vastauksista esille. Hengellisen vaikuttamisen aktiivisuus tuli useammasta vastauksesta esille. Vastauksia laajasti yhdisti rinnalla kulkijan ja esimerkki vaikuttajan roolin mielekkyys. Kenenkään vastauksista ei näkynyt halua hakeutua merkittä-

välle paikalle asioihin vaikuttamisessa. Vaikuttamista ja vastuuta ei pakoiltu, mutta sitä haluttiin ottaa sopivan suurissa palasissa.

4.1.2. Illan keskusteluista poimittuja

Illtapalan yhteydessä kävin keskusteluja muutaman nuoren aikuisen kanssa kaksin tai pienellä porukalla. Raamattu opetus oli nostanut monia ajatuksia mieleen kuten myös kysymyslomake. Raamattu opetuksesta saamani palaute osoitti, että olin onnistunut tavoitteessani tuoda Raamatun henkilöt tavallisina ihmisiä heidän eteensä. Kun Raamatun henkilöt poistuvat korokkeilta, niin heille annetut lupaukset, heidän Jumala suhde ja heidän arkinen elämä tukee meitä oikeaan Jumala suhteeseen ja antaa voimia arkeen. Raamatussa lapset joutuivat kärsimään isien virheistä aivan samoin kun nykyisinkin. Samoin isien, Jumalan tahdon mukaiset, valinnat antoivat siunauksen silloin kuin myös tänään.

Kysymyslomake nosti myös aiheita illan keskusteluihin. Yksi keskustelu meni sielunhoidolliselle tasolle, kun oman elämän kaltoinkohtelut nousivat illan aiheen ja kysymyslomakkeen myötä pintaan. Edellä mainitsemani keskustelu lähti liikkeelle siitä, että hän tuli kyselylomakkeen kanssa luokseni ja sanoi, ettei hänellä ole ketään, joka on vaikuttanut hänen elämäänsä. Hän koki joutuneensa kasvamaan itsekseen, vaikka olikin kasvanut ydinperheessä. Hän huomasi keskustelun edetessä elämään vaikuttavina asioina olevan myös tahot, jotka eivät olleet vaikuttaneet toivotulla tavalla. Passiivisuus on myös vaikuttamista erityisesti kun se kohdistuu taholta, jolta odotetaan aktiivisuutta. Minulle jäi ajatus, että hän piti itseään huono-osaisena. Valitettavasti en saanut häneltä täytettyä kysymyslomaketta.

Muut keskustelut, jotka sivusivat kysymyslomakkeen aiheita, nousivat jonkin kysymyksen pohjalta. Aiheen käsittely oli puhtaasti teoria painotteista. Kenelläkään ei ollut ikää niin paljoa, että tehtyjen valintojen vaikutukset näkyisi merkittävästi omassa tai toisen elämässä. Elämässä on kuitenkin vain vähän sellaisia valintoja, jotka vaikuttavat nopeasti ja voimakkaasti. Nopeat ja voimakkaat va-

linnat ovat yleensä luonteeltaan negatiivisia. Näiden valintoja vähäisyys on toivottavaa ja jos joku tuosta joukosta oli niin elämässään toiminut, niin sen myöntäminen ei ole helppoa, eikä edes nimettömästi tunnustaa. Valintojen, joiden vaikutus on hitaampi ja nopeasti näkyvät muutokset vähäisempiä, vaikutusta ei kukaan voinut omassa elämässään vielä arvioida. Tiedän, että osa näistä keskusteluun osallistuneista oli myös täyttänyt lomakkeen. Useimmat keskustelijat olivat niitä, jotka olivat korkeintaan katsoneet kysymykset, mutta eivät halunneet täyttää lomaketta.

4.2. Miesten piirin koottuja näkökulmia keskustelusta

Päädyin jakamaan Miesten piirin kysymykset kahteen osaan. Ensimmäinen osa käsitteli teemaa, 'Olemme oman historiamme summa'. Kysymykset, jotka esitin olivat: 'Minkä asioiden läsnäolo tai puute vaikuttaa eniten ihmisen elämään?', 'Miten voi korostaa hyviä asioita huonojen kustannuksella?', 'Mikä suhde on ympäristötekijöillä ja perintötekijöillä?' sekä 'Mitkä ovat parhaat tavat katkaista huonojen ympäristötekijöiden vaikutus sukupolviin?' (lyhyellä ja pitkällä aikavälillä). Toinen teeman oli, 'Olemme valmistamassa tulevaisuuttamme'. Sen kysymykset kuuluivat: 'Mikä vaikutus elävällä uskolla on huono- tai hyväosaisuuteen?', 'Kumpi todennäköisemmin johtaa elävän Jumala suhteen syntymiseen?', 'Onko siunaus sekä hyväosaisuus ja pahat teot sekä huono-osaisuus ymmärrettävä tarkoittavan samaa?', 'Miten ne eroavat?' Näillä kysymyksillä ajattelin saavani heidät johdateltua keskustelemaan ja tuomaan esille ajatuksia, joista saan heidän näkemyksiään ihmisen sosiaalisesta periytyvyydestä.

Ensimmäiset pari minuuttia olivat jäykkiä, mutta vauhtiin päästyään ei paljon taukoja pidetty. Lopulta aloin jo toppuutella keskustelua, joka näytti pulppuavan jatkuvana virtana kuin lähellä oleva Kuninkaanlähde. Keskustelu oli monipuolista, mutta odotettua. Yllättäviä kommentteja ei tullut, mutta joidenkin asioiden jääminen keskustelun ulkopuolelle yllätti minut.

4.2.1. Olemme oman historiamme summa

Diassa 22 (LIITE 4) minulla oli kerättyinä kysymyksiä aihealueesta Olemme oman historiamme summa. Tässä kohdassa johdattiin miehiä pohtimaan omaa ja läheisten ihmisten elämää historiallisella jatkumona. Miten elämässä tehdyt valinnat, joko omasta tai toisten toimesta, ovat vaikuttaneet tulevaan. Mihin asioihin on voinut vaikuttaa, minkä vaikutuksia on voinut pienentää tai yrittää kasvattaa. Miehillä oli keskimäärin elämäkokemusta lähes 70 -vuotta, joten matkan varrella jokainen oli tehnyt jotain huomioita näistä asioista. Kehoitin jokaista pohtimaan asioita oman kokemuksen pohjalta. Kerroin, että jos ei kehdannut omasta elämästä puhua, niin olin valmis kuuntelemaan mielelläni myös naapurista kertovia tarinoita. En yrittänyt etsiä ehdotonta totuutta vaan miesten näkemyksiä asioista. Kun heillä oli monien vuosikymmenien historia, jonka aikana olivat tehneet erilaisia havaintoja, niin niitä kaikkia kokemuksia oli kiva kuulla. Heillä on ollut parhaissa tapauksissa mahdollisuus tarkkailla joitakin sukupolviketjuja jopa neljän – viiden sukupolven kohdalta. Tuona aikana on voinut nähdä monia syitä ja seurauksia.

Keskustelun aloituksessa etsittiin elämään vaikuttuttavia asioita. Miehet vastauksissaan jakoivat vaikuttavuuden kolmeen osaan: vaikutus lapsuudessa eli kasvuiässä, vaikutus aikuisena sekä vaikutus kaikenikäisiin. Merkittävin vaikutuksen mahdollisuus on kasvuiässä, mutta itse voi vaikuttaa siihen vain niukasti. Aikuisena itseä koskeviin asioihin vaikuttamisen mahdollisuus kasvaa. Kaikenikäisiin vaikuttavat asiat on ehdottoman tärkeää huomioida ja ymmärtää, jotta niiden vaikuttavuutta voi hallita.

Lapsuudessa tapahtuu ihmisen elämän kannalta syvimmit ja kauaskantoisimmat vaikuttamiset. Kotikasvatus luo jokaiselle ihmiselle elämisen perustan. Kuitenkin vanhemmat voivat opettaa toista ja omalla esimerkillään toteuttaa toista. Esimerkki on vahvempi kuin opetus. Lapsen tulee kokea olla hyväksytty. Lasta tulee kannustaa omana itsenä, eikä verrata jatkuvasti toisiin. Lapsella tulee olla selvät ja oikeassa paikassa olevat rajat, joiden sisällä hänellä on turvallista

elää. Kouluikäisellä lapsella koulutoverit, ystävät ja ikätovereiden seura alkavat muodostaa yhtä merkittävämmät elämään ja kasvuun liittyvät vaikuttimet.

Aikuisen ihmisen elämään vaikuttavat asiat ovat erilaisia kuin lapsella. Puolison valinta on kauaskantoinen toimenpide. Hyvä puoliso luo mahdollisuudet hyvälle parisuhteelle, joka taasen on välttämättömyys hyvälle vanhemmuudelle. Aikuisen valitsema elinympäristö vaikuttaa omaan ja muun perheen elämiseen. Elinympäristö, jossa elää samoja elämänarvoja arvostavia ja vastaavaa yhteiskunta luokkaa edustavia ihmisiä, auttaa säilyttämään itselle tärkeitä elämänarvoja.

Elämme yhteiskunnassa, jossa median vaikutuksesta emme ole suojassa edes kotona. Media vaikuttaa kaikenikäisiin ihmisiin. Ihminen on laittanut itsensä vapaaehtoisesti median vaikutuksen alle ja on usein kykenemätön suhtautumaan siihen kriittisesti. Aikuisten tehtävä on suojella lapsia liialliselta median vaikutukselta. Aikuisen on opittava suhtautumaan mediaan joutumatta itse sen orjaksi. Älykännykkä on tällä hetkellä eniten maailmaan vaikuttava tekninen laite. Merkittävä ongelma tässä asiassa on se, että tekniikka kehittyy niin nopeasti, etteivät kaikki vanhemmat ole ymmärtäneet, mitä mahdollisuuksia huonolle vaikutukselle he mahdollistavat lastensa kohdalla, täyttäessään heidän väline toiveensa.

Kun miehet pohtivat, miten voi tukea hyviä asioita ja samalla viedä tilaa huonoilta asioilta, tuli heiltä seuraavia ajatuksia. Hyviä asioita on korostettava. Hyviä asioita tulee kiitellä ja niitä nostaa esimerkeiksi. Ei kuitenkaan niin, että niistä nousee aikuisen huomion saannin väline. Jos käy näin, niin se kasvattaa kilttien tyttöjen ja poikien joukon, joka ei osaa pitää puoliaan elämässä.

Toinen tärkeä asia on omien virheiden tunnustaminen ja niistä oppiminen. Kun myöntää lapsilleen, puolisolleen tai työkaverilleen virheensä, niin se avaa mahdollisuuden kasvuun sekä itsellä että toisilla. Meistä ei kukaan selviä ilman vääriä valintoja elämässä. Jos haluamme väittää toisin, niin teemme itsestämme valehtelijan ja menetämme luottamuksen.

Miehiltä nousi esiin vielä kasvatukseen liittyen muutamia huomioita. Kännykkä näyttää saaneen liian hallitsevan osan lapsissa ja nuorissa. Entisaikainen ja rajoittuneempi lapsuus oli parempi. Perheet olivat yhtenäisempiä. Koti oli turva ulkomaailmalta. Maaseutu oli parempi kasvuympäristö kuin kaupunki. Maaseutu on kuitenkin kuolemassa ja siellä on entistä enemmän vanhojapoikia.

Miesten kanssa puhuttaessa ihmisen perintö- ja ympäristötekijöistä, menivät nämä asia ensin sopivasti ristiin. Perintötekijät menivät perinnön kanssa sekaisin vaikka materiaalinen perintö, johon keskustelu meni, on enemmän ympäristötekijä kuin perintötekijä. Kuitenkin keskustelun aikana, sekä tässä asioiden kirjaamisen yhteydessä, ympäristötekijät ja perintötekijät saadaan lajiteltua keskenään samaan ryhmään.

Perintötekijöitä pohdittaessa yksi miehistä totesi, että tuntee erään miehen, joka menetti isänsä lapsena. Hän tunsikin myös tämän miehen isän. Poika on monissa käyttäytymiseen ja toimintaan liittyvissä asioissa kuin ilmetty isänsä, vaikka ei ole voinut häneltä näitä asioita malli kasvamisen kautta oppia. Tämä kertoo sangen vahvasta perintötekijöiden vaikutuksesta.

Perintötekijät vaikuttavat myös jossain tapauksessa merkittävästi pojan kasvuun mieheksi. Jos on aina porukan pienin poika, joutuu taistelemaan asemastaan jatkuvasti. Jos poika tulee murrosikänsä joukon viimeisenä, vaikuttaa se valtavasti itsetuntoon herkässä iässä. Myös vanhempien kyky auttaa lapsiaan koulu asioissa jne voivat asettaa lapsen pysyvästi alemmalle tasolle toisiin nähden. Kun keskusteluun nousi puheenaiheeksi kiusaaminen, niin miehet tulivat siihen tulokseen, että kiusaaminen jatkuu yleensä niin pitkään, kuin sen annetaan jatkua. Kiusaamiselle pitää laittaa piste. Se on tehtävä joko omatoimisesti tai jonkun toisen toimesta, kiusaaja ei sitä ymmärrä lopettaa.

Pohdintaan nousi myös itsetunto. Kuinka merkittävästi se on jo syntymässä saatu ja miten siihen voi vaikuttaa? Tämä jakoi mielipiteitä, mutta miehet totesivat jokaisen itsetunnon pohjana olevan tietyn lähtötason. Itsetuntoa voi kuitenkin

kin vahvistaa hyvällä tuella ja keskusteluilla, mutta sitä pystyy myös musertamaan, jos saa toistuvasti itsetuntoa musertavaa palautetta. Eräs mies kertoi esimerkin siitä, miten hänen sisarensa sai äidiltään palautetta kokeista. Ei ollut merkitystä mitä hän sai, koska äitiä kiinnosti aina se, että saiko joku toinen luokalla paremman numeron. Jos tyttö toi kotiin kympin, kysyi äiti, ketkä muut saivat kympin. Tytär koki, ettei hän ollut äidille tärkeä. Tämäntapainen käytös ei tukenut itsetuntoa vaan tuhosi sitä.

Ihmisen kasvuun liittyviä ympäristön vaikutuksia löytyi helpommin. Jos ihminen saa kodistaan hyvät taloudelliset lähtökohdat, antaa se etulyöntiaseman moniin asioihin aikuistumisessa. Toisaalta monet ulkoisesti hyvät lähtökohdat saaneet ihmiset eivät osaa käyttää saamaansa etulyöntiasemaa hyväkseen vaan tyrivät. Miehet päättelivät, että liian helppo elämä ei ole kenellekään eduksi, vaan ihminen tarvitsee vastoinkäymisiä kasvaakseen vastuuntuntoiseksi aikuiseksi.

Keskustelussa nousi myös näkemys rahalla kasvattamisen ongelmasta. Vanhemmat tekevät suuren virheen, jos he neuvottelevat lasten kanssa rahalla. Vanhemmat voivat ostaa lapsen käytöksen mieleisekseen, mutta samalla lapsi menettää mahdollisuuden neuvotella asiasta. Lapsella ei ole mahdollisuutta keskustella aiheesta vaan hänet ostetaan hiljaiseksi. Lapsen mielipiteet jäävät huomiotta. Tämä tapa opettaa lapselle mammonan kaikkivoipaisuutta ja edesauttaa ahnehtimisen kulttuuria.

Miehet olivat vahvasti sitä mieltä, että yhteiskunnan vastuuton raha erilaisina tukina, on periytyvää huono-osaisuutta edistävää. Helppo raha on miesten mielestä huono asia. Pienistäkin työpesteistä tulee tehdä ilmaista rahaa houkuttelevampia. Työ ei ole pelkästään tulo asia vaan se vaikuttaa myös tekijänsä itsetuntoon ja tärkeyteen yhteiskunnan jäsenenä. Ennen puhuttiin hätäaputoista ja tehtiin vaikka risusavottaa, jotta sai pientä korvausta. Hätäaputoissa teetettiin huonosti tuottavaa työtä tukea vastaan. Jos ihmisiä opetetaan saamaan rahaa tekemättä mitään, niin se on huono asia. Opiskelua saa ja pitää tukea, onhan se rahan eteen tekemistä, mutta liian hyväksi ei saa opiskelu tukia nostaa, jotta palkkatyöhön valmistuminen houkuttaa. Kun lapset näkevät kotona, että van-

hemmat tyytyvät elämään niukkuudessa tukien varassa, niin heillä on helppo oppia tyytymään oloihin tukien varassa aikuisena. Kulutusluotot eivät myöskään olleet miesten mielestä hyvä asia.

Vielä miehillä nousi puheeksi koulutus titteli näkökulmasta. Tänä päivänä arvostetaan liikaa oppiarvoja ja koulutusta. Koulussa pärjäävät eivät välttämättä pärjää töissä ja päinvastoin. Koulutus on tärkeää, mutta sen pitää olla myös tekijöitä ei vain lukijoita kannustavaa. Ilman titteleitä joutuu etenemään kyynärpää taktiikalla ja toisinaan tittelin onnistuu saamaan ilman käytännön taitoja.

Miesten keskustelun siirtyessä, mitä pitäisi tehdä -alueelle, tuli vahvasti esille kokoontuvan piirin ydin. Miesten vastaukset kysymykseen, miten katkaista huonojen ympäristötekijöiden vaikutus, vei keskustelun välittömästi kristillisen kasvatuksen pariin. Kristillisen arvopohjan murentaminen Suomessa on ollut yhteiskunnan kannalta tuhoisaa. Miehet edustivat lähinnä aikuisena uskoon tulleita. Kuitenkin he olivat sitä mieltä, että lapsuudessa ja erityisesti koulussa saatu uskonnon opetus oli perustus koko yhteiskunnan moraalille ja hyvinvoinnille. Suomessa yleinen oppivelvollisuus tarkoittaa lähes sataprosenttisesti yhteiskunnan tarjoamaa koulua. Koulussa kasvatetaan tulevaisuuden aikuiset. Mikään ei voi korvata kristillisiä arvoja yhteiskunta moraalin pohjana.

Koulumaailman tulee olla myös monipuolisempi ja sen pitää pystyä tarjoamaan laaja-alaisesti onnistumisen kokemuksia. Liian monet lahjakkaat lapset lyövät hanskat tiskiinkin, koska eivät ole lahjakkaita peruskoulun kapea-alaisen menestymisen mittareilla. Vanhaa kansakoulu oppikoulu aikaa muisteltiin hyvällä. Liian monet vanhemmat jättävät lapsen kasvatuksen koululle, mutta samat vanhemmat ovat haukkumassa opettajia ja viemässä maton koulun jalkojen alta.

4.2.2. Olemme valmistamassa tulevaisuuttamme

Olimme käyneet keskustelua reilun kolme varttia ja johdattelin miehiä toiseen aihekokonaisuuteen keskustelussa. Diassa 23 (LIITE 4) otimme käsittelyyn tu-

levaisuuteen varautumisen. Koska keskustelu käytiin kristillisellä arvopohjalla kokoontuvan piirin kanssa, lähti tulevaisuuden pohtiminen kristillisestä tulevaisuudesta käsin. Kukaan miehistä ei ollut aivan vasta uskoon tullut, joten uskon elämän kokemusta löytyi myös keskimäärin vuosikymmenissä mitattava aika. Ymmärryksen mukaan, kukaan heistä ei ollut tullut uskoon ennen isäksi tuleamista, joten kasvattajan tehtävän kaikki olivat alkaneet eri arvopohjalta, kuin tänään elivät.

Aloitin keskustelumme toisen osion miesten kanssa kysymällä huono- tai hyväosaisuuden suhdetta uskoon. Keskustelun avaus meni taasen koulumaailmaan ja uskonnon opetukseen. Kristillisten arvojen opettaminen koulussa yleisesti on tärkeää ja uskonnon opetuksessa tulee sallia jälleen tunnustuksellisuus. Miehet olivat vahvasti sitä mieltä, että yhteiskunnallisen hyväosaisuuden pohja luodaan vain kristillisen arvomaailman päälle. Miehet totesivat, että huono- tai hyväosaisuutta ei voi ulkoisesti mitatta, mutta siitä huolimatta ihmiset kokevat kuuluvansa sängen tietoisesti jompaankumpaan joukkoon. Kristilliseltä arvopohjalta on helpompi tyytyä oloihinsa, vaikka ne eivät ole materiaalisesti helpot. Toisaalta kristillinen arvopohja ei innosta keräämään tai ainakaan kiinnittämään sydäntään maalliseen mammonaan. Kristillisen arvopohjan vallitessa ulkoisten olosuhteiden erot tasaantuvat. Kristillisessä hyväosaisuudessa korostuvat vaikeammin mitattavat ominaisuudet, eli yhteisyys ja itsensä toteuttaminen, helpommin mitattavasta elintasosta.

Hyvinvoivan yhteiskunnan peruspilari on toimiva perhe. Miesten mielestä kaikissa olosuhteissa parhaiten toimivalla perheellä on kristilliset arvot. Parhaat arvot ja kestävin moraalit nousevat kristillisten arvojen pohjalta. Perheen kristilliset arvot kestävät parhaiten elävässä uskossa olevien vanhempien elämässä.

Kun kysyin, missä tilanteessa todennäköisemmin syntyy usko, niin ensimmäinen vastaus kysymykseeni tuli nopeasti. Se oli, ei merkitystä. Pienen hiljaisuuden jälkeen nousi ensimmäinen kommentti, jossa annettiin ääni huono-osaisuuden uskoa synnyttävän vaikutuksen puolesta. Keskustelu jatkui ja todettiin huono-osaisuuden helposti nostavan myös katkeruutta ja se taasen on helposti

etäännyttämässä Jumalasta. Tämän jälkeen nousi esiin kolmas näkökulma, jossa nostettiin hyväosaisuuden Jumalan puoleen vetävä vaikutus. Sanoohan Sanakin, Jumalan hyvyys johtaa sinut kääntymiseen (Room 2:4). Tämä kommentti lähti vastaajaan omakohtaisesta kokemuksesta.

Näin oli saatu vastaukseen kaikki kolme näkökulmaa, joten miesten oli jatkettava pohdintaa, jotta päädytään johonkin loppupäätökseen. Lopulta miehet olivat sitä mieltä, että ei huono- tai hyväosaisuudella sinänsä ole merkitystä Jumala suhteen syntymiseen. Se ei saa olla katkeroittavaa huono-osaisuutta tai huolettomuutta tukevaa hyväosaisuutta. Uskon syntyminen tarvitsee aina siemenen Jumalalta. Huolettomuus tai katkeruus voivat kuitenkin tuhota tuon siemenen.

Viimeisenä kysymyksenä esitin väittämän, siunauksen ja hyväosaisuuden sekä Jumalan tahdon vastaisten valintojen ja huono-osaisuuden, yhteydestä toisiinsa. Tähän vastauksena tuli nopeasti ja lyhyesti 'ei voi sanoa'. Kristityn päämäärä on iankaikkinen elämä Jumalan yhteydessä. Kaikki mikä pitää meidät Jeesuksessa, iankaikkisen elämän tiellä, on siunausta elämäämme. Toisinaan se ei näy elämässämme ihmisten määrittelemänä hyväosaisuutena. Myös Jumalan tahdon vastaiset valinnat elämässä saattavat tuoda ainakin huomattavan elintaloudellisen hyväosaisuuden. Tämä voi tarkoittaa myös yhteisöllisestä ja itsensä toteuttamisen näkökulmasta hyväosaista elämää. Jumalan tahdon vastainen elämän ei voi miesten mielestä olla kuitenkaan rikasta elämää, eikä se voi kantaa siunausta.

Koska kysymykseen ei tullut pidempää keskustelua, niin annoin vielä vapaalle sanalle mahdollisuuden. Miehet saivat sanoa vielä mitä halusivat illan keskusteluun. Sanomattomiksi näytti jääneen seuraavia asioita. Miehen paikka on ottaa vastuun perheen hengellisestä elämästä. Viisaus on eri asia kuin ymmärrys. Kasvatus periytyy, eli lapset kasvattavat todennäköisesti siten kun heitä on kasvatettu, mutta hivenerä voi jalostua. Kristillisten arvojen opetus on jo sinänsä hyvä asia vaikka se tehtäisiin ilman henkeä, elävää suhdetta Jeesukseen. Parhaaseen lopputulokseen päästää yhdistämällä hyvä kasvatus ja elävä usko, siis kristilliset arvot elävänä esimerkkinä elämässä. Huonon perinteen katkaisemi-

sessä on tärkeää myöntää oma huono tapa. Vanhempien täytyy olla vakuutusyhtiön ja neuvonantajan yhdistelmä. Neuvonantajina he tukevat lasta oikeaan suuntaan ja vakuutusyhtiönä auttavat vahingon jälkeen jaloille ilman jälkipuheita.

5. HUOMIOITA ALUSTUKSISTA JA PALAUTTEESTA

Pidin samasta aiheesta kaksi alustusta. Nämä erosivat kuitenkin toisistaan yhtä paljon kuin olivat toistensa kaltaiset. Kappeli-illassa valmistamani opetusdiagramma oli merkittävässä asemassa. Tilassa oli käytössä iso valkokangas ja tehokas projektori. Dioihin liittämäni animaatiot lisäsivät esityksen visuaalisuutta. Ohjasin diaesitystä kännykän välityksellä, joten se mahdollisti vapaan sijoittumisen yleisön edessä. Kappeli-illan pääpaino oli opetus ja olin tyytyväinen niistä vastauksista, joita heiltä sain opinnäytetyön teeman pohtimiseen.

Miesten piirissä istuimme kaikki pienessä mökin tuvassa. Siinä tilassa ja sen kokoisella porukalla pelkkä seisomaan nouseminen alustusta pitäessä tuntuu liian hallitsevalta. Miesten piirissä tekniset ratkaisut eivät näyttelleet mitään osaa. Miesten piirissä käsissä on yleensä virsikirja ja Raamattu, kuten tälläkin kertaa. Nyt Raamattua selattiin normaalia laajemmalla alueella, vaikka pysyttiin yhdessä Raamatun kirjassa kuten yleensä. Miesten piirin pääpaino oli alustuksen jälkeisessä keskustelussa. Tämä toteutui myös ajallisesti.

5.1. Alustusten valmistelusta

Alustusten pohjana oli tekemäni Raamatun tutkielma Isiltä perittyä (LIITE 1). Tutkielmassa pohdin Raamatun kertomana viiden sukupolven tarinan Terahista, Abrahamin, lisäksi ja Jaakobin kautta hänen poikiinsa. Tutkielmassa pyrin laittamaan henkilöt sekä aikajalalle että maantieteellisiin paikkoihin. Tämän tein Raamatun antaman aineiston perusteella. Yritin myös tutkielmassa löytää näiden viiden sukupolven elämässä vaikuttaneet ihmiset sekä miten he vaikuttivat toisiinsa. Raamattu ei ole päivä- tai lokikirja, jossa kaikki olennaiset asiat ja asiayhteydet kerrottaisiin kertomusten yhteydessä. Kun laitamme Raamatun kertomat tapahtumat aikajalalle tai liittäminen ne kartalle, auttaa se huomioimaan monia kertomukseen vaikuttaneita, mutta tekstistä pois jätettyjä asioita. Raamattu tutkielman edetessä löysin entistä inhimillisemmät ihmiset entistä

suurempien Jumalan suunnitelmien keskeltä. Olin tästä huomiostani innoissani ja tätä innostusta yritin jakaa molempien tilanteiden valmistelussa.

Valmistellessani Kappeli-illan opetusta tai Miesten piirin alustusta jouduin seuloamaan voimakkaasti tutkielman aineistoa. Etsin sieltä esimerkkejä, jotka antavat hyvät esimerkit laaja-alaisesti tutkielman kohteena oleviin henkilöihin. Heidän elämästä tuli valita mielenkiintoisia huippukohtia. Ongelmana oli se, että huippukohdat ovat myös kaikille kuulijoille tutuimmat. Jos keskityn perinteisellä tavalla tutuimpiin kohtiin, niin uuden oppiminen on vähäistä. Tutuimpia kohtia läpi käydessä ei kukaan voi edes aavistaa sitä työpanosta, jonka olin antanut Raamattu tutkielmani tekemiseen. Päädyin nostamaan toisinaan vaikeasti havaittavan aikajanan kiinni Raamatun kertomukseen. Kun Raamatun henkilöille voidaan antaa ikä tai jos jollekin aikakaudelle määritellään pituus, niin kertomukset saavat yhden merkittävän ulottuvuuden. Vuosi patriarkkojen elämässä oli yhtä pitkä kuin meilläkin. Päädyin esittämään ensiksi visuaalisen aikajanan, jossa näkyivät sukupolvet Nooasta Joosefiin. Valitsin vain yhden kartan, jonka avulla esittelin perusasiat patriarkkojen elämästä. Tämän jälkeen otin käsittelyyn neljä kertomusta. Abraham ja Iisakin uhraus, Iisakin ja Rebekan lapsettomuus, Jaakob kosiomatalla sekä Juuda ja Taamar. Näiden kertomusten kautta korostin ajan lisäksi Raamatun inhimillistä puolta, mutta myös jumalallista.

Opetuksen jälkimmäinen puolisko oli enemmän asioiden listausta. Valitsin Abrahamin, Iisakin, Jaakobin ja Joosefin elämästä listan Raamatun kertomia tosiasioita. Korostin näissä listoissa helposti Raamatusta löydettäviä asioita, mutta vaikeasti toisiin yhdistettäviä, koska ne ovat kerrottuna pitkän jakson aikana. Jaakob alkoi ontumaan painittuaan enkelin kanssa. Tämä tapahtui kaikkien Jaakobin lasten ollessa vielä alakouluikäisiä. Jaakobin pojille isä oli käytännössä lapsuutta lukuun ottamatta ontuva mies. Vain vanhimmilla pojilla oli jokin muistikuva Jaakobin normaalista kävelystä. Tästä ei muistuteta joka yhteydessä, vaikka sillä oli ollut vaikutusta arkeen. Todennäköisesti merkittävin yksittäinen syy siihen, että hän ei itse lähtenyt katsomaan paimenessa olevia poikiaan, vaan lähetti sinne Joosefin, oli juuri tämä ontuminen.

Raamatussa yhdessä jakeessa saattaa olla kymmenien vuosien historia, joten niissä kohdissa yksityiskohdat eivät pääse oikeuksiin. Toisaalta tutkielmani kohteena olevassa 1. Mooseksen kirjan luvuissa 11–50 on yksityiskohtaisimmin yhden päivän tapahtumia kerrottu kymmenien jakeiden pituudelta. Näiden tempo vaihteluista johtuen voi helposti unohtaa eri asioiden samanaikaisen yhteisvaikutuksen. Tekemieni listauksien avulla saatoin tuoda esille aivan ymmärrettäviä elämään vaikuttaneita asioita, joita ei aina Raamattua lukiessa huomaa.

Raamatun äärellä ei aina muista tavallisia elämän tosiasioita. Äitipuoli oli äiti-puoli tai velipuoli oli velipuoli Raamatunkin aikana kuten nykyisin. Nälänhätä pakottaa lähtemään liikkeelle ja vieraalla maalla ei olla kotona. Läheisen ihmisen kuolema suretti aivan kuten tänäänkin. Oma toimeentulo oli silloin vieläkin enemmän toisen ihmisen varassa kuin tänään. Ei auttanut yhteiskunta tukien kanssa, eikä ruokaa ostettu kaupasta. Raamattu ei ole revitty irti elämästä vaan on tiukasti kiinni siinä.

5.2. Palautteesta poimittua

Olin kuullut, että Kappeli-illoissa opetus on usein ollut interaktiivista. Luennoitsijalle esitetään kysymyksiä pitkin opetusta. Minä sain vain vähän kysymyksiä noin puolentoista tunnin luennon aikana, mutta näin kuulijoiden katseissa suuren kiinnostuksen asiaan. Kuten olin aavistellut, niin kukaan ei ollut osannut varautua opetukseni näkökulmaan ja se käytännössä yllätti heidät. Opetuksessa oli heille vielä moniksi tuleviksi päiviksi pureskeltavaa. Kuulin myöhemmin, minut iltaan kutsuneelta kiltalaiselta, että opetukseni oli herättänyt hyviä keskusteluja ja hyvää palautetta illan jälkeen. Myös hyvät keskustelut joidenkin kiltalaisten kanssa iltapalalla, osoitti heidän olleen tyytyväisiä opetukseen.

Miesten piirin osallistujat olivat minulle entuudestaan tuttuja miehiä. Lähes kaikkien kanssa minä olen ollut vuosien saatossa tekemissä tai ainakin käynyt joissakin tilanteissa pitkiä keskusteluja. Ryhmässä ei siis tarvinnut kenenkään kokea olevansa outo. Keskustelun hyvä eteneminen oli mielestäni palautteena pa-

rasta. Kukaan kahdeksasta paikalla olleesta miehestä ei ollut kommentoimatta kysymyksiini, vaikka kaikki eivät kommentoineet kaikkia kysymyksiä. Olin ehdotanut heille tunnin keskustelua. Kun olin saanut 75 minuuttia taltioitua keskustelua, minä ehdotin keskustelun ja illan päättämistä. Miesten piiri kesti kaikkiaan kolme tuntia, josta ajasta minun ohjauksessa noin kaksi ja puoli tuntia. Jokunen mies lähtiessään illasta kiitteli minua kädestä pitäen. Pohdittavaa oli jäänyt sekä alustuksesta että keskustelusta.

Mainitsin aiemmin, että Miesten piiriläisten vastaukset eivät yllättäneet, mutta yllätyin joidenkin asioiden esiin nostamattomuudesta. Minulla on sellainen ymmärrys, että miehillä olisi ollut kerrottavana useampia esimerkkejä sukupolvien yli periytyvästä siunauksista tai kirouksista. Miehet edustivat suurta paikkakunnan historian tietämystä. Minulla oli odotus, että miehet olisivat ottaneet esiin eräitä minunkin korviin kuultuja paikallisia sukutarinoita. Nämä tarinat he varmasti tiesivät ja olivat kuulleet ne vähemmällä välikäsillä kuin minä. Näitä he eivät kuitenkaan nostaneet esille ja käyttivät lähinnä huomioita omasta perheestä tai lähinaapurista. En kuitenkaan halunnut johdatella keskustelua niin paljoa, että olisin saatellut heidät näiden kertomusten pariin. Keskustelu eteni heidän valitsemia polkuja pitkin ja matkan varrelta löytyi riittävästi evästä matkaani.

6. POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä ihmisen huono- tai hyväosaisuutta on pohdittu kolmesta näkökulmasta. Ensiksi asiaa on käsitelty tieteellisten julkaisujen kautta. Toinen näkökulma tuli juuri aikuistuneilta opiskelijoilta. Kolmannen aineiston opinnäytetyölle tarjosivat iätkäät miehet, jotka saattoivat katsoa asiaa myös oman pitkän elämäkokemuksen kautta. Tieteelliset julkaisut pyrkivät olemaan neutraaleja vaikuttavista arvomaailmoista. Nämä molemmat ihmisryhmät, joiden kautta sain aineistoa tähän opinnäytetyöhön, olivat vahvasti Raamatun pohjalta nousevaa kristillistä arvomaailmaa tunnustavia. Arvoneutraalin tai kristillisen arvopohjan kautta nousseet näkemykset eivät kuitenkaan sodi toisiaan vastaan vaan oikeastaan ne täydentävät toisiaan. Yhteiskunta pyrkii olemaan arvoneutraali, vaikka aina taustalla vaikuttaa jokin aatejärjestelmä. Asioita tutkitaan ja ongelmia pyritään välttämään. Kristillisellä Raamattuun perustuvalla arvopohjalla oli edelleen tarjottavaa tutkimuksissa esille tulleisiin ongelmakohtiin. Seurakunnan diakoniatyö on tässä asiassa avainasemassa. Diakoniatyöllä on vuosisatojen kokemus ihmisten auttamisesta ja huono-osaisuuden kitkemisestä.

Huono- ja hyväosaisuuden tutkiminen on yhteiskunnallisesta ja seurakunnan diakoniatyön näkökulmasta merkittävää. Mitä pienemmäksi saamme huono-osaisiksi itsensä kokeneiden joukon ja mitä kattavammin ihmiset tuntevat itsenä hyväosaisiksi, sen vakaammat yhteiskunnalliset olot vallitsevat. Tämä tehtävä on toisaalta sukupolvelta toiselle sama, mutta sen toteuttamista haittaa kaksi asiaa. Ensiksi ihminen uskoo huonosti kerrottuja asioita ja vasta omakohtaisen kokemuksen jälkeen on valmis myöntämään ohjeistetun asian olleen oikeassa. Samoin käy esim. ylensyönnissä, sen lihottava vaikutus huomataan vasta silloin kun on jo totuttu syömään liian paljon. Tässä kohtaa taistellaan sekä liikkakiloja että opittua huonoa toimintamallia vastaan. Toiseksi yhteiskunta on elänyt ainakin viimeiset kymmenet vuodet sellaisten muutosten pyörteissä, että se ei osaa edes varautua kaikkiin ongelmakohtiin. Alkoholin koukuttavaan vaikutukseen osattiin varautua jo 50 -vuotta sitten, mutta peliriippuvuus ei silloin ollut edes nostanut päätään.

Mikään yhteiskunta ei pysty luomaan järjestelmää, jossa aukottomasti voidaan seuloa tukea hakevien keskuudesta ne, joille yhteiskunnan tuki ensisijaisesti tulee osoittaa. Huono- tai hyväosaisuus on tunne. Jos yhteiskunta pystyisi tukemaan hyväosaisuuden tunnetta kaikkien kansalaisten keskuudessa, olisi se positiivinen voimavara. Sitä voisi kutsua positiiviseksi kierteeksi, joka ruokkii itse itseään ja on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta olosuhteita parantava. On ymmärrettävää, että heikommat resurssit ja hyvä motivaatio antaa olosuhteisiin nähden mahtavan tuloksen ja jopa paremman kuin hyvät resurssit ja huono motivaatio antaa.

Yhteiskunta, joka pyrkii ihmisten aineellisen hyvinvoinnin turvaamiseen, kohtaa ongelman, jossa heikoimmassa asemassa olevien ihmisille suunnattua apua aletaan käyttämään myös väärin. On aina olemassa ihmisryhmä, joka on valmis tinkimään elintasostaan, jos sen voi tehdä vastikkeettomalla tuella. Tähän ongelmaan on törmätty niin opiskelijoiden pitkittyneissä opinnoissa kuin marginaalissa aikuisten ihmisten joukossa, joilla ei ole mitään muita varsinaisia syrjäytymiseen viittaavaa kuin pitkittynyt toimeentulotuki. On siis nähtävissä, että yhteiskunnallinen tuki synnyttää myös ryhmät, joka pyrkivät käyttämään yhteiskunnallista apua sen alkuperäistä käyttötarkoitusta vastaan, mutta näennäisesti laillisesti.

Seurakunnan diakonia työ on liian paljon jälkiä korjaavaa eikä ennalta ehkäisevää. Ennalta ehkäisy on vaikeaa, mutta monet tutkimukset antavat meille huomioitavia seikkoja, jotka johtavat suurella todennäköisyydellä huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen. Kun ihminen on masentunut, nälkäinen ja yksinäinen, omaa heikon terveyden ja elää tilanteessa, jossa tulot eivät riitä menoihin ja velkoihin, ei ole kyse enää vain sosiaaliturvatuksien riittämättömyydestä vaan eri ongelmien kasautumisesta (Ohisalo 2015, 443). Tuleeko seurakunnan diakoniatyön olla tulevaisuudessa enemmän estämässä ihmisten huono-osaisuuden kasautumista ja joutumista yhteiskunnan tukiverkkojen pariin? Tähän vastaisin kyllä. Tällä hetkellä huono-osaisuuden kohdalla diakonia työn painopiste näyttää olevan vasta niiden parissa, joita yhteiskunnan tukiverkot eivät enää

kannattele. Tämäkään kohderyhmä ei ole vähäarvoinen, mutta tuskin kukaan heistä ajattelee huono-osaisuutta ja syrjäytymistä sellaisena kokemuksena jota ei olisi halunnut jättää väliin. Moni heistä on kaivannut apua ja tukea jo lapsuutensa.

Ennalta ehkäisy termin voi myös ymmärtää monella tavalla. Ennalta ehkäisyä voidaan ajatella olevan myös sellaisen toiminnan, jolla pyritään joko estämään uudestaan yhteiskunnan turvaverkoista putoaminen tai sellainen työ, jossa pyritään estämään heikon elämänlaadun edelleen heikkeneminen. Työ edellä mainittujen ongelmien kohdalla on myös tärkeää, mutta ajattelen sen olevan verrattavissa talonrakentamiseen, jossa sallitaan joitakin rakennusvirheitä remontoinin mahdollisuudella perustellen. Ajattelen, että erityisesti seurakunnan diakoniatyön tulee panostaa työnsä painopistettä entistä enemmän ylisukupolvisen huono-osaisuuden katkaisuun. Seurakunta diakoniatyöllä on yksi erinomainen valtti takataskussa verrattuna yhteiskunnan toimijoihin, kun työ tehdään Raamatun arvomaailman pohjalta ja sitä rohkeasti opettaen. Mikään muu ei voi rakentaa ihmisen moraalia niin kestäväälle pohjalle, kuin on sen ankkuroiminen Jumalan Sanaan. Tällä työllä on varmasti parhaimmat mahdollisuudet toimia koko yhteiskuntaa tervehdyttävällä tavalla.

Tiedemaailmassa on tultu näkemykseen, että laadullisissa pitkittäistutkimuksissa tärkeintä ei ole aineistojen laajuus vaan tiedontuottaminen syrjäytymistä syventävistä ja ehkäisevistä arkisista prosesseista (Hytti. 2016, 90). Ajattelen, että diakoniatyöllä on annettavaa näiden syventävien ja ehkäisevien asioiden huomaamiseen ja niihin puuttumiseen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Diakoniatyöntekijä on usein sopivan neutraali henkilö huono-osaisen ihmisen kohtaamisessa. Diakoniatyöntekijä on erikoistunut kohtaamaan ihmisiä, eikä häneltä heru merkittävää taloudellista tukea, niin häntä ei pyritä mielistelemään.

Seurakunnan diakoniatyö on myös ulkoistanut käytännössä lapsi- ja nuorisotyön toimintansa ulkopuolelle. Kuitenkin juuri noissa kohderyhmissä tulee esiin ensimmäiset merkit huono-osaisuuden mahdollisesta periytymisestä. Kun lapsen elämässä on näkyvissä merkkejä huono-osaisuuden kasautumisesta, niin

lapsen ja kaikkien edun mukaista pyrkiä estämään tämän aktivoitumista hänen elämässään. Onko diakonia työn syytä enemmän jalkautua myös lapsi- ja nuorisotyön alueelle vai tukea seurakunnan lapsi- ja nuorisotyötä enemmän diakonisen näkemyksen omaksumiseen työssään. Sukupolvelta toiselle siirtyvän huono-osaisuuden näkökulmasta lastensuojelun sosiaalityön tehtävä on vahvistaa ennakoivasti pienen lapsen selviämisten mahdollisuuksia eliminoimalla hänen tulevaa elämäänsä varjostavia riskejä, sekä vahvistamalla vauvaa suojaavia tekijöitä kaikin tunnetuin ja käytettävissä olevin keinoin. (Satka; Nousiainen. 2016, 144.)

Diakoniatyön yksi tärkeä tehtävä on olla myös yhteiskunnallinen vaikuttaja. Seurakunnan diakoniatyöntekijällä on yleensä käytettävissä painava puheenvuoro asioiden eteenpäin vietäväksi. Onko diakonia työllä mahdollisuus organisoida kristillisiä tukiperheitä perhekuntoutukseen? On todettu, että tukiperhe tarjoaa lapselle erilaisen sosiaalisen ympäristön, erilaisia näköaloja ja uudenlaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja. Sosiaalityöntekijät ehdottivat myös uudenaikaisena tukitoimena perheen sijoittamista toiseen perheeseen. Nykyään on olemassa perhekuntoutusta ja ensikotijaksoja, mutta kyse on silloin laitossijoituksesta. Nuoren yksihuoltajaäidin sijoittaminen tukiperheen kaltaiseen perheeseen voi tuottaa myös sosiaalista ja kulttuurista pääomaa paremmin kuin laitossijoitus. (Bützow; Yliruka. 2016, 27.)

Yhteiskunta unohtaa usein lasten huostaanoton yhteydessä lapsen vanhemmat. Lapselle on kuitenkin tärkeää oman kasvun kannalta biologisten vanhempien vointi. Onko tässä diakonia työllä tarjottavaa yhteiskunnan toimenpiteitä täydentämään? Kun vanhemman päihde- ja mielenterveysongelmat totutusti nähdään ja kirjataan syyksi lastensuojeluasiakkuudelle, pitää kurkistaa ilmiänsä taakse; mitkä ovat ongelmien aiheuttajat ja voiko niistä keskusteleminen vanhempien kanssa tuoda ratkaisua tai helpotusta (Vanhanen; Jaakkola; Seläniemi; Saurama. 2016, 60.)

Lapsen huostaanotto on aina suuri asia. Se tehdään siinä tilanteessa, kun ajatellaan huostaanoton olevan lapselle pienempi paha. En ajattele, että tähän on

yleisesti lähdetty kevyin perustein, mutta asia ei ole vielä siinä vaiheessa kunnossa ja loppuun käsitelty. Lapsella on suuri vaara periä ylisukupolvinen huono-osaisuus. Andersonin havainto siitä, että lastenkotilapsista kolmanneksella meni elämässä melko hyvin, vaikka heillä oli ollut pahimmat mahdolliset lähtökohdat elämään, on ylisukupolvisen huono-osaisuuden ymmärtämisen kannalta merkittävää. Lapsuudessa koetut vaikeudet eivät välttämättä tarkoita ylisukupolvisia vaikeuksi tai koulukotitausta ei johda automaattisesti kasautuvaan huono-osaisuuteen. Tärkeää on ymmärtää niitä tekijöitä, jotka näiden henkilöiden tilanteessa ovat tukeneet elämässä selviytymistä, ja ymmärtää, mihin voimavaroihin ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaisussa tulee kiinnittää huomiota. (Hytti. 2016, 89.) Yhteiskunnallisesti, sinä päivänä kun lapsi tulee täysi-ikäiseksi, tapahtuu seuraavalle tasolle siirtyminen. Ei kukaan lapsi kehity päivien lukumäärän mukaan, vaikka jotain kehitystä voidaan olettaa tapahtuvan yleisesti samassa ajassa eri ihmisillä. Huostaan otetulla lapsella on kannettavana ylimääräinen taakka huostaan otosta. Lastensuojelussa työntekijöiden tulee tunnistaa sukupolvelta toiselle siirtyvä häpeän tunne sekä sen merkitys identiteetin rakentumiselle ja vanhemman toiminnalle, mikä avaa mahdollisuuksia tukea vanhempaa irti leimatun identiteetistä ja lapsen kannalta vahingoittavista toimintatavoista (Satka; Nousiainen. 2016, 149) Diakonia työn tulee tarjota huostaan otettujen lasten vanhemmille tukea, joka heijastuu myös huostaan otetun lapsen kuntoutumista edistävänä toimenpiteenä. Tämän on todettu auttavan ylisukupolvisen huono-osaisuuden kierteen katkaisemiseen.

Yhteiskunnan näkemys sosiaaliin asioihin on usein kaavamainen. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska yhteiskunnan sosiaalityöntekijöillä on oltava jotkut kriteerit erityisesti rahan tai rahalla mitattavan tuen jakoon. Seurakunta ei voi jakaa suuria rahoja, joten seurakunnan diakonia työ tehtävän pääpaino on toinen. Diakoniatyöntekijällä on mahdollisuus katsoa asioita inhimillisemmästä näkökulmasta. Diakoniatyöntekijä voi katsoa asioita jopa ilman kirjoitettuja valintaperusteita. Tästä on varmasti hyötyä paikallisessa sosiaalityössä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tärkeää tiedostaa, ettei kaikilla ihmisillä Suomessakaan ole samanlaisia lähtökoh-
tia. Suomessa ajatellaan usein, että kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet pär-

jätä ja menestyä; nähdään pelkästään yksilön epäonnistumiset mutta ei yhteiskunnallisia rakenteita, jotka aiheuttavat ihmisen huono-osaisuutta. Kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tulee ymmärtää ylisukupolvista huono-osaisuutta ilmiönä ja pystyä huomioimaan lapset ja nuoret, joita ilmiö koskettaa. Kyseiset lapset ja nuoret on osattava tunnistaa neuvolassa, päivähoitossa ja koulussa, ja heille on tarjottava erityistä tukea. (Bützow; Yliruka. 2016, 29.)

Toisaalta ylisukupolvista huono-osaisuutta ja kaltoinkohtelun ylisukupolvisuutta voidaan pysäyttää purkamalla ns. hyvinvointivaltio riippuvuutta ja vahvistamalla vanhempien elämäntaitoja, vastuuta, osallisuutta ja taitoja lasten kasvatuksessa (Flinck & Paavilainen. 2016, 95). Nämä ajatukset tulivat esiin myös Miesten piirissä. Työ ei ole pelkästään toimeentuloa vaan se on aikuisen ihmisen yksilöllistä käsitystä itsestään tukevaa toimintaa, joka sitouttaa yhteiskuntaan.

Seurakunnan diakoniatyöllä on erityinen asema muiden huono-osaisuuden parissa työskentelevien tahojen joukossa. Seurakunnan toiminta seisoo kahdella jalalla. Toinen jalka on fyysisesti ja aistein havaittavan rakkauden töiden osoittamista, jossa diakoniatyöllä on vahvat perinteet ja suorastaan markkinajohtajuus seurakunnan työmuotojen keskuudessa. Se toinen jalka taas on elävään uskoon johtaminen ja Raamatun opetus. Toisinaan näyttää diakonian ontuvan tätä toista jalkaa ja astuvan vakaammin rakkauden töiden jalalla. Tasapainoiseen kävelyyn tarvitaan kuitenkin kaksi tukevaa jalkaa. Kukaan muu sosiaalisen puolen valtakunnallinen toimija ei ole opastamassa Jeesuksen luo. Mikään taho maailmassa ei voi tarjota hyvinvointia tai estää huono-osaisuuden kasautumista. Kun olemme osoittamassa toisillemme lähimmäisenrakkautta havaittavien toimien kautta ja lisäämme siihen iankaikkisuusnäkökulman Jeesuksessa, saamme aikaan sellaisen yhtälön, jolla on merkitystä sekä yhteiskunnallisesti että yksilön tämän ja tämänjälkeisen elämän kannalta.

LÄHTEET

- Blomberg, Jenni 2005. Huono-osaisuus Suomen kaupunkiseutukunnissa: alueerot ja sosiaalisen ympäristön vaikutukset 1990-luvulla. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 246. Helsinki: Yliopistopaino.
- Bützow, Auri & Yliruka, Laura 2016. Sosiaalityöntekijöiden ja kokemusasiantuntijan näkemyksiä ylisukupolvisuudesta. Teoksesta Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 22–30. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Flinck, Aune & Paavilainen, Eija 2016. Ylisukupolvisen lasten kaltoinkohtelun ehkäiseminen lasten ja perheiden palveluiden haasteena. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 92–102. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Hytti, Tytti Sarika 2016. Miten ylisukupolvista huono-osaisuutta voidaan tutkia?. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 82–91. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Ikäheimo, Salla 2016. Lastensuojelun asiakkaiden äitien elämäntilanne rekistereiden valossa. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 103–116. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Kainulainen, Sakari 2014. Raha ja rakkaus hyvinvoinnin lähteinä. Teoksessa Yhteiskuntapolitiikka 79 (2014):5, Alkuperäisartikkeli tieteellisessä aikakauslehdessä (Journal article-refereed, Original research). 485–497. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014102345594>

- Karttunen, Teija 2016. Ylisukupolvisuusilmiön moninaisuus päihdeongelmissa. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 117–140. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Nousiainen, Kirsi 2016. Ylisukupolvisten ilmiöiden näkyväksi tekeminen, ymmärtäminen ja purkaminen narratiivisella työskentelyllä sosiaalitiyössä. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 71–81 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Ohisalo, Maria; Laihiala Tuomo; Saari Juho 2015. Huono-osaisuuden ulottuvuudet ja kasautuminen leipäjonoissa. Teoksessa Yhteiskuntapolitiikka 80 (2015):5, 435–446. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015102215027>
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Ristin kilta ry 2018. Ristin kilta yhdistys. Viitattu 30.1.2018. <https://www.ristinkilta.fi/yhdistys>.
- Satka, Mirja; Nousiainen, Kirsi 2016. Havaintoja sukupolvien välisen huono-osaisuuden katkaisemisesta - katsaus opiskelijoiden käytäntötutkimusten tuloksiin. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 71–81 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>
- Vanhanen, Jonna; Jaakkola, Outi; Selänniemi, Minna; Saurama, Erja 2016. Miten ylisukupolvista huono-osaisuutta voi jäsentää osana sosiaalitiyön tiimin työskentelyä?. Nousiainen, Kirsi; Petrelius, Päivi; Yliruka, Laura (toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. 61–70. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-677-3>

Liite 1

ISILTÄ PERITTYÄ

Juha Erkkilä q31281
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak, Pori
Opinnäytetyön lisäosa

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	7
2. AIKAJANA LUOMISESTA	9
3. TERAH.....	12
3.1. Terahin perimä	14
3.2. Kaldean Ur.....	16
3.3. Harran.....	17
3.4. Matka ja syy	17
4. ABRAM / ABRAHAM	21
4.1. Vaimot ja lapset	21
4.2. Jumala suhteen hoitaminen.....	22
4.2.1. Jumala puhuu	23
4.2.2. Alttarit	24
4.3. Tapahtumia elämän varrelta	25
4.3.1. Egypti	25
4.3.2. Loot	27
4.3.3. Sotaretki	28
4.3.4. Liitto.....	30
4.3.5. Hagar	30
4.3.6. Sodoma	31
4.3.7. Gerari	33
4.3.8. Ismael.....	34
4.3.9. Suurin koetteleminen	35
4.4. Abrahamille ominaista	37
5. IISAK.....	38
5.1. Perhe jossa Iisak kasvoi	40
5.2. Perhe Iisakin ympärillä	41
5.2.1. Rebekka	42
5.2.2. Leskeys	44

	3
5.3. Jumala suhteen hoitaminen.....	44
5.4. Tapahtumia elämän varrelta	46
5.4.1. lisäkista tulee isäntä	46
5.4.2. Gerari	46
5.4.3. Vaurautta ja kaivoja	49
5.4.4. Elämä todistaa vakaumuksesta	50
5.5. Kasvua kaksosten vanhempina	50
5.5.1. Poikien hengellinen kasvatus	52
5.5.2. Esau ja väärät valinnat	54
5.6. lisäkille ominaista	57
6. JAAKOB / ISRAEL.....	58
6.1. Perhe jossa Jaakob kasvoi	59
6.2. Perhe Jaakobin ympärillä	61
6.2.1. Lea	62
6.2.2. Raakel	64
6.2.3. Bilha	65
6.2.4. Silpa	66
6.3. Jumala suhteen hoitaminen.....	66
6.3.1. Jumala puhuu	67
6.3.2. Uskon näkyminen.....	69
6.4. Tapahtumia elämän varrelta	71
6.4.1. Esikoisuuden osto	71
6.4.2. Labanin koulussa	72
6.4.3. Dinan raiskaus	73
6.4.3.1. Matka Beteliin kesken	74
6.4.3.2. Harranin perintö	75
6.4.3.3. Sidotut kädet avautuvat	76
6.4.4. Suosikki lapsi Joosef.....	76
6.5. Elämänvalintoja ja seurauksia	78
6.5.1. Valhetta ja viekkautta	78
6.5.2. Vaimoja ja vaivoja	80
6.6. Jaakobille ominaista	83

	4
7. JAAKOBIN POJAT	85
7.1. Ruuben	85
7.1.1. Lemmenmarjat	86
7.1.2. Bilhan makaaminen	86
7.1.3. Vastuullinen Ruuben	87
7.1.4. Israelin siunaus Ruubenille	88
7.1.5. Ruubenista muualla Raamatussa	89
7.1.6. Ruubenille ominaista	89
7.2. Simeon	90
7.2.1. Sikemin verilöyly	90
7.2.2. Panttivankeus	91
7.2.3. Israelin siunaus Simeonille	92
7.2.4. Simeonista muualla Raamatussa	93
7.2.5. Simeonille ominaista	93
7.3. Leevi	94
7.3.1. Sikemin verilöyly	94
7.3.2. Israelin siunaus Leeville	95
7.3.3. Leevistä muualla Raamatussa	96
7.3.4. Leeville ominaista	96
7.4. Juuda	97
7.4.1. Juuda ja Joosef	97
7.4.2. Juuda ja Tamar	99
7.4.3. Juudan aseman nousu	100
7.4.4. Juuda Joosefin edessä	101
7.4.5. Israelin siunaus Juudalle	102
7.4.6. Juudasta muualla Raamatussa	103
7.4.7. Juudalle ominaista	104
7.5. Dan	106
7.5.1. Israelin siunaus Danille	107
7.5.2. Danista muualla Raamatussa	107
7.5.3. Danille ominaista	108
7.6. Naftali	108
7.6.1. Israelin siunaus Naftalille	110
7.6.2. Naftalista muualla Raamatussa	110

7.6.3. Naftalille ominaista	110
7.7. Gad	111
7.7.1. Israelin siunaus Gadille	112
7.7.2. Gadista muualla Raamatussa	112
7.7.3. Gadille ominaista	112
7.8. Asser	113
7.8.1. Israelin siunaus Asserille	114
7.8.2. Asserista muualla Raamatussa	114
7.8.3. Asserille ominaista	114
7.9. Isaskar	115
7.9.1. Israelin siunaus Isaskarille	116
7.9.2. Isaskarista muualla Raamatussa	116
7.9.3. Isaskarille ominaista	116
7.10. Sebulon.....	117
7.10.1. Israelin siunaus Sebulonille.....	118
7.10.2. Sebulonista muualla Raamatussa.....	118
7.10.3. Sebulonille ominaista	118
7.11. Joosef.....	119
7.11.1. Joosef isänsä ”silmäterä”	121
7.11.2. Joosef ja unet.....	123
7.11.3. Joosef myydään orjaksi.....	124
7.11.4. Joosef Potifarin palveluksessa	124
7.11.5. Joosef vankilassa	125
7.11.6. Vankilasta pääministeriksi	126
7.11.7. Joosefin perhe	127
7.11.8. Joosefin veljet tulevat hakemaan Egyptistä ruokaa	128
7.11.9. Joosefi kutsuu isänsä perheen muuttamaan Egyptiin	129
7.11.10. Joosefin elämän viimeiset vaiheet.....	129
7.11.11. Israelin siunaus Joosefille.....	130
7.11.12. Joosefista muualla Raamatussa	131
7.11.13. Joosefille ominaista	132
7.12. Benjamin.....	134
7.12.1. Benjaminin kasvuympäristö	135
7.12.2. Benjaminista tuli Jaakobin lohtu	136

	6
7.12.3. Israelin siunaus Benjaminille.....	136
7.12.4. Benjaminista muualla Raamatussa.....	137
7.12.5. Benjaminille ominaista	137
8. POHDINTA.....	139
LÄHTEET.....	143
LIITE 1	145

1. JOHDANTO

Mikä on perittyä ja mikä opittua elämän varrelta? Tämä on kysymys, joka on otettava huomioon kasvatuksessa. Siihen voidaan vaikuttaa myös ympäristökijöillä, mutta sen vaikutusta voidaan arvioida vasta jälkikäteen. Olen tehnyt pitkään työtä nuorten parissa kotipaikkakunnallani. Vastaani on tullut monia nuoria, joiden toisen tai molemmat vanhemmat olen tiennyt tai tuntenut näiden nuorten ikäisinä. Olen usein saanut huomata, että vanha sanonta, ettei omena kauas puusta putoa, pitää sangen hyvin paikkansa. Tätä asiaa on kuitenkin kovin vaikea tutkia. Tuloksien keräämiseen kuluu vähintään toista sukupolvea aikaa.

Raamatussa on kerrottu lukuisista ihmisistä. Sieltä löytyy joitakin peräkkäisiä sukupolvia seuraavia jaksoja, joista pisin ja laajin on 1. Mooseksen kirjassa oleva patriarkkojen ajasta kertova jakso. Tästä jaksosta löytyy sangen paljon materiaalia, joista näkee eri ihmisten käyttäytymistapoja. Raamatun tekstejä lukiessa voi pohtia mitkä esille tulleista tapahtumista kertovat edellisiltä sukupolvilta omaksuttuja tai jopa veren perintönä tulleita käyttäytymismalleja. Perhesuhteet, elinympäristö ja monet muut asiat ovat vanhempien käsissä ja vaikuttavat merkittävästi lasten kasvamiseen. Raamatun avulla voimme tarkastella joidenkin ihmisten koko elämää ja poimia sieltä monia isiltä perittyjä käyttäytymismalleja sekä myös ominaisuuksia, joiden voisi todeta tulevan geeneistä.

Tämä tutkielma on käytännössä opinnäytetyön pohja-aineistoa, jota käytän kahden luento tilaisuuden lähdeaineistona. Näistä tilaisuuksista kerään opinnäytetyöhöni raportin. Raportointiin sisällytän toiminnan suunnittelun ja esittelen toteutuksen. Lisäksi kokoon teoreettisena viitekehystenä näkökulmia, joita keskustelussa käydään läpi. Raportissani menetelmällisestä näkökulmasta kuvailen myös tilanteiden ryhmäkeskustelua tai sitä vastaavaa menetelmällistä ratkaisua.

”Isiltä perittyä” perustuu viiden sukupolven seuraamiseen Terahista Jaakobin poikiin. Tämä viiden sukupolven yhtenäinen ketju on Raamatussa mielenkiintoi-

sin, koska näiden sukupolvien aikana epäjumalan palveluksen parista eriytyy suhde elävän Jumalan palveluun ja saa alkunsa kansa jonka keskuuteen pari vuosituhatta myöhemmin Jumala Jeesuksessa inkarnoituu. Tämä on myös sukupolviketju, jossa peräkkäisistä sukupolvista kerrotaan riittävästi, jotta voi kerätä havaintoja sekä ympäristö että perintötekijöistä. Kuninkaista löytyy vielä pidempiä sukupolviketjuja, mutta monien sukupolvien kerronta on sangen niukka ja niissä tuodaan esille ensisijaisesti maan hallintaan liittyviä puolia. Raamatussa löytyy myös lukuisia henkilöitä, joiden elämää kerrotaan monipuolisemmin kuin esim Terahin, lisäkin tai joidenkin Jaakobin poikien elämää tässä ketjussa, mutta taas heidän esivanhemmista tai vastaavasti lapsista ei kerrota käytännössä mitään. Näistä syistä johtuen Raamatun mielenkiintoisin jakso sukuhistoriassa löytyy juurikin tuosta Israelin kantaisien ajanjaksosta.

Raamattu on varmasti maailman tutkituin kirja. Tässä tutkielmassa en aio käsitellä varsinaista Raamattu tutkimusta, joka liittyy sen historiaan. En käsittele mitään Raamatun aitouteen, Raamatun tutkimukseen tai muuhun Raamattu kritiikkiin liittyvää. Raamattu on tämän tutkielman perus tietolähde kuten mikä muu kirja tahansa. Käytän ja viittaan ensisijaisesti kirkko Raamattu 1992 käännökseen. Joissain kohden viittaan tai käytän lähteenä muita Raamatun käännöksiä. Näissäkin tapauksissa käyttämäni käännökset ovat ensisijaisesti kirjallisuus lähteitä, joiden avulla haen tutkinnan kohteina oleville henkilöille monipuolisemman kerronnan. Tutkimuksen lähteenä on ollut myös muu kirjallisuus, joka valaisee sekä kyseisiä henkilöitä että paikallista kulttuuria, elinolosuhteita tai muita elämiseen vaikuttavia asioita.

Kerron tästä tutkielmasta vielä yhden asian. Tämän tutkielman sivuilla asioita on käsitelty pääotsikosta käsin. Tämä tarkoittaa sitä, että jotkin tapahtumat ovat kerrotut jopa kolmesti tämän tutkielman sivuilla. Jokaisella kerralla asiaan on paneuduttu pääotsikossa olevan sukupolven edustajan näkökulmasta ja siten kerronta ei ole identtistä. Valitsin tämän toimintatavan siksi, että pääotsikossa olevan sukupolven edustajan näkökulmasta katsottaisiin hänen elämänsä kokonaisuudessa, eikä joutuisi kokonaisuuden saamiseksi käymään edellisiä tai seuraavia sukupolvia läpi yhtä aikaa.

2. AIKAJANA LUOMISESTA

Tässä tutkielmassa etsitään erilaisia vaikuttimia ihmisen kasvuun ja käyttäytymiseen. Raamattu sisältää valtavasti tietoa, joka ei ole aina yksinkertaisesti yhdistettävissä toisiinsa. Yksi elämään vaikuttava asia on se ketkä elävän henkilön kanssa yhtä aikaa. Seuraava sukupolvi saattaa pulpahtaa kertomukseen yllättäen mainintana hautajaisista. Vanhemmat sukupolvet ovat kiinnostuneita jälkikasvusta ja päin vastoin. On oletettavaa, että aina ovat isovanhemmat kertoivat menneistä ajoista lastenlapsille ja he näin olivat vaikuttamassa heidän kasvuunsa sekä arvoihinsa.

Raamatusta on monia sukuluetteluita. Kahdessa ensimmäisessä Raamatun sukuluettelossa on kerrottu myös vuosilukuja, joiden avulla voidaan muodostaa aikajana. Tuissa aikajanassa on tietysti se ongelma, että niistä käy ilmi ikä sekä sukupuun seuraavan merkittävän vesan syntyminen. Tämä tarkoittaa sitä, että periaatteessa jokaisen sukupolven kohdalla voi olla yhden kalenterivuoden heitto suuntaan. Tästä johtuen aikajanaa ei voi pitää vuoden tarkkuudella varmana, mutta antaa kuitenkin riittävän tarkan suunnan historian etenemisestä sekä mahdollistaa yhtäaikaan eläneiden sukupolvien tarkkailun.

Jälkeen Aadamin luomisen (jAI) aikajanan luomiseen sukuluettelot löytyvät 1. Mooseksen kirjan luvusta 5, jossa kerrotaan sukuluettelo Aadamista Nooan, eli vedenpaisumukseen. Toinen sukuluettelo Nooan pojasta Seemistä Terahiin asti löytyy 1. Mooseksen kirjan luvusta 11. Näiden sukuluetteloiden avulla voidaan vedenpaisumus ajoittaa alkaneeksi vuonna 1656 jAI. Ensimmäinen tarkastelun kohteena oleva henkilö Terah puolestaan syntyi vuonna 1876 jAI (1. Moos 11:24) eli 220 vuotta vedenpaisumuksen alkamisen jälkeen.

Aikajana kaavio on tämän tutkielman liitteenä (LIITE 1). Aikajana on toteutettu taulukkolaskenta ohjelmalla. Sen kopioiminen liitteeksi on ongelmallista, koska oleellista tietoa taulukosta on kaavioina ja "muistilappuina". Nämä eivät kuitenkaan ole näkyvissä tulosteessa vaan näkyvät vain solujen avaamisen yhtey-

dessä. Tuolla tavalla taulukko on tiedon keräämis tarkoituksessa järkevä luoda, mutta sen tulosten viesti arvo on alhainen. Tämän vuoksi tämän melko työlään tiedoston liittäminen liitteeksi ei ole järkevää, mutta yhteenveto kaaviosta näkee olennaisen tiedon. Kun katsomme aikajanaa se saattaa tuntua meidän kokemuksemme perusteella oudolta. Elinikä ennen vedenpaisumusta oli noin kymmenkertainen nykyisin totuttuun. Kun luemme vedenpaisumuksesta kertovat luvut niin voimme todeta, että silloin tapahtui jotain todella elinolosuhteita mullistavaa. On siis sangen todennäköistä, että elinolosuhteet olivat ennen vedenpaisumusta edullisemmat kuin nykyään ja siten pidempi elinikä oli mahdollista. Toisaalta silloin oli kyse myös ihmiskunnan ensimmäisistä sukupolvista, joten vielä ei ollut ihmisperimä niin heikko kuin nykyisin.

Toinen asia joka saattaa aikajanaa katsellessa ihmetyttää, liittyy vedenpaisumuksen jälkeiseen vain reilun kolmen sadan vuoden mittaiseen aikaan. Tuohon aikaan pitäisi mahtua suuren kansanjoukon syntyminen vain Nooan kolmesta pojasta ja heidän vaimoista, joita jokaisella oli yksi. Seemin Nooan pojan ja Abrahamin väliin mahtuu kahdeksan sukupolvea. Heistä Seemin jälkeen eli vielä kolme sukupolvea pitkäikäisiksi, eli noin viisi kertaa nykyistä iäkkäämmiksi. Tämän jälkeen keski-ikä laski selvästi ja oli ennen Abrahamia noin kaksi ja puoli kertainen nykyiseen keski-ikäämme verrattuna.

Loin uuden taulukon ja laskentamallin, johon saattoi lisätä lasten lukumäärän ja taulukko laski sukupolven suuruuden. Jos ajattelemme, että kaikilla näillä kahdeksalla Abramia edeltävällä sukupolvella olisi ollut keskimäärin kymmenen lasta perheessä, edustaisi Abraham jo ikäpolvea jolloin väkiluku olisi yli kymmenen miljoonaa. Jos taas ajattelisimme niin, että nämä neljä ensimmäistä pitkäikäisempää sukupolvea olisi ollut lapsirikkaampia ja saaneet kaikki keskimäärin 16 lasta ja heidän jälkeen syntyvyys paria kohden olisi vain kuusi, niin Abraham edustaisi sukupolvea jonka suuruus olisi lähes 16 miljoonaa. Jos edelleen oletetaan ensimmäisten sukupolvien saaneen noin 400 elinvuotensa aikana 20 lasta perhettä kohden ja myöhemmät jälleen sen kuusi, niin Abraham edustaisi sukupolvea jonka suuruus olisi yli 48 miljoonaa. Näihin lukuihin kun lasketaan vielä elossa olleet edelliset sukupolvet, niin ihmiskunta oli todella pystynyt ainakin

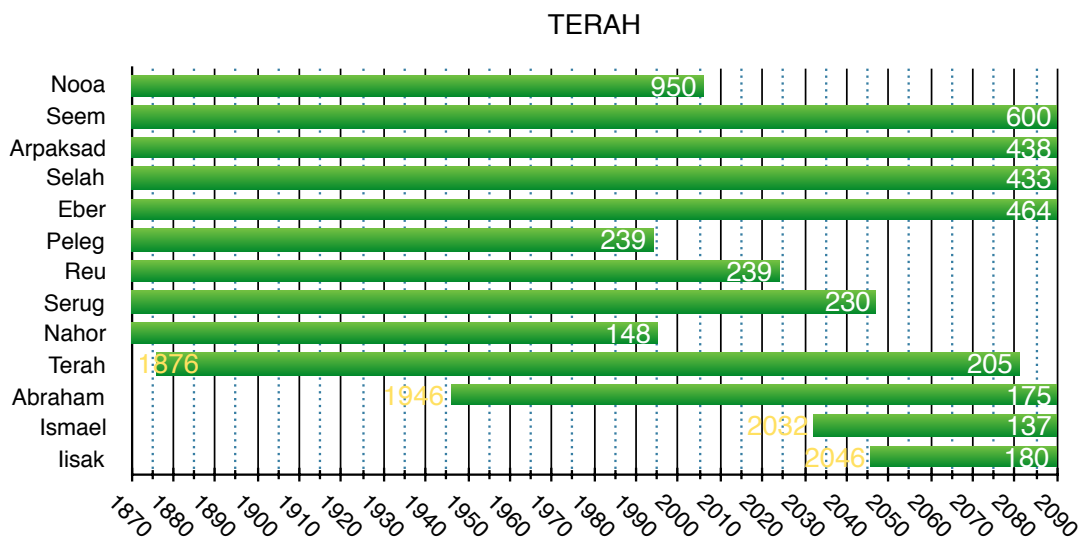
teoriassa kasvamaan noin kolmessa sadassa vuodessa kahdeksasta pelastuneesta ihmisestä kymmenmiljoonaiseksi tai monikymmenmiljoonaiseksi kansaksi. Kun todennäköisesti ei ennen kielten sekoittumista ollut merkittävää heimoutumista, niin myös sotien todennäköisyys oli pientä ja näin väki olisi voinut kasvaa vakaisissa oloissa runsaaksi.

Kolmas asia, joka saattaa aikajanaa katsoessa mietityttää on se miten eleyt asiat saatetaan unohtaa kovin helposti. Tämän päivän elämässä emme näytä kovin hyvin muistavan edes parin kymmenen vuoden takaisia asioita niin, että emme toistaisi samoja virheitä. Tuskin ihminen asioiden muistamisessa merkittävästi on muuttunut historian saatossa. Ei siis ihme, että monet asiat unohdetaan parin sadan vuoden takaa, vaikka olisi elänyt ne ajat itse. Ne asiat, jotka eivät vähintään vuosittain toistu, jäävät helposti unohduksiin. Niin on nyt ja niin on ollut varmasti myös silloin. On hyvä huomata myös se, että Raamattu ei kerro Nooan perheessä kenenkään muun kuin Seemin jakaneen isänsä uskon (1. Moos 9:26). Vaikka arkissa pelastui kahdeksan, niin he kaikki eivät todennäköisesti ja valitettavasti jakanut samaa uskoa kuin Nooa ja Seem. Jos ei ole sitä oikeaa mitä jakaa eteenpäin, niin asiat vääristyvät matkalla.

Aikajanasta on jokaisen käsiteltävän henkilön kohdalla oma osasuurennos, josta voi huomioida elämänkaareen liittyneitä asioita, jotka ovat Raamatun sivulla määritelty vuosien perusteella.

3. TERAH

Terah syntyi 1876 jAl ja kuoli 205 vuotiaana (1. Moos. 11:32) vuonna 2081 jAl. Terrahin nimen merkityksestä ei ole varmuutta mutta se muistuttaa erästä heprealaista kuuta merkitsevää sanaa (Woodrow 1987, 22). Terahilta ei ole Raamatun lehdille tallentunut yhtä ainoaa sanaa, mutta siitä huolimatta Terahilla näyttää olevan sangen merkittävä rooli Jumalan valitseman kansan synnyssä. Kuten kaaviosta TERAH voi huomata oli Terahin syntyessä vielä kaikki hänen vedenpaisumuksen jälkeiset esi-isänsä elossa. Hänen kuoltuaan elossa oli vielä neljä häntä vanhempaa sukupolvea. Terah ehti elää lähes neljäkymmentä vuotta pojanpoikansa lisäksi kanssa yhtä aikaa.

Terah on mainittu Raamatussa vain kymmenessä jakeessa. Näistä jakeista seitsemän kuuluvat kolmeen eri sukuluetteloon. Nämä sukuluettelot löytyvät 1. Mooseksen kirjan luvusta 11, 1. Aikakirjasta luvusta 1 ja Luukkaan evankeliumin luvusta 3. Muutaman jakeen mittainen kertomus Terahin elämästä sisältää kaksi jactta joissa mainitaan Terah nimeltä (1. Moos 11:31,32). Yksi jae Joosuan kirjassa tuo Mooseksen kirjojen jälkeen perimätietona tuodun asian Terahista Raamatun sivuille (Joos. 24:2).

Raamattu nimeää neljä Terahin lasta. Tuliko Terah isäksi vasta 70 vuotiaana (1. 11:26) sitä emme voi Raamatun tekstin perusteella varmistaa, mutta Abram, Nahor ja Haran syntyivät silloin joka tarkoittaisi heidän olleen todennäköisesti kolmoset tai eri vaimoista syntyneet samana vuonna. Terahilla oli ainakin yksi tytär Sarai (1. Moos 20:12). Terahilla oli ainakin kaksi vaimoa, joiden nimiä ei kerrota. Olivatko vaimot yhtä aikaa vai Terahin leskeydyttyä, sitä Raamattu ei kerro. Jos voisimme löytää Raamatusta tähän asiaan lisävalaistusta niin se kertoisin Abrahamin elämään voimakkaasti liittyviä asioita. Jos Terah oli yhden vaimon mies kerrallaan, niin Abrahamin äiti olisi kuollut hänen ollessa alle kymmenen vuotias, koska hänen tuleva vaimonsa sekä myös sisarpuolensa oli häntä kymmenen vuotta nuorempi (1. Moos 11:26). Nuorena biologisen äidin menetys ja äitipuolen saaminen on loppuelämään vaikuttava tekijä.

Kun luemme 1. Mooseksen kirjaa, saamme sen pohjalta TERAH kuvaajan kaltaisen tilanteen sukupolvien samanaikaisesta elämästä. Tämän 1. Mooseksen kirjan todellisuuden kanssa ei sovi suoraan Stefanoksen puhe Apostolien teoisissa (Apt. 7:4), jossa sanotaan Abrahamin muuttaneen Harranista vasta isänsä Terahin kuoleman jälkeen.

Jos Abram lähti Harranista vasta Terahin kuoleman jälkeen merkitsisi se seuraavia vaihtoehtoja. Abram lähti Harranista 75 vuotiaana (1. Moos 12:4), jos Terah kuoli 205 -vuotiaana, olisi hänelle syntynyt Abram vasta 130 vuotiaana. Tämä tarkoittaisi sitä, että Abram olisikin nuorin pojista, joista vanhin olisi syntynyt jo 60 vuotta aiemmin. Tämä tarkoittaisi sitä, että jAl aikajanaan tulisi 60 -vuotta lisää Abramista eteenpäin. Tämä ensimmäinen vaihtoehto olisi ristiriidassa vain sen kohdan kanssa, jossa Terahin saaneen 70 -vuotiaana kolme poikaa. Toinen vaihtoehto ymmärtää tämä ristiriita on, että Terahin ikä olisi kirjattu väärin ja hän olisi kuollut jo 145 -vuotiaana. Olipa kyse kummasta tulkinasta tahansa silloin Terah ei olisi elänyt samaan aikaan Abramien lasten kanssa, eikä Terah olisi voinut vaikuttaa suoraan isoisänä lastenlapsien elämään. Edellä kerrottuja kahta selitystä löytyy useista Terahin ja Abramien elämää käsittelevistä teoksista.

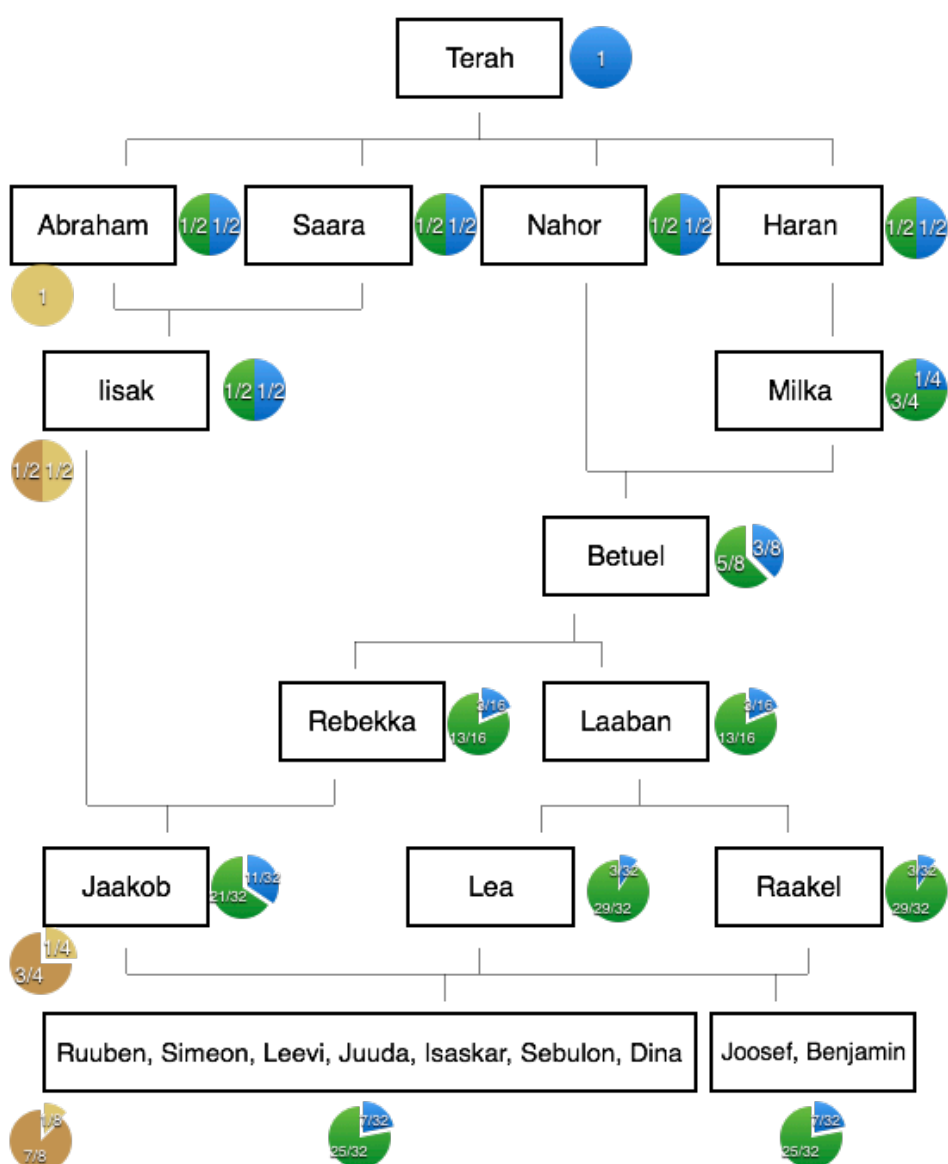
Tutkielman materiaalia keräämisen yhteydessä syntyi ajatus kolmannesta tulkinnasta. Tässä tulkinnassa aikahistoria kirjattaisiin 1. Mooseksen kirjan mukaisesti, mutta ymmärtäisimme Stefanoksen puheen Terahin kuolemasta toisin. Kun Terah lähti Kaldean Urista Harraniin hänellä ei ollut mukanaan poikansa Nahorin perhekuntaa. Kuitenkin lisäkille vaimoa hakemaan lähtenyt Abrahamin palvelija lähti Nahorin luo Nahorin kaupunkiin (1. Moos 24:10) jota sieltä haettu Rebekka sanoo Harraniksi (1. Moos 27:43). Raamattu ei kerro koska Nahor lähti isänsä Terahin perään, mutta näin kuitenkin kävi. Tämän tulkintamallin ajatus lähtee siitä, että Abram jatkoi matkaansa kohti luvattua maata silloin kun hänen veljensä Nahor tuli huolehtimaan Terahista ja Stefanoksen puheessa käyttämä kuoltuaan termi tarkoittaisi sitä, ettei Abram nähnyt Harranista lähtönsä jälkeen isäänsä ja siten oli Abramille kuin kuollut. Tässäkään tulkinnassa Terah ei olisi nähnyt ja siten suoraan vaikuttanut Abramien poikien elämään. Tälle tulkintamallille ei löydy tukea alan kirjallisuudesta, mutta se ei myöskään riko Raamatusta löytyvää historian kertomusta vastaan.

Kaikissa tulkintamalleissa Terah ei olisi vaikuttanut suoraan lisäksi elämään. Terahin vaikutus tutkinnassa olevaan sukujuureen jää siis perimän varaan. Tämä perimä on kuitenkin yllättävän suuri.

3.1. Terahin perimä

Jokainen isä ja äiti antavat lapselleen puolet perimästä. Siis isovanhemmista periytyy neljännes ja heidän vanhemmiltaan kahdeksasosa, kuudestoistaosa jne. Terah oli Abramien isä (1. Moos. 11:26), mutta hän oli myös Abramien vaimon Sarain isä (1. Moos. 20:12). Käytännössä Terah oli antanut puolet lapsenlapsensa lisäksi geeniperimästä, eli vastaavan määrän kuin omat vanhemmat. Lisäksi avioitui aikanaan Rebekan kanssa (1. Moos 24:26). Rebekan isä oli Betuel, joka oli Terahin pojan Nahorin poika. Nahorin vaimo oli taasen Milka, jonka isä oli Haran ja siis hänen isoisä oli Terah. Rebekka oli siis saanut Terahin geeniperintöä $\frac{3}{16}$ osaa. Tämä tarkoittaa sitä, että Jaakob peri Terahin geeniperimää $\frac{11}{32}$ osaa kuin taas Abrahamien perimää laskennallisesti oli vain $\frac{8}{32}$ osaa.

Jaakobin kohdalla voidaan todeta hänen kantavan enemmän Terahin perimää kuin Abrahamin. Jaakob otti aikanaan vaimot enonsa Labanin tyttäristä Leasta (1. Moos 29:22-23) ja Raakelistä (1. Moos 29:27-28). Lea ja Raakel kantoivat siis Terahin perimää molemmat $\frac{3}{32}$ osan verran. Siis Ruuden, Simeon, Leevi, Juuda, Isaskar, Sebulon, Dina, Joosef ja Benjamin kantoivat Terahin perimää $\frac{7}{32}$ osaa kun normaalitilanne olisi $\frac{2}{32}$ osaa ja Abrahamin antama perimä heille on $\frac{4}{32}$ osaa.

Geeniperimänsä puolesta Jaakob ja hänen Lean ja Raakelin kanssa saamat lapset olivat enemmän Terahia kuin Abrahamia. Sivuvaimojen Bilhan ja Silpan poikien kohdalla tilanne on perimän suhteen normaali jossa Terahin osuus geeniperimästä on vain puolet verrattuna Abrahamiin. Näin voidaan todeta, että tämä Raamatussa sanattomaksi jäänyt mies on saanut olla antamassa suuremman geeniperimä jäljen valittuun kansaan kuin ensimmäiseksi kantaisäksi kutsuttu Abraham. Geeniperimän kautta tulee ominaisuuksia myös meidän persoonaamme ja tässä tapauksessa on varmasti myös tiettyjä Terahin perimän piirteitä rikastunut tässä patriarkkojen sukuketjussa.

3.2. Kaldean Ur

Raamattu ei kerro missä Terah syntyi ja vietti varhaiset vuodet. Terah eli kuitenkin Kaldean Urissa silloin kun hänen poikansa syntyivät (1. Moos. 11:28). Emme tiedä tarkkaan miten pitkään hän asui Urissa, mutta ainakin hänen poikansa olivat kasvaneet täysi-ikäisiksi ja saaneet lapsia, koska Haranin kerrotaan kuolleen Urissa isänä. Terah otti hänen poikansa Lootin mukaansa lähtiesään sieltä pois. Siis voimme päätellä Terahin asuneen kymmenissä vuosissa lasketun ajan Urin kaupungissa Kaldeassa.

Iso Raamatun Tietosanakirja (IRT) kertoo Urin kaupungista kaksi merkittävää asiaa. Ur oli ensimmäinen kulttuuri alueen keskipiste. Kaupungissa sijaitti kouluja. Kaivauksissa sieltä on löytynyt laaja kirjasto. Ur saattoi olla aikakautensa suurin kaupunki. Arkeologissa kaivauksissa on arvioitu Urin väkimäärän olleen Terahin ja Abramian aikoihin noin puoli miljoonaa. Ur oli siis aikansa metropoli. Toinen asia minkä artikkelissa (IRT) tulee esille on kaupungissa sijainnut kuun jumalan temppeli. Tuohon aikaan kuun jumalan palvonta oli yleistä, mutta Urissa sijaitti palvonnan pääpaikka. Tämä tarkoitti myös merkittävää pyhiinvaellusta kaupunkiin. Ur oli merkittävä kauppapaikka vesi- ja maaväylien solmukohdassa. Kuitenkin kuu jumalan palvonta antoi merkittävän lisävirran kaupungin taloudessa. On siis oletettavaa, että Terahin perheessä palvottiin myös kuu jumalaa.

Terah oli juutalaisen taruston mukaan epäjumalankuvien tekijä (Woodrow 1987, 22). Terahin kuten koko Urin kaupungin taloudelle kuun jumalan temppelillä on ollut valtaisa merkitys.

3.3. Harran

Terah muutti seurueineen Urista Harraniin, jossa hän asui loppu elämänsä. Raamattu ei kerro tarkempaa aikaa Terahin asumiseen Harranissa, mutta käytännössä hän eli siellä kymmeniä vuosia saattoi elää jopa puolet elämästään. Harran oli Eufraatin sivujoen Balikhin varrella (IRT). Joki ei mahdollistanut kulkemista kuten alajuoksulla, mutta Harran oli keskeisellä paikalla karavaanireitien kannalta. Harran sijaitsi tietyllä tavalla reitin varrella Urista Kanaanin maahan matkatessa, vaikka olikin oikeastaan puolikaaren lakipisteessä. Urista Kanaanin maahan suurin reitti kulkisi autiomaan halki, joten pidempi reitti oli kuitenkin suotuisampi matkanteossa. Harran oli Urin tavoin myös merkittävä kuun jumalan palvontapaikka (IRT). Nahorin ei kerrota lähteneen Terahin mukana matkalle, mutta jatkossa hänkin on muuttanut Harraniin.

3.4. Matka ja syy

Syytä miksi Terah seurueineen lähti liikkeelle Urista ja miksi päätyi asumaan Harraniin, ei 1. Mooseksen kirja ei kerro tarkasti. Stefanos puheessaan (Apt 7:2) sanoo Abrahamin saaneen kutsun lähteä Kaldean Urista luvattuun maahan Kanaaniin. 1. Mooseksen kirjan mukaan Jumala puhui Abramille Harranissa kehottaen häntä lähtemään kohti Kanaania. Historioitsija Josefuksen kerrotaan kirjoittaneen Terahin pojan Harranin kuoleman ajoittuneen samoihin aikoihin matkalle lähdön kanssa. Hän kirjoittaa Terahin katkeroituneen poikansa menetykseen ja nosti vihan koko Kaldean aluetta kohtaan. (Valkama 2004, 264.) Patriarkkojen aikoina perheessä oli tarkka arvojärjestys. Isän asema perheen päänä oli selvä. Isän valta ulottui niin puolison, kuin lastenkin yli. Perhekunnissa saattoi olla useita sukupolvia, niin perhekunnan päänä toimi isä, joka käytän-

nössä oli perhekunnan poikien ja naimattomien naisten isä tai isoisä. Jos perhekunta pysyi jakautumattomana isän kuoleman jälkeen tuli perhekunnan pään asema vanhimmalle pojalle. (Gower 1990, 57)

Terah lähti Urista perheensä kanssa lukuun ottamasta Nahoria, joka perheensä kanssa sai käytännössä isältään luvan jäädä Uriin. On todennäköistä, että Jumala kutsui Abramia jo Urisa kuten Stefanus puheessaan sanoi (Apt 7:2), mutta Abram ei olisi voinut vaatia isäänsä matkalle mukaan. Abram in omatoiminen matkalle lähtemisensä olisi vaatinut isän luvan. Nyt kuitenkin Terah lähti matkalle mukaan, siis voimme ajatella muiden lähteneen Terahin matkaan.

Mikä sai Terahin lähtemään liikkeelle? Ehkäpä Abram in kertoessa Jumalalta saamastaan kehoituksesta lähteä kohti luvattua maata tämä sanoma kosketti myös Terahia. Oliko Terah huomannut kuun jumalan epäaitouden vai mikä sai paikalleen asettuneen miehen jättämään kaiken ja lähtemään kohti suurta tuntematonta vain pojan kautta tulleen ilmoituksen perusteella. Terahin päätös oli kuitenkin mittava niin yksilön kuin koko perhekunnan kannalta. Matkalle lähdettiin kohti suurta tuntematonta.

Vaikka päämäärä oli lähtöpisteestä katsottuna lännessä oli välissä monta sataa kilometriä aavikkoa ja siksi lähtö suuntautui pohjoiseen. Matkanteko oli tuohon aikaan hidasta, vaivalloista sekä vaarallista (Gower 1990, 225). Kaupunkilaisperheellä ei todennäköisesti ollut karjaa matkassa, mutta näistä hidastavista tekijöistä huolimatta matkanteko niillä kulkuvälineillä ja niitä matkareittejä käyttäen jäi parhaimmillaankin seurueelta 10-20 kilometriin päivässä. Urista Harraniin matkaa tulee lähes tuhat kilometriä (Konttinen 1994, 47), joten Terahin päästyä Harraniin takana oli vähintään kahden ja puolen kuukauden päivittäinen matkaaminen, mutta todennäköisesti aikaa oli kulunut vielä paljon enemmän ehkäpä reilu puoli vuotta. Kun seurue viimein pääsi Harraniin asti olivat kaikki varmasti matkustamiseen kyllästyneitä. Jos Terah olikin saanut tarpeekseen kuun jumalan palvelemisesta Urisa, niin nyt pitkän matkustamisen jälkeen ja päästyään toiseen merkittävään kuun jumalan palvontapaikkaan niin olo saattoi tuntua yllättävän kotoisalta. Jos Terah oli toiminut Urisa kuun jumalan tempelissä

töissä, saattoi hän saada välittömästi merkittävän aseman Harranissa. Abram saattoi olla valmis jatkamaan matkaa pikaisesti, koska oli saanut kehoituksen lähteä Kanaanin maahan. Ajan tavan mukaan Abram ei voinut jatkaa matkaa ilman isänsä lupaa. Abramini täytyi siis jäädä Harraniin.

Terahin Harraniin tuloa aika saattoi osua samoihin aikoihin kun Nooa, tuolloin maailman vanhimpana ihmisenä, kuoli. Kuinka kauas Nooa oli asettunut Aratin vuorelta sitä ei Raamattu meille kerro, mutta Harran oli kuitenkin merkittävästi lähempänä Araratin aluetta kuin Ur. Saattaa olla niin, että Abram saattoi Nooan kuolemasta kuultuaan lähteä etsimään vanhinta oman sukuhaaransa elossa olevaa kantaisää Seemiä, Nooan poikaa. Hän voisi vielä kertoa niin vedenpaisumuksesta kuin sitä edeltävästä ajasta. Usein unohdetaan se, että Raamattu ei kerro Nooan perheväen uskosta, vaan vain hänen. Siispä hän saattoi rakentaa arkkia niin, että myös oma perheväki piti häntä kylähulluna. Kuitenkin vedenpaisumuksen jälkeen Raamattu kertoo että yhdellä hänen pojistaan oli sama usko kuin isällään (1. Moos 9:26). Tämä poika oli Seem, joka oli myös Abramini isosisä yhdeksän polvea aiemmin. Se että vain Seem olisi uskonut samoin kuin isänsä selittäisi helposti myös sen, miksi niin kovin pian Nooan jälkeen ihmiskunta vieraantui elävästä Jumalasta. Raamattu ei kerro minne Seem asettui asumaan, mutta hän saattoi olla vanhimpana poikana isänsä hoitaja ja asunut jossain Araratin ja Harranin suunnalla. Kun Abram ei voinut jatkaa oman perhekuntansa kanssa matkaa kohti luvattua maata, saattoi hän lähteä käymään Harranista Seemin luona ja oppia sillä matkalla jotain Jumalasta.

Terahin ja Abramini elämästä Harranissa emme Raamatun lehdiltä voi lukea, mutta ainakin Abramilla oli Jumalan siunaus elämässä jo siellä. Kun hän aikoinaan lähti jatkamaan matkaa oli hänellä jo runsas omaisuus ja iso perhekunta-matkassa (1. Moos 12:5), vaikka omaa biologista jälkeläistä hänellä ei silloin vielä ollut. Abram oli Harranin vuosina muuttunut kaupunkilaispojasta karjankasvattajaksi.

Mikä sai Terahin antamaan luvan Abramille matkan jatkamiseen? Ehkäpä Nahor oli saanut kuulla isänsä ja veljensä hyvästä menestyksestä Harranissa ja oli

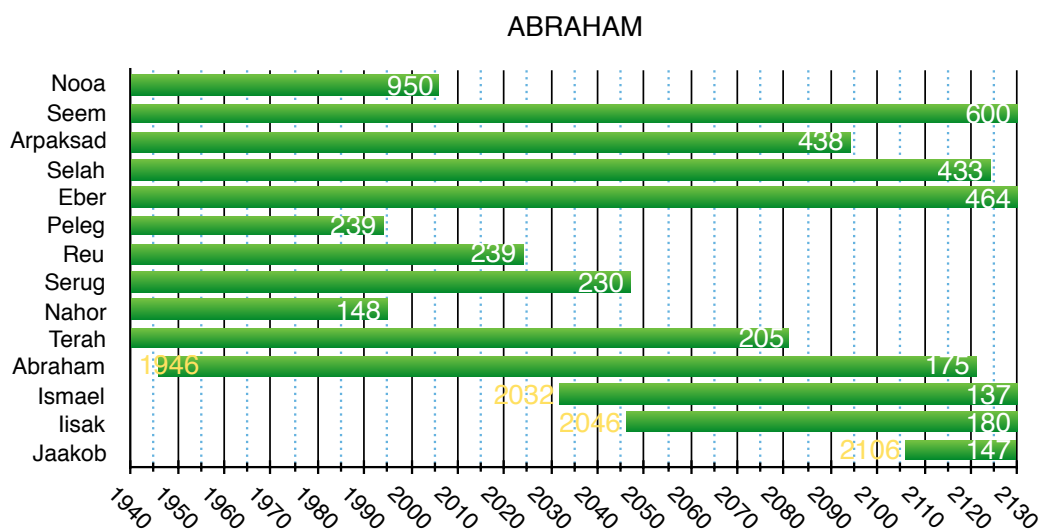
valmis muuttamaan muiden perässä. On myös mahdollista, että Terah oli kiintynyt takaisin kuu jumalan palvontaan, että Abram in toinen uskon kohde alkoi tuntua vastenmieliseltä. Kun Abram in tilalle saapui hänen veljensä oli hän valmis antamaan luvan Abramille jatkaa matkaansa. Abram koki kuitenkin eron isäänsä kuoleman kaltaisena. Raamattu ei kerro Abram in nähneen isäänsä tuon jälkeen, eikä viestien vaihdosta ole merkintöjä.

Raamattussa sekä Kaldean Uria sekä Harrania kutsutaan Terahin suvun synnyinmaaksi tai isänsä maaksi. Näissä maininnoissa on eroa eri Raamatun käännöksissä. 1. Moos 11:28 mainitsee Urin ainakin Terahin pojan Haranin synnyinmaaksi vuoden 1992 ja 1933 käännösten mukaan, mutta 1776 puhuu isänsä maasta. Harranista kerrotaan 1. Moos 24:4 Abrahamin synnyinmaana 1992 mukaan, omaksi maaksi 1933 mukaan ja isäni maaksi 1776 mukaan. Tämän ristiriidan voi ymmärtää kahdella tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto on, että alkutekstin tulkinnassa ei olla yhteneviä tai alkutekstin merkitys on ymmärretty puutteellisesti. Toinen vaihtoehto on se, että Terah on alkujaan kotoisin Harranista jossa Abraham myös syntyi. Muutti myöhemmin Uriin jossa syntyi Haran. Kuitenkin Nahor olisi jäänyt jo silloin asumaan Harraniin, eikä isoveljensä ja isänsä kanssa olisi muuttanut Uriin. (Laulaja 2007, 52.) Tämä tulkinta tarkoittaisi ainakin sitä, että pojat eivät olisi kolmosia ja Haran olisi selvästi nuorempi Nahoria joka kuitenkin nautti hänen tyttärensä.

Raamatun valossa emme saa lopullista selvyttä tähän asioiden kuvaamisen niukkuuteen. Perimätiedot ja tulkinnat ovat aina hatarammalla pohjalla verrattuna Raamatun tekstiin. Terahin kohdalta voimme todeta, että hänen vaikutus yli seuraavan sukupolven tapahtui vain geeniperimän sekä Abrahamin välityksellä, koska hän ei tavannut lisäkiä minkään teoria perusteella.

4. ABRAM / ABRAHAM

Terahin poika Abram sai myöhemmin Jumalalta uuden nimen Abraham (1: Moos 17:15). Nimi Abram merkitsee ”ylhäistä isää” ja Abraham ”kansojen paljouden isää” (Callahan 1996, 27). Näitä molempia kutsumanimiä tullaan käyttämään tämän tekstin yhteydessä. Raamatussa nimen vaihtuminen toiseksi on selvästi tiettyyn hetkeen liittyvä asia. Tästä johtuen ennen tätä hetkeä tapahtuneiden tilanteiden yhteydessä käytetään tässä tutkielmassa Abram nimeä ja taasen jälkeen Abraham nimeä. Abram syntyi 1946 jAI (1. Moos 11:26) ja hän

kuoli 175 vuoden ikäisenä vuonna 2121 jAI (1. Moos 25:7). Abramien syntyessä olivat edelleen kaikki hänen esi-isänsä vielä elossa Nooan asti, mutta kuolleessaan hänen elossa olevat esi-isät olivat vähentyneet kolmeen.

4.1. Vaimot ja lapset

Abramista tuli Jumalan kutsusta valitun kansan isä. Isyyttä hän joutui kuitenkin odottamaan vuosikymmeniä, mutta lopulta tuli kahdeksan pojan isäksi, kolmesta naisesta. Ensimmäisen synnytti sivuvaimo ja loput kaksi peräkkäistä vaimoa. Abramien ensimmäinen vaimo (1. Moos 11:31) oli hänen sisarpuolensa Sarai (1.

Moos 20:12). Sarai oli Abramia kymmenen vuotta nuorempi ja he olivat naimisissa jo siinä vaiheessa kun Terahin perhekunta lähti Kaldean Urista (1. Moos 17:17). Abram ja Sarai olivat kuitenkin eläneet kymmeniä vuosia yhdessä saamatta lasta. Abramin sai kantaa nimeään ”ylhäinen isä” vailla omia jälkeläisiä.

Kun Sarai tunsu itsensä liian vanhaksi tullakseen äidiksi hän antoi orjattarensa miehelleen vaimoksi, jotta Abram voisi saada perillisen (1. Moos 16:2). Jaakob saikin ensimmäisen poikansa sivuvaimoltaan Hagarilta ja antoi hänelle nimen Ismael (1. Moos 16:15). Abram oli 86 vuotias tullessaan isäksi (1. Moos 16:16).

Ismael ei ollut Jumalan lupauksen lapsi. Niinpä Jumala ilmestyi Abramille kolmetoista vuotta myöhemmin ja antoi hänelle uuden nimen Abraham (1. Moos 17:5). Samalla Sarai sai uuden nimen Saara joka tarkoittaa ruhtinatarta (Callahan 1996, 407). Lupauksen poika lisä syntyi yhdeksänkymppiselle Saaralle (1. Moos 21:3). Lisäkin syntymä perheeseen laitto sivuvaimon ja hänen poikansa heikkoon asemaan. Tämä johti siihen, että isovelji Ismael tuli mustasukkaiseksi veljelleen (1. Moos 21:9). Abrahamin oli karkoitettava sivuvaimonsa ja hänen poikansa perheyhteydestä (1. Moos 21:14).

Saaran kuoltua Abraham otti vielä itselleen Ketura nimisen vaimon (1. Moos 25:1). Keturan kanssa Abraham sain kuusi poikaa Simranin, Joksanin, Medanin, Midianin, Jisbakin ja Suahin. Näistä pojista ei kerrota Raamatussa mitään henkilökohtaista. Nämä pojat Abraham lähetti vielä eläessään pois, jotta lisä voisi toimia kiistattomana perheen päänä (1. Moos 25:5-6).

4.2. Jumala suhteen hoitaminen

Ne vähäiset viittaukset Raamatussa Terahiin kertovat hänen olleen hengellisesti aktiivinen. Joosua muistuttaa israelin kansan palatessa luvattuun maahan että Terah palveli epäjumalia (Joos 24:2). Abraham sai siis kotonaan hengellisesti aktiivisen isän esikuvan. Abram oppi palvelemaan isiensä jumalaa, joka todennäköisesti oli Urista palvottu kuun jumala. Abram oli vuosien tai vuosikymmen-

ten palvomisen jälkeen joutunut huomaamaan, että hänen palvontansa kohde ei toiminut. Kuun jumala ei ollut elävä. Näiden pohdintojen keskelle hän sai ensimmäiset sanat elävältä Jumalalta. Abramin suurin hengellinen ongelma oli varmastikin se, ettei hänellä ollut hengellistä isää, joka olisi opastanut häntä oikean suhteen luomisessa ja ylläpitämisessä elävän Jumalan kanssa. Abram joutui oppimaan kaiken tämän ilman opastajaa. Abram ei voinut tukeutua myöskään kirjoitettuun sanaan. Jumala herätti ja ylläpiti Abramin uskoa puhumisen ja ilmestyksen kautta sekä vieraillemalla Abrahamin luona muukalaisena. Abraham osoitti elämässään uskoa rakentamalla lukuisia alttareita Jumalalle.

4.2.1. Jumala puhuu

Abram on ensimmäinen ihminen Nooan jälkeen, jolle Raamatun mukaan Jumala puhui. Raamattu ei kerro miten Jumala puhui Abramille tai kuka opetti häntä kuulemaan Jumalan äänen. Historia kuitenkin todistaa, että Abram ymmärsi Jumalan viestin oikein ja hän rohkeni toimimaan näiden ohjeiden mukaan. Jumala puhui Abramille ensimmäisen kerran Urissa (Apt 7:2) ja kehotti häntä lähtemään sukunsa keskeltä luvattuun maahan. Tämä sama lupaus toistui Abramille Harranissa ennen hänen lähtöä sieltä (1. Moos 12:1-4). Abramin päästyä Kanaaniin, Jumala ilmestyi jälleen hänelle ja todisti hänen olevan luvatus maan keskellä (1. Moos 12:7). Neljännen kerran Jumala puhui Abramille hänen erottua Lootista (1. Moos 13:14-17). Seuraavan kerran Jumala puhui näyssä Abramille hänen ollessa masentunut lapsettomuudesta (1. Moos 15). Kuudennen kerran Jumala ilmestyi Abramille antaen hänelle uuden nimen Abraham sekä lupauksen pojasta Sarain kanssa, joka myös sai uuden nimen Saara (1. Moos 17). Samassa yhteydessä Jumala antoi määräyksen miesten ympärileikkauksesta. Pian edellisten tapautumien jälkeen Aabraham saa vieraakseen Herran kahden palvelijan kanssa (1. Moos 18). Tässä kohden on todennäköisesti kyse samasta "Herran enkelistä" joka ilmestyi Hagarille autiomaan Lahai-Roin lähteellä (1. Moos 16:8). Herran enkeliä on pidetty esiolevaisena Herrana eli meidän paremmin tuntemana Jeesuksena Messiaana (Norvanto 1997 A, 115). Abrahamille uudistetaan lupaus pojasta Saaran kansa sekä kerrotaan Sodoman ja

Gomoran kohtalosta. lisäksi syntymän lupauksen yhteydessä Herra lupaa käydä vieraana kun lisäksi on syntynyt. Tästä tapauksesta ei kuitenkaan Raamatun sivuille ole merkitty sanaakaan. Seuraavan kerran kun Jumala puhuu Abrahamille hän kehoittaa lähettämään Ismael ja Hagar pois perheyhteydestä (1. Moos 21:12-13). Viimeisimmän kerran Jumala puhuu Abrahamille koetellessaan hänen luottamustaan ja uskoaan. Abraham saa Jumalalta tehtäväksi uhrata lupauksen poika lisäksi (1. Moos 22).

Emme saa selville Raamatun perusteella, koska Jumala puhui Abramille ensimmäisen kerran, mutta hän lähti Harranista noin vuonna 2021 jAl. Tuossa tilanteessa Jumala puhui hänelle toistamiseen ja tätä ennen Jumala oli puhunut hänelle ehkä joitakin vuosikymmeniä aiemmin Urissa. Viimeisen kerran Jumala ilmestyy Abrahamille ennen Saaran kuolemaa eli vuotta 2083 jAl. Abraham eli 175 vuotiaaksi, joten hänen elämästään noin puolet mahtuu ensimmäisen ja viimeisen Jumalan puhumisen väliin. Raamattu ei selitä tarkasti miten Jumala puhui Abrahamille. Kolme kertaa Raamattu kertoo Jumalan ilmestyneen Abramille (1. Moos 12:7; 17:1; 18:1). Mitä ilmestyminen tarkalleen tarkoitti jää myös yksityiskohtaista selitystä vaille. Vanhan Testamentin tekstissä ilmestys saattoi tapahtua yöllä unessa tai päivällä näyssä (IRT). Kerran Herra tuli muukalaiskolmikön yhtenä jäsenenä Abrahamin vieraaksi. Vierailu ei ollut lyhyt, koska heille valmistettiin tuoretta leipää ja teurastettiin vasikka (1. Moos 18:6-8). Tämän vierailun yhteydessä annettiin lupaus sen toistuvan vuoden kuluttua (1. Moos 18:10).

4.2.2. Alttarit

Abram oli monien alttarien pystyttäjä. Raamatun sivulle on kirjattu Abramin alttarin rakentaminen Moren tammelle (1. Moos 12:7), Betelin itäpuolelle (1. Moos 12:8), Mamren tammistoon (1. Moos 13:18) sekä Morian vuorelle (1. Moos 22:9). Alttari pystytettiin yleensä uhraamista varten, mutta joskus vain muistomerkeksi (IRT). Abramille alttarit olivat erityisesti oman uskon todistamisen merkkejä omalle perhekunnalle kuin myös ympäröiville kansoille (Norvanto

1997 A, 79). Abram oli oppinut jo kotonaan, kuu jumalan temppelin varjossa, että oma usko näytetään julkisesti muille. Toisin kun lapsuuden ympäristössä, niin hän ei voinut kantaa jumalan kuvia mukanaan, mutta hän rakensi alttareita matkansa varrella osoituksena uskostaan muille ja oman uskonsa vahvistamiseksi.

4.3. Tapahtumia elämän varrelta

Abramin ja myöhemmin Abrahamin elämästä kerrotaan paljon. Hän kuuluu Raamatussa paljon kerrottuihin ja viitattuihin henkilöihin. Nostan esiin muutamia tapahtumia joissa tulee esille hänen toimintamallinsa ja niiden seuraukset. Kerrotut tapahtumat etenevät samassa järjestyksessä kuin ne on Raamattuun kirjoitettu. On hyvä muistaa, kun jatkamme matkaa Abramin seurassa, että hänen elämänsä oli sivusta katsottuna sangen normaalia. Hänellä oli omaisuutta ja arvostettu asema, mutta elämä oli muuten pääosin tavallista arkea.

4.3.1. Egypti

Abram oli ehtinyt juurikin asettua Kanaanin maahan, kun alueelle tuli nälänhätä (1. Moos 12:10). Abramille luvattu maa oli ja on edelleen sateiden ajallaan tulemisesta riippuva maa. Vähäiset tai saapumattomat sateet tiesivät ruuan niukuutta ja tilanteen jatkuessa seurannutta nälänhätää. Raamattu ei kerro missään kohta, että Jumala olisi kehottanut Abramia lähtemään pakoon nälänhätää. Koska nälänhätä oli kova, niin Abram näki varmasti monien paikallisten keräävän tavaransa ja lähtevän kohti Egyptiä, jossa Niilin johdosta maanviljelys ei ole sateesta riippuvainen kuten Kanaanin maassa. Niin Abram lähti perhekkuntansa kanssa kohti Egyptiä. (Norvanto 1997 A, 80)

Egyptiin lähtö tuntui hyvältä idealta. Kuitenkin jo ennen perille saapumista Abram tulee ajatelleeksi mahdollista ongelmaa. Hänen vaimonsa Sarai oli edelleen kaunis nainen. Hän oli ehkäpä kuullut faaraon monista vaimoista ja tuli

ajatelleeksi, että farao voisi haluta vielä Sarain vaimokseen. Jos tulisi ilmi, että Sarai oli jo naimisissa, olisi hänestä tehtävä leski ennen vaimoksi ottamista. Jos taas Abram esittelisi hänet sisarenaan, joka oli puolittuus (1. Moos 20:12), niin hän saattaisi pitää henkensä (1. Moos 12:13). On vaikea sanoa, miten Abram ajatteli selviävänsä tilanteesta pitkällä aikavälillä, mutta turvautumalla puolittuuteen näytti olevan hyvä vaihtoehto ainakin alkuun.

Egyptissä kävi kuten Abram oli pelännyt. Sarain kauneus teki vaikutuksen faraon virkamiehiin ja pian hänet haetettiin palatsiin (1. Moos 12:15). Raamattu ei tarkemmin kerro kuinka pitkästä ajasta oli kyse, mutta prosessi Sarain naittamiseksi faraolle oli tapahtumien etenemisestä päätellen pidempi ajanjakso. Tämän ajanjakson aikana farao kohteli Abramia hyvin ja lahjoitti hänelle runsaasti omaisuutta. (1. Moos 12:16). Tilanne ei kuitenkaan ollut Jumalan mieleen ja siksi hän salli faraon väen sairastua ankariin tauteihin (1. Moos 12:17). Faraon ymmärrettyä sairauksien perimmäisen syyn, hän ajoi Abramien omaisuuksineen maasta pois (1. Moos 12:20).

Abramin ja Sarain avioliitto oli kaikesta päätellen hyvä rakkausliitto. Vuosien yrittämisestä huolimatta he eivät olleet saaneet perillistä. Ennen hedelmällisyshoitoja, puolisoiden hedelmättömyys hoidettiin siten, että jos vaimo ei tullut raskaaksi otettiin sivuvaimo joka tuottaisi jälkikasvua (1. Moos 16:2; 1. Moos 30:3, 9.). Jos sivuvaimo ei tullut myöskään raskaaksi, niin saatettiin ottaa vielä toinen ennen kuin aletaan epäilemään miehen hedelmällisyyttä. Tilanteissa jossa mies eli elämänsä loppuun lasta vailla, pyrittiin turvaamaan leskivaimon asema. Aviomiehen kuoltua ilman perillistä annettiin hänen hedelmällisessä iässä oleva leskivaimo miehen veljelle, jonka tehtävänä oli tuottaa jälkikasvua veljen lesken kanssa. Tämä perillinen laskettaisiin kuolleen veljen lapseksi. (1. Moos 38:8.) Vahvoista käytännöistä huolimatta Abram ei ollut ottanut itselleen sivuvaimoa vaikka samassa asemassa olevat miehet olisivat niin tehneet. Tämä todistaa vahvasti Abramien ja Sarain hyvän avioliiton puolesta jossa vallitsi toisten arvostus ja rakkaus toisia kohtaan. Nyt Egyptissä heidän liittonsa joutui kovaan testiin. Voimme olettaa, että erityisesti Sarain luottamus aviomiehen tuottamaan turvaan joutui koetukselle. Turvallisesta miehestä tuli hetkessä Egyptin

rajalla pelkuri, joka vaati vaimoa valehtelemaan miehensä turvaksi ja omaksi turvattomuudeksi. Abram ja Sarain liitto ei varmasti ollut tämän kokemuksen jälkeen enää koskaan entisellään. (Janatuinen 2007, 119.)

Abram oli lähtenyt Egyptiin ilman Jumalan kehotusta. Tämä sooloilu johti ensimmäiseksi turvautumiseen valheeseen Sarain suhteen. Huolimatta Jumalan tahdon vastaisesta toiminnasta, Abram vaurastui Egyptin matkallaan. Ainakin tämä kertomus todistaa sen puolesta, että vaurastuminen ei ole aina osoitus Jumalan siunauksesta. Kun Jumala ajatti hänet pois Egyptistä faraon toimesta hän toi mukanaan kaksi myöhemmin ongelmaksi tullutta asiaa, suuren omaisuuden ja orjatar Hagarin. Hänen omaisuutena suuruus toi ongelmia jo lähikuukausien aikana ja vähän myöhemmin alkoivat sydäntä raastavat ongelmat orjatar sivuvaimon ja ensimmäisen lapsen äidin Hagarin kautta.

4.3.2. Loot

Abramin tultua perhekuntineen Egyptistä hän oli vauras mies (1. Moos 13:1). Myöskään Loot ei ollut jäänyt osattomaksi vaurastumisesta (1. Moos 13:5). Kaikesta päätellen Abram ei ollut kiintynyt omaisuuteensa, eli siitä ei ollut tullut hänelle ongelma hänen jumalasuhteeseen (1. Moos 13:4). Vaikka vaurastuminen ei aiheuttanut ongelmia Abram ja Jumalasuhteelle, niin muilta sen tuomilta ongelmilta hänkään ei voinut suojautua. Abram ja Lootin perhekunnat olivat omaisuuksineen kasvaneet niin suuriksi, että perinteinen paimentolaiselämä oli tullut erittäin hankalaksi näin suuren yksikön kanssa. Suuren karjalauman laiduntaminen kulutti nopeasti yhden alueen laitumet ja paikasta toiseen siirtäminen tapahtui useammin. Nämä käytännön ongelmat johtivat riitaan Abram ja Lootin paimenten kesken. (1. Moos 13:6-7.)

Abram ymmärsi, ettei ollut kenenkään etu, että leirissä syntyi kiistaa arkisista asioista. Abram näki, että tähän ongelmaan olisi vain yksi vaihtoehto olemassa. Hänen ja Lootin tulisi jakautua eri perhekunniksi. Vaikka Abram oli koko tuon perhekunnan kiistaton johtaja, antoi hän veljensä pojan Lootin valita ensin

alueen jonne hän asettuisi ja Abram ottaisi sen jälkeen paikan Lootin valitseman alueen ulkopuolelta. (1. Moos 13:8-9.)

Abram osoitti toiminnallaan että omaisuus tai arvojärjestys ei ollut hänelle asioita joista hänen olisi pitänyt pitää ehdottomasti kiinni. Hän arvosti rauhaa ja sopua enemmän ja oli valmis tekemään omaisuuden tai arvojärjestyksen puolesta myönnytyksiä. Osoituksena toimintansa oikeellisuudesta Jumala uudisti lupauksensa hänestä polveutuvasta kansasta (1. Moos 13:16).

4.3.3. Sotaretki

Abram ja Loot olivat eläneet jo pidemmän aikaa erillään. Loot oli muuttanut asumaan Sodomian kaupunkiin (1. Moos 13:12). Sodomian asukkaat olivat turmeltuneita ja tekivät paljon syntiä (1. Moos 13:13). Yhdessä Sodoma ja Gomora nousivat kapinaan Kedorlaomeria vastaan (1. Moos 14:4). Kapinoivat kaupungit hävisivät sodan ja voittajat veivät sotasaaliina mm. Lootin perheen omaisuuksiin.

Abramin kuullessa mitä veljenpojalle oli käynyt hän aseisti omasta väestään reilun kolmensadan miehen joukon ja lähti vapauttamaan Lootin ja muut Sodomasta saaliina viedyt (1. Moos 14:14). Abram ajoi kuninkaiden joukkoja takaa Mamren tammistosta Daniin asti (1. Moos 14:13,14). Matkaa kertyi reilu 200 kilometriä ja aikaa kului monia päiviä. Tämän kaiken Abram teki kuitenkin veljenpoikansa vuoksi, vaikka heidän tiet olivat eriytyneet, eikä hänellä siitä johtuen ollut enää varsinaista velvoitetta puolustaa sukulaistaan. Abram joutui kohtaamaan myös omaa joukkoaan isomman vastuksen, mutta yön pimeyden turvin hän saattoi yllättää heidät. Tämän taistelun Abramien joukot voittivat ja he ajoivat jäljelle jääneitä takaakin vielä reilun 50 kilometrin matkan. (1. Moos 14:15.)

Abramissa oli tapahtunut huomattava muutos sitten Egyptin ajan. Egyptissä hän pelkäsi henkensä puolesta niin paljon, että turvautui valheeseen. Nyt hän oli valmis lähtemään ajamaan takaa kuninkaiden liittoutumaa ja heidän sotilaitaan.

Abramilla oli sangen pienikokoinen joukko lähinnä paimenina kunnostautuneita miehiä. (Janatuinen 2007, 122.) Kuluneet vuodet olivat kasvattaneet Abramia, mutta varmasti tilanne oli myös toinen. Sodassa valmistaudutaan joko hyökkäämään tai puolustamaan. Suurin aika menee valmistautumiseen ja vain osa taisteluihin. Taistelussa kuoleman pelko on läsnä ja siksi taistelut ovat yleensä nopeatempoisia ja suhteellisen lyhyitä. Näin ihminen kestää sodan kuoleman pelon paremmin kun se ei ole jatkuvana pelkona. Egyptiin paetessaan Abram alkoi pelätä pahinta. Siellä asuessa Abram koki jatkuvaa kuolemanpelkoa ja sai pysymään tilannetta pahentavassa valheessa Sarain suhteen.

Abram palasi voittoisalta sotaretkeltä mukanaan kaikki sotasaalis jotka Kedor-laomeri liittolaisineen oli saanut (1. Moos 14:16). Häntä vastaan tuli Savenvalajan laaksoon Sodomän kuningas, joten Sodomaa ei oltu sodassa hävitetty kokonaan (1. Moos 14:17). Samaan tapaamiseen saapui myös Korkeimman Jumalan pappi ja Salemin kuningas Melkisedek (1. Moos 14:18). Mistä ja miksi Melkisedek saapui paikalle? Se jää Raamatun sivuilta meille arvoitukseksi, mutta Abramille kohtaaminen oli merkittävä. Melkisedek siunaa Abramia. Melkisedekistä sanotaan, että hän oli Korkeimman Jumalan, maan ja taivaan luojan pappi (1. Moos 14:18,19). Abram kohtaa tässä tilanteessa ensimmäistä kertaa luvatussa maassa uskon veljen. Tästä hyvästä Abram antaa kymmenykset kaikesta saaliistaan Melkisedekille. Tämä oli mahdollista koska saalis kuului tuon ajan tavan mukaan voittajalle (Norvanto 1997 A, 95). Tästä tavasta todennäköisesti hyvin tietoisena Abram puheille lyöttäytyy koko ajan paikalla ollut Sodomän kuningas. Hän sanoo viekkaasti Abramille ”Anna minulle ihmiset. Karjan ja tavaran voit pitää itse” (1. Moos 14:21). Miten Sodomän kuningas voi antaa karjan ja tavarat Abramille, jotka eivät enää olleet hänen? Abram kuitenkin huomaa taka-ajatuksen, jolla Sodomän kuningas pyrkii saamaan Abramian kiitollisuuden velalliseksi häntä kohtaan. Abram ei halua sotasaaliistaan jo käyttämänsä enempää (1. Moos 14:24). Jälleen voi huomata sen, että Abram ei ole kiinni maallisessa omaisuudessa.

4.3.4. Liitto

Abram oli saanut tutustua luvattuun maahan jo pitkän aikaa. Hänen omaisuutensa oli kasvanut, mutta myös hänen perhekuntansa oli tullut suureksi. Yksi asia häntä kuitenkin huoletti. Vaikka hän oli suuren perhekunnan kiistaton pää, niin hänellä ei ollut perillistä ja hän näki mielessään kaiken siirtyvän palvelijansa Elieserin hallittavaksi kuten ajan tavan mukaan tapahtui lapsettomien parien kohdalla (Norvanto 1997 A, 99). Jumala kuitenkin lähestyy murheellista palvelijaansa ja antaa hänelle lupauksen biologisesta perillisestä. Abram uskoi tämän ja tuli näin myös kaikkien uskovien esikuvaksi (1. Moos 15:6). Vaikka Abram uskoi hän pyysi uskonsa tueksi jotain vahvistusta (1. Moos 15:8). Abraminkin uskon vahvistukseksi Jumala oli valmis vahvistamaan liittonsa ajan tavan mukaan halkaistujen uhrieläinten keskellä. Abram hankki Jumalan kehottamat uhrieläimet ja halkaisi ne. Kuten sopimusten vahvistamisessa oli tapana, niin molempien osapuolten piti kulkea halkaistujen eläinten välistä. Halkaistut eläimet muistuttivat sopimuksen rikkomisen seurauksista. (Norvanto 1997 A, 105.)

Päivä kului iltaan ja Abram joutui ajamaan lintuja uhrieläinten päältä pois. Odottavan aika on pitkä ja synkkä kauhu laskeutui illan myötä Abraminkin päälle (1. Moos 15:12). Jumalan silmissä tilanne oli valmis vasta kun Abram pilkkopi-meässä vailla omia mahdollisuuksia tai voimia saattoi ottaa Jumalan teon vastaan. Jumala liikkui savuavana roihuna ja soihdun lieskana uhrilihojen välissä. (1. Moos 15:17-18.)

4.3.5. Hagar

Elettiin noin vuotta 2031 jAl ja Abram oli elänyt Jumalan lupauksista huolimatta lapsettomana jo kymmenen vuotta Kanaanin maassa (1. Moos 16:3). Jokainen kuukausi tarkoitti uutta pettymystä Sarain ja Abraminkin kohdalla. Saattoipa olla Sarai huomannut kohdalleen tulleen vaihdevuosi oireita, joten Sarailta alkoi usko loppumaan omasta lapsesta. Lopulta Sarai päätti tehdä ehdotuksen miehelleen joka oli linjassa yleisen käytännön kanssa. Vaimo saattoi antaa itsel-

leen kuuluvan orjattaren miehelleen sivuvaimoksi, jotta tämä synnyttäisi lapsen. Tämä sivuvaimon lapsi luettaisiin vaimon lapseksi. Sarai oli vanhaksi käynyt nainen ja hän pohti mielessään inhimillistä ratkaisua Jumalan lupauksen täyttymiseksi. Myöskään hänen ehdotuksensa ei ollut ristiriidassa yleisen käytännön kanssa vaan yleinen käytäntö suorastaan painosti toimimaan näin. (Norvanto 1997 A, 111-112.)

Abram myöntyi Sarain ehdotukseen. Emme tiedä, mutta toivottavasti Abram edes empi asian suhteen. Abram odotti perillistä yhtä hartaasti kuin vaimonsa Sarai. Hän oli saanut liitolla vahvistetun lupauksen perillisestä, mutta aika horjutti uskoa asian hoitumisesta Sarain kanssa. Abram oli, vaimonsa Sarain taivoin, varmasti kokenut paineita ympäristöstään sivuvaimon ottamiseksi ja perillisen hankkimiseksi. Abram ei kuitenkaan ollut toiminut yleisen tavan mukaan. Nyt kun ehdotus tuli hänen läheisimmältä liittolaiselta Sarai vaimolta, ei hän kyennyt vastustamaan maailman painetta. Tämä virhearvio ja epäusko Jumalan lupaukseen koitui sekä Abramille ja hänen perhekunnalleen monien murheiden ja surujen aiheeksi. Eikä tämä jäänyt ohimeneväksi ilmiöksi vaan vielä tänä päivänä Hagarin ja Sarain pojista polveutuvat kansat ovat toistensa vihollisia. Tuhoisimmat ehdotukset tulevat aina läheltä ja miehelle usein vaimolta. Adam sai turmiollisen ehdotuksen Eevalta ja Abram Sarailta. (Janatuinen 2007, 129.)

Abram alkoi toteuttaa Jumalan suunnitelmaa inhimillisen ajattelutavan mukaan. Tästä oli seurauksena Abramien tulo isäksi (1. Moos 16:15). Hagarin ylpistyminen emäntänsä suhteen (1. Moos 16:4). Isän ja Ismael pojan ympärileikkaus samana päivänä (1. Moos 17:24-26). Suru ja pahastuminen siitä, että joutui ajamaan nuorukaiseksi kasvaneen poikansa ja hänen äitinsä pois perhe yhteydestä (1. Moos 21:11-12).

4.3.6. Sodoma

Abrahamin luona oli vierailut kolme miestä (1. Moos 18:1,2). Heistä kaksi enkeliä jatkoivat matkaa Sodomaan (1. Moos 19:1), mutta Herra jäi kertomaan

suunnitelmista Sodomän suhteen Abrahamille (1. Moos 18:17). Kun Abraham kuulin suunnitelmista Sodomän hävittämiseksi, hänelle tuli huoli kaupungissa asuvista vanhurskaista (1. Moos 18:23). Abraham tiesi veljenpoikansa Lootin asuvan Sodomassa ja toivoi hänen kuuluvan paikan vanhurskaisiin. Abraham oli varmasti kuullut Sodomän turmiollisesta tilasta. Hän kuitenkin toivoi ettei Loot olisi ainoa paikkakunnan vanhurskas vaan siellä olisi pieni yhteisö vanhurskaita Herraa pelkääviä kansalaisia. Niinpä Abraham kertoo huolensa Herralle. Erotetaanko vanhurskaat jumalattomien tuhosta (1. Moos 18:23). Abraham kaipaa jälleen joitain havainnollistusta Herralta. Niinpä hän esittää selvän luvun eli 50 vanhurskasta (1. Moos 18:24). Herra lupaa säästää koko kaupungin 50 vanhurskaan vuoksi (1. Moos 18:26). Abraham ymmärtää paikkansa maan tomuna Herransa edessä, mutta on alkanut epäilemään vanhurskaiden määrää ja ehdottaa seuraavaksi 45 vanhurskasta (1. Moos 18:28). Jälleen Herra vastaa Abrahamille, mutta hän pyytää vielä neljä kertaa Herraa harkitsemaan Sodomän hävitystä joka kerta pienentämällä vanhurskaiden vähimmäismäärää. Kun viimein Abraham on saanut Herralta lupauksen siitä, ettei Sodomaa hävitetä edes kymmenen vanhurskaan tähden, lähti Herra Abrahamin luota pois ja Abraham palasi kotiinsa (1. Moos 18:33).

Abrahamilla oli suuri huoli Lootista ja mahdollisista muista Sodomän vanhurskaista. Ehkä Abraham koki vieläkin huonoa omaatuntoa siitä, että omaisuuden kasvun vuoksi he olivat joutuneet eroamaan Lootin kanssa. Joka tapauksessa Abraham oli huolestunut uutisesta jossa hän kuulee tulevasta tuhosta. Abraham ymmärsi, että jumalattomat omalla elämällään ovat jo kaivaneet hautaa itselleen, mutta kaatuisiko siihen samaan hautaan myös paikalliset vanhurskaat. Voisiko Herra toimia tuomarina, joka ei erottaisi vanhurskasta jumalattomasta (1. Moos 18:25)? Kun Abraham oli saanut kysyä kuudesti Herralta ja saanut jokaisella vastauksella vahvistusta siihen, ettei Herra ole epäoikeudenmukainen tuomari, oli hän valmis levollisella mielellä palaamaan kotiinsa. Abraham esitti jokaisen kysymyksen nöyrällä asenteella ja osoitti näin oikeaa asennetta tilanteessa.

4.3.7. Gerari

Abraham muutti perhekuntineen Gerarin alueelle (1. Moos 20:1). Syytä tähän muuttoon ei kerrota, mutta etäisyyden ottaminen Sodomian suuntaan voi jotenkin selittää muuton syytä. Gerarin aluetta hallitsi kuningas Abimelek (1. Moos 20:2). Emme tiedä oliko Saara edelleen yli yhdeksänkymppisenä säilyttänyt viehätysvoimansa, mutta jälleen häntä oltiin hakemassa kuninkaan haaremiin. Yksi selittävä tekijä voisi olla kuitenkin kuninkaan halu päästä varakkaan miehen langoksi (Norvanto 1997 A, 158). Saara oli jo kuitenkin ohittanut vaihdevuodet (1. Moos 18:11). Kun lähdemme siitä ajatuksesta, että Raamattu etenee tässäkin kohden kerronnassaan ajallisessa järjestyksessä, tapahtuu tämän Gerasissa vietetty aika juurikin sen vuoden sisään, jolloin Saaran oli määrä odottaa luvattua lasta lisakkia (1. Moos 18:4).

Tapahtumat etenevät seuraavasti. Abraham muuttaa perheineen Gerarin seudulle. Kuninkaan huomio kiinnittyy raskauden alkuvaiheessa olevaan iäkkääseen Saaraan ja haluaa hänet puolisoikseen. Todennäköisesti kuninkaalla oli kyseessä enemmän sukulaissuhteen luomisen halu varakkaaseen Abrahamiin kuin perillisten hankkiminen. Saaraa alettiin valmistella puolisoiksi. Kun viimein olisi ollut aika vahvistaa avioliitto puolisoiden yhtymisellä, Jumala puhui kuninkaalle unessa (1. Moos 20:3,6-7). Saaran valmistaminen avioliittoon kuninkaan kanssa oli kestänyt sen verran pitkään, että kuningashuoneessa oli huomattu hovin naisten tulleen hedelmättömiksi (1. Moos 20:18). Kuningas palautti Saaran ja tuhat sekeliä hopeaa Abrahamille (1. Moos 20:16) Abraham rukoili kuninkaan sekä koko hovin puolesta (1. Moos 20:17).

Muutto Gerariin oli Abrahamille jälleen suuren opetuksen paikka. Gerarissa Abraham joutui kohtaamaan syntisyytensä. Kyseessä oli jälleen valehteleminen, vastaava mikä tapahtui jo aiemmin Egyptissä. Jälleen Abraham kertoi vieraille kuninkaalle vaimonsa olevan hänen siskonsa. Valehtelu on vakava asia. Valehtelemalla Abraham yrittää selvitä vaikeasta tilanteesta. Valehtelemalla hän osoittaa epäuskoa Jumalan mahdollisuuksiin auttaa. Valehtelemalla Abraham ottaa käyttöön inhimilliset toimintatavat. Gerari oli paikka jossa Abraham joutui

kohtaamaan syntisyytensä ja tunnustamaan sen. Jumala sallii ajoittain meidän joutua kiusauksiin helmasyntiemme kanssa. Kun Abraham joutui jälleen myöntämään syntisyytensä hän turvautui yhä enemmän Herran kuten kuuluukin.

4.3.8. Ismael

Abraham oli tullut isäksi Ismaelin syntymän myötä vuonna 2032 jAl, lisä syntyi vuonna 2046 jAl. Lisäille pidettiin vieroituspäivänä suuret juhlat (1. Moos 21:8). Vierointus tarkoitti rintaruokinnan päättämistä, jota saatettiin jatkaa jopa vuosissa mitattavan ajan (Gowel 1990, 63). Lisä jäi Saaran ainoaksi lapseksi, joten rintaruokintaa saatettiin jatkaa kolmesta viiteen vuotta. Tämä tarkoittaa, että Ismael oli nuorukainen pikkuveljensä juhlissa. (Janatuinen 2007, 141.) Näissä juhlissa tapahtui ilveily pikkuveljelle jonka Saara huomasi (1. Moos 21:9). Ilventimisen on kääntänyt pilkkaajaksi Biblia (Raamattu 1776, 1. Moos 21:9). Norvanto Raamattu elämään kirjasarjassaan kirjoittaa, että ilveilyksi käännetyn sanan voisi kääntää myös kiusanteoksi tai jonkinasteiseksi vainoamiseksi (Norvanto 1997 A, 163). Saaran huomiot Ismaelin käytöksestä eivät todennäköisesti olleet aivan mitättömiä. Abramin elämässä oltiin tultu jälleen siihen tilanteeseen, että aikaisemman valinnan seuraukset tulisivat aiheuttamaan ihmisten eroamisen, kuten oli tapahtunut aikoinaan Lootin kanssa.

Abraham oli varmasti ollut onnellinen tullessaan isäksi vihdoinkin vanhoilla päiviillään. Ismael oli varmasti ollut hänelle silmäterä, jonka kasvamista hän oli seurannut tarkasti kaikki nämä vuodet. Kun hänen vaimonsa Saara kehottaa häntä karkottamaan Hagar ja Ismael, oli hän pahastunut Ismaelin puolesta (1. Moos 21:11). Abraham tajusi tuona hetkenä, mikä karu seuraus oli hänen väärällä valinnallaan hänen, Ismaelin ja monen muun elämässä. Jumala kuitenkin lohdutti Abrahamia ja lupasi pitää huolen myös Ismaelistä (1. Moos 21:13).

4.3.9. Suurin koetteleminen

Abrahamin suurin koetteleminen oli vielä edessä. Abram oli elämänsä aikana joutunut monenlaisiin koettelemuksiin, jotka olivat laittaneet hänen voimakkaaseen kasvukouluun. Toiset olivat pitkäkestoisia kuten vuosikymmeniä kestänyt lapsettomuus. Toiset taas vain joidenkin vuosien huipentamia kuten ero Loo-tista tai Ismaelistä. Jumala laittoi kuitenkin vanhan Abrahamin todella rankan vaikkakin lyhytaikaisen koettelemuksen kouluun lupauksen lapsen lisäksi kansa.

Jumala sanoi Abrahamille ”Ota mukaasi ainoa poikasi lisäksi, jota rakastat, lähde Morian maahan ja uhraa hänet...” (1. Moos 22:2). Tämä Jumalan puhe tapahtui todennäköisesti yöllä, koska Abraham heti noustuaan aamulla teki tarvittavat valmistelut ja lähti matkaan (1. Moos 22:3). Abrahamille näytti olevan tyypillistä, että kun hän kohtasi Jumalan tai kuuli Herran äänen, hän ei jäänyt pohtimaan vaan ryhtyi toimeen. Näin oli tapahtunut esimerkiksi silloin kun hän sai kehoituksen ympärileikkaamiseen. Raamattu sanoo, että Abraham leikkasi samana päivänä kaikilta esinahan (1. Moos 17:23). Tämä kaikilta tarkoitti usean sadan miehen ympärileikkaamista. Joitakin vuosia aiemmin Abraham pystyi keräämään yli kolmen sadan miehen taistelujoukon perhekuntansa miehistä (1. Moos 14:14). Taistelukelpoisten miesten lisäksi olivat pojat ja vanhat miehet ja todennäköisesti väkimäärä oli vain kasvanut. Abraham kuitenkin oli ymmärtänyt käskyn ja toteutti sen muitta mutkitta ja sen sai tuntea nivusissaan useat sadat miehet. Nopean toiminnan mieheksi, Abraham todistautui, myös saadessaan Herran ja kaksi enkeliä vieraakseen. Abraham kiiruhti tarjoamaan parasta vieraille (1. Moos 18:6,7). Saara sai tehtäväkseen tehdä parhaista jauhoista leipää ja nopeasti karjasta löytyi nuori ja kaunis vasikka teuraaksi.

Abraham oli saanut tehtävän mennä uhraamaan poikansa lisäksi Morian maassa. Perille päästiin vasta kolmantena päivänä (1. Moos 22:4). Nämä kaksi kokonaista päivää ja yötä olivat olleet melkoista painia ajatuksissa. Mitä Jumala oikein tarkoittaa? Miten uhratusta lisäksi voisi jatkua valittu kansa? Oliko Abraham ymmärtänyt asian oikein? Jos hän on ymmärtänyt asian väärin, niin

miksi Jumala ei estä häntä jatkamasta matkaa? Seurue pääsi Moriaan kolmantena päivänä ja vielääkään Jumala ei tee mitään asian estämiseksi tai väärinymmärtämisen korjaamiseksi. Palvelijat jätettiin vahtimaan aaseja kun Abraham, lisak jatkoivat uhrauspaikalle (1. Moos 22:5-8).

lisakin ikää ei paljasteta, mutta tämä Abrahamin koettelemus tapahtui ennen Saaran kuolemaa 2083 jAl. Lisak oli äitinsä kuollessa 37 vuotias. Lisakista käytetään heprealaisessa tekstissä, jakeessa 12, samaa sanaa jota käytetään kolmikymmppisestä Joosefista (1. Moos 41:12, 46) (Ronning 1991, 91). Lisak oli todennäköisesti jo aikuinen mies. Fyysisiltä voimiltaan hän olisi voinut haastaa sata vuotta vanhemman isänsä helposti, mutta hän oli valmis taipumaan isänsä ja Jumalan tahtoon. Morian maata pidetään samana paikkana, jolle Salomo rakennutti Temppelein (IRT). Lisak saattoi olla menossa samalle paikalle ja saman ikäisenä uhrattavaksi kuin Jeesus myöhemmin. Abraham rakensi alttarin ja sitoi poikansa alttarin puiden päälle ja oli valmis uhraamaan poikansa (1. Moos 22:9,10). Kun Jumala näki, että Abraham osoitti tottelemisella uskonsa hän kutsui Abrahamia. Juuri oikeaan aikaan tilanne muuttui ja lisakin tilalle uhriksi löytyi lammas (1. Moos 22:13).

Vaikka lähes kaikki kirkkotaide kuvaa edellä kerrotun tarinan vanhan miehen ja nuoren pojan tarinaksi, olen itse valmis näkemään lisakin aikamiehenä. Tämä näkemys tukee myös Raamatun ”punaista lankaa” hyvin. Ensiksi lisak olisi tuolloin samaa ikäluokkaa kuin Jeesus oli aikoinaan kuollessaan ristillä. Lisak oli tuossa kertomuksessa ehdottomasti Messiaan esikuva. Toiseksi Abraham kertoi palvelijoille heidän tulevan pian takaisin (1. Moos 22:5). Abraham aavisti vaikka ei tiennyt, että tämä päättyisi hyvin vaikka pahalta näyttää. Abraham uskoi lisakin vaikka nousevan kuolleista. Miksi näin? Jumala oli antanut lupauksen perillisestä Saaran kanssa (1. Moos 17:16). Kun ajattelemme lisakin reilu kolmikymmppiseksi mieheksi, niin Saaralla eli tuolloin elämänsä viimeisiä vuosia. Jos nyt lisakin saaminen yhdeksänkymmppisen Saaran kanssa oli ihme, niin Saara oli kuitenkin silloin vielä voimissaan vaikkakin hedelmällisen iän ohittanut. Reilu kolmekymmentä vuotta myöhemmin voimat olivat Saaralta menneet ja saadakseen uuden pojan Saaran olisi täytynyt saada hedelmöittymisihmeen

lisäksi myös ihmeellinen ruumiin nuortuminen. Vanhaa ja huonokuntoista vaimoaan pohtien hän kapusi luottavaisesti lisäkin kanssa Morian vuorelle, koska ymmärsi, että lisäkin täytyy olla Jumalan lupauksen poika, koska seuraavaa ei voi tulla.

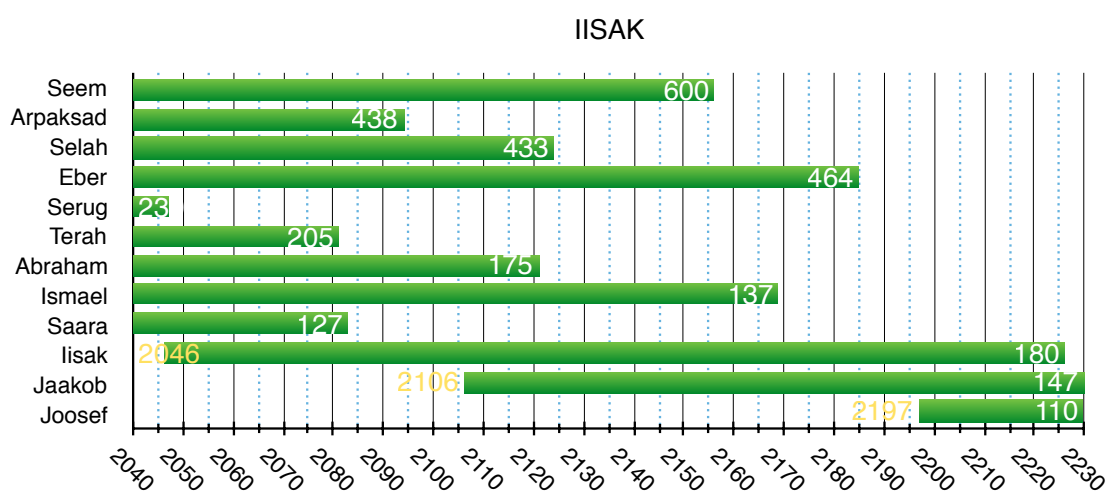
4.4. Abrahamille ominaista

Millainen ihminen Abraham oli? Abraham oli hengellisesti aktiivinen henkilö koko ikänsä. Tämän hän oli todennäköisesti perinyt isältään. Aluksi hän palveli epäjumalaa, mutta elävän Jumalan kutsuttua häntä hän oli valmis kulkemaan suorastaan maan ääriin asti Herran johdatuksessa. Hän kääntyi niin iloissa kuin murheissa Jumalan puoleen rakentaen alttareita ja rukoillen. Abraham oli nöyrä. Hän ei kuvitellut itsestään suuria ja oli kuuliainen isälleen sekä perheelleen. Abraham otti toiset huomioon. Hän kantoi murhetta läheisistään ja piti huolta heistä yli yleisen käytännön. Abraham ei ollut kiintynyt omaisuuteen vaan oli valmis jakamaan omastaan. Abrahamilla oli lyhyt matka sanoista tekoihin. Kun hän ymmärsi tilanteen tai sai Jumalalta viestin, niin hän oli valmis kokoamaan sotajoukon, ympärileikkaamaan satoja miehiä tai lähtemään uhraamaan poikansa. Hän ei jäänyt pätkäilemään, vaan toteutti annetun tehtävän tai oikeaksi ymmärtävänsä asian ensi tilassa.

Nopeassa toiminnassa on suuret riskit tehdä myös virhearvioiteja. Näitä hän teki elämässään myös monta. Lähtö Egyptiin tai Hagarin ottaminen sivuvaimoksi olivat virhearvioita joihin Abraham päätyi sangen nopeasti. Abrahamilla oli myös yksi suuri heikkous, johon oli helppo langeta nopean toiminnan miehenä. Hän kahdesti turvautui valheeseen tai puolivalheeseen vaimonsa suhteen nimitäessään häntä siskoksi. Olihan Saara hänen sisarpuolensa, mutta tätä puolitoitua Abraham kertoi tarkoituksella harhaan johtamiseksi. Jumala salli Abrahamin ainakin kahdesti jäädä kiinni näistä ”valkoisista” valheista. Nämä tilanteet muistuttivat Abrahamille omasta epätäydellisyydestä ja ohjasivat lähemmäksi Jumalaa.

5. IISAK

lisak oli isäänsä Abrahamia, mutta myös tulevaa poikaansa Jaakobia ”värittömämpi”, patriarkka. Hänen elämästään on myös paljon vähemmän kirjoitettu Raamatun lehdille, mutta hänellä on oma tärkeä paikkansa näiden kahden ”vauhtiveikon” välissä. lisak syntyi 2046 jAI (1. Moos 21:3) ja kuoli 180 vuotiaana 2226 jAI (1. Moos 35:29). lisak eli patriarkoista (Abraham, lisak ja Jaakob) pisimpään, mutta ei saavuttanut kuitenkaan isoisänsä Terahin ikää. lisakin syn-

tyessä oli vielä seitsemän hänen esi-isäänsä elossa joten vedenpaisumuksen jälkeen syntyneitä sukupolvia oli alkanut harvenemaan. Yli puolet lisakin eliniästä oli edelleen elossa myös Seem, joka edusti vedenpaisumusta edeltävää sukupolvea. lisak ei kuitenkaan liikkunut elämänsä aikana kovin laajalla alueella toisin kuin isänsä, joten hän tuskin tapasi edes isoisäänsä Terahia. Abraham vaikutti kuitenkin lisakin elämään pitkään vaikka olikin saanut hänet noin satavuotiaana. Myös hänen äitinsä Saara kasvatti poikansa reilusti aikuiseksi vaikka tulikin äidiksi yhdeksänkymppisenä. lisak oli 37 vuotias äitinsä kuollessa (1. Moos 23:1). Vaikka lisak eli pitkään, niin viimeinen kolmannes siitä häntä vaivasi heikkonäköisyys tai suorastaan sokeus. lisakin heikkonäköisyydestä mainitaan poikien siunaamisen yhteydessä joka tapahtui viimeistään 2170 luvun loppupuolella jAI. lisak olisi ollut tuolloin iältään noin 130 vuotias.

lisakin elämästä kirjoitetaan niukasti, mutta kun tapahtumat laitetaan aikajana-
lle, niin voidaan huomata, että hänen elämänsä jälkipuoliskoa vaivasi monet
murheet. lisakin elämään vaikutti merkittävästi näkövammaisuus. Tämä laski
häneltä myös elämän halua. Raamatun perusteella emme saa selvyyttä miten
lisakin sokeutuminen tapahtui, mutta se saattoi tapahtua nopeasti. Tämä pää-
telmä nousee siitä, että hän jo sokeutuneena haluaa siunata Esaun, koska ajat-
telee pian kuolevansa. Raamatussa kirjoitetun perusteella tämä lisakin siunaus
tapahtui Esaun avioitumisen jälkeen siis jälkeen vuoden 2146 jAI, mutta ennen
Jaakobin lähtöä Harraniin, joka tapahtui joskus 2170 - 2180 jAI välisenä aikana.
lisak kuoli kuitenkin vasta 2226 jAI, joten hän eli sokeana vähintään elämänsä
viimeiset 45 vuotta, mutta korkeintaan reilun 70 vuotta. Seuraava murhe oli
Esaun pakana vaimot (1. Moos 28:8). lisak joutui lähettämään Jaakobin sukun-
sa luokse Harraniin vaimon etsintään (1. Moos 28:2) ja tämä retki kesti noin 20
vuotta. Rebekan kuolemasta ei ole mainintaa, mutta hänestä ei mainita Jaako-
bin lähtemisen jälkeen. lisak jäi siis leskeksi sillä aikaa kun Jaakob oli Harrani-
ssa. Jos Jaakobin ja hänen perheensä paluu oli varmasti loppuelämän kohokoh-
ta, niin hän ehti jakaa vielä Jaakobin perheen murheita. lisak saa viestin poi-
kansa Jaakobin suuren rakkauden Raakelin menehtymisestä synnytykseen.
Ennen kuolemaansa hän saa vielä kuulla valheviestin Joosefin menehtymises-
tä. Ilman tietoa Joosefin lopullisesta kohtalosta lisak siirtyi ajasta iäisyyteen.

lisakin sanotaan kuolleen elämästä kyllänsä saaneena ja hänen viimeiset vuo-
sikymmenet tuntuivat varmasti pitkiltä, koska oli valmis kuolemaan jo vuo-
sikymmeniä aiemmin. Tietysti on mahdollista, että hän tottui uuteen olotilaansa
niin, että saattoi vielä nauttia elämästään. Raamattu ei kerro selvästi, mutta voi
olla, että hän ei vain tavannut vaan jopa eli elämänsä viimeiset vuodet Jaakobin
perhekunnassa ja saattoi tutustua myös hänen poikiinsa (1. Moos 35:27). Jos
nämä lisakin elämän käänneet menivät niin toi se varmasti jälleen "valoisampia"
päiviä sokeutuneen lisakin elämään.

lisak oli ainoa kolmesta patriarkasta jolle Jumala ei antanut uutta nimeä elä-
mänsä aikana, koska hän oli ainoa jolle Jumala antoi nimen jo ennen hänen

syntymää (1. Moos 17:19). lisak nimi merkitsee ”hän nauraa” (Woodrow 1987, 27). Miksi Jumala halusi antaa Abrahamin pojalle, jonka kautta lupaus jatkuu, tämän nimen? Sitä ei tarkemmin selitetä. Usein viitataan lisakin nimen kohdalla Saaran naurahdukseen hänen kuullessa taivaallisilta vierailta lupauksen äidiksi tulemiseen yhdeksänkymppisenä (1. Moos 18:12). Raamattu oli kertonut pojan nimen jo sitä ennen. Saattoi siis olla kyseessä myös Jumalan lempeä naurahdaminen ihmisen huolelle siitä, että Jumala ei pystyisi toteuttamaan lupaustaan, vaikka inhimillisesti toivo olikin jo mennyt.

5.1. Perhe jossa lisak kasvoi

lisak syntyi sangen otolliseen tilanteeseen. lisak syntyi vuosikymmeniä odotetuna lapsena. Hänellä oli kuitenkin isovelipuoli Ismael. Hänen isänsä oli saanut harjoitella isyyttä Ismaelin kanssa aina nuorukaiseksi asti. Kun lisak syntyi hän oli äitinsä ensimmäinen ja ainoa lapsi. Saaran oli matriarkan asemassa isossa ja varakkaassa perhekunnassa. Hän sai keskittyä täysipainoisesti lisakin hoitamiseen. Kun lisak oli vieroitusikäinen ehkäpä 2-3 vuotiaana, Saara huomasi nuorukaiseksi kasvaneen isovelipuoli Ismaelin kohtelevan lisakia huonosti (1. Moos 21:9) vieroitusjuhlan yhteydessä. Tämän tapahtuman, joka ei ehkä ollut aivan ainutkertainen, johti Jumalan kehotukseen Ismaelin ja hänen äitinsä karkottamiseksi perhe yhteydestä. lisak sai siis pienenä lapsena täyden huomion sekä äidiltään että isältään.

lisak syntyi mahtavan miehen ainoaksi perilliseksi. Abraham oli saanut kerättyä suuren omaisuuden ja palvelusväen elämänsä aikana. Voisi sanoa, että Abraham sai lisakin vasta ruuhkavuosien mentyä ohi. Abrahamilla ei ollut tarvetta kasvattaa kuvioitaan, vaan hän saattoi antaa rullata eteenpäin. lisakista voisi sanoa, että hän syntyi hopealusikka suussa ja käenpojan tavoin saattoi saada vanhempiensa täyden huomion.

Näyttäisi siltä, että Saaran kuoleman jälkeen sekä isä että poika ottivat itselleen lohdutukseksi vaimot (1. Moos 24:67). lisak sai vielä kuusi pikkuvelipuolta.

Nämä eivät kuitenkaan vaikuttaneet merkittävästi nelikymppiseen lisakkiin. Myöskään hänen asemansa isänsä jatkajana perheen päässä ei ollut missään vaiheessa kyseenalainen.

lisakin suhteista veljiin ei juuri kerrota. Hän kuitenkin aikoinaan Ismaelin kanssa hautasi isänsä Abrahamin vuonna 2121 jAl (1. Moos 25:9), joten aikuistuneet veljekset olivat ainakin sen verran väleissä. Hautajaisista ei kerrota tarkemmin, mutta tuolloin olivat Esau ja Jaakob jo teini-ikäisiä, joten todennäköisesti osallistuivat myös surujuhlaan. Suhteesta pikkuveli puoliin ei kerrota lisakin kohdalla mitään. Ismaelista kuitenkin sanotaan, että hän joutui alinomaan vastakkain veljiensä kanssa (1. Moos 25:18). Kun Raamattu ei kerro ongelmista lisakin kanssa, niin on ymmärrettävä Ismaelin kahinoineen Keturan jälkeläisten eli myöskin pikkuveli puolien kanssa. lisak joutui tai sai seurata vierestä velipuoliansa eripuraa osallistumatta siihen.

5.2. Perhe lisakin ympärillä

lisak oli ainoa kolmesta patriarkasta joka teki lapsia vain yhden naisen kanssa. Abraham oli ymmärtänyt, että Jumala oli halunnut hänen asettuvan luvattuun maahan, mutta ei sekaantua sen maan kansaan. Tästä syystä Abraham haetutti lisakille vaimon, Saaran kuoleman jälkeen, sukunsa luota Nahorin kaupungista (1. Moos 24:10) joka tunnetaan paremmin Harranina. Tehtävään hän lähetti palvelijansa (1. Moos 24:2,3). Palvelija pohti lähtiessään isännälleen, että jos tyttö ei halua lähteä matkaan Kanaanin maahan. Abraham ei antanut kuitenkaan mahdollisuutta lisakille muuttaa tytön perheen luokse vaan tytön oli tultava heidän luokse. Niin palvelija lähti ja tapasi kaupungin ulkopuolella kaupungin kaivolla Rebekan, joka oli lisakin sedän ja serkun tytär (1. Moos 24:24). Palvelija oli rukoillut Jumalalta merkkiä, joka tulisi esiin veden tarjoamisen kautta. Palvelija tuskin tiesi kaivoa tai sen käytön hankaluutta. Kaivoja oli tuolla seudulla kahdenlaisia. Toiset kaivot olivat ennemmin kallioon hakattuja sadevesi varastoja ja toisiin tihkui tai virtasi vettä. Kaivoista ammennettiin vettä joko nostamalla sitä köyden päähän sidotulla vesiastialla tai kaivoon laskeutui portaat, joita pitkin

vedenhakija laskeutui ammentamaan vettä suoraan astiaansa. (Gowel 1990, 37.) Raamatun tekstin perusteella voidaan olettaa tuo kaivo, jonne Abrahamin palvelija saapui oli portailla varustettu (1. Moos 24:16). Kun palvelija kysyi Rebekalta juomista hän oli valmis juottamaan myös kamelit. Kymmenen kamelin juottaminen tarkoitti kymmenien litrojen kantamista ylös kaivosta. Rebekka oli luonteeltaan avulias, joka ei askeliansa laskenut.

5.2.1. Rebekka

lisak sai hyvin kauniin (1. Moos 24:16) ja ahkeran (1. Moos 24:19) vaimon. Rebekalla oli myös muita esille tulleita ominaisuuksia. Rebekka oli valmis tekemään nopeasti päätöksiä, lähtö kotoa (1. Moos 24: 58) tai nopea suunnitelma lisakin siunauksen saamiseksi Jaakobille (1. Moos 27:8) ovat esimerkkejä tästä. Vaikka Abraham haetutti lisakille vaimon kaukaa sukulaisten keskuudesta välttämällä näin luvattun kansan sulautumisen paikalliseen väestöön sekä paikallisiin tapoihin, niin ei hän ongelmatonta puolisoa pojalleen saanut edes sukunsa parista. Rebekka oli veljensä Labanin tavoin sangen hanakasti valitsemassa itselleen suosiollisia vaihtoehtoja. Labanin kerrotaan lähteneen katsomaan Abrahamin palvelijaa kun oli nähnyt sisarensa nenä- ja rannerenkaat (1. Moos 24: 29,30). Nämä samat korut olivat tehneet vaikutuksen myös Rebekkaan joka oli heti tarjoamassa muukalaiselle yösijaa kotoaan (1. Moos 24:22-25). Tyttäret olivat isänsä holhouksessa avioitumiseen asti (Saarisalo 1985, 1099) ja vain isän kuolemasta johtuen saattoi veli joutua holhoojan asemaan naimattomien sisariensa suhteen. Kun Abrahamin palvelija kysyi Rebekkaa lisakille puolisoiksi, niin päätöstä oli yhdessä Rebekan isän Betuelin kanssa tekemässä veli Laban (1. Moos 24:50). Myötäjäiset maksettiin morsiammen isälle (Gower 1990, 64), mutta Rebekan perheessä näytti olevan toisin. Raamatusta on todennäköisesti jätetty itsestään selvyys pois ja eikä mainita Betuelin saamaa morsiammen hintaa. Morsiammen hintaa oli ottamassa isän lisäksi useampia ojennettuja käsiä, koska Labanin ja hänen äitinsä saamista lahjoista on maininta (1. Moos 24:53). Tämä saattaa olla osoitus enemmän poikkeuksesta kuin käytännön yleisyydestä. Raamatun lehdiltä voidaan lukea rivien välistä, että suorastaan ahneuksis-

saan Rebekan perhe oli antamassa hänet puoliseksi varakkaalle sukulaismiehelle. Rebekka ei myöskään jäänyt vaille rikkauksia ”kihlautumisesta” lisäkin kanssa (1. Moos 24:53) ja oli tullut todennäköisesti omaa luonnettaan parhaiten koskettaneella tavalla kosituksi.

Rebekan syntymästä tai kuolemasta ei Raamattu kerro sanaakaan. Myöskään missään kohden ei viitata hänen ikäänsä mihinkään ajankohtaan tai toisen ikään, jonka ikä olisi ollut tiedossa. Jos oletamme Rebekan olleen tuolloin normaalissa naimaiässä, niin Rebekka oli avioituessaan lisäkin kanssa noin 20 vuotias. Silloin hän olisi syntynyt noin 2066 jAl. Raamattu ei kerro, että Rebekan olisi nähnyt suosikki poikaansa Jaakobia enää hänen tullessa perheensä kanssa Harranista joka tapahtui noin 2200 jAl. Näiden perusteella voisimme ajatella Rebekan iän olleen enintään noin 130 vuotta.

Rebekan hengellisestä tausta emme myöskään saa kovin paljoa tietoa Raamatun lehdiltä. Kun Abrahamin palvelija oli hakemassa Rebekkaa ja kertoi ylistäen Abrahamin Jumalaa matkansa onnistumisesta, vastasivat Rebekan isä ja veli ”Tämä asia on Herrasta lähtöisin, me emme voi sanoa mitään sen puolesta tai sitä vastaan” (1. Moos 24:50). Tämä voisi viitata siihen, että tietty kunnioitus oli heilläkin Abrahamin Jumalaan. Myöhemmin lukiessamme Jaakobin elämästä Harranissa, voimme huomata epäjumalan palvelemisen olleen arkea heidän keskuudessaan. Rebekka eli kuitenkin lapsuutensa Harranissa, jossa kuun jumalan palveleminen oli merkittävässä asemassa (IRT). Rebekan isosisä oli Abrahamin veli. Abrahamin ”uskoon tulo” oli varmasti puhuttanut veljen perhettä ja jotakin oli siitä arvopohjasta varmasti tarttunut myös heihin, vaikka ei aivan puhtaana vaan sekoitettuna omaan perinteeseen.

Vaikka emme tiedä Rebekan hengellisestä vakaumuksesta tarkemmin, niin parinkymmenen avioliittovuoden jälkeen hän oli oppinut luottamaan Herraan. Hän odottaessaan kaksosia meni kysymään neuvoa Herralta (1. Moos 25:22), siis kääntyi rukouksessa Herran puoleen. On mahdollista, että tähän Herran luokääntymiseen liittyi matkaaminen Abrahamin tai lisäkin rakentaman alttari luokse. Tämä tapaaminen ei ollut kuitenkaan aivan vaatimaton, koska Raamattu

kertoo Herran vastanneen hänelle sanomalla kahden kansan haarautuvan hänen jälkeläisistä ja vanhemman on palveleva nuorempaa (1. Moos 25:23).

5.2.2. Leskeys

Rebekan kuolemasta Raamattu vaikenee, mutta hänestä ei puhuta enää Jaakobin palattua Harranista noin 2203 jAl. Lisak kuoli vasta 2226 jAl, joten hän ehti olla leskenä vähintään neljännesvuosisadan. Kuka silloin huolehti näkövammaisesta vanhuksesta? Raamattu antaisi ymmärtää, että Jaakob saatoi pitää huolta Lisakin viimeisistä vuosista. Jos Migdal-Ederissä ei viivytty kuin hetki, niin Jaakob olisi ehtinyt pitämään huolta isästään reilun kymmenen vuotta (1. Moos 35:27). Ennen tuota aikaa Lisak on ehtinyt olemaan leskenä todennäköisesti reilusti toistakymmentä vuotta. Kuka silloin huolehti hänestä? Siitä Raamattu ei anna vihjettä, mutta poikansa Esaun minijöitä hän ei voinut sietää (1. Moos 28:8), joten todennäköisesti Esau vaimoineen ei Lisakista huolehtinut. Lisak oli todennäköisesti patriarkoista varakkain, joten hänestä huolehti hänen leskeytensä ensimmäiset vuodet palvelijat. Esau ja Jaakob hautasivat Lisakin (1. Moos 35:29).

5.3. Jumala suhteen hoitaminen

Jos Lisakin elämä oli sangen väritön isänsä tai poikansa Jaakobin elämään verrattuna, niin samoin oli laita hänen hengellisen elämän kanssa. Pitkästä iästään huolimatta Raamattu kertoo Jumalan puhuneen tai ilmestyneen hänelle vain kaksi kertaa. Tietysti Lisak oli mukana ja todennäköisesti jo aikuistuneena miehenä Morian vuoren uhraus matkalla (1. Moos 22:1-19), mutta Jumala ei todennäköisesti puhut niiden tapahtumien aikana suoraan Lisakille tai niin että myös hän olisi kuullut Jumalan puheen Abrahamin tavoin. Ensimmäisen kerran Jumala ilmestyi Lisakille keskellä nälänhätää ja kehottaa häntä menemään Gerarin alueelle eikä Egyptiin (1. Moos 26:2-5). Tämä tapahtui todennäköisesti ennen kaksosten syntymää, vaikka se on kirjoitettu Raamattuun vasta kaksosten

syntymän jälkeen. Tähän johtopäätökseen voi tulla inhimillisen pohdinnan tulokseksi. Gerasissa olisi vaikea sanoa Rebekkaa neitsyeksi siskoksi, jos kaksoiset olisivat pyörineet hänen jaloissaan. Toisen kerran Herra ilmestyi lisakille Gerarin seudulta palattua (1. Moos 26:24), jossa Herra vahvistaa lupauksensa. Tämän lisäksi Rebekka kertoi varmasti lisakille hänen saamasta Jumalan sanasta, kun hän odotti kaksosia (1. Moos 25:23). Lisakin hengellistä elämää ei voi pitää ilmestys voittoisena. Kaiken kaikkiaan lisakin hengellinen elämä oli hyvin ”arkista”. Patriarkoista pisimpään eläneenä hänelle kerrotaan ilmestyneen Jumalan vain kahdesti, kerran hänen vaimolleen ja ensimmäinen kerran hän on mukana isänsä viimeisessä Jumalan kohtaamisessa. Voimme siis pitää lisakia meille arkisen uskon esikuvana. Arjen uskon paikalle laitetaan lähes kaikki Abrahamin hengelliset jälkeläiset.

Isak sai varmasti parhaimman mahdollisen hengellisen kasvatuksen isänsä ja äitinsä huomassa. Abraham ymmärsi tehtävänsä tärkeyden, mutta myös arkisen Jumalasuhteen hoitamisen. Tämän kaiken hän opetti pojalleen lisakille. Kun Isak ja Rebekka kärsivät lapsettomuudesta Isak rukoili vaimonsa puolesta (1. Moos 25:21). Tätä lapsetonta avioliittoa kesti 20 vuotta ja se saattoi olla vähimmäismäärä siihen, että myös Rebekka oppi luottamaan ja turvautumaan Herraan kuten raskauden aikana kerrotaan tapahtuneen (1. Moos 25:22). Lisakin ei kerrota rakentaneen kuin yhden alttarin (1. Moos 26:25), mutta hän todennäköisesti ylläpiti ja käytti myös isänsä rakentamia alttareita. Isak kunnostautui enemmän kaivojen rakentajana tai kunnostajana. Kaivot edustavat myös hyvin arkisuutta. Jotta tuolla alueella saattoi elää oli tiedettävä missä lähimmät vesipisteet olivat. Lisakin hengelliset vaikeudet olivat erilaiset kuin muilla patriarkeilla. Sotaa käydään kahdella tavalla, on taisteluita ja asemasotaa. Taistelut ovat rankkoja, mutta kestoiltaan lyhyitä. Asemasodassa tapahtuu vähän, mutta on kestoiltaan hermoja raastavan pitkä. Hengellisessä elämässä on myös taisteluita ja asemasotaa. Hengellisessä elämässä asemasodassa tuhoutuminen on todennäköisempää kuin taisteluissa. Kun kohtaamme taisteluita, turvaamme Jumalaan, mutta asemasota tekee meidät varomattomiksi vihollisen suhteen. Isak joutui elämään elämänsä pääosin hengellistä asemasotaa käyden. Lisakille hengelliset vastoinkäymiset olivat pieniä arkisia haasteita ja näiden tullessa he-

reillä oleminen ja niiden vastustaminen on vaikeaa. Näitä monia ulkoisesti vaatimattomia haasteita vastaan lisak joutui elämänsä aikana taistelemaan tullen arkisen uskon esikuvaksi meille.

5.4. Tapahtumia elämän varrelta

lisakista kertovien Raamatun jakeiden määrä on vaatimaton muihin patriarkoihin verrattuna. Näistä teksteistä voimme kuitenkin lukea monia mielenkiintoisia tapahtumia. Lisak eli elämänsä sangen pienellä alueella luvattun maan tietämillä. Lisak peri isältään huomattavan omaisuuden ja toisin kuin monien perittyjen ja hukattujen omaisuuksien kohdalla lisak vain kasvatti omaisuuttaan.

5.4.1. lisakista tulee isäntä

Abrahamin palvelija lähti Harraniin hakemaan lisakille puolisoa (1. Moos 24:2), mutta palatessaan takaisin hän tuli uuden isännän lisakin luokse (1. Moos 24:65). Lisak oli myös muuttanut tällä välin Lahai-Roin kaivon tienoille (1. Moos 24:62) jonne hänen äitipuolensa Hagar oli paennut äitinsä kuritusta (1. Moos 16:7,14). Avioliitto vahvistettiin tuon ajan tavan mukaan julkisella teltaan viemisellä (1. Moos 24:67). Abraham oli ottanut samoihin aikoihin lisakin kanssa uuden vaimon, mutta todennäköisesti asui erillään lisakista, koska oli antanut koko omaisuutensa lisakille (1. Moos 25:5).

5.4.2. Gerari

lisak muutti perhekuntansa kanssa Gerariin kuten isänsä aikoinaan. Abrahamin muuton syytä ei kerrottu, mutta lisakin ajoi Gerarin suunnalle nälänhätää. Nälänhätää oli yleensä Kanaanin maassa kuivuuden aiheuttamaa, jolloin se tuli pitkän ajan jakson aikana pikku hiljaa pahentuen. Kuivuus pienensi ja teki heikkolaa-tuisemmaksi sadon. Yllättävämmän nälänhädän sai aikaan kaatosateet, raekuu-

rot, heinäsiirkkaparvet tai sodat, jotka joko tuhosivat sadon tai estivät sen korjaamisen. Nälänhätä oli niillä main toistuva ilmiö, jonka jokainen sukupolvi sai kokea vuorollaan. Nälänhädän merkittävyys vain vaihteli, se oli joko pieni tai suuri. (IRT.)

lisak mielti pakomatkinsa jatkamista Egyptiin, mutta Jumala ilmestyy lisakille ja kieltää jatkamasta pakomatkaa pidemmälle. Jumala lupaa pitää huolta lisakista ja hänen perhekunnastaan Gerarin alueella. lisakin klaanin asetuttua pysyvämpään asumiseen Gerarissa, alettiin kysellä hyvin kauniin naisen Rebekan tustoja (1. Moos 26:7). Jos Gerarilaiset iskisivät silmänsä Rebekkaan siten, että halusivat hänet puolisoiksi niin vaihtoehdot olivat seuraavat. Rebekka olisi vapaa neitsyt josta huolehti veli jolla ei ollut edes puolisoa. Näin sisko naitettaisiin Gerarilaisille ja lisakille tarjottaisiin paikallista neitsyttä. Näin nämä sisarukset olisivat sulautuneet paikalliseen väestöön ja heidän omaisuus olisi tullut tuon kansan käyttöön. Toinen vaihtoehto olisi ollut se, että paikalliset olisivat siitä huolimatta halunneet Rebekan puolisoiksi vaikka hänellä jo oli puoliso. Tuollaisessa tapauksessa vaimosta tehdään leski. Lapseton leski palasi isänsä kotiin ja hänet olisi voinut naida uudelle miehelle puolisoiksi. Jos kuolleella miehellä oli veli annettiin hänet veljelle ja ensimmäinen poika olisi luettu kuolleen veljen nimiin. Käytännössä leskestä, jolla oli poika, huolehti vanhin poika. (Saarisalo 1985, 658.) lisakilla ei ollut täysveljeä, joten vaimo olisi vapaa avioitumaan toiseen sukuun. lisakin pelko kertoo myös siitä, ettei heillä ollut vielä kaksospoikia, koska muuten omaisuuden periytyminen olisi kuulunut omalle pojalle, jolle olisi tullut vastuu myös äidistä. lisakilla oli perusteltu huoli henkensä puolesta kauniin vaimonsa tähden (1. Moos 26:7). Tämä tukee sitä näkemystä, että Rebekka ei olisi vielä tuolloin saanut poikia, vaikka Raamattu kertoo jo tätä aiemmin poikien syntymän. Raamattu ei todennäköisesti tässä kohden kirjoita asioita aika järjestyksessä vaan Gerariin meno on todennäköisesti tapahtunut ennen kaksosten syntymää eikä sen jälkeen. Jaloissa pyörivät kaksospojat eivät olisi antaneet Rebekasta naimattoman kuvaa ja toisaalta poikien olemassa olo olisi vahvistanut myös lisakin asemaa. Jotta Gerarilaiset olisivat saaneet naida Rebekan ja periä omaisuuden olisi lisakin lisäksi pitänyt tappaa myös pojat. Näistä

syistä johtuen ymmärrettävin selitys tähän tilanteeseen on Raamatun kirjoituksessa aikajärjestyksestä poikkeaminen.

lisak oli varmasti kuullut poikavuosinaan isältään ja äidiltään heidän elämänsä tapahtumia. lisak oli tullut tietoisiksi niin vanhempiensa elämän kohokohdista kuin häpeällisistä tilanteista. lisakille ei varmasti ollut jäänyt epäselväksi miten hänen isänsä kahdesti oli hätävalheella hakenut helpotusta juuri vastaavanlaisessa tilanteessa. Kun hän nyt itse huomaa olevansa kuten isänsä kauniin vaimon kanssa vieraalla maalla ja vielä samassa maassa, hän tarttuu vastaavaan valheeseen. Hänen isänsä kertoi kuitenkin puolittuuden, koska Saara oli myös hänen sisarpuolensa (1. Moos 20:12), mutta lisak tuotti jo täyden valheen (1. Moos 26:7). Rebekka oli lisakille sukua, joko serkun lapsi tai serkun lapsen lapsi, riippuen katsottiinko Rebekan isoisän vai isoäidin puolelta.

Gerarin kuningasta Raamattu kutsuu Abimelekiksi. Kun Abraham oli vähän ennen lisakin syntymää asustanut samalla alueella puhuttiin samannimisestä kuninkaasta. Voi olla kyse samasta henkilöstä, mutta Abimelek tarkoittaa suomeksi: isäni on kuningas. Siksi sana voi viitata nimen lisäksi perinnöllisen kuninkaan arvonimeä. (Norvanto 1997 B, 18.)

Rebekkaa ei kuitenkaan viety kuninkaan hoviin tai kukaan muukaan vaikutusvaltainen mies ei häntä havitellut. Aikaa vierähti ja kuten aina valheen kanssa, niin valppaus valheen ylläpitämiseen herpaantuu. lisakin tunteet Rebekkaa kohtaan olivat aviomiehen ei veljen. Ensin julkisesta läheisyyden osoituksesta osatiin pitää kiinni, mutta ajan myötä varovaisuus unohtuu ja niinpä hän jää kiinni Rebekan hyväilystä (1. Moos 26:8). Kuningas Abimelek näkee heti ensi silmäyksellä, että tuo kosketus ei ollut sisarus rakkautta vaan puolisoitten välistä. Valhe oli paljastunut ja kuningas kutsutti lisakin puheilleen. lisak osoittautuu samanlaiseksi pelkuriksi kuin isänsäkin. (1. Moos 26:9.) Nyt on pakana kuninkaan aika nuhdella Jumalan miestä (1. Moos 26:10). lisak saa opetuksen siitä, että hänen tulisi luottaa Herraan. Jumala voi siunata rehellistä ja se tapahtui tällä kertaa maallisen kuninkaan erityis suojan antaman käskyn kautta (1. Moos 26:11)

lisak vietti perhekuntineen Gerarin alueella, pikku hiljaa Kanaanin maahan päin siirtyen, parisenkymmentä vuotta. Tätä jatkui ainakin Abrahamin kuoleman jälkeiseen aikaan asti (1. Moos 26:17-18), joten Esau ja Jaakob olivat viettäneet lapsuutensa ja nuoruutensa sekä kasvaen ainakin nuoriksi aikuisiksi Gerarissa.

5.4.3. Vaurautta ja kaivoja

lisak kaikkiaan vuosikymmeniä Gerarin laitamilla. Hän sai Jumalalta runsaan siunauksen toimilleen Gerarin maassa, kun hän oli selvittänyt alkuvaiheen valehtelunsa. Hän sai parhaimpana vuotena jopa satakertaisen sadon kylvöstä (1. Moos 26:12). Abraham joutui kohtaamaan monia ongelmia varautensa johdosta. Lisak sai siis huomata isänsä tavoin, että omaisuus tuo mukanaan ongelmia. Emme voi sanoa Raamatun kirjoitusten perusteella, että oliko lisakin vauraus yhtä suurta vai suurempaa kuin Abrahamilla, mutta ainakin lisakin vaurastumisen tahti oli herättänyt kateuden Gerarilaisten taholta (1. Moos 26:14). Ihminen on kautta historian vastannut kateuden tunteeseen tekemällä kiusaa kateuden kohteelle. Niinpä Gerarilaiset alkoivat tukkia Abrahamin kaivattamia kaivoja (1. Moos 26:15). Vedellä on aina ollut suuri merkitys Kanaanin maassa. Suuri osa vuodesta on niukkuutta veden osalta. Jotta alueella saattoi asua piti tietää ja hallita vesivarastoja. Kaivojen hallinta oli valtaa ja rikkautta. Yksittäiset vesipisteet harvaanasutulla seudulla mahdollistivat paimentamisen, mutta myös sotimisen. Kun kaivo, jota ei itse tarvittu, tuhottiin niin se teki myös mahdollisen vihollisen etenemisen epäedulliseksi tuhotun vesipisteen suunnalta. Tämän vuoksi kaivoja rakennettiin ja tukittiin.

lisakin ei kerrota kertaakaan lähteneen taistelemaan. Hän oli valmis kaivamaan auki toisten tukkimat kaivot. Jos kaivosta tuli kiistaa, niin lisak oli valmis antamaan ennemmin periksi kuin taistelemaan. Lisak teetätti monta uutta kaivoa ja kulkeutui kaivo kaivolta takaisin Beerseban suuntaan. Raamattu kertoo, että heti ensimmäisenä yönä Beersebassa Jumala ilmestyi lisakille. Tämä oli Raa-

matun mukaan myös se jälkimmäinen Jumalan ilmestymisen kerroista ja siinä Jumala uudistaa liiton lisakin kanssa. (1. Moos 26:23,24.)

5.4.4. Elämä todistaa vakaumuksesta

lisak oli siirtynyt Gerarilaisten painostuksesta ensin alueen laidalle ja lopulta ulkopuolelle. Kun tämä mahdollisesti vuosia kestänyt tapahtumaketju oli tullut tähän pisteeseen, että Gerarilaiset joutuivat toteamaan lisakin siirtyneen niin kauas, että eivät voineet enää valvoa hänen klaaniaan oman alueensa sisällä, tuli lisakista klaaneineen ”naapuri heimo” tai ”naapuri maa”. Gerarilaiset tiesivät lisakin vaikutusvaltaiseksi ja varakkaaksi mieheksi, jolla olisi ulkoiset mahdollisuudet vaikka nousta sotaan Gerarilaisia vastaan. (1. Moos 26:29). Toisaalta he olivat nähneet lisakin elämässä oli sekä Herran siunaus, että Herra on hänen kanssaan (1. Moos 26:28, 29). lisak oli toiminnalla ja sopuisuudellaan osoittanut oman arvopohjansa. Vaikka tämä ei ollut vakuuttanut pakana kuningasta niin paljoa, että hän ei olisi lähtenyt solmimaan liittoa, niin lisakin elämä oli kuitenkin tehnyt Gerarin kansaan vaikutuksen. Ihminen kaipaa varmuutta oletusten lisäksi. Valalla vannottu sopimus oli sellainen jota Abimelek kaipasi ja sen hän myös sai lisakilta.

5.5. Kasvua kaksosten vanhempina

lisak ja Rebekka joutuivat odottamaan pitkään vanhemmuutta. Kaksikymmentä avioliitto vuotta ilman perillistä on kova koulu. lisakin ja Rebekan avioelämään eivät edelliset sukupolvet kovin vaikuttaneet. Rebekan vanhemmat olivat lähes tuhannen kilometrin päässä eikä Raamattu kerro mistään suorasta kanssakäymisestä heidän kanssaan. Siis lisakilla ei ollut appivanhemmista ongelmia, mutta ei myöskään mahdollista apua. Rebekan anoppi oli kuollut ennen kuin hän tuli lisakin vaimoksi, joten hän ei nähnyt anoppiaan ollenkaan. Appiukko Abraham eli vielä lähes 40 vuotta lisakin ja Rebekan avioitumisen jälkeen, joten hänellä oli mahdollisuus vaikuttaa heidän elämään. Abraham kuitenkin avioitui

uudestaan ja oli kohta kiireinen suurperheen isä, joka oli antanut omaisuutensa ja perheen päänä olemisen pojalleen lisakille.

Raamatun lehdistä on luettavissa monista aviopareista jotka joutuivat odottamaan pitkään lapsia. Pitkiä odotuksia vanhemmuuteen löytyy mm Simsonin (Tuom 14:2,3), Samuelin (1. Sam 1:5,6,20) tai Johannes kastajan (Luuk 1:6,7) vanhempien kohdalla. Näistä kertomuksista voi todeta vanhemmuuden odotuksella olleen valmentava merkitys tulevan lapsen kasvatukseen kohti Jumalan suunnitelman täyttämiseen. Lisäkin ja Rebekan lapsettomuudella saattoi olla merkitys myös Rebekan Jumala suhteen syntymiseen ja kasvamiseen. Jos nuoren vaimon päivät olisivat täyttyneet äitiyden aherruksesta olisivat hengellisen asioiden pohtiminen saattanut jäädä vasta vuosikymmenien päähän. Jos äiti ei olisi jakanut samaa uskoa isän kanssa olisi lapsi saanut hengellisissä asioissa kahtaalle jakautuneen kasvatuksen. Äidin vaikutus on vahva varsinkin varhaisissa kasvun vuosissa.

Kauan odotettu raskaus oli vaikea. Kaksoset potkivat toisiaan jo kohdussa ja Rebekka oli tuskastunut tilanteeseen (1. Moos 25:22). Tuossa tilanteessa Rebekka osoitti oikeaa toimintatapaa ja kääntyi Herran puoleen. Myös synnytys oli epätavallinen. Ensiksi syntynyt oli huomiota herättävän karvainen, aivan kun hänellä olisi ollut vuohenkarva viitta yllään (1. Moos 25:25). Toiseksi synnytyksessä jäänyt yritti "estää" tapahtumien etenemisen pitäen ensiksi syntyneen kantapäätä kiinni (1. Moos 25:26).

lisak oli saanut olla perheessään käytännössä ainut lapsi, koska isovelipuoli karkotettiin hänen tieltään pois ja pikkuvelipuolet syntyivät vasta hänen ollessa yli nelikymppinen. Rebekka joutui jakamaan huomiostaan ainakin lähellä omaa ikäänsä olevan Labanin kanssa. Lisäkin ja Rebekan kaksoset varttuivat miehiksi. Matkan varrella molemmille vanhemmille tuli oma suosikki. Esausta tuli taitava metsästäjä ja lisak piti riistasta. Näin Esausta tuli isän suosikkipoika. Jaakob taas viihtyi kotosalla, eli pysyi "äidin helmoissa". (1. Moos 25:27.) Ei tietenkään ole suotavaa, että vanhemmat suosivat yhtä lasta, mutta ongelmalliseksi tilanteen tekee myös se, että molemmilla vanhemmilla on selvä suosikki lapsi.

Tämän suosikin etua tulee väistämättä ajaneeksi elämän varrella moneen kertaan.

Rebekka tuskin jätti miestänsä tietämättömäksi saamastaan Jumalan sanasta, jossa puhuttiin kahdesta heimosta ja vanhemman alisteisesta asemasta suhteessa nuorempaan (1. Moos 25:23). Kuitenkin voimme lukea Raamatun sivuilta, että molemmat vanhemmat toimivat itsekkäästi tätä sanaa vastaan. Lisäksi oli antamassa siunauksen ensiksi syntyneelle Esaulle (1. Moos 27:1) ja Rebekka ei luottanut siihen, että Jaakob saisi Isänsä kautta siunauksen ilman hänen vilpillistä asiaan puuttumista (1. Moos 27:6-10).

5.5.1. Poikien hengellinen kasvatus

Lisäksi kohdalla voidaan olettaa hengellisen kasvatuksen olleen kohdillaan. Hän sai olla ”ruuhka vuosista” vapautuneen isän silmäterä ja sai varmasti runsaasti aikaa ja opetusta Jumalasta ja omalle kohdalle tulevasta tehtävästä. Rebekan hengellisestä tausta emme tiedä, mutta voimme olettaa hänen tulleen pakana taustaisesta kodista. Rebekka todennäköisesti oppi tuntemaan elävän Jumalan avioliiton lapsettomina vuosina. Abrahamin vaikutusta pojapoikien hengelliseen kasvatukseen tai kasvatukseen yleensä ei Raamattu kerro mitään. Abraham kuitenkin eli kaksosten teinivuosiiin asti, joten Abrahamilla oli mahdollisuus olla poikien hengellisen elämän kasvun tärkeimmissä vuosissa vaikuttaja. On kuitenkin selvää, että Abraham halusi vetäytyä syrjään heimopäällikön tehtävästä ja eleli uuden vaimonsa kanssa lisäksi perheyhteisön ulkopuolella. Viettivätkö kaksoset aikaa isoisänsä seurassa vai ei sitä emme tiedä. Raamattu antaa kuitenkin ymmärtää, että Abraham saisi elää hyvän vanhuuden (1. Moos 15:15). Tämä tarkoittanee myös kohtuudella vanhuuden vaivoja ja kykyä rikkaaseen sosiaaliseen elämään. Oli Abraham vaikuttanut kaksosten kasvuun tai ei veljekset kasvoivat niin hengellisesti kuin muutenkin hyvin erilaisiksi, lähes toistensa vastakohdiksi.

Esausta tuli isän lempilapsi. Lisak ei kaikesta päätellen onnistunut siirtämään hengellistä perimää seuraavalle polvelle. Ehkä hänen syntymisensä ”uskovaan kotiin” sekä kasvaminen Jumalan tuntemiseen ilman pakanuutta tai maailmalle ajautumista tekivät hänen Jumalasuhteesta ”itsestään selvyiden”. Me ihmiset olemme huonoja muistuttamaan itsestään selvyyksistä saati puhumaan niiden puolesta. Voi siis olla niin, että isänsä seurassa viihtynyt Esau sai kohdata isänsä arkisen uskon, jota hän ei koskaan oikein kunnolla osannut opettaa pojalleen. Poika oppi pian huomaamaan, että sai isänsä kiitoksen ja kunnioituksen metsästämisellä. Kun metsästys oli Esaulle mieleistä ja isä piti riistasta (1. Moos 25:27-28) oli selvää, että Esausta tuli isän lempilapsi. Miksi Lisak piti riistasta? Tähän Raamattu ei anna suoraa vastausta, mutta asiaan voi löytää joitakin arvailuja. Lisak eli sangen suojattua elämää. Hän syntyi rikkaan perheen perillisiksi. Hän sai varmastikin elämänsä aikana niin usein kotieläinten lihaa kun vain halusi. Saattaa olla niin, että hän olisi pienenä poikana halunnut metsästä, mutta vanha isä Abraham ei asialle lämmennyt. Riista oli tälle rikkaalle pojalle harvinaista herkkua. Usein isät kasvattavat pojistaan omien haaveiden täyttäjiä. Kun Lisak itse ei päässyt metsästämisään, niin kasvatetaan pojasta metsästäjä. Samalla kun Lisak toteuttaa omaa haavetta poikansa kautta, niin poika tuo myös isän lempiruoka-aineksia. Tämä voisi selittää sen, miten Esausta tuli metsästäjä. Kun pojan kautta yritetään elää omaa unelmaa, niin helposti pojalle kasvaa ajatus tämän unelman ylivoimaisesta tärkeydestä elämässä. Lisak todennäköisesti puhui Esaun kanssa enemmän metsästyksessä kuin uskosta. Usko oli Lisakille ”liian tuttu juttu”, mutta metsästyksessä oli jotain uutta ja innostavaa. Tämä selittäisi myös sen, miksi Esau ei oppinut ymmärtämään elävän Jumalan pyhyttä. Tästä johtuen hän teki elämässään toistuvasti valintoja, jotka tekivät elävän Jumalan tahdon seuraamisen vaikeaksi tai mahdottomaksi. Näistä esimerkkeinä on esikoisuuden halveksiminen (Hepr 12:16) heitteläisten vaimojen ottaminen (1. Moos 26:34) tai kaunan kantaminen (1. Moos 27:41).

Jaakob jäi äitinsä Rebekan ”helmoiin”. Rebekka oli kuitenkin syntyjään pakana. Hän oli oppinut tuntemaan elävän Jumalan vasta aikuisena. Rebekka näki myös sen eron, mikä on pakanallisessa kulttuurissa verrattuna elävän Jumalan seuraamisessa. Toisin kuin Lisakin kohdalla Rebekka saattoi iloita elävän Juma-

lan löytymisestä pakanuuden jälkeen. Kun on ollut nälkäinen osaa nautti ruuasta, jos ei ole koskaan joutunut kärsimään nälästä ei pysty arvostamaan ruokaa samalla tavalla kuin nälkäinen. Samoin voisi ajatella myös elävän Jumalan tuntemisen kohdalla, jolle Jumala on ollut aina todellisuutta ei voi kokea löytämisen iloa. Jaakob sai olla aikuisena uskoon tulleen vanhemman lempilapsi. Tämän ilon löytyminen elämässä sai varmasti Rebekan toimimaan siten, että Jaakob sai runsaasti opetusta siitä ilosta, joka elävän Jumalan löytämisestä tulee pakana jumalien seuraamisen jälkeen. Vaikka Jaakob sai lapsuudessaan runsaasti hengellistä kasvatusta, hän jäi Esaun tavoin paitsi isän hengellisestä kasvatuksesta. Perheessä hengellisen kasvatuksen päävastuu on isällä (Ef 6:4). Voimme todeta, että Rebekka onnistui miestään paremmin hengellisen perinnön siirtämisessä seuraavalle polvelle. Onnistumisestaan huolimatta Rebekka ei ollut täydellisen uskovan esimerkki, vaan hänen vääristä valinnoista joutui kärsimään myös Jaakob. Rebekka joutui elämään elämän viimeiset vuodet erossa rakkaasta pojastaan Jaakobista. Toisaalta Rebekka hoiti uskon perusasiat Jaakobille jo lapsena.

5.5.2. Esau ja väärät valinnat

Sitä saa mitä kylvää, sanotaan ja jotain sellaista Rebekka ja lisak joutuivat kokemaan Esaun kohdalla. Esau oli virallisesti esikoinen, eli hänelle tuli luonnollisesti syntymässään tietyt edut ja velvollisuudet. Esikoispojalle kuului kaksinkertainen osuus perinnöstä, eikä esikoista saanut jättää perinnöttömäksi. (IRT.) Esikoisuuteen liittyi myös kodin hengellisen johtajuuden periminen isältä (Norvanto 1997 B, 14). Tämä olisi tarkoittanut tässä tilanteessa myös kantaisyyden periytymistä. Esau ei ollut kuitenkaan kiinnostunut kolikon molemmista puolista, joka ei tullut Jumalalle yllätyksenä, mutta lisäkin tämä näytti yllättävän.

Emme tiedä tarkasti, missä vaiheessa Jaakob osti esikoisuutensa Esaulta, mutta pikkupoikien puuhastelusta ei ollut kyse (1. Moos 25:31). Koko kaupanteko ei ollut kunniaksi kummallekaan osapuolelle. Jaakobin toiminta oli vähintäänkin kieroa ja Esau paljasti toiminnallaan vähäisen arvostuksen esikoisuuteen. Si-

nänsä olisi mielenkiintoista pohtia, miten Jumala olisi toteuttanut lupauksensa Jaakobin esikois asemasta vaikka hän oli kuopus, ilman Jaakobin aktiivisuutta. Emme voi ajatella, että Jumala olisi suunnitellut tahtonsa tapahtuvan hänen tahtonsa rikkomisen kautta. Vaikka Esau halveksi esikoisuutta, niin ei sitä osteta toisen hädänalaista asemaa hyväksi käyttäen. Vaikka esikoisuuden ostaminen tuntuu pikku jutulta yhden päivälliskeiton yhteydessä, ei se ollut sitä. Vuosia myöhemmin, kun Jaakob oli pettänyt isänsä siunaamaan hänet Esauna, niin Esau hyvin muistaa myös tämän esikoisuuden myynnin (1. Moos 27:36). Esaun ja Jaakobin välejä hiersi ”kivenä sandaalissa” kaikkina tulevana vuosina tämä esikoisuuden osto.

Elettiin vuotta 2146 jAl ja Esau oli nelikymppinen, eli lisak satavuotias. Esau päätti perustaa silloin perheen. Perheeseen hän valisti heti kaksi vaimoa. Nämä naiset olivat heetiläisiä. (1. Moos 26:34.) Heetiläiset olivat varsinaisesti sekakansa, jossa indoeurooppalaiset olivat hallitsevassa asemassa, mutta rahvas enimmäkseen Seemiläisiä. Heetiläiset olivat yksi niistä kansoista, jotka vuoroittellen Egyptin, Assyrian ja Babylonian kanssa pitivät luvattun maan aluetta etupiirinään tai hallinnassaan. Heetiläisten ydinalue oli pohjoisessa nykyisen Turkin alueella. (Saarisalo 1985, 302.) Esau teki vaimojen valinnassa monitahoisen valinnan. Suurvaltapolitiittisesti hän kallistui pohjoisten kansojen puoleen tehden pesäeroa sekä etelän Egyptiläisiin, että idän suunnan kansoihin. Raamattu ei anna kuitenkaan ymmärtää, että Esau olisi käynyt hakemassa vaimonsa kaukaa, vaan naimakaupoilla halusi vahvistaa omaa kuulumistaan alueella jalansijaa vahvistaviin heetiläisiin. Heetiläiset olivat pakanoita. Vaikka ei Jaakob myöskään saanut vaimoikseen uskonsisaria, niin he olivat hengellisesti lähempänä uskoa elävään Jumalaan kuin nämä Esaun vaimot.

Esaun vaimoista kerrotaan, että he tuottivat mielipahaa lisakille ja Rebekalle (1. Moos 26:35). Mikä aiheutti mielipahan, jää arvailujen varaan. Miniät todennäköisesti yllyttivät Esauta ottamaan perheen arkeen heetiläiseen kulttuuriin ja uskontoonsa liittyviä elementtejä. Nämä vieraat tavat tulivat joko syrjäyttämään lisakin perheessä opetettuja tapoja tai niiden rinnalle. Jumala oli kuitenkin jo opettanut Abrahamin ja lisakin kautta, että pyhää ja epäpyhää ei saanut sekoit-

taa. Abraham oli saanut pidettäväkseen liiton, joka erotti heidät muista kansoista Jumalan kansaksi (1. Moos 17:9-10). Jos kansaan liittyi uutta väkeä, niin heidän tuli jättää entinen ja liittyä Jumalan kansaan tuomatta mitään entisestä mukanaan. Näin erotettiin pyhä epäpyhästä. (1. Moos 17:12-14.) Kuten niin monissa asioissa elämässä niin valintojen vaikutus näkyy vasta viiveellä, hedelmistä puu tunnetaan. Raamattu antaa ymmärtää, että lisak haluaa siunata Esaun vielä vaimojen ottaminen jälkeen (1. Moos 27:1). Ehkäpä Esaun valintojen todellinen laita ei ollut vielä selvinnyt lisakille, koska hän oli edelleen valmis siunamaan Esaun (1. Moos 27:4). Rebekalle asian tila oli näköjään selvinnyt paremmin. Ehkä Esaun vaimojen toiminta oli helpommin havaittavissa näköaistin perusteella, joka oli lisakilla jo tässä vaiheessa heikentynyt. Esaun avioliitot paikallisten pakanoiden kanssa eivät olleet tuottaneet vielä täyttä hedelmää ja lisak saattoi toivoa vielä parasta tai ei ollut huomannut ”kasvavaa hedelmää”. Rebekka muisti edelleen raskausajalta peräisin olevan Jumalan sanan asiasta. Hän halusi johdattaa, keinoja kaihtamatta, lisakin siunauksen Jaakobille. (1. Moos 27:10.)

Vuodet kuluivat ja Esau lisäsi vaimojensa määrää kaikkiaan viiteen. Viidenneksi vaimokseen hän haki setäpuolensa Ismaelin tyttären Mahalatin. Tätä ennen hän oli tajunnut, että hänen isänsäkin sietokyky oli loppunut hänen vaimojen suhteen (1. Moos 28:8,9). Rebekka oli vuodattanut lisakille turhautumistaan Esaun tilanteesta. Rebekka sanoi olevansa kuollakseen kyllästynyt Esaun vaimoihin ja olisi valmis kuolemaan, jos Jaakob erehtyisi ottamaan veljensä tavoin heettiläisen vaimon itselleen (1. Moos 27:46).

Esau omilla valinnoillaan osoitti omat arvonsa. Lisak ja Rebekka eivät olleet onnistuneet Esaun kasvatuksessa toiveittensa mukaan. Ei Esau ollut varmasti joutunut hakemaan oppimaansa perheen ulkopuolelta, mutta hän oli omaksunut vanhemmiltaan ne käyttäytymismallit, joissa pääpaino oli lyhyen tähtäimen selviämisestä tai edusta. Myös Jaakobin elämästä voimme löytää vastaavia piirteitä, mutta hän suuntautui ”pihapiirin asioihin” toisin kuin metsällä viihtyvä veljensä. Esaun kohdalla yhdistyi sekä kotoa tullut tuki ”toissijaisiin asioihin” kuten

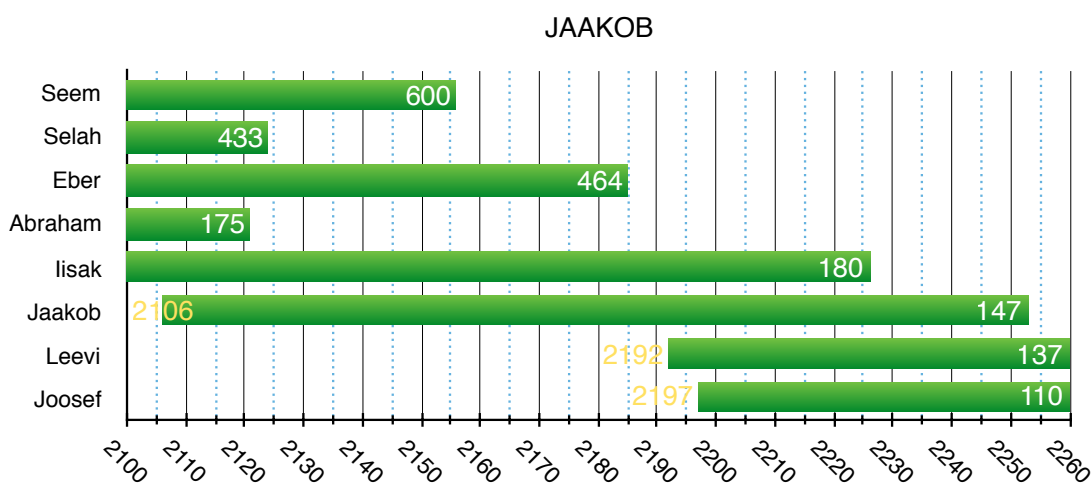
metsästykseen sekä kodin ulkopuolelta tullut altistuminen Jumalan tahdon unohtaville vaikutuksille.

5.6. lisakille ominaista

Millainen ihminen lisak oli? Kun lukee lisakista Raamatun sivuilta, niin sen lisäksi, että hänestä on kirjoitettu vähän, on kirjoitukset sangen värittömiä. Lisakin elämään ei liity vauhtia eikä vaaratilanteita. Kaksi kuuluisinta tilannetta liittyvät myös joko Abrahamiin, jonka kanssa lisak oli Morian vuorella (1. Moos 22:1-19) tai Jaakobiin, joka huijasi näkövammaista isäänsä vuohennahoilla ja veljensä vaatteilla (1. Moos 27:1-29). Lisak voi tuntua aivan turhalta ”väli mallin” mieheltä kahden kuuluisamman patriarkan välissä. Lähempi lisakin tarkastelu antaa meille monta varteenotettavaa ohjetta tai esimerkkiä meille. Lisakista lukiessamme on meidän hyvä tarkastella miten elämäämme tulee elää tai mitä asioita meidän tulee elämässämme välttää. Lisak oli selvästi rauhaa rakastava henkilö. Hän vältteli erimielisyyksiä niin veljiensä kuin naapuri kansojen kesken. Lisak oli valmis antamaan periksi ja kaivamaan vielä kerran toisten tukkiman kaivon auki. Lisakia olisi moni sanonut kiltiksi. Lisak oli varmasti vähän liiankin kiltti, koska hän ei ollut valmis näkemään poikiensa kohdalla Jumalan suunnitelmaa. Jumalan suunnitelma oli vastoin perinteitä, jossa nuorempi on vanhemman edellä. Tätä perinnettä hän ei ollut valmis loukkaamaan, koska se olisi loukannut myös perinteessä eläviä eli läheisiä ihmisiä. Lisak opettaa meille elämällään sen, että vaikka on hyvä välttää eripuraa toisten kanssa, niin sitä ei voi tehdä niissä asioissa jotka menevät Jumalan tahdon vastaisiksi.

6. JAAKOB / ISRAEL

Patriarkkojen kertomukseen tulee jälleen vauhtia ja vaarallisia tilanteita kun pääsemme seuraamaan Jaakobin elämää. Jaakob syntyi 2106 jAl luvatus maan laitamilla todennäköisesti Gerarissa (1. Moos 25:26) ja kuoli elämästä kyllänsä saaneena 147 vuotiaana 2253 jAl Egyptissä (1. Moos 47:28). Jaakobin syntyessä esi-isien rivit olivat jo runsaasti harventuneet. Hänen syntyessään oli vielä Seem elossa, mutta hän ehti kuolla ennen Jaakobin lähtöä enonsa Laba-

nin luo Harraniin, joten kotinurkilla siihen asti viihtynyt Jaakob tuskin näki Seemiä. Seemin lisäksi oli vielä kahden sukupolven edustajia elossa suoraan alenevista esi-isistä, mutta Selah kuoli ennen Jaakobin varttumista aikuiseksi ja mikään ei viittaa siihen, että Jaakob olisi nähnyt myöskään Eberiä, joka kuoli samoihin aikoihin, kun Jaakob oli tullut Harraniin.

Jaakob sai Jumalalta isoisänsä Abrahamin tavoin toisen nimen Israel elämänsä loppupuolella. Iisak sain nimen Jumalalta jo ennen syntymää, joten kaikki kolme patriarkkaa saivat nimen Jumalalta. Raamattu käyttää kuitenkin yhdistelmää Abraham, Iisak ja Jaakob 31 kertaa, mutta Abraham, Iisak ja Israel yhdistelmää vain 4 kertaa, ja nämä kaikki löytyvät VT:n puolelta. Yhtään kertaa ei ole Raamatussa yhdistelmää näistä patriarkoista, joissa Abrahamista olisi käytetty alkuperäistä Abram nimeä. Näin ollen Jaakob joka merkitsee ”kantapäätä” tai ”hän pettää” (Callahan 1996, 175) oli useimmin patriarkkojen yhteydessä käytetty

nimi hänestä kuin Israel, joka tarkoitti ”Jumalan taistelija” (Saarisalo 1985, 371). Voimme siis Raamatun lehdiltä lukea usein nimi rimpsun joka merkitsee ”kansojen paljouden isä” ”hän joka nauraa” ”kantapää / hän pettää”.

Abramin kohdalla nimen muutos Abrahamiksi oli ”täydellinen”. Abram nimeä ei käytetty Raamatussa enää sen jälkeen, kun hän sai uuden nimen Abraham. Jaakobin uuden nimen Israel kanssa oli toisin. Jaakobista käytetään läpi Raamatun enemmän nimeä Jaakob kuin Israel. Tämä johtunee siitä, että Israel nimestä tuli myös valittua kansaa merkitsevä nimi. Valittua kansaa edusti kaikki Jaakobin pojista polveutuvat sukukunnat, vaikka pelastus sukukuhaara periytyikin Juudaan. Israel nimen vakiintumisen puuttumista Jaakobin kohdalla ei kuitenkaan selitä tuo myöhemmin tapahtunut koko kansan nimeäminen Israeliksi. Tämän vuoksi tässä tutkielmassa Jaakobista käytetään molempia nimiä sen mukaan miten Raamattu hänestä viitatuissa kohdissa käyttää.

6.1. Perhe jossa Jaakob kasvoi

Abraham eli kaksospoikien kanssa yhtä aikaa noin viisitoista vuotta. Raamatussa ei kerrota yhtäkään tilannetta, jossa Abraham olisi kohdannut lisäksi pojat, mutta olisi luonnotonta ajatella, että kaksoset eivät olisi tavanneet isoisäänsä Abrahamia. Ajoiko nälänhätä, jolloin lisäk muutti Gerariin, heidät kauemmas Abrahamista, ei selviä Raamatusta. On mahdollista, että myös Abraham Keturan kanssa siirtyi Gerarin suuntaan. Kuitenkaan välimatkat olivat korkeintaan muutaman päivämatkan mittaisia, eikä siis mahdottomia kulkea. Raamattu ei kerro Abrahamin ja Keturan lasten syntymäaikoja, mutta voimme olettaa niiden syntyneen sangen peräkkäin. Tämä tarkoittaisi sitä, että kaksosten syntymän aikoihin, Abrahamin nuorimmat lapset olisivat olleet jo nuorukaisia ja siten eivät olisi kamppailleet Abrahamin huomiosta pojanpoikiin nähden. On hyvin mahdollista, että Jaakob ja Esau ovat saaneet kuulla suoraan Abrahamin suusta miten Jumala kutsui hänet tuon ajan suurkaupungista Urista lähtemään kohti tuntematonta luvattua Kanaanin maata. Jaakob edusti sukupolvea jolla oli mahdollisuus

kuulla elävästä Jumala suhteesta kahdessa edellisessä polvessa. Jaakob ja Esau saivat kertomuksiin syvyyttä isältä sekä isoisältään.

Jaakob eli, toisin kuin hänen isänsä, koko ikänsä veljen kanssa. Huomiota ja kaikea muuta oli jakamassa veli. Ajan kuluessa tilanne vakiintui sellaiseksi, että Jaakobista tuli ”äidin poika” ja veli Esausta taas ”isukin poika”. Raamattu ei asiaa aivan selvästi tuo esille, mutta lisäksi perhekunnan eläminen Gerarin alueella kesti vuosikymmenissä lasketun ajan. Kaksoset ovat siis syntyneet tuona aikana sekä kasvaneet lapsuutensa, nuoruutensa aina nuoriksi aikuisiksi asti. Raamattu kertoo lisäksi eläneen Gerarin alueella vielä Abrahamin kuoleman jälkeenkin (1. Moos 26:18). Elämä oli kuitenkin kaikesta päätellen sangen rauhallista. Paimentolaisuuteen liittyi laidunten perässä muuttaminen, mutta kerrotaan lisäksi myös viljelleen maata. Maan viljely vaatii paikalleen asettumista ja viittaa verkkaiseen liikkumiseen. Raamatun tekstin valossa voidaan ajatella, että Jaakob ei joutunut kokemaan lapsuudessaan elinolosuhteiden nopeita muutoksia. Lisäksi perhekuntineen siirtyi pikkuhiljaa kohti kanaanin maata.

Voimme tehdä muutaman huomion Jaakobin lapsuuden kodin elinolosuhteista. Kaksoset syntyivät merkittävän miehen lapsiksi. Lisäksi oli huomattavan varakas ja hänen ympärillään oli oletettavasti sadoissa laskettava ”perhekunta” joka koostui palvelijoista ja orjista. Vanhemmat olivat joutuneet odottamaan poikien syntymää kaksi vuosikymmentä, joten heitä ei pidetty itsestään selvyysinä vaan pitkäaikaisen odotuksen huipentumana. Tämä aika valmisti vanhempia vastaanottamaan pojat ja samalla se toi elämäkokemusta eli he eivät olleet kokemattomia muuten kuin vanhemmuudessa. Jaakobin vanhemmista voisi ajatella myös niin, että heidän isänsä oli kasvanut ”uskovassa kodissa” ja äiti oli tullut ”aikuisena uskoon”. Henkilökohtainen suhde elävään Jumalaan on tunnetusti elämää mullistava kokemus. Kun toinen vanhemmista ei ole joutunut pettymään Jumala suhteessa ja toinen on ensin joutunut turvautumaan tyydyttämättömään suhteeseen ja vasta sen jälkeen löytänyt elävän suhteen, niin tämä lähtökohtainen ero näkyi varmasti myös vanhempien arjessa.

6.2. Perhe Jaakobin ympärillä

Jaakob sai syntyä Jumalan mielen mukaiseen yhden miehen ja yhden naisen muodostamaan avioliittoon (1. Moos 2:23,24; Mat 19:4-6; Ef 5:29-33). Hän itse ajautui elämässään tilanteeseen, jossa hänellä oli lopulta kaksi vaimoa ja kaksi sivuvaimoa. Ei moniavioisuus ollut varmasti Jaakobin suunnitelmissa, mutta hän ajautui tähän tilanteeseen, koska ei ollut valmis taistelemaan sitä vastaan. Jos hänelle olisi annettu mahdollisuus elämänsä viimeisinä vuosina muuttaa jotain eletystä elämästään, niin olettaisin sen liittyvän vaimoihin. Vaimot ja heidän lapset aiheuttivat jatkuvaa epävakautta perhe-elämään, koska he joutuivat kilpailemaan Jaakobin huomiosta.

Jaakobin avioitumisistä ei ole Raamatussa mainintaa eikä myöskään hänen isäksi tulemisestaan. Voimme kuitenkin päätellä Joosefiin liittyvien aikamerkin-
töjen perusteella, että hän olisi syntynyt vuonna 2197 jAl. Tähän päätelmään päästään siten, että Jaakobin kerrotaan muuttaneen Egyptiin 130 vuotiaana eli vuonna 2236 jAl (1. Moos 47:9). Tuolloin oli kyseessä toinen nälkävuosi (1. Moos 45:6) ja tätä ennen oli kulunut seitsemän lihavaa vuotta (1. Moos 41:29). Joosef oli taasen tullut faraon palvelukseen 30 -vuotiaana (2227 jAl) (1. Moos 41:46). Joosef oli Jaakobin muuttaessa 39 vuotias (30 + 7 + 2) ja tämä kun vähennetään vuodesta 2236 jAl saadaan Joosefin syntymävuodeksi 2197 jAl. Joosef oli nuorin poika joka syntyi Harranissa. Joosefin syntymän jälkeen Jaakob palveli Labania kuusi vuotta kerätäkseen omaisuutta. Harranista lähtö tapahtui kuusi vuotta Joosefin syntymän jälkeen eli vuonna 2203 jAl. (1. Moos 30:25; 31:41.) Raamattu kertoo Jaakobin palvelleen Labania 20 vuotta (1. Moos 31:38) eli hän saapui Harraniin vuoden 2183 jAl tienoilla. Tämä tarkoittaa sitä, että Jaakob oli yli 75 -vuotias tullessaan poikamiehenä Harraniin. Kun hän palveli Labania seitsemän vuotta saadakseen tyttären vaimoksi (1. Moos 29:18) ja tämän jälkeen esikoinen Ruuben saattoi syntyä noin vuonna 2190 jAl. Tämä tarkoittaisi, että Jaakob olisi tullut isäksi yli 80 -vuotiaana. Velipoika Esau oli tuohon aikaan todennäköisesti jo isoisä tai isoisoisä, vaikka hänkään ei nuoruuskaisena mennyt avioon. Jaakobin isän lisäksi isäksi tuleminen tapahtui parikymmentä vuotta nuorempana ja isoisä Abraham vain joitakin vuosia vanhem-

pana. Kun Jaakob tuli vihdoon isäksi, niin seuraavien seitsemän vuoden aikana hän oli saanut 12 lueteltua lasta kahden vaimon ja kahden sivuvaimon kanssa. Jaakobin nuorin Benjamin syntyi myöhemmin. Benjaminin syntymä ajoittuu ennen Joosefin Egyptiin myymistä, mutta jälkeen Dinan raiskauksen. Dina oli todennäköisesti vain joitakin kuukausia Joosefia vanhempi. Dina oli todennäköisesti teini-ikäinen jouduttuaan väkisin makaamisen kohteeksi. Monissa Raamatun tulkinnoissa on tultu siihen ajatukseen, että Joosef olisi myyty Egyptiin 17-vuotiaana eli noin 2214 jAl. Näiden pohjalta Benjaminin syntymä ajoittuisi vuosien 2211 - 2212 jAl paikkeille. Jaakob olisi ollut silloin noin 105 -vuotias.

Raamattu kertoo Jaakobin 13:sta lapsesta. Kaksitoista niistä syntyi Harranissa ja viimeisin Benjamin Betelistä lähdön jälkeen matkalla Efrataan (1. Moos 35:18). Benjamin syntyi aidosti "iltatähdeksi" Jaakobin perheeseen. Toiseksi nuorin Joosef oli jo teini-ikäinen 14-15 -vuotias ja vanhin veli Ruuben lähenteli kolmeakymmentä ikävuottaan. Benjaminin syntymä tarkoitti myös Raakelin, Jaakobin suuren rakkauden, kuolemaa.

Jaakobin vaimot Lea ja Raakel olivat todennäköisesti oman perheensä nuorimmat lapset. Heidän isänsä oli noin sata -vuotias heidän syntymän aikoihin. Muista siskoista ei ole mainintaa Raamatussa, mutta veljiä Lealla ja Raakelilla oli (1. Moos 30:35).

6.2.1. Lea

Lea oli Jaakobin ensimmäinen vaimo Labanin vanhempi tytär (1. Moos 29:16). Leasta sanotaan, että hänellä oli lempeät silmät (1. Moos 29:17), mutta muuten hän jäi vartaloiltaan ja kasvoiltaan kauniimman nuoremman siskonsa Raakelin varjoon. Leasta tuli Jaakobin vaimo huijauksen seurauksena noin vuonna 2190 jAl (1. Moos 29:23). Herra siunasi Leaa lapsilla. Esikoinen Ruuben syntyi todennäköisesti jo samana vuonna avioitumisesta. Simeon, Leevi ja Juuda syntyivät todennäköisesti noin vuoden välein. Juudan jälkeen oli noin pari vuotta, jolloin Lea ei tullut raskaaksi yrityksistä huolimatta (1. Moos 30:9). Kun Lea tuli

jälleen raskaaksi synnytti hän kolme lasta peräkkäin Isaskarin, Sebulon sekä perheen ainoan nimetyn tytön Dinan. Lean lapset olivat näin oikeastaan kaksi sarjaa. Raamatun mukaan Lealla oli seitsemän raskautta seitsemän vuoden aikana ja siihen liittyi vielä noin kahden vuoden raskaustauko. Tämä on teorissa mahdollista, mutta hurja saavutus, johon saattoi ajaa kisailu siskon kanssa saman miehen huomiosta.

Vaikka Lea joutui vaimoksi Jaakobille todennäköisesti ilman omaa tahtoa. Vaimona ollessa hän joutui pikkusiskonsa varjoon miehensä huomiossa, mutta hänen ei kerrota katkeroituneen. Vaikka Raamattu ei kerron Lean katkeruudesta, niin mitta siskon suhteen oli selvästi täysi ja mahdollisesti useaan kertaan. Eräästä kerrasta kerrotaan Raamatussa. Siinä hän keskustelee Raakelin kanssa poikansa löytämistä lemmen marjoista (1. Moos 30:15). Oman orjattaren antamista siskonsa tavoin Jaakobille sivuvaimoksi hän selvästi harmitteli, koska viidennen poikansa syntymän yhteydessä hän tätä pohtii (1. Moos 30:18).

Lean hengellisestä elämästä Raamattu kertoo niukasti. Hän syntyi perheeseen, jossa elävää Jumalaa ei tunnettu. Jaakob toi perhekuntaan elävän Jumalan tuntemuksen ja siunauksen. Lealle syntyneiden lasten nimien perusteella on syytä olettaa, että Lea oli oppinut ainakin rukoilemaan. Rukous on osaltaan sen tunnistamista, että tarvitsee yhteyden ”korkeampaan”. Kun rukoukset suunnataan elävän Jumalan suuntaan on se osoitus uskon kohteesta. Hän oli oppinut turvautumaan Herraan sekä murheessa että ylistyksessä.

Lean kuolemasta ei kerrota, mutta Jaakob kertoo jäähyväispuheessaan, että hän hautasi Lean Makpelan sukuhautaa (1. Moos 49:31). Tämä on Raamatun tekstin mukaan tapahtunut ennen Jaakobin Egyptiin muuttoa 2236 jAl. Tämä tarkoittaa sitä, että Lea oli Jaakobin vaimona enintään noin 50 vuotta. Tuossa tilanteessa Lea olisi saanut olla jopa parikymmentä vuotta miehensä ykkösvaimo Raakelin kuoltua. Lean syntymäajasta ei myöskään kerrota mitään, mutta Raamatusta ei voi lukea mitään, mikä kertoisi Lean olleen mennessään aviooon muuta kuin naimaikäinen. Lea saattoi olla sisartaan vain ”tavallisen” sisa-

rusten välisen ajan vanhempi. Näin on pääteltävissä Lean iäksi maksimissaan noin 70 -vuotta.

6.2.2. Raakel

Raakel oli Jaakobin toinen vaimo, mutta ensirakkaus. Raakel oli juuri syy jäädä palvelemaan Labania. Raakel oli Jaakobille ”rakkautta ensisilmäyksellä” (1. Moos 29:10-11). Raakel ei voinut olla tuossa tilanteessa kovin vanha. Naista ei laitettu yksin paimentamaan lammaslaumaa. Jaakob oli tuossa tilanteessa enemmän kuin aikamies, koska oli täyttänyt jo 75 vuotta. Tämä kohtaaminen kaivolla tapahtui arviolta vuonna 2183 jAl. Raamattu ei kerron yhtään kertaa siitä, että Raakel olisi rakastanut miestänsä, mutta Jaakobin rakkaudesta Raakeliin on neljä mainintaa (1. Moos 29:9, 18, 20, 30). Raakel sai olla miehensä suhteen onnellisessa asemassa, mutta joutui kärsimään lapsettomuudesta toistakymmentä vuotta (1. Moos 29:31). Lapsettomuus aiheutti erityisesti kateutta ”helposti” sikiävää siskoa kohtaan (1. Moos 30:1). Lapsettomuudesta kärsiminen ohjasi Raakelia Jumalan puoleen ja hän rukoili ongelmansa puolesta (1. Moos 30:22). Raakel sai kaksi poikaa. Vanhempi Joosef syntyi 2197 jAl noin seitsemän vuoden lapsettomuuden jälkeen. Nimi Joosef on samalla pyyntö toisesta pojasta (1. Moos 30:24). Tuota toista raskausta ja samalla toista poikaa Raakel kuitenkin joutui odottamaan vieläkin pidempään kuin Joosefia. Benjamin syntyi todennäköisesti vuonna 2212 jAl. Synnytys oli vaikea ja Raakel menehtyi siihen (1. Moos 35:16).

Raakelin asema miehensä lempivaimona ja suurimman rakkauden kohteena eivät kuitenkaan pitäneet häntä tyytyväisenä. Hänen sisartaan kauniimpi ulkomuoto ei myöskään tuonut tyytyväisyyttä (1. Moos 29:17). Hänelle nousi kateus sisartaan Leaa kohtaan, koska hän sai lapsia (1. Moos 30:1). Raakel oli malttamaton ja haki ongelmiinsa inhimillisiä ratkaisuja. Kun hän oli ratkaissut ongelman inhimillisesti, hän laittoi sen Jumalan teoksi. (1. Moos 30:6.) Raakel on hyvä esimerkki siitä, että vaikka elämässä olisi yhdeksän asiaa kymmenestä erinomaisessa kunnossa, niin siitä yhdestä tulee koko elämän musertava

kysymys. Hän pärjäsi kaikilla muilla mittareilla mitattuna siskolleen paitsi lapsissa. Kun hän sai orjattarensa kautta toisen pojan hän myöntää käyvänsä siskonsa kanssa kisaa (1. Moos 30:8). Lopulta hänen saadessa ensimmäisen poikansa hän myöntää kärsineensä häpeästä (1. Moos 30:23). Raakelin ja toisaalta Lean elämää seuratessa, voi todeta lasten tuovan suurimman inhimillisen tyydytyksen naisen / vaimon elämässä. Lea sieti ”kakkosvaimon” aseman lasten ympäröimän, Raakel ei ollut tyytyväinen ”ykkös­vaimon” osaan lapsettomana.

Jaakobin lähtiessä perhekuntineen Harranista, kerrotaan Raakelin anastaneen isänsä jumalankuvat. Kertooko tämä Raakelin suhteesta epäjumaliin vain jostain muusta. Jukka Norvanto tuo Raakelin toimintaan kirjassaan varteenotettavan näkökulman. Arkeologisissa kaivauksissa tuolta seudulta on löytynyt dokumentteja jotka kertovat jumalkuvien olevan omaisuuden hallinnan merkkejä. Siis se joka piti hallussaan jumal­kuvat oli oikeutettu myös saamaan perinnön. (Norvanto 1997 B, 72) Tästä näkökulmasta asiaa katsoessa Raakel toiminnallaan vei viekkaalta isältään ja veljiltään paikallisen lain mukaisen oikeuden Jaakobin viemään omaisuuteen.

Raakelin syntymäaikaa ei kerrota. Jos Jaakob kohtasi kaivolla paimentyttö Raakelin, joka todennäköisesti oli alle 15 vuotias, olisi hän kuollessaan ollut alle viisikymppinen. Kertooko vaikea synnytys lähes viisikymppiseltä Raakelilta, että synnytykset olivat tuohonkin aikaan, tuohon ikään mennessä takana. Vaikka Raakelin appiukon äiti oli hänet saadessaan yhdeksänkymppinen oli kyse täydellisestä poikkeuksesta ja täydellisestä Jumalan ihmeestä. Aviossa Raakel olisi ehtinyt olla noin 27 vuotta.

6.2.3. Bilha

Bilha oli Jaakobin ensimmäinen sivuvaimo. Raakel, Bilhan emäntä, antoi hänet Jaakobille synnyttämään emäntänsä puolesta (1. Moos 30:4). Bilhan suvusta tai tausta ei Raamatun lehdillä ole mitään mainintaa. Bilha oli annettu Raakelille orjattareksi, joten hän todennäköisesti oli nuorin kaikista naisista, joiden kanssa

Jaakob sai lapsia. Kuten Bilhan syntymästä, niin ei hänen kuolemastaan ole mitään tietoa Raamatussa. Bilha synnytti emäntänsä puolesta Danin ja Naftalin (1. Moos 30:6-8). Pojille nimet antoi Raakel, jonka lapsia nämä juridisesti olivatkin (Norvanto 1997 B, 60). Nimien merkitys ”hän on tuominnut” ja ”kamppailu” kertovat Raakelin kilpailusta ja katkeruudesta sisartaan ja osin Jumalaa kohtaan.

Raakelin kuoltua Jaakobin vanhin poika Ruuben makasi Bilhan (1. Moos 35:22). Tapaukseen ei liittynyt mitään erityistä seksuaalista hurmosta tai tarkoitus ei ollut tuottaa jälkikasvua. Tämä on tulkittava ensisijaisesti vallan anastusyritykseksi, jossa sukukunnan päämiehen sivuvaimo olisi siirtynyt vallan mukana seuraavalle valtijalle. Ruuben toimi näin huomattaessaan esikoisasemansa siirtyneen isänsä silmissä Joosefille ja tällä teolla hän nousi avoimeen kapinaan isäänsä vastaan.

6.2.4. Silpa

Silpa oli Bilhan tavoin sivuvaimo. Silpan antoi Jaakobille hänen emäntänsä Lea (1. Moos 30:9). Silpan suvusta ja tausta ei tiedetä Raamatun pohjalta enempää. Lea oli saanut Silpan isältään häälahjana (1. Moos 29:24). Silpan syntymästä tai kuolemasta ei ole mitään tietoa. Silpa synnytti Gadin ja Asserin. Näille pojille nimet antoi Lea. Nimet merkitsevät ”hyvä onni” sekä ”onnekas”. Kun vertaa Raakelin antamia nimiä orjattaren pojille, niin voi huomata Lean suuremman tyytyväisyyden elämään kuin siskollaan. Vaikka hänkään ei ollut tullut toivomallaan tavalla raskaaksi ja päätyi antamaan orjattarensa siskonsa tapaan Jaakobille sivuvaimoksi, ei hän osoittanut katkeruutta.

6.3. Jumala suhteen hoitaminen

Jaakob sai syntyä uskovaan kotiin hänen isänsä lisäksi tavoin. Hänen äitinsä oli tullut tuntemaan elävän Jumalan vasta avioiduttuaan lisäksi kanssa. Jaakobista tuli ”mammampoika” (1. Moos 25:27), joka oli tässä tapauksessa hänen Juma-

lasuhteen syntymisen kannalta parempi vaihtoehto. On todennäköistä, että hänen äitinsä Raakelin uskoon tulo vasta aikuisena antoi hänelle suuremman innon jakaa opetusta elävästä Jumalasta kun hänellä oli kokemusta siitä miten turhia epäjumalat olivat.

Jaakobin elämän alkupuoliskosta kerrotaan niukasti ja tämä niukkuus näkyy myös hänen hengellisen elämän kertomisessa. Tästä johtuen voidaan vain arvailla mitä hänen lapsuuteen, nuoruuteen sekä muutamaankin ensimmäiseen vuosikymmeneen kuuluu hengellisen elämän rintamalla. Jaakob eli kuitenkin yli seitsenkymmppiseksi poikamiehenä kotipuolella. Mikään ei tue näkemystä, että Jaakobin pitkään kestänyt poikamies aika olisi ollut yleinen käytäntö. Jaakob on saanut nähdä veljensä lisäksi muidenkin ikätovereiden avioitumisen jotka olivat tapahtuneet vuosikymmeniä aiemmin. Miksi tämä tilanne jatkui hänen kohdallaan näin pitkään? Siihen emme saa mitään selitystä, mutta tämä tilanne ei ole voinut olla jättämättä jälkiä Jaakobin koko loppuelämään. Pitkä odotus ei kuitenkaan varmistanut Jaakobin loppuelämän ”täydellistä kypsyttää” vaan hän teki elämässään monia huonoja valintoja ja jätti toimimatta oikein. Herää oikeastan kysymys, että miten suuria virhevalintoja Jaakob olisikaan tehnyt jos olisi perustanut perheen aiemmin. Kuitenkin Raamatusta kerrotun pohjalta voidaan löytää hengellisessä mielessä kasvava mies Jaakobista Israeliksi, siis pettäjästä Jumalan kanssa taistelijaksi.

6.3.1. Jumala puhuu

Raamattu kertoo Jumalan kohdanneen Jaakobin seitsemän kertaa. Kohtaamiset tapahtuivat unessa, yöllä näyssä, ilmestyksessä, kuultuina sanoina, nähtyinä enkeleinä sekä ”painikaverina”. Ajallisesti nämä kerrotaan tapahtuneen vajaan viidenkymmen vuoden aikana Jaakobin 75 - 130 ikävuosien välissä.

Raamattu kertoo Jaakobin ensimmäisen kerran kohdanneen Jumalan Betelissä matkalla Harraniin (1. Moos 28:10, 13). Jaakob oli tuossa vaiheessa yli 75 -vuotias, noin puolivälissä toteutunutta ikäänsä. Hän saa silloin kuulla Jumalan

lupauksen Kanaanin maasta ja siitä, että hänessä jatkuu Abrahamille ja lisakille annettu lupaus. Kokemus oli Jaakobille pelottava (1. Moos 28:17). Tuohon paikkaan Jaakob teki kivistä patsaan, vuodatti sen päälle öljyä ja teki uhrilupauksen (1. Moos 28: 18, 20). Hän lupasi, että jos hän saa palata turvallisesti takaisin, Jumala on hänen Jumalansa. Omaisuudestaan lupasi antaa kymmenykset Jumalalle ja lupasi tehdä tuosta paikasta Jumalan pyhäkön. On hyvä muistaa, että Jumala ei vaadi meiltä lupauksia, mutta jos me itse annamme Hänelle lupauksen, on meidän velvollisuus täyttää se viivyttämättä (5. Moos 23:21-23). Tämän lupauksen täyttämättä jättämisestä on hyvä pohtia Dinan tapauksen kohdalla (1. Moos 34).

Seuraavan kerran Raamattu kertoo Jaakobin kuulevan Jumalan puhetta pari vuosikymmentä myöhemmin. Kun palvelusajat Labanin luona olivat tulleet täyteen, niin Jumala kehotti Jaakobia palaamaan ”isiesi maahan” ”synnyinseudulle” (1. Moos 31:3). Jaakob kertoo tästä Jumalan kehotuksesta vaimoilleen ja he yhdessä päättävät noudattaa Jaakobin saamaa kehoitusta.

Joitakin kuukausia Harranista lähdön jälkeen kanaanin maan porteilla Jaakob kohtaa enkeleitä (1. Moos 32:2) ja tämän jälkeen hän lähettää sananviejä edellään veljensä Esau luokse (1. Moos 32:4). Todennäköisesti vain joitakin päivä tai viikon kaksi myöhemmin Jaakob painii ”erään miehen” kanssa aamun sarastukseen asti (1. Moos 32:25). Tämän miehen henkilöllisyys jää vaille tarkkaa vastausta. Kuitenkin hän itse antaa Jaakobille nimen Israel ”Jumala kamppaillee”, kertoo että Jaakob on kamppailut Jumalan kanssa (1. Moos 32:29) ja Jaakob kertoo nähneensä Jumalan kasvoista kasvoihin (1. Moos 32:31).

Raamattu kertoo Jumalan puhuneen Jaakobille seuraavan kerran Dinan raiskaamisen ja Sikemin kaupungin tuhoamisen jälkeen. Jumala muistutti silloin Jaakobia palaamaan Beteliin jossa Hän oli ensimmäisen kerran puhunut Jaakobille (1. Moos 35:1). Aikaa edellisestä Jumalan puheesta oli kulut toistakymmentä vuotta. Pikkutyttö Dinasta oli tullut teini-ikäinen, mutta Benjamin ei ollut vielä syntynyt.

Jaakobin saavuttua perhekuntineen Beteliin, hän rakensi sinne alttarin Jumalalle. Jumala ilmestyi hänelle vielä uudistaen lupauksensa. Lupaus sisälsi useiden kansojen kantaisyyden, kuninkaiden kantaisyyden, kanaanin maan sekä uuden nimen Israel vahvistuksen (1. Moos 35:10-12).

Elettiin vuotta 2236 jAl kun Jumala puhui Israelille seuraavan kerran. Edellisestä kerrasta oli vierähtänyt jo noin neljännesvuosisata eli ennen Benjaminin syntymää. Israeli oli juuri kuullut uskomattomat uutisen pojiltaan, että hänen yli 20 -vuotta kadoksissa ollut ja kuolleeksi luultu poika Joosef olikin elossa ja Egyptin ”pääministeri”. Jumala kehottaa Jaakobia perhekuntineen muuttamaan Egyptiin ja antaa mahtavan lupauksen Jaakobille ”Joosef on painava sinun silmäsi kiinni” (1. Moos 46:4).

Jumalan ilmestykset Jaakobille näyttäisivät tapahtuvan hänen elämänsä ”sarena” kohdissa. Toisin kuin Abrahamin kohdalla, jolle Jumalan ilmestykset tulivat vain keskelle elämää, niin Jaakobin kohdalla ne olivat ennen, keskellä tai heti elämän mullistuksen jälkeen. Olisiko tässä jokin ”vihje” Jaakobin luonteeseen? Jaakob todennäköisesti tarvitsi erityistä ohjausta ja tukea elämän vaikeissa kohdissa, joita hänen loppuelämänsä mahtui useita.

6.3.2. Uskon näkyminen

Jaakobista on vain vähän mainintoja hänen elämänsä alkupuoliskolta. Nekään maininnat eivät kerro vahvasta uskosta tai Jumalan tahdon mukaan elämisestä. Kuitenkin, jos hänen elämänsä vertaa kaksoisveljen elämään, niin hän kuitenkin vältti suurimmat väärät valinnat elämänsä alkupuoliskolla toisin kuin Esau.

Abrahamin ja lisäksi kohdalla yksi uskon näkyvä osoitus oli alttareiden rakentaminen. Raamattu kertoo Jaakobin rakentaneen vain kaksi alttaria. Ensimmäisen hän rakensi Sikemiin tultuaan luvattuun maahan ja antoi sille nimen El - Elohe - Israel (1. Moos 33:20). Toisen alttarin hän rakensi jo vuosia aikaisemmin antamansa lupauksen mukaan Beteliin (1. Moos 35:7). Alttareiden rakentami-

nen ei siis ollut Jaakobille tyypillistä uskon osoitusta. Jaakob jäi elämään Sike-min seudulle pidemmäksi aikaa, mutta Betelin luonna asuminen on jäänyt lyhyeksi ajaksi. Jumala oli kuitenkin kehottanut Jaakobia asettumaan Beteliin (1. Moos 35:1). Perhekunnan lähdettyä Betelistä Raakelin synnytys alkoi (1. Moos 35:16), johon hän myös kuoli. Herää kysymys, että oliko matkustamisen rasitus ollut edesauttamassa tilannetta huonompaan suuntaan. Jos on näin, niin Jaakob olisi ollut osasyylinen rakkaan vaimonsa kuolemaa tekemällä Jumalan ohjeen vastaisen päätöksen lähteä Betelistä.

Jaakobille ominaista ”uskon tunnustusta” oli patsaiden pystyttäminen. Jaakobin kerrotaan pystyttäneen ensimmäisen patsaan Betelissä näkemänsä unen jälkeen (1. Moos 28:18). Seuraava patsas pystytettiin yhdessä appiukko Labanin kanssa Gileadin vuorille. Tämä patsas oli ensisijaisesti todistus sovinnosta. (1. Moos 31:23, 45.) Seuraavan patsaan Jaakob pystytti jälleen Beteliin kun Jumala oli puhunut hänelle (1. Moos 35:14). Viimeisen patsaan Jaakob pystytti Raakelin haudalle (1. Moos 35:20). Kaikkia Jaakobin pystyttämiä patsaita yhdistää se, että niistä ”heijastui” myös hänen kunnioitus Jumalaa kohtaan. Jaakobin usko näkyi patsaiden pystyttämisessä.

Jaakob huomasi elämästään, että Jumala oli hänen kanssaan. Kun Jaakob aloitti pakomatkinsa ja Jumala ilmestyi hänelle Betelissä hän teki uhrilupauksen (1. Moos 28:20-22). Jaakob uhrilupauksessa sanoi: ”Jos Herra on minun kanssani ja varjelee minua...” Kun hän kaksikymmentä vuotta myöhemmin toteaa ”Jumala on aina ollut minun kanssani” (1. Moos 31:5), hän toteaa sen ensikädessä varjeluksen ei varakkuuden vuoksi. Jaakob oli enonsa kovassa koulussa, jossa kohtasi petkutusta eikä voinut luottaa toisen sanaan. Vaikka ihmiset olivat pettäneet, niin Jumala oli pitänyt hänestä huolta ja antanut asioiden muuttumisen kautta nähdä Jumalan huolenpidon. Jumala sallii monien ihmisten vaurastuvan tai menestyvän elämässään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita että nämä olisivat merkinä Jumalan siunauksesta. Jumalan siunaus elämässä näkyy yleensä kun katsotaan ”peruutuspeiliin” ja nähdään varjelus omassa elämässä.

6.4. Tapahtumia elämän varrelta

Jaakobin elämästä löytyy monia elämän tilanteita, joita nostetaan toistuvasti opetuksiin ja puheisiin. Elämän alkupuolen Raamattuun merkityt esikoisuuden ostaminen hernekeitosta ja siunauksen varastaminen valheella ovat tuttuja kertomuksia lasten Raamatuistakin. Esikoisuuden ostamista käsitellään seuraavassa, mutta siunauksen anastamiseen paneudutaan myöhemmin. Laban appiukko ei päästänyt vävy-poikaa helpolla. Harran oli Jaakobille 20 -vuoden elämän korkeakoulu ihmisten epärehellisydestä. Ainoan nimeltä mainitun tyttären Dinan raiskaus oli varmasti asia, josta Jaakob soimasi itseänsä. Joosefin ”Ielliminen” ja hänelle koristeellisen vaateen teettäminen ovat meille tuttuja juttuja. Miksi saamme lukea Raamatusta nämä kertomukset? Mitä niistä opimme tai mitä meidän niiden kautta tulisi oppia? Paneudumme seuraavaksi Jaakobin elämän tapahtumiin ja pohdimme mitä niistä voisimme oppia omaan elämäämme.

6.4.1. Esikoisuuden osto

Jaakob maksoi ehkäpä maailman historian kuuluisimmalla papukeitolla ja leivällä esikoisuuden (1. Moos 25:29-34). Esikoisuuteen kuului, kuten edellä on Esaun kohdalla on käyty läpi: kaksinkertainen osuus perinnöstä, esikoista ei saanut jättää perinnöttömäksi sekä kodin hengellisen johtajuuden periminen isältä. Esau ei ollut kuitenkaan kiinnostunut ”kolikon molemmista puolista”. Eesau oli metsästäjän luonteella varustettu ja silloin sitoutuminen paikkaan ja tehtävään tuntui kahleelta. Metsästäjälle riitti, että hänellä oli ase ja vapaus lähteä kun mieli teki. Esikoisuuden myyminen ei tuntunut suurelta uhrukselta nälän uuvuttamasta nuoresta miehestä. Omaisuus varmasti Esautakin kiinnosti, mutta hengellisen elämän vastuu ahdisti metsämiestä.

Jaakob toimi tuossa tilanteessa epäasiallisesti, eikä missään tapauksessa Jumalan tahdon mukaisesti. Hän käytti veljensä nälkää ja ”heikkoa hetkeä” hyväkseen ja laittoi veljensä vannomalla luopumaan esikoisuudestaan omaksi eduk-

seen. Tässä saattoi tulla esille myös veljien erilaisen kasvatuksen ”hedelmä”. Esau, joka oli isän lellikki, oli todennäköisesti isältään lisakilta oppinut suhtautumaan varallisuuteen sangen huolettomasti. Lisäksi oli oppinut näkemään Jumalan huolenpidon ja sen, että varallisuus on pelkästään Jumalan sallimuksesta olemassa. Vähä Jumalan siunaama on parempi kuin suuri Jumalan siunausta vailla oleva omaisuus. Esaulle ei siis omaisuus näyttänyt olevan sydämen tärkein asia. Lisäksi oli myös epäonnistunut kasvattamaan poikaansa arvostamaan Jumalaa ja hänen tahtoaan. Tämän vuoksi ei Esau myöskään arvostanut perheen hengellisen johtajan, ”papin”, tehtävää. Jaakob taas oli kasvanut äitinsä helmoissa. Vaikka äidin kohdalla oli tapahtunut ennen kaksosten syntymää uskoon tulo, niin näyttäisi hänen lapsuuden kodistaan periytyvä ”oman edun tavoittelu” säilyneen ominaisuutena, jonka hän esimerkillään kylvi myös Jaakobiin. Jaakob toimi siis hyvin oletetulla tavalla, ”tilaisuus teki varkaan”.

6.4.2. Labanin koulussa

Raamattu kertoo, että kun Jaakob oli kertonut elämäntarinansa enolleen Labanille, niin hän toteaa: ”Sinä olet todellakin samaa luuta ja lihaa kuin minä.” (1. Moos 29:14). Laban oli tunnistanut siskon pojastaan itselleen tutun pettäjän luonteen ja oman edun tavoittelun. Jaakobin onneksi tai epäonneksi Labanilla oli ihastuttava tytär Raakel, johon Jaakob oli ihastunut ensisilmäyksellä (1. Moos 29:10-11). Raakelin vuoksi Jaakob oli valmis palvelemaan Labania seitsemän vuotta (1. Moos 29:18). Laban oli huomannut, että Herra oli siunannut häntä Jaakobin kautta (1. Moos 30:27). Tämän vuoksi hän naittaa Jaakobille Lean, eikä Raakelia, josta oli sovittu. Tästä syystä hän saa Jaakobin suostumaan vielä toiseen seitsemän vuoden palvelukseen saadakseen Raakelin (1. Moos 29:27).

Palveltuaan Laabania morsiammien hintana 7 + 7 vuotta, Jaakob pyrki lähtemään kotiin. Laban ei halunnut luopua Jaakobin mukanaan tuomasta siunauksesta ja oli jälleen valmis neuvottelemaan Jaakobin jäämisestä. Nyt Jaakob itse ehdotti, miten hän voisi saada palveluksesta palkan. Karjasta ulkonäön perus-

teella osa siirtyisi Jaakobille. Laban suostui ehtoihin (1. Moos 30:34), vaikka muutteli omavaltaisesti ehtoja aina kun koki, että ”nopat” olivat suosiollisempia Jaakobille. Todellinen syy Jaakobin omaisuuden karttumiseen Labanin kustannuksella oli se, että Jumala antoi siunauksen Jaakobille (1. Moos 31:12-13). Jumala salli Laabanin muuttavan palkan omaksi tappiokseen (1. Moos 31:7-11, 41-42).

6.4.3. Dinan raiskaus

Dina oli ainut Jaakobin tyttö joka mainitaan nimeltä. Jaakobilla oli todennäköisesti muitakin tyttäriä, koska tyttäret monikossa mainitaan lohduttamassa Jaakobia Joosefin menetyksestä (1. Moos 37:35). Dinan kerrotaan syntyneen Haranissa Sebulonin jälkeen ennen Joosefia (1. Moos 30:21). Tämä tarkoitti sitä, että Dinan ja Joosefin ikäeroa on joitakin kuukausia. Dina oli siis ”eskari-ikäinen”, kun he tulivat Kanaanin maahan. Jaakobin kerrotaan kääntyneen Esaun kohtaamisen jälkeen Sukkotiin (1. Moos 33:17) ja myöhemmin Sikemiin (1. Moos 33:18). Jaakob perhekuntineen asusti Sukkotissa ja Sikemissä niin pitkään että Dinasta oli kasvanut nuori neito.

Sikemissä Dinan halusi tutustua paikallisiin neitoihin ja joutui tuolloin paikallisen hallitsijan pojan väkisin makaamaksi. Tämän kuullessaan Jaakob vaikenä (1. Moos 34:5). Syyksi sanottiin, poikien olevan paimenessa. Poikien palatessa heidät valtasi raivo ja katkeruus, mutta Jaakob näytti olevan edelleen vaiti (1. Moos 34:6-7). Kun Jaakob oli vaiti, niin ”tyhjiön” valtasi Jaakobin pojat (1. Moos 34:13). Pojat joutuivat ottamaan vastuun sellaisesta asiasta, joka ei heille kuulunut. He joutuivat käymään asiaan hallitsemattoman tunteen vallassa. Pojat olivat nuoria, kahden kymppin molemmin puolin ja neuvottelu taitonsa olivat oppineet lähinnä isänsä ja isoisänsä käymistä epärehellisistä neuvotteluista. Neuvottelun tavoite pojilla oli tehdä kaupunkilaiset mahdollisimman heikoiksi, jotta he voisivat kostaa tilanne hyökkäämällä heidän kimppuun. Simeon ja Leevi johtivat kaupungin hävitystä kun siellä olevat miehet olivat puolustuskyvyttömiä (1. Moos 34:25). Loput veljeksistä lähtivät perään ryöstämään omaisuutta itselleen,

kuten Labanin luona olivat oppineet (Norvanto 1997 B, 105). Kun tämä Sikemin katastrofi oli ohi, niin Jaakob toimi edelleen toisin kun perhekunnan päältä olisi odotettu. Hän murehtii ensisijaisesti mahdollisesti tulevia seurauksia, eikä tuominut poikien väärää toimintaa (1. Moos 34:30). Miksi Jaakob oli ”toimintakyvytön”? Miksi Sikemissä tilanne pääsi kärjistymään verilöylyksi? Tähän Raamattu antaa näkökulmia seuraavassa luvussa 1. Moos 35, jonka tapahtumia käsittelen seuraavaksi.

6.4.3.1. Matka Beteliin kesken

Jumala puhui jälleen Jaakobille ja kehottaa häntä lähtemään Beteliin ja asettumaan sinne asumaan (1. Moos 35:1). Näin Jaakobin olisi pitänyt toimia antamansa uhrilupauksen mukaan, jonka hän antoi ennen Harraaniin muuttoa kolme vuosikymmentä aikaisemmin (1. Moos 28:20-22). Jaakob oli asunut Kanaanin maahan palattuaan liikeloudellisesti hyvillä paikoilla. Jaakob oli erittäin varakkaasta kodista lähtöisin. Hän kuitenkin joutui lähtemään pelkkä sauva kädessä kotoansa Harraniin (1. Moos 32:11). Jaakob oli onnistunut Jumalan siunaamana kerryttämään itselleen merkittävän omaisuuden. Omaisuuden kerryttäminen oli todennäköisesti jäänyt Jaakobin tavoitteeksi edelleen Kanaanin maassa. Sikem oli hedelmällisessä laaksossa, karavaanireittien risteyspaikassa joten (IRT). Betel ei ollut hyvä paikka vaurastumiselle, joten Jaakob ei näyttänyt kiirehtivän sinne. Jumala todennäköisesti muistutti tämän tästä Jaakobia hänen antamasta lupauksesta. On todennäköistä, että näiden muistutusten jälkeen Jaakob toistuvasti vastasi ”ihan pian”, ”ehkä jo ensi kuussa”, ”sitten kun karitsat ovat riittävän vanhoja” jne. Sikemin verilöylyn jälkeen Jaakob näytti olevan shockissa. Ei osannut vielä edes syyttää tapahtuneesta omia vääriä valintoja. Harmitteli vain sitä, että nyt ”maa poltti jalkojen alla” eikä voinut viivytellä lähtöä. Jaakobilla näytti olevan vaikeata täyttää Jumalalle poikamiehenä antamansa lupaus. Hänen elämäntilanteensa oli mullistunut täydellisesti viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana, mutta se ei vapauttanut häntä Jumalalle antamastaan lupauksesta.

6.4.3.2. Harranin perintö

Toinen asia näyttää liittyvän Harranista tuotuun ”perintöön”. Jaakob meni Harraniin elävään Jumalaan turvaten. Enonsa talossa ei kuitenkaan elävää Jumalaa tunnettu, eikä siihen opittu turvautumaan. Näyttäisi siltä että sekä Lea ja Raakel oppivat jotenkin tuntemaan miehensä Jumalan. Tämä näkyy esim. naisten kommentteissa lapsien saamisen yhteydessä. Uskon kasvamiselle tuossa perheyhteisössä oli kuitenkin selvät rajoitukset. Kun perhe oli rakennettu Jumalan tahdon vastaisesti useamman vaimon kanssa, oli sen tuomat rasitteet mukana arjessa. Kun Jaakob pohtii Harranista lähtöä vaimojensa kanssa, Lea ja Raakel toteavat Jumalan toimineen siten, että heidän isänsä Labanin omaisuus oli siirtynyt Jaakobille. Ainakin tuossa vaiheessa heidän suhde Jumalaan näyttäisi olevan enemmän Jaakobin kautta peilautuvaa kuin omakohtaista. (1. Moos 31:16.) Kun pohdimme hetken tuota perhekuntaa joka Jaakobin johdolla oli tullut Kanaaniin, niin ei Jaakobin kehoitus luopua epäjumalista ja puhdistautumisesta ollut aivan odottamaton (1. Moos 35:4).

Jaakob perusti perheen epäjumalia palvovan perheen tyttäreiden kanssa. Vaimoja oli 2 + 2 yhden sijasta ja tämä ei helpottanut tilannetta. Toisin kuin oman äitinsä kohdalla, joka tuotiin pois lapsuuden ympäristöstä uskovalle miehelle, niin hän aloitti perhe-elämän vaimojensa kasvu-ympäristössä, jossa ei tunnettu elävää Jumalaa. Tässä yhtälössä Jaakobilla ei ollut mahdollisuuksia tuoda perheeseensä ”uusia tuulia” vaan vaimot yhdistivät oman kasvu-ympäristön uskon Jaakobilta opittuun. Vaikka Jaakobilla oli todetusti monia samoja ikäviä ominaispiirteitä kuin appiukko Labanilla, niin Labanin kohdallaan elävä Jumala ei ollut voinut vaikuttaa niihin. Jaakobin pojat olivat siis hyvää vauhtia kasvamassa enemmän Labanilaiseen kuin lisakilaiseen suuntaan. Tästä syystä Jumala varmasti kehotti Jaakobia lähtemään Harranista (1. Moos 31:3).

Jaakob oli perhekuntineen jättänyt Harranin taakseen, mutta ”tuonut” sen perinnön mukanaan. Nyt oli aika karistaa Harranin perintö harteilta aistein havaittavalla tavalla. Jaakob käski hylätä vieraat jumalat, puhdistautua sekä vaihtaa

vaatteet. Tämän tilanteen jälkeen jokainen Jaakobin perhekuntaan kuuluva oli kokenut omakohtaisesti ”Harranin perinnön hautaamisen”. Ei tämä tietenkään tarkoittanut sitä, että epäjumalien hautaaminen olisi saanut unohtamaan ne yhtä helposti kuin maa ne peitti, mutta tuon tilanteen jälkeen koko perhekunta oli ymmärtänyt sen, että nuo pitää unohtaa ja näistä pitää oppia pois. (1. Moos 35:2-4.)

6.4.3.3. Sidotut kädet avautuvat

Jaakobin silmät olivat avautuneet näkemään oman keskeneräisen työn ja sen seuraukset Dinan raiskauksen yhteydessä. Jaakob ei ole historian ainoa ihminen, joka lamaantuu huomattavasti omien tekemättömien töiden tai huonojen valintojen seurauksien ikävät vaikutukset rakkaissa läheisissä ihmisissä. Jaakob ei ole myöskään ainoa, joka ensiksi tuollaisen tilanteen huomattavasti, vaikeroi ikäviä seurauksia. Ylinopeudesta seuraa sakko ja valehtelu vie luottamuksen. Seuraamuksia enemmän meidän tulisi varjella elämäämme pesiytyviä vääriä valintoja ja murehtia niitä ”vauhdin hurmassa” tai ”totuuden muuttelussa”.

6.4.4. Suosikki lapsi Joosef

Jaakob sai kokea lapsuuden kodissaan, miltä tuntuu kun isä ei kohtele lapsia tasapuolisesti. Hän sai vielä kokea sen miltä tuntuu kun on isänsä silmissä kakos paikalla suhteessa veljeensä (1. Moos 25:27-28). Tuo kokemus ei varmasti ollut sellainen, jota hän olisi hyvällä lapsuudestaan muistellut, mutta tuosta huolimatta Jaakob teki täysin saman virheen kuin isänsä lisak. Vaikka voimme Raamatun perusteella todeta, että Joosefista kasvoi hyvätapainen mies ja siten valloitti monien sydämet ja arvostuksen, sai hän erityisaseman isänsä silmissä äitinsä erityisaseman mukaan. Tämä ei varmasti vähentänyt veljien kokemaa mustasukkaisuutta veljeä kohtaan ja katkeruutta isäänsä kohtaan.

Joosef oli "eskari-ikäinen" heidän lähdettyä Harranista. Joosefilla ei ollut tuomiinaan merkittävää omakohtaista "Harranin perintöä". Joosef oli myöskin äitinsä ensimmäinen, joten hänellä ei ollut vanhempien täyssisarusten tuomaa opetusta. Joosefin elämää käsitellään erikseen myöhemmin, mutta tässä kohden Jaakobin ja Joosefin suhteesta nostetaan kaksi näkökulmaa.

Ensiksi Jaakob antoi Joosefille suosikki aseman ensisijaisesti hänen äitinsä, suuren ensirakkauden, vuoksi. Joosefin äiti Raakel kuoli Joosefin ollessa teini-ikäinen ja tämä tilanne todennäköisesti korosti Jaakobin erityisasemaa isäänsä Jaakobiin. Joosef sai lapsuudessaan ja nuoruudessaan moninkertaisesti "isä aikaa" verrattuna muihin lapsiin. Joosef oli isänsä erityisen rakkauden kohde (1. Moos 37:3). Tämä epäkohta ei jäänyt muilta huomaamatta ja ei voinut olla myöskään vaikuttamatta ihmisten välisiin suhteisiin. Joosefin erityisasema Jaakobiin näkyi myös suorana viestintäkanava, jota Joosef käytti (1. Moos 37:2). Veljien mitta Joosefiin tuli täyteen ja oli vain ajan kysymys milloin se loiskahtaisi yli. Viimeinen pisara näytti olevan, kun Jaakob teetti Joosefille pitkän värikkään puvun (1. Moos 37:3,4). Puku kertoi monista asioista. Joosefin saama pitkä puku todennäköisesti viestitti heimo johtajuudesta (Gower 1985, 201). Puvun ollessa värikäs, sen tunnisti jo kaukaa. Johtajan puku noin seitsemäntoistavuotiaalla nuorukaisella herättelisi voimakkaita tunteita missä tilanteessa tahansa. Jaakob ei valinnoillaan vähentänyt veljesten välisiä jännitteitä.

Toinen näkökulma on hyvä nostaa tässä kohden esille. Vaikka Joosefin erityisasema perheen näkökulmasta oli kestävä, niin Joosefin kohdalla erityishuomion mukana tullut lisääntynyt isä poika aika kantoi hyvän hedelmän. Jaakob kasvatti Joosefista perhekunnan johtajaa, jolle kuului sekä hengellinen että perhekunta johtajuus. Joosefilla oli varmasti ominaisuuksia, jotka edesauttoivat häntä ottamaan opetus ja kasvatusta oikealla tavalla vastaan, koska tuntuisi epätodennäköiseltä että Jaakob olisi onnistunut isänä Joosefin kasvatuksessa täydellisesti. Jos Joosef ei olisi saanut sitä huomiota ja koulutusta isältään lapseksi, ei hänestä olisi tullut valmista niihin tehtäviin, joihin hän Egyptissä joutui.

6.5. Elämänvalintoja ja seurauksia

Kuten edellä on todettu, Jaakobin elämän alkupuoliskosta on kirjoitettuna vain pari kertomusta. Voimme seurata Jaakobin elämää lähinnä aikuisena miehenä, joka on vastuussa valinnoistaan ja joutuu kantamaan niiden seuraukset. Jaakobin elämästä on kerrottu Raamatussa paljon, joten esimerkkejä olisi käsiteltävänä runsaasti. Seuraavaksi paneudutaan kahteen merkittävään elämänvalintaan jotka Jaakob valitsi. Näillä valinnoilla oli merkittävät seuraukset sekä Jaakobin omaan kuin hänen läheisten elämään. Näiden molempien Jaakobin elämän tapausten kohdalla voi todeta hänen oppineen ja elämänsä edetessä virheistään eikä enää tehnyt vastaavia virheitä, mutta tehtyä ei saanut tekemättömäski eikä valintojen seurauksia voinut välttää. Ensin käväistään Jaakobin elämän alkupuoliskolla, mutta jo yli nelikymppisen Jaakobin elämässä. Toinen tilanne vie Jaakobin perheen perustamisen pariin noin 80 -vuotiaana.

6.5.1. Valhetta ja viekkautta

Tässä kohden on hyvä kääntää katse hetkeksi Rebekkaan. Rebekan anoppia, jota hän ei koskaan nähnyt, tai Jaakobin tuomia miniöitä, joita hän ei myököän nähnyt, voidaan helposti syyllistää hätiköidyistä teoista odottaessaan Jumalan lupauksen täyttymistä. He kaikki antoivat orjattarensa miehelleen jalkavaimoksi, koska eivät jaksaneet uskoa omaan raskauteen. Rebekka oli kärsinyt lapsettomuudesta 20 -vuotta, joka on enemmän kuin omat miniät kärsivät. Tuo 20 -vuotta saattaa olla jopa pitempi aika kuin Saaran lapsettomuus Urista lähtemisen jälkeen aina siihen hetkeen kun hän antoi orjattarensa Hagarin miehelleen. Siis vaikka Rebekalla näytti olevan hyvä kärsivällisyys raskaaksi tulemiselle, niin hän ei yhtään täydellisemmin odottanut Jumalan tahdon toteutumista, vaikka oli henkilökohtaisesti saanut Herran sanan siitä.

Rebekka oli saanut Herralta sanan, että kaksi kansaa haarautuu hänen raskautestaan ja vanhempi on palveleva nuorempaa (1. Moos 25:23). Tätä asiaa hän ei varmasti pitänyt salassa keneltäkään. Tälle asialle ei kuitenkaan lisäk tehnyt,

niillä valtuuksilla mitkä hänellä oli, mitään. Jaakob oli käyttänyt jo aiemmin tilaisuuden hyväkseen ja saanut Esaun valalla vannon antamaan hänelle esikoisuuden itseltään. Rebekka oli oppinut ymmärtämään mikä merkitys on hengellisen johtajan siunauksella. Se kuului esikoiselle ja Jumalan valitun kansan johtajalle.

lisak koki tullessa vanhaksi ja ajatteli kuolevansa pian (1. Moos 27:2). Iäkäs lisak tuossa vaiheessa oli, reilu satavuotias, mutta ei kuolisi vielä vuosikymmeniin. Iisak oli kuitenkin saanut jonkin silmäsairauden ja hänen näkönsä oli heikko (1. Moos 27:1). Tämän asian johdosta Iisak joutui tunnustamaan, että hänestä ei ole enää johtamaan perhekuntaa ja oli valmis antamaan tehtävän pojalleen Esaulle. Miksi hän oli tekemässä niin, vaikka oli varmastikin tietoinen sekä Jaakobin esikoisuuden ostamisesta että Jumalan antamasta sanasta Rebekalle, jossa Jaakob asetettiin Esaun edelle? Tähän ei Raamattu anna vastausta edes rivien välistä. Ainoan jotenkin järkevän selityksen antaa Esaun ”lellikki” poika asema suhteessa isään.

Jaakobin esikoissiunauksen saaminen on sangen kiusallista luettavaa. Iisak päättää siunata Esaun vastoin Jumalan tahtoa (1. Moos 25:23). Rebekka punoo juonen, jolla huijataan Iisakia (1. Moos 27:6-10). Jaakob suostuu lähtemään mukaan tähän huijaukseen ja joutuu vakuuttamaan valehtelun kautta itsensä Esauksi isälleen (1. Moos 27:24). Paikalle viimein saapunut Esau oikeutetusti kokee tullessa väärin kohdelluksi ja jäi kantamaan kaunaa Jaakobille (1. Moos 27:41).

Olemme voineet lukea Raamatusta Jumalan suunnitelman Jaakobin kautta tapahtuvalle suvun ja siunauksen jatkumiselle. Meille jää kuitenkin ikuisiksi arvoitukseksi, miten tämä olisi tapahtunut ilman Rebekean toimia, jotka eivät missään tapauksessa olleet Jumalan tahdon mukaisia. Olisiko Jumala lähettänyt enkelin telptaan estämään Esaun siunauksen kuten tapahtui Iisakin uhrauksen yhteydessä, vai mitä olisi tapahtunut, sitä emme saa selville. Tämä inhimillinen puuttuminen asiaan kuitenkin toi valtavasti ongelmia. Veljien välit särkyivät vuosikymmeniksi. Iisak ja Rebekka päätyivät lähettämään Jaakobin vaimon haku-

reissuun Harraniin ja niin Raakel ei enää nähnyt poikaansa 20 -vuoden riiu-reissun jälkeen. Jumala pitää minkä lupaa! Vaikka tilanne näyttäisi ajautuvan pois Jumalan suunnitelmista, niin emme koskaan saa lähteä ajamaan Jumalan tahtoa tekemällä Jumalan tahdon vastaisia asioita.

6.5.2. Vaimoja ja vaivoja

Jaakob oli saanut syntyä ja elää Jumalan tahdon mukaisessa ydinperheessä. Hän oli aikoinaan voinut seurata veljensä Esaun avioliittoa kahden naisen kanssa sopivasti sivusta jo kolmen vuosikymmenen aikana. Esau kasvatti vaimojensa määrää kaikkiaan viiteen, mutta oliko heistä joku ehtinyt kuolla ennen uutta liittoa ei kerrota. On todennäköistä, että Esaun esimerkki läheltä ja ehkä jotkut muut moniavioisuuden esimerkit eivät tukeneet Jaakobia haalimaan itselleen useampaa vaimoa. Miksi Jaakobilla oli lopulta kaksi vaimoa ja kaksi sivuvaimoa? Lyhyesti vastaten se oli oma valinta, mutta katsomme mitä Raamatun perusteella voimme siitä päätellä.

Jaakob ei kiirehtinyt "avioliiton satamaan". Reilu seiskavitonen mies lähtee sukulaispaikasta hakemaan itselleen puolisoa. Hän saa isältään lisäkilta neuvon mennä etsimään vaimo serkkujen joukosta (1. Moos 28:2). Samasta sukuhaarasta lisä oli myös vaimon itselleen saanut vaikkakin hänelle hivenen kaukaisempana sukulaisena. Tulevat lapset olisivat siis sekä sisaruksia että pikku-serkkuja keskenään. Tässä vaimon hakemisessa pitkän matkan takaa oli tietenkin se ajatus, että he eivät toisi Kanaalilaisia epäjumalia ja tapoja mukanaan perhe-elämään vaan sopeutuisivat paikallisia paremmin perheen tapoihin kaukana lapsuuden maisemista.

Kun Jaakob saapui Harraniin ja näki serkkunsa Raakelin tulevan lampaiden kanssa kaivolle, hän ihastui välittömästi häneen. Jaakob ymmärsi siinä hetkessä, miksi hänen oli täytynyt odottaa kaikki nämä vuosikymmenet puolisoa. Raakel oli tuskin tuolloin aikuinen nainen, mutta jotakin silloin kaivolla tapahtui jota ei haitannut noin kuuden vuosikymmenen ikäero. Koska Jaakob oli tullut paik-

kakunnalle ilman myötäjiaisten hintaa, niin hänen oli ansaittava myötäjäisrahat. Labanin kanssa sovittiin seitsemän vuoden työstä ja se oli varmaan hyväksi myös Raakelin kasvamisen kannalta. Jaakob oli ”rakkaus huumassa” ja seitsemän vuoden palvelus tuntui kuin muutamalta päivältä (1. Moos 29:20).

Kun häätjuhla oli pidetty ja morsian tuotu pilkkopimeässä Jaakobin vuoteeseen, ei Jaakob osannut epäillä vielä mitään. Aamu kuitenkin paljasti, että vaitonainen morsian sängyssä oli vaitonainen lähinnä sen vuoksi, ettei ääni ratkaissut tilannetta jo yöllä. Jaakob huomaa tulleen petetyksi (1. Moos 29:25). Hän oli yhtynyt Leaan Raakelin siskoon ja ymmärsi olevansa vastuussa Leasta kunnes kuolema heidät erottaa. Tehtyä ei saa tekemättömäksi. Laban tarjoaa tähän välittömästi ratkaisua, olihan hän suunnitellut koko jutun. Vietä häviöviikko Lean kanssa ja voit naida Raakelin, kunhan palvelet vielä toiset seitsemän vuotta. (1. Moos 29:27.) Jaakob oli nyt ”puun ja kuoren välissä”. Toivottavasti Jaakob käytti edes muutaman tunnin tarjouksen pohdintaan, mutta hän suostui tähän tarjoukseen (1. Moos 29:28). Jaakob ei vain aavistanut mitä hänen päätöksestään seuraisi.

Pienenä ajatusleikkinä pohdin miten asiat olisivat edenneet vain Jaakobin ja Lean välisessä liitossa. Jaakob olisi ollut tuohtunut koska oli tullut huijatuksi, mutta samalla huomannut, että vastaavaa hän oli ollut järjestämässä veljelleen Esaulle. Jaakob olisi puntaroinut kahden toiveensa välillä, koska ei voisi saada niitä molempia. Saada vaimokseen ensirakkaus vai saada ydinperhe. Jaakob olisi valinnut ydinperheen ja kärsinyt ensirakkauden menetyksestä lastensa ja Lean eduksi. Lea olisi pyöräyttänyt yksin 12 poikaa, sukukuntien edustajat. Ruubenista olisi kasvatettu perinteen mukaan suvun päämies ja hengellinen johtaja. Koska veljesten kesken ei olisi syntynyt isän väärästä suosimisesta kauteutta ja kaunaa, olisi Ruuben joutunut vihollisten yllättämäksi ja myyty orjaksi Egyptiin. Ruubenista olisi tullut Egyptin ”pääministeri” ja nälänhädältä pelastaja. Jotenkin näin kuvio olisi mennyt silloin jos Jaakob olisi niellyt tappionsa naimakaupoissa ja toteuttanut tuossa kohden Jumalan tahtoa elämässään.

Jaakob tarttui Labanin ehdotuksen. Tästä seurasi ydinperhe toiveen unohtaminen, mutta ensirakkauden saaminen. Yhtä virhettä seuraa usein heti perään toinen. Jaakob teki välittömästi toisen virheen ja alkoi suosimaan Raakelia Lean kustannuksella (1. Moos 29:31). Lea tuli raskaaksi, mutta Raakel ei. Lean odottaessa neljättä lasta Raakel halusi lapsia orjattarensa kautta. Tämä näytti olevan tavallinen tapa tuohon aikaan lapsettomuuden hoitoon, jos emäntä ei tullut raskaaksi niin hän saattoi saada lapsia orjattarensa kautta. Jaakob joutuu jälleen ikävän valinnan paikkaan, joutuuko hän ottamaan vielä yhden naisen elämänsä. Raakel isänsä tapaan kiristää Jaakobia ja hän yhtyy Raakelin orjattareen Bilhaan. (1. Moos 30:1-3.) Tuosta yhtymisestä syntyy poika jolle Raakel antaa nimen Dan. Dan on sukukunnista arvoituksellisin ja saa Jaakobilta aikanaan sangen oudon siunauksen (1. Moos 49:16) verrattua muihin. Kun Lea oli ollut ehkä vuoden tulematta raskaaksi, antoi hänkin orjattarensa Silpan synnyttämään Jaakobille lapsia. Näin Jaakob saa elämänsä neljännen vaimon. Viimein Raakel tulee myös raskaaksi ja synnyttää Joosefin.

Perheessä on neljä äitiä, kaksi vaimoa ja kaksi sivuvaimoa. Jaakob joutui taiteilemaan vaimojensa välissä, mutta oli velvollinen huomioimaan myös sivuvaimot. Vaimoilla oli jatkuva kilpailu Jaakobin huomiosta. Lea saattoi saada huomioita lastensa ansiosta, Raakel miellytti muuten Jaakobia enemmän. Kun talossa oli vaimojen kilpailutilanne täydessä käynnissä tarkoitti se sitä, että tämä häiritsi heidän suhteen muodostumista elävään Jumalaan. Lapset kasvoivat kyräilyn ja kytäilyn keskellä. Heille tämä ikävä tilanne oli normaali. Lapsi omaksuu asioita ymmärtämättä niitä vanhemmiltaan ja pienet lapset erityisesti äideiltään. Raamattu ei kerro mitään positiivista Jaakobin perhekuviosta, jos ei runsasta poikien määrää täksi lasketa. Jaakob olisi saanut varmasti helpomman elämän, jos olisi pitänyt vain Lean vaimonaan. Raamatun äärellä on hyvä huomata, että se ei todellakaan ole kirja, joka kertoisi vain suositeltavista ja luvallisista toimintamalleista. Erityisesti Vanhan Testamentin puolella monet kertomukset ovat esimerkkeinä väärästä toiminnasta, jota tulee välttää. Raamattu kertoo, mitä seuraamuksia tapahtuu Jumalan tahdon rikkomisesta jo täällä elämässä.

6.6. Jaakobille ominaista

Millainen ihminen Jaakob oli? Kun lukee Jaakobista Raamatun sivuilta, niin huomaa hänen joutuvan elämässään moneen liemeen. Jaakob ei käynyt taiste- luita tai rakentanut monia altareita kuten hänen isoisänsä Abraham. Jaakobin kerrotaan rakentaneen kaksi alttaria. Kaivoista Jaakobin kohdalla ei mainita kuin silloin kun hän tapasi Raakelin, joten tuskin hän kaivoi niitä kuten isänsä lisak. Jaakob oli ”mamman-” ja ”peräkammarin poika”. Isä lisak oli paimentolai- nen ja viljelijä. Nämä asiat tulivat Jaakobille tutuiksi kotoa. Todennäköisesti hengellisistä asioista hänelle opetti arkiaskareiden lomassa runsaasti hänen äi- tinsä Rebekka, isä lisak saattoi keskittyä enemmän ”papilliseen” kasvatukseen. Hän ei pitänyt kiirettä avioitumisellaan, vaikka kaksoisveli ehti todennäköisesti jo isosisäksi ennen hänen avioitumistaan.

Jaakob oli myös ”pelimies”. Hän osti, kylläkin hänelle Jumalan lupaaman, esi- koisuuden hernekeitolla. Äitinsä kanssa oli valmis huijaamaan isältään, myöskin Jumalan lupaaman, siunauksen. Siis hän kahdesti ei malttanut odottaa Jumalan lopullista johdatusta asioissa vaan teki omat valinnat, jotka eivät olleet Jumalan tahdon mukaisia. Jaakob teki sovitteluja oman tahdon ja Jumalan tahdon välillä avioitumisessa, vaimojen huomioimisessa, lasten huomioimisessa. Jumalan tahdon vastaisten valintojen hinta oli monesti suurempi kuin hän olisi luullut. Jos halutaan ajatella, että Jaakob oli elämänsä alkupuoliskolla ”pajatsosta voitolla”, niin viimeistään Laban opetti miten ”pelikone syö jokaisen kolikon”.

Jos perhe ja lapset olivat olleet onnen aikaa lisakille ja Abrahamille, niin Jaakob ei varmasti kovin hyvällä muistellut ”ruuhkavuosiaan”. Lempivaimon kuolema lapsen synnytykseen tai lempilapsen katoaminen noin kahdeksi kymmeneksi vuodeksi saattoivat saada Jaakobin muistelemaan haikeana poikamiesvuo- siaan. Hän vietti ainakin vaimoistaan leskenä elämänsä viimeiset 17 vuotta Egyptissä ja sai kuolla rauhallisten viimeisten vuosien jälkeen levollisesti.

Jos Abraham oli meille suuri uskon esikuva, lisak arkisen uskon esimerkki, niin Jaakob opettaa meille valintojen vaikutusta elämässä. Jaakob oppi ”kantapään”

kautta elämänsä aikana, että Jumalan tahtoa ei ole tarkoitus toteuttaa Hänen tahtonsa vastaisilla valinnoilla. Väärät teot oikeiden asioiden puolesta ei koskaan ole mahdollisia Jumalan suunnitelmissa. Kaikista teoista on aina seuraukset. Vääristä valinnoista seuraukset ovat ikävät, Jumalan tahdon mukaisista siunatut.

7. JAAKOBIN POJAT

Pääsemme tässä tutkielmassa viidenteen sukupolveen ja myös Raamatun tarkemman seurannan loppuun tämän ketjun kohdalla. Raamatussa ei ole kaikilta pojilta edes yhtään puheenvuoroa, mutta kaikista kerrotaan jotain. Seuraavassa esitellään Jaakobin pojat Raamatun kertoman pohjalta ikäjärjestyksessä. Pojat syntyivät kaikki Harranissa Benjaminia lukuun ottamatta. 11 vanhinta syntyivät noin seitsemän vuoden sisällä, joka on Ruubenin ja Joosefin ikäero. Tämä tarkoittaa sekä sitä, että Lea oli seitsemän kertaa seitsemän vuoden aikana ja oli tilanteita jossa kaksi naista odotti yhtä aikaa Jaakobille lasta. Useamman naisen yhtäaikainen raskaus ei ole moniavioisessa liitossa ihme, mutta Lea suoritti melkoisen saavutuksen. Hän käytännössä tuli Juudan ja Isaskarin väliä lukuunottamatta heti ensi tilassa uudelleen raskaaksi. Nuorin Benjamin on oikea ”iltatähti” koska hän syntyi reilusti yli 10 vuotta Joosefin jälkeen. Pojat saivat nimet Lealta ja Raakelilta Benjaminia lukuun ottamatta jolle nimen antoi Jaakob (1. Moos 35:18).

7.1. Ruuben

Ruuben syntyi Lealle ensimmäiseksi ja oli myös Jaakobin ensikoinen. Tuolloin elettiin arviolta vuotta 2190 jAl, ehkä vain noin vuosi häiden jälkeen. Lea antoi pojalle nimen Ruuben joka merkitsee ”Katso poika” (IRT) ja Ruuben muistuttaa myös heprean ilmaisua ”hän on nähnyt kurjuuteni” (1. Moos 29:31). Ruuben syntyi tuoreelle vaimolle, joka joutui taistelemaan miehensä rakkaudesta siskonsa kanssa. Saadessaan ensimmäisestä raskaudesta pojan hän koki tämän olevan se ”puuttuva palanen” jonka johdosta Jaakob alkaisi rakastamaan myös häntä.

Ruuben sai aikoinaan neljä poikaa (1. Moos 46:9). Näistä kaksi vanhinta näyttäisi syntyneen ennen Egyptiin menoa vuonna 2236 jAl ja kaksi myöhemmin. Tähän viittaisi Ruubenin poikiensa ”pantiksi laitto” toisen viljan haku reissun

valmisteluissa (1. Moos 42:22). Ruubenin vaimon nimeä tai syntyperää ei mainita. Vaikka Ruuben makasi Bilhan kanssa, niin siitä ei kerrota syntyneen jälikasvua. Bilhan kanssa makaaminen tapahtui todennäköisesti ennen Ruubenin avioitumista.

7.1.1. Lemmenmarjat

Ruubenin lapsuudesta on Raamattuun kirjoitettu yksi kertomus. Vehnän leikkuun aikaan, eli touko-kesäkuussa, Ruuben oli löytänyt lemmenmarjoja (1. Moos 30:14). Ruubenin on tuolloin täytynyt olla vain muutaman vuoden ikäinen, ehkä nelivuotias. Ruuben toi marjat äidilleen, joka oli tuolloin kärsinyt hetkellisestä lapsettomuudesta, Raakel kuitenkin osti Lealta marjat. Jaakob joka näytti olevan Raakelin teltan vakiovieras, oli nyt ostettu Lealle Ruubenin löytämällä marjoilla. Marjoista ei näyttänyt olevan hyötyä Raakelille, mutta Lea tuli rasakaaksi tästä vierailusta ja Isaskar sai alkunsa.

7.1.2. Bilhan makaaminen

Seuraavan kerran Raamattu kertoo Ruubenista hyvin lyhyesti, mutta tämän lyhyen kertomuksen seuraukset olivat kohtalokkaat esikoispojalle. Raamatusta voimme lukea "Ruuben makasi isänsä sivuvaimon Bilhan kanssa ja Israel sai tietää siitä" (1. Moos 35:22).

Elettiin aikaa jälkeen Benjaminin syntymän ja Raakelin kuoleman, jotka tapahtuivat vuoden 2212 jAl paikkeilla. Ruuben olisi ollut tuolloin reilu parikymppinen. Bilhan ikää ei voi kuin arvella, mutta Raakel kuoli hetkeä aikaisemmin alle viisikymppisenä, ja orjatar oli todennäköisesti häntä nuorempi. Bilhan pojat Dan ja Naftali olivat aikuistuvia nuoria miehiä, koska olivat Ruubenia todennäköisesti kolme neljä vuotta nuorempia. Israelin perhekunta oli tuolloin asettunut Migdal-Ederin tai kuten toisen käännöksen mukaan Karjatornin tuolla puolella (1. Moos

35:21; 1. Moos 35:21 KR 1933). Israelilla näytti olevan suunta kohti Mamrea, jossa hänen isänsä lisä asusti (1. Moos 35.27).

Mikä sai Ruubenin toimimaan tällä tavoin? Ruuben oli kiistattomasti esikoissemassa Israelin perheessä. Hän oli syntynyt vaimolle, ei sivuvaimolle, ensimmäisenä poikana. Raamattu antaa ymmärtää, että Joosef ei olisi vielä silloin saanut isältään värikästä pitkäa pukua, joka oli johtajuuden merkki, mutta Joosefin koulutus heimojohtajaksi oli täydessä käynnissä. Tämä Joosefin koulutus oli todennäköisesti kiihtynyt tai aktivoitunut Raakelin kuoleman jälkeen. Tuo koulutus olisi kuulunut Ruubenille esikoisena. Ruuben nuorena miehenä nousi kapinaan tätä tilannetta vastaan.

Bilhan viehätysvoimasta ei Raamattu kerro mitään, siis Ruubenin teko ei todennäköisesti ollut ensisijaisesti seksuaalisen himon tyydytys. Bilhan makaaminen oli todennäköisesti vallan anastuksen merkki. Daavidin poika Absalon, ajettuaan isänsä Jerusalemissa, makasi julkisesti isänsä sivuvaimojen kanssa (2. Sam 16:21) merkinä kuninkuuden siirtymisestä hänelle. Sivuvaimoa kohtaan miehellä ei ollut vastaavia velvollisuuksia kuin vaimoa kohtaan. Israel ei todennäköisesti viettänyt aktiivista avioelämää Bilhan kanssa, joten Ruubenin toiminta ei kohdistunut ensisijaisesti isänsä avioelämään vastaan vaan asemaan heimon johtajana.

7.1.3. Vastuullinen Ruuben

Ruubenilla oli myös jaloja luonteenpiirteitä. Kun veljekset olivat paimenessa ja Israel kehotti Joosefia lähtemään katsomaan heitä. Veljillä oli mitta täynnä Joosefia ja he neuvottelivat veljensä tappamisesta. Elettiin vuotta 2214 jAl. Tuossa tilanteessa ainoa, jolla oli tilannetajua huomioiden tulevan, oli Ruuben. Hän ehdotti, että Joosef heitettäisiin vedettömään kaivoon. Ruuben näet toivoi myöhemmin voivansa ”pelastaa hänet heidän käsistään, saattaaksensa hänet takaisin isänsä luo”. (1. Moos. 37:18-22.) Tällä esikoisen asemalla hän pelasti pikkuveljensä hengen toisten pikkuveljien tunnepuuskasta. Raamattu ei tar-

kemmin kerro kuinka pitkään Joosef ehti olla kaivossa, mutta Ruuben oli kuitenkin ehtinyt siirtyä työtehtäviin kauas kaivosta. Tällä välin Juudan aloitteesta Joosef myytiin Ismaelilaiselle karavaanille Egyptiin vietäväksi orjaksi. Ismaelilaiset olivat mahdollisesti isosedän, eli lisäkin veljen Ismaelin jälkeläisiä, toisin sanoen karavaanissa saattoi olla pikkuserkkupuolia ja heidän jälkeläisiä. Kun Ruuben palasi askareistaan ja huomasi Joosefin olevan poissa, tuli hän murheelliseksi tai suorastaan järkyttyi ja repäisi vaatteensa (1. Moos 37:29,30).

Kun veljekset monta vuotta myöhemmin, todennäköisesti vuonna 2235 jAl, matkasivat Egyptiin ostamaan viljaa, Ruuben totesi niiden koetusten, jotka kohtasivat häntä ja hänen veljiään, johtuneen Joosefille tehdystä vääryydestä (1. Moos 42:22). Vuotta myöhemmin, toisen viljan osto matkan valmistelussa, Ruuben otti vastuun nuorimman veljensä Benjaminin turvallisuudesta. Kun Jaakob ei halunnut laskea Benjaminia heidän mukanaan Egyptiin, niin kuin egyptiläinen mahtimies Safenat-Paneah eli Joosef oli vaatinut, Ruuben vastasi ”Saat tappaa minun kaksi poikaani, ellen tuo Benjaminia takaisin luoksesi” (1. Moos 42:37). Ei Ruubenin poikien tappaminen olisi Jaakobia onnelliseksi muuttanut, mutta tuo lupaus kertoi Ruubenin ”panoksista” tilanteessa. Benjamin oli hänelle tuolla matkalla poikiensa arvokkaampi.

7.1.4. Israelin siunaus Ruubenille

Kun Joosef tulee katsomaan isäänsä Jaakobia, poikansa Manassen ja Efraimin kanssa, Jaakob asettaa Joosefin pojat omien poikiensa asemaan Ruubenin ja Simeonin tilalle (1. Moos 48:5). Näin Ruuben omien tekojensa vuoksi isäänsä vastaan menetti paikkansa veljesten joukossa. Tämä ei kuitenkaan poistanut hänen nimeä sukujen listasta.

Ruuben saa isältän Israelilta seuraavan siunauksen. ”Ruuben, sinä olet esikoineni ja voimani, sinä olet miehuuteni ensimmäinen hedelmä, arvossa korkein, voimilta väkevin. Mutta olet kuin kuohuva puro, siksi et säilytä ensimmäistä sijaasi. Sinä nousit isäsi vuoteelle, häpäisit minun makuusijani.” (1. Moos 49:

3-4.) Siunauksessa Israel tunnustaa Ruubenin aseman esikoisena. Ruubenin luonne oli kuohuvan puron kaltainen. Kanaanissa suurten korkeuserojen maassa, purojen varret ovat vaarallisia. Monet purot ovat suuren osan vuotta vähävetisiä tai jopa kuivia. Kun maa saa sadetta, nousee veden pinta hetkessä ja veden voima on tuhoava korkeuseroista johtuvan virtausnopeuden johdosta.

7.1.5. Ruubenista muualla Raamatussa

Ruubenin suurin kuohunta oli isän syrjäyttämisyritys Bilhan makaamisella. Miten asiat olisivat edenneet ilman tuota tapausta. Olisiko Ruubenilla ollut paikka suvun johtajana, syntymä asemansa johdosta, ilman tuota ”isottelua”. Se jää vain arvailujen varaan, mutta tämä teko sinetöi hänen kohtalonsa ja esikoisaseman poistumisen häneltä. Aikakirjoissa tähän asiaan palataan vielä seuraavin sanoin: ”koska hän häpäisi isänsä vuoteen, ei häntä enää mainittu esikoiseksi, vaan johtoasema annettiin Israelin pojan Joosefin jälkeläisille” (1. Aika 5:1).

Ruuben nimi jäi elämään Israelilaisten keskuuteen suvun nimenä. Ruubenin suku ei näyttänyt koskaan olevan merkittävässä asemassa muiden sukujen keskuudessa. Ruubenin nimi säilyy kuitenkin halki Raamatun Israelin sukujen joukossa, mikä ei ole itsestään selvyyttä. Ruubenin suku mainitaan myös muiden sukujen joukossa Hesekielin kirjan Uuden Temppelein selityksessä (Hes 48:6,7,31). Viimeisen kerran Ruuben mainitaan niiden sukujen joukossa, jotka saivat Jumalan palvelijoina sinetin otsaansa (Ilm. 7:5).

7.1.6. Ruubenille ominaista

Ruuben oli pisimpään elänyt isoisänsä Labanin luona ja hänellä oli siten sieltä eniten muistoja ja perintöä. Ruuben oli noin 13 -vuotias Harranista lähtiessä. Hän joutui elämässään näkemään äidin ja äitipuolien kisailun tuoman epämu-kavuuden tunteen. Tämä sävytti hänen kuin nuorempien veljien lapsuutta. Vaikka Ruuben oli esikoinen jäi isä Ruubenille todennäköisesti etäiseksi perheen

pääksi. Ruubenin Jumalasuhteesta Raamattu ei kerro mitään. Ruuben näki lapsuudessaan epäjumalan palvelusta kasvu ympäristössään. Myöhemmin Jaakobin ja isoisä lisäkin seurassa toivottavasti hänellekin suhde elävään Jumalaan syntyi. Ainakin Ruubenin elämässä tapahtui kasvua vastuulliseksi mieheksi ja nuoruuden kuohuta sai rauhoittua.

7.2. Simeon

Simeon oli Lean ja Jaakobin toinen poika. Lean tiiviin lasten saannin johdosta Simeonin on täytynyt syntyneen vuoden 2191 jAl tienoilla. Lea antoi pojalle nimen Simeon joka merkitsee ”rukouksen kuulemista” (IRT) ja kuulostaa lausahdukselta ”hän on kuulut”. Lea oli tuntenut syrjintää miehensä kohdalta ja tämän murheen hän oli oppinut tuomaan Herran eteen rukousten kautta.

Simeonin kerrotaan saaneen kuusi poikaa. Raamatussa poikien luettelon perään on kirjoitettu ”jonka äiti on kanaanilainen”. (1. Moos 46:10.) Alkuperäisessä tekstissä ennen femiinissä muodossa olevaa kanaanilainen sanaa on poika sana monikossa (Ronning 1991, 239). Alkuperäisen tekstin perusteella voi tulkita Simeonin kaikkien lasten äidin olevan kanaanilainen nainen, eikä vain viimeisen. Simeonilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.2.1. Sikemin verilöyly

Ensimmäinen kerta kun Simeonin elämästä kerrotaan syntymän jälkeen, tavaan täyssiskonsa raiskaamisesta raivostunut nuori mies. Dinan raiskaaminen tapahtui ennen Benjaminin syntymää ehkä vuonna 2211 jAl. Simeon olisi tuolloin ollut noin 20 -vuotias. Kuten jo aikaisemmin tutkielmassa totesin, Jaakob toimi Dinan raiskauksen aikaan passiivisesti ja hänen ohjauksen puutteen korvasivat hänen poikansa. Raamattu ei kerro kuka tai ketkä tarkalleen olivat Dinan raiskauksen kostamisen suunnittelijoita, mutta tuskin päätelmät menevät pieleen, jos suunnitelmista olisi vastannut Lean neljä vanhinta poikaa, Dinan

täysveljiä kaikki. Verilöylyä täyttämään lähti kaksi veljestä etunenässä, eli Simeon ja Leevi (1. Moos 34:25).

Sikemin kaupungin tuon aikaisesta asukasluvusta ei ole arvioita. Koska kaupungin miehet olivat ympärileikkauksen vuoksi kivuissaan sekä todennäköisesti myös kuumeessa, ei heistä ollut merkittävää vastusta hyökkäykselle. Kuitenkin kaupungiksi määritellyssä paikassa oli vähintään kymmeniä, mutta todennäköisesti vähintään kolminumeroisesti laskettava määrä miehiä. Vain kahdelta mieheltä sellainen ”teurastus” olisi ollut melkoinen saavutus, joten todennäköisesti verilöylyyn osallistui myös muita veljeksiä sekä perheen palvelusväkeä. Raamattu eikä muutkaan lähteet antaneet viittauksia Sikemiläisten tai veljesten kanssa hyökänneiden määrystä. Kaupungissa oli todennäköisesti miehiä moninkertaisesti hyökkääjiin nähden. On varmasti ollut henkisesti kova juttu parikymppisille Jaakobin pojille tappaa monia todennäköisesti kaksinumeroisesti laskettava määrä yhden hyökkäyksen aikana. Kyllä elokuvista sankareita löytyy, jotka kaatavat vihollisia kuin heinää, mutta oikeassa elämässä lähietäisyydeltä ja pääasiassa miekoin tapetut vastustajat tulevat varmasti myös uniin.

Verilöylyn jälkeen Jaakob ei sanallakaan moiti Simeonin ja Leevin toimintaa, vaan murehtii mahdollisista seurauksista (1. Moos 34:30). Paikka oli jätettävä koston pelossa. Tämä pakomatka saattoi olla alku kohtalokkaalle Benjaminin synnytykselle. Benjaminin raskaus aika ei ollut Raakelille eikä muulle perheelle seesteistä aikaa vaan teltan paikkaa siirrettiin edellisiä aikoja tiheämpää. (Norvanto 1997 B, 241)

7.2.2. Panttivankeus

Safenat-Panea, eli Joosef vangitutti Simeonin veljesten nähden (1. Moos 42:24). Tällä tavalla Joosef halusi varmistaa, että veljekset tulisivat seuraavan vilja erän ostamaan myös Egyptistä. Simeonin vankeudesta ei kerrota, mutta todennäköisesti se ei ollut muuta kuin vapautta rajoittava toimenpide, koska Simeon tai muut veljet eivät sitä kommentoineet jälkikäteen. Simeonin vankeus

päätyi yhtä äkisti kuin alkoikin. Raamattu kertoo, että Joosefin palvelijasta: ”Ja hän toi Simeonin heidän luokseen” (1. Moos 43:23).

Miksi kymmenestä veljestä juuri Simeon valikoitui panttivangiksi? Tähän Raamattu ei anna suoria vastauksia, mutta jotain voi aavistella. Raamattu ei kerro, että Joosefilla olisi mitään erityistä Simeonia kohtaa hyvässä tai pahassa. Vaikka Sikemin verilöylyn jälkiseuraukset saattoivat olla Joosefin äidin kuolemaa edesauttavia, olisi sangen voimakas väite, että Joosef tuosta syystä valitsi Simeonin vangittavaksi. Ehkäpä syy, miksi Joosef valitsi Simeonin panttivangiksi oli sangen yksinkertainen. Simeon oli näistä kymmenestä veljestä ”kakkonen” iässä ja arvossa heti Ruubenin jälkeen, siis ryhmän varajohtaja. Veljesten paluun kannalta oli parempi, että Ruuben sai johtaa matkan odotetusti takaisin, eikä veljekset olisi joutuneet turvautumaan vara suunnitelmaan paluumatkaillaan.

7.2.3. Israelin siunaus Simeonille

Israel siunaa Simeonin ja Leevin yhdessä. Nämä veljekset olivat ehkäpä muulloinkin yhdessä matkassa kuin Sikemin verilöylyssä. Israelin siunaus kuului seuraavasti. ”Simeon ja Leevi ovat veljekset, väkivaltaisia ovat heidän hankkeensa. Minä en suostu heidän juoniinsa, minun sydämeni ei liity heidän seuraansa. He ovat vihassaan tappaneet miehiä, omin luvuin katkoneet sonnien kinnerjanteet. Kirottu olkoon heidän vihansa, sillä se on kiivas, heidän raivonsa, sillä se on julma. Minä sirotan heidät Jaakobin heimojen sekaan, hajotan heidät Israelin joukkoon.” (1. Moos 49:5-7.)

Nyt viimeistään Jaakob tuomitsee veljesten teot Sikemissä. Vihassa tehty rangaistus on aina julma. Oikeudenmukaisuus ei toteudu vihan kiihkossa. Israel profetoi siunauksessaan Simeonin suvun tulevaisuudesta. Simeonin suku tulisi sekoittumaan muiden sukujen sekaan. Tämä toteutui molempien veljien keskuudessa. Simeonin suku sai Kanaanin maasta kaupunkeja Juudan suvun

alueelta (Joos 19:1-2). Tämä johti siihen, että Simeonin suku sulautui pääasias-
sa suurempaan Juudan sukuun aikojen saatossa.

7.2.4. Simeonista muualla Raamatussa

Simeonin suku kulkee muiden sukujen joukossa Egyptistä Kanaanin maahan, mutta huomion arvoista on se, että kolmanneksi suurimpana sukuna Egyptistä lähtiessään (4. Moos 1:23) Simeonin suku oli kutistunut pienimmäksi (4. Moos 46:14). Simeonin suvun väkimäärän muutos oli huomattavin Israelin sukujen keskuudessa. Kun Israelin sukujen suuruus pysyi keskiarvoltaan saman kokoi-
sena Simeonin suvun koko pieneni alle puoleen. Simeonin suvusta väheni vä-
keä enemmän kuin muista suvuista yhteensä. Simeonin suvusta väheni väkeä
lähes kaksi kertaa enemmän kuin Manassen suku, suurimpana kasvaja sukuna
kasvoi. Simeonin suku mainitaan pienentymisestään ja lopulta muihin sukuihin
sekoittumisesta huolimatta sekä Hesekielin Uuden Temppelein yhteydessä (Hes
48:24,25,33) kuin myös Ilmestyskirjan sinetin saaneiden sukujen joukossa (Ilm
7:7).

7.2.5. Simeonille ominaista

Simeon näytti olevan isoveljenstänsä Ruubenista vielä ärhäkämpi versio. Jos
Ruuben oli valmis myös pohtimaan ja ottamaan vastuuta, niin Simeonin kohdal-
ta sellaista voinut huomata. Simeon oli vain vähän isoveljeään nuorempi ja ehti
näkemään myös isoisänsä Labanin sekä enojensa toimintatavat. Simeon toi
mukanaan varmasti runsaasti muistoja ja perintöä Harranista. Simeon oli noin
12 -vuotias Harranista lähtiessä. Saattaa olla, että hän kärsi isoveljeään enem-
män perheen monista äideistä ja isän epätasa-arvoisesta kohtelusta. Kuten
Ruubenillekin isä Jaakob jäi todennäköisesti etäiseksi perheen pääksi. Simeo-
nin Jumalasuhteesta Raamattu ei kerro mitään. Simeon on niitä harvoja veljek-
sistä, joiden vaimon kansalaisuus mainitaan. Hänen isänsä Jaakobin ja isoisän
lisäkin kohdalla heitä oli vannotettu, etteivät ottaisi itselleen kanaanilaista vai-

moa (1. Moos 23:3; 24:37; 28:1; 28:6). Todennäköisesti Simeonin vaimon kanaanilaisen kansalaisuuden ilmoittaminen kertoo hänen kapinoinnista tai harkitsemattomuudesta.

7.3. Leevi

Leevi oli Lean ja Jaakobin kolmas poika. Leevin on täytynyt syntyä heti Simeonin perään vuoden 2192 jAl tienoilla. Lea antoi pojalle nimen Leevi joka merkitsee ”yhdistymistä tai liittymistä” (IRT) ja muistuttaa lausahdukselta ”hän kääntyy puoleeni”. Lea oli tuntenut edelleen jääneensä vaille miehensä huomiota. Leevin synnyttyä Lea lausuu toiveen ”Nyt mieheni lopulta kääntyy minun puoleeni” (1. Moos 29:34).

Leevin kerrotaan saaneen kolme poikaa. Leeviltä ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa. Leevi on Joosefin lisäksi ainoa Jaakobin poika jonka elinikä mainitaan Raamatussa. Leevi eli Joosefia vanhemmaksi eli 137 vuotiaaksi (2. Moos 6:16). Leevin syntymävuosi on arvio ja voi siitä vähän heittää, mutta tuon arvion perusteella hänen kuolin vuotensa on ollut 2329 jAl. Koska Leevin syntymävuosi on suurempi päätelmä kuin Joosefin, en liitä tähän yhteyteen aikajana liitettä. Leevin ”ikäpalkki” on kuitenkin JOOSEF kaaviossa kohdassa 7.11..

7.3.1. Sikemin verilöyly

Simeonin kohdalla kävin jo Sikemin verilöylyä läpi. Kuten Simeonilla tämä on myös ensimmäinen kerta kun Leevin elämästä kerrotaan syntymän jälkeen. Leevi oli veljeänsä Simeonia korkeintaan vuoden nuorempi, joten hänkin oli vain noin parikymppinen nuori aikuinen. Dina oli myös Leevin täyssisko ja Simeonin tavoin hänkin oli raiskaamisesta raivostunut.

Sikemin verilöylyssä veljesten Simeon ja Leevi välille ei luoda eroa, joten heidän toimintansa oli toistensa kaltaista. Raamattu kertoo vain Simeonin ja Leevin hyökänneen kaupunkiin. (1. Moos 34:25.) Tätä pohtiessa ei tiedä haluaisiko ajatella näiden kahden teurastaneen kaikki kaupungin miehet kahdestaan, jolloin molemmat olisivat tappaneet kymmeniä miehiä, vai sen että matkassa olisi ollut myös muita veljeksiä, jotka kuitenkin mainitaan ryöstämässä kaupunkia. (1. Moos 34:27-29.) Tässä on kuitenkin hyvä esimerkki muutamassa sekunnissa luetusta Raamatun kohdasta, jossa mukana oleminen on jättänyt jäljen koko loppu elämäksi ja mahdollisesti muuttanut myös suhtautumista toisiin ihmisiin.

7.3.2. Israelin siunaus Leeville

Israel siunasi Simeonin ja Leevin yhdessä, kuten jo Simeonin kohdalla kerroin. Israelin siunaus kuului seuraavasti. ”Simeon ja Leevi ovat veljekset, väkivaltaisista ovat heidän hankkeensa. Minä en suostu heidän juoniinsa, minun sydämeni ei liity heidän seuraansa. He ovat vihassaan tappaneet miehiä, omin luvun katkoneet sonnien kinnerjänteet. Kirottu olkoon heidän vihansa, sillä se on kiivas, heidän raivonsa, sillä se on julma. Minä sirotan heidät Jaakobin heimojen sekaan, hajotan heidät Israelin joukkoon.” (1. Moos 49:5-7.)

Jaakob tuomitsee veljesten teot Sikemissä. Vihassa tehty rangaistus on aina julma. Oikeudenmukaisuus ei toteudu vihan kiihkossa. Israel profetoi siunauksessaan Leevin suvun tulevaisuudesta. Myös Leevin suku tulisi sekoittumaan muiden sukujen sekaan. Tämä toteutui Leevin suvun kohdalla toisin kuin Simeonin. Simeonin suku lakkasi olemasta oma suku, kun taasen Leevin sukua on edelleen löydettävissä Israelilaisten keskuudessa. Leevistä tuli pappissuku, eikä tästä johtuen saanut omaa maa-aluetta vaan 48 kaupunkia asuttavakseen (Joos 21:41).

Miksi Jumala valitsi ”kosto” Leevistä periytyväksi pappissuvun? Leevi oli valmis ottamaan oikeuden omiin käsiin. Tämä ominaisuus näytti jossain määrin periytyneen suvussa, koska Mooses monta sukupolvea myöhemmin tappoi Egyp-

tiläisen ottamalla oikeuden omiin käsiin (2. Moos 2:12). Inhimillisesti katsottuna Joosef olisi ollut Jaakobin pojista paras vaihtoehto pappissuvulle. Jumala ei ole milloinkaan pitänyt ihmisten ominaisuuksia valintansa perusteena. Jumalan suuruus tulee näkyviin siinä, että hän pystyy käyttämään työssään niitä, joilla inhimilliset ominaisuudet ovat jopa sopimattomia. Leevin valinta pappissuvuksi on yksi osoitus Jumalan armosta. Jumalan armo muuttaa ihmisen ja silloin murhamies voi julistaa evankeliumia. (Norvanto 1997 B, 241-242.)

7.3.3. Leevistä muualla Raamatussa

Jaakobin pojista vain kahdesta on selvästi muita enemmän mainintoja Mooseksen kirjojen jälkeen. Nämä kestopuositukset ovat Juuda ja Leevi. Leevistä polveutui Leeviläisten pappissuku, joten mainintoja hänestä on Jaakobin pojista toiseksi eniten.

Leevi on mainittu itse oikeutetusti pappissuvun edustajana Hesekeelin kirjan Uuden Temppelin kirjoituksissa (Hes 45:5; 48:11, 12, 13, 22, 31). Samoin Leevin suku mainitaan niiden sukukuntien joukossa, jotka ovat saaneet sinetin otsaansa Ilmestyskirjassa (Ilm 7:7). Muuten maininnat Leevistä tai Leevin sukukunnasta liittyvät pappeuteen ja papillisiin tehtäviin.

7.3.4. Leeville ominaista

Leevi kolmantena Jaakobin ja Lean poikana joutui elämään isoveljiensä tavoin vailla isän äitiä huomioivaa isää. Isä Jaakobin läsnäolo poikien elämässä saattoi olla muutenkin vähäistä. Mikä vaikutus näillä oli Leevin juonitteluihin tai kiivaaseen vihanpitoon. Todennäköisesti nopean toiminnan ominaisuudet oli peritty, mutta lapsuudessa koettu rakastavan isän puute rikasti vihan ja juonittelun toimintatapoja. Leevi oli syntynyt avain Simeonin perään, joten ehti nähdä isoisänsä Labanin sekä enojensa toimintatavat. Leevi omaksui ja toi mukanaan runsaasti muistoja ja perintöä Harranista. Lähtiessä Harranista Leevi oli noin 11

-vuotias. Saattaa olla, että hän oli eniten isoveljensä Simeon kaltainen ja kärsi myös perheen monista äideistä ja isän epätasa-arvoisesta kohtelusta. Leevin tulevan pappissuvun kantaisän Jumala suhteesta Raamattu ei kerro mitään.

7.4. Juuda

Juuda oli Jaakobin ja Lean neljäs poika. Juudan syntymä ajoittuu heti Leevin jälkeen vuoden 2193 jAl tienoille. Lea antoi pojalle nimen Juuda joka merkitsee ”hän (Herra) olkoon ylistetty tai kiitetty” (IRT) ja muistuttaa sanaa ”saa ylistää”. Lean tunnetila oli muuttunut, koska neljäs poika sai positiivisemmän nimen kuin edelliset. Juudan synnyttyä Lea ei lausu toivetta tai valittanut vaan toteaa ”Vihdoin saan ylistää Herraa” (1. Moos 29:35).

Juudan kerrotaan saaneen viisi poikaa, kahden eri naisen kanssa. Vain Juudan ja Asserin kohdalla mainitaan lapsenlapsia. Juudalle näistä nimetään kaksi. (1. Moos 46:12.) Juudan vaimon nimeä ei sanota, mutta hänen sanotaan olevan kanaanilaisen Suan tytär (1. Moos 38:2). Avioituminen kanaanilaisten kanssa ei ollut edellisten sukupolvien tahto, mutta Juuda toimi isovelji Simeonin esimerkkiä noudattaen. Juudan avioituminen tapahtui Joosefin Egyptiin myymisen jälkeen todennäköisesti vuonna 2214 jAl. Juuda olisi tuolloin ollut 21 -vuotias. Vaimonsa kanssa hän sai kolme poikaa. Juuda ei onnistuttu kasvattamaan kahdesta vanhimmasta pojastaan yhteiskuntakelpoisia miehiä (1. Moos 38:7,8).

7.4.1. Juuda ja Joosef

Ensimmäinen kerta kun Raamattu kertoo Juudan tekemisistä tapahtuu Joosefin orjaksi myymisen aikaan. Tämä oletettavasti tapahtui Joosefin ollessa 17 -vuotias ja silloin Juuda olisi ollut 21 ikävuoden paikkeilla vuonna 2214 jAl. Joosef mennessä tapaamaan paimenessa olevia veljeksiä, ei aavistanut ”astuvansa suoraan miinaan”. Veljesten mitta oli täynnä Joosefia osittain Joosefin omasta syystä osittain isä Jaakobin toiminnan seurauksesta. Veljesten nähdessä jo

kaukaa pitkän värikkään puvun, tiesivät ketä odottaa. Silloin loiskahti veljeksillä yli ja hetkessä oli jo huulilla veljen tappaminen. Kukaan kymmenestä veljeltä ei voinut epäillä, etteikö tuo asia olisi voinut muuttua sanoista teoiksi. Olihan paikalla ainakin kaksi kokenutta ”teurastajaa” Simeon ja Leevi. Pahimman lopputuloksen onnistui estämään veljesten vanhin Ruuben auktoriteetillaan. Joosef ei joutunut tapon, eli vakavimman intohimo rikoksen uhriksi, vaan laskettiin vangiksi kaivon. (1. Moos 37:18-22.) Ruubenin ollessa suorittamassa askareitaan leiripaikan ulkopuolella Juudan ideasta Joosef myytiin orjaksi Egyptiin menevälle karavaanille (1. Moos 38:26).

Emme saa yksityiskohtaisesti tietää, miten asiat etenivät, mutta seuraava tilannekuva on mahdollinen. Kiivaat isoveljet Simeon ja Leevi, ruokailun yhteydessä jälleen nostivat Joosefin surmaamisen puheenaiheeksi. Ehkä keskustelu tähän aiheeseen lähti siitä, että veljet miettivät kuka toimittaa Joosefille ruokaa kaivon. Juuda puntaroi kaikkien veljesten mielialaa. Lynkkauksen kannattajia saattoi löytyä muistakin kuin isoveljistä. Juuda oli taipuvainen Ruubenin näkökulmaan, jossa heidän ei tulisi vuodattaa Joosefin verta. Simeonille ja Leeville ihmisten tappaminen ei ollut vaikeaa, olivathan he harjoitelleet sitä suuresti Sikeemin verilöylyssä. Juuda saattoi laskelmoida, että Ruubenin ja hänen näkökulma saattaisi hävitä, jos ei pikaisesti keksisi jotain ”takaporttia” tilanteesta.

Juuri silloin horisonttiin ilmaantui ismaelilainen kauppakaravaani matkalla kauas Egyptiin. Vaikka karavaanin myyntiartikkelit näyttivät olevan lähinnä ylellisyys tarvikkeita, niin ostaisivat varmasti myös orjan myytäväksi. Niinpä Juuda tajuaa juuri huomanneensa takaportin pois veren vuodatuksesta ja hän esittää veljilleen suunnitelman ”myydään Joosef orjaksi” (1. Moos 38:27). Tämä ehkä yllättävä ehdotus meni aterioivien veljesten kesken läpi. Ensin asian puolesta äänestivät eniten Joosefin tappamista vastustaneet, mutta läsnäolevien veljien keskuuteen syntyi asiasta yksimielisyys. Tässä tuli esiin Juudan sovittelijan taito, hän oli harkitsevalla toiminnallaan estänyt hankalan tilanteen kärjistymisen vielä huonompaan lopputulokseen.

7.4.2. Juuda ja Tamar

Juuda oli muuttanut sukunsa parista pois ja ottanut itselleen paikallisen kanaanilaisen vaimon. Kahdesta vanhimmasta pojasta Eristä ja Onanista kerrotaan ainoina Jaakobin lapsenlapsista muutakin kuin nimi. Valitettavasti molemmista kerrottu asia oli ikävä. Er oli Herran silmissä kelvoton (1. Moos 38:7) ja Onanin teon oleva Herran silmissä pahan (1. Moos 38:10). Miksi pojat olivat kelvottomia tai tekivät Jumalan silmissä pahoja tekoja? Tähän yksi merkittävä syy löytynee Juudan vaimon ja asuinpaikan valinnasta. Juuda edusti eri vakaumusta kuin vaimonsa ja he elivät vielä vaimon elinympäristön keskellä, joten Juudan vaikutus mahdollisuudet olivat rajalliset. Toisaalta Juuda ei ollut saanut omassa lapsuudessaan hyvää isä mallia, joten hän ei ollut vahvoilla antamaan sellaista omille pojilleen.

Juuda ajautui tilanteeseen, jossa hänellä oli yksi elossa oleva poika ja miniä. Vaimo ja kaksi vanhinta poikaa olivat kuolleet. Juudan tehtävänä olisi ollut antaa Tamarille myös nuorin poika Sela, jonka tehtävä olisi ollut ensin ”herättää” vanhimpien veljien suku Tamarin kautta ja tämän jälkeen saada nimelleen jatkajia. Er ja Onan olivat todennäköisesti syntyneet sangen peräkkäin, mutta Sela oli todennäköisesti heitä selvästi nuorempi, koska hänen syntymänsä yhteydessä käytetään sanaan ”vielä” (1. Moos 38:5). Juuda oli alkanut ajattelemaan miniästään ”miehen tappajana” eikä ollut valmis antamaan nuorinta poikaansa Tamarille mieheksi (1. Moos 38:11).

Tamar oli huomannut, ettei Juuda halunnut antaa hänelle aikuistunutta Selaa mieheksi. Tamar ei saanut, minkä olisi ansainnut, joten hän otti ohjat omiin käsiin. Hän kuuli Juudan olevan matkalla Timnaan lampaiden keritsiäisiin. Keritsiäiset olivat ”sadonkorjuuta” ja siihen liittyi myös juhla (IRT). Juhlissa oli todennäköisempää toimia löysemällä moraalilla varsinkin niiden kohdalla joilla oli siihen taipumusta. Tamar tuns appensa ja tiesi ”aikansa” koittaneen. Hän pukeutu porton asuun ja meni tien varteen odottamaan Juudaa. (1. Moos 38:13-15.)

Juuda "tarttui syöttiin" ja lähestyi Tamaria luulen häntä portoksi. Hinnaksi palvelusta sovittiin vuohi. Oliko se käypä hinta, sitä on vaikea sanoa. Vuohi kelpasi kuitenkin hyvin maksuksi Juudalle, koska se oli hänelle helpompi kuin raha. Vuohi kelpasi hyvin myös Tamarille, koska sitä ei ollut heti antaa ja siksi Tamar saattoi pyytää panttia Juudalta. Pantti olikin asia jolla hän saattoi todistaa myöhemmin kuka hänen kanssaan oli maannut (1. Moos 38:25).

Tamar lähti tapauksen jälkeen heti pois, eikä Juuda saanut pantiksi jättämiä sinettiä ja sauvaa. Sinetillä oli kaksi käyttötarkoitusta: sulkeminen ja vahvistaminen. Sinetti toimi siten henkilökohtaisena allekirjoituksena. (IRT.) Sauva oli myös kantajansa personoima. Jokainen tunsi oman sauvansa. Jo kolmen kuukauden kuluttua Tamarin raskaus paljastui. Tästä lähetettiin viesti Juudalle. Juuda saattoi olla ensin jopa helpottunut, "miehen tappaja" miniää ei tarvitsisi antaa Selalle vaan hänet saisi oikeutetusti uskottomasta elämästä tapattaa. (1. Moos 38:24.) Tilanne muuttui täydellisesti, kun Tamaria oltiin viemässä tapettavaksi. Tamar ottaa esille todisteensa. Olen raskaana siitä miehestä jonka sinetti ja sauva ovat tässä (1. Moos 38:25). Juuda tunnisti todisteet, eikä voinut kiistää asiaa. Juuda tunnusti toimineensa väärin miniäänsä kohtaan, mutta ei jatkossa enää maannut hänen kanssaan (1. Moos 38:26). Tamar sai kaksospojat Juudalle. Tämä kaikki oli tapahtunut ennen vuotta 2236 jAl, jolloin perhekunta muutti Egyptiin. Tämä tarkoittaa sitä, että Juudan oli naitettava Er Tamarille alle parikymppisenä, jotta Onan olisi ehtinyt ottaa Tamar itselleen vaimoksi ja vielä olisi ollut se "pitkä aika" Tamarin odottaa ennen kuin hakeutui apestaan raskaaksi. (1. Moos 38:12.) Juudan avioitumiselle, kahden pojan kasvatukselle naimaikään, miniän leskiajalle, raskaaksi tulemiselle sekä kaksosten syntymälle Raamattu antaa noin 22 vuotta aikaa. Kyllä tuo kaikki on mahdollista tuohon "ai-kaikkunaan" sovittaa, mutta väljyyttä ei ole yhtään.

7.4.3. Juudan aseman nousu

Juudan asema veljesten suhteen ja isänsä silmissä elämän matkalla kasvoi. Juudan vanhemmat veljet olivat käyttäytyneet isänsä kunniaa loukkaavalla ta-

valla. Simeon ja Leevi olivat suunnitelleet ja toteuttaneet Sikemon verilöylyn (1. Moos 34:25-30). Ruubenilla oli vallan anastus yritys maatessaan isänsä sivuvaimon Bilhan (1. Moos 35:22). Juudasta oli tullut vanhin poika, joka ei ollut omalla toiminnallaan loukannut isänsä kunniaa. Juudasta oli tullut Jaakobin silmissä veljes sarjan ”esimies” lähes esikoisen asemaan noussut poika.

Jaakob suosi Juudaa, tämä tulee esille myös toisen Egyptin matkan valmistelussa. Ruuben aloittaa asiasta keskustelun isänsä kanssa (1. Moos 42:37), mutta vasta Juudan puhe isälleen Jaakobille sai hänet sallimaan Benjaminin lähdön veljesten mukaan (1. Moos 43:3-5, 8-10). Juudasta oli tullut veljesjoukon johtaja toiselle Egyptin matkalle. Tämä tulee erityisesti ilmi siinä kun he joutuvat palaamaan takaisin Benjaminin säkistä löytyneen maljan vuoksi. Joosefin taloon menee ”Juuda ja hänen veljensä” (1. Moos 44:14). Juuda toimii myös puhemiehenä veljesten puolesta Joosefin kanssa (1. Moos 44:16, 18-33).

Jaakobin saapuessa Egyptin Gooseniin, hän lähetti Juudan ilmoittamaan tulostaan Joosefille (1. Moos 46:28). Joosefin ollessa Jaakobille kuollut, oli Juuda noussut ”luotto pojaksi”. Juudalla näytti olevan myös ominaisuuksia, jolla hän pystyi saamaan sekä veljiensä, että isänsä arvostuksen. Joosef ei pystynyt saavuttamaan veljiensä arvostusta, eikä Benjaminilla reilusti muita nuorempana olisi ollut mitään mahdollisuuksia kasvaa veljiensä johtajaksi. Juuda näytti olevan paras vaihtoehto luonnolliseksi veljesten johtajaksi. Hän pystyi saavuttamaan sekä veljiensä että isänsä arvostuksen.

7.4.4. Juuda Joosefin edessä

Juudan pisin puhe Raamatussa tapahtui Joosefin kodissa. Tilannetta oli edeltänyt onnistunut viljan osto reissu Egyptissä. Oli päästy ruokailemaan korkearvoisen egyptiläisen Safenat-Panean kotiin. Panttivanki Simeon oli tullut veljesten seuraan hyvässä kunnossa. Elämä näytti hymyilevän. Joosef oli päättänyt koetella veljiään ja piilotutti kodistaan maljan Benjaminin viljasäkkiin. Pa-

luumatkaksi kääntynyt onnistunut viljan osto reissu muuttui hetkessä pahimpaan mahdolliseen suuntaan kun Benjamin pidätettiin Safenat-Panean orjaksi.

Veljekset löysivät jälleen itsensä Joosefin kodista, mutta pelokkaina ja kauhuissaan. Juuda alkoi puhua veljien ja Benjaminin puolesta. Juuda aloittaa ”Mitä voisimme enää sanoa sinulle, herramme? Mitä puhuisimme ja miten voisimme todistaa syyttömyytemme? Jumala on osoittanut meidät syyllisiksi, ja sen tähden me olemme nyt kaikki sinun orjiasi, se jolta malja löytyi ja yhtä lailla me kaikki muut.” (1. Moos 44:16). Juuda tuo aloituksessaan esille sekä heidän syyllisyytensä kuin myös syyttömyytensä. Syyllisyys Joosefin myymiseen orjaksi ja syyttömyys maljan varastamiseen. Kuitenkin tosiasiat puhuivat heitä vastaan maljan osalta. Juuda jatkaa puhettaan ja tuo taidokkaasti esille näkökulmat, jotka todistavat heidän rehellisyyttään. He olivat puhuneet totta perheestään. Juuda tunnusti Benjaminin erikoisaseman isänsä silmissä. Benjaminin menetys olisi liikaa heidän isälleen ja häntä odottaisi syökseminen murheellisena tuonelaan. Lopulta Juuda tarjoaa itseään Benjaminin sijasta orjaksi. Orjan asema olisi paljon helpompi kuin katsoa isän osaksi tullut murhe Benjaminin menetyksestä. (1. Moos 44:18-34.) Puhe oli vakuuttava ja sai Joosefin itsehillinnän murtumaan. Nyt Joosef oli vakuuttunut siitä, että hänet tappaa halunneet, mutta lopulta orjaksi myyneet veljet olivat muuttuneet. Joosef oli valmis paljastamaan itsensä veljilleen. (1. Moos 45:1, 3.)

7.4.5. Israelin siunaus Juudalle

Juuda saa isältään Israelilta seuraavan siunauksen. ”Juuda, veljesi ylistävät sinua. Sinun kätesi on iskevä vihollistasi niskaan, sinun isäsi pojat kumartavat sinua. Juuda, sinä nuori leijona, saaliilta olet noussut, poikani. Hän on kyyristynyt, käynyt makuulle kuin leijona, kuin jalopeura. Kuka uskaltaa häntä häiritä? Ei siirry valtikka pois Juudalta, ei käskijän sauva hänen suvultaan. Hänen heimos-taan on tuleva se, jolla on valta, häntä kansat tottelevat. Viiniköynnökseen hän sitoo aasinsa, jaloon köynnökseen aasinsa varsan. Hän pesee viinissä vaat-

teensa, rypäleiden veressä pukunsa. Hänen silmissään on viinin hehku, hänen hampaissaan maidon valkeus.” (1. Moos 49:8-12.)

Juudan erikoisasema veljesten joukossa käy ilmi Israelin siunatessa poikiaan. Juudan siunaus on Joosefin siunauksen ohella muita huomattavasti pidempi. Juudan siunauksessa tulee esille veljien arvostus Juudalle. Juuda oli ansainnut veljiensä arvostuksen, hän oli luontainen johtaja. Juuda on nuori leijona. Leijona joka on saaliinsa luona on päättäväinen ja omastaan kiinni pitävä, mutta ei kuitenkaan ole kiivas tai juoniva. Israel siunauksessaan antaa Jumalallisen ilmoituksen myös siitä kenen pojan kautta Jumalan suuri pelastus suunnitelma jatkuu. Vaikka Juudasta tuli myös kuningas suku niin kaikki oli esikuvaa todellisesta hallitsijasta Jeesuksesta, Ei siirry valtikka pois Juudalta.

7.4.6. Juudasta muualla Raamatussa

Juuda on Jaakobin pojista se, jonka nimeä käytetään kaikkein useimmin Raamatussa tästä eteenpäin. Uudessa Testamentissa selviää, että Jeesuksen katsottiin kuuluvan Juudan sukukuntaan. Israelin kansan saama rinnakkainen nimi juudan kansa tai juutalainen, kertoo siitä, että Juudasta periytyvä suku on ollut historiassa suurin ja pysyvin sukuhaara. Juuda oli kasvanut jo Egyptissä suurimmaksi suvuksi. Simeonin suku sulautui Juudaan ja monet muut pakkosiirtolaisuuksista palanneet sukujen rippeet eivät enää muodostaneet omia sukujaan vaan sulautuivat myös Juudan sukuun.

Juuda mainitaan myös sekä Hesekien kirjassa Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:7, 8, 31) sekä ilmestyskirjassa sinettien saajien joukossa (Ilm 7:5). Juudan nimen merkitys on muuttunut koskemaan koko Israelin kansaa, vaikka muitakin sukuhaaroja oli olemassa, Uuden Testamentin aikaan. Kirjoitutti Pilatuskin Jeesuksen ristiin ”juutalaisten kuningas” (Mat 27:29; Mark 15:18; Luuk 23:38; Joh 19:19).

Juuda kasvoi Jaakobin pojista jo eläessään veljessarjan ”luonnolliseksi” johtajaksi. Jumalalla oli myös suunnitelmissa, että juurikin Juudasta periytyisi se sukuhaara, johon kerran olisi syntyvä Jeesus Messias. Jumalan suuressa suunnitelmassa Juudan ainoa aviossa syntynyt ja perillisiä saanut poika Sela ei saanut kuulua Jeesuksen sukuluetteloon vaan suku jatkui Peresin kautta, Juudan ja hänen miniänsä pojasta (Mat 1:3; Luuk 3:33).

7.4.7. Juudalle ominaista

Juuda oli Lean ensimmäisestä lapsisarjasta nuorin ja kymmenen vuotta vanha heidän muuttaessaan Harranista perheensä kanssa pois. Juudan on täytynyt syntyä he Leevin jälkeen, jotta Lea olisi ”joutunut kärsimään hetkellisestä lapsettomuudesta” joka oli pituudeltaan ehkä kahden vuoden paikkeilla. Juuda ei siis ollut merkittävästi nuorempi isoveljiään, mutta tietysti hänen muistonsa Harranista on vähäisempää kuin häntä vanhempien veljesten. Tämä saattaa olla yksi selitys sille, miksi Juuda ei tehnyt vastaavia virheitä elämässään isänsä kohtaan kuin hänen isoveljensä. Toinen asia, joka saattoi tehdä Juudasta isoveljiään tasapainoisemman oli se, että hän sai olla Lean pojista pisimpään ”vauva”. Kaikkien muiden Lean poikien jälkeen seuraava raskaus alkoi joidenkin kuukausien jälkeen synnytyksestä. Juudan kohdalla saattoi olla seuraavaan raskauteen väliä jopa reilu vuosi. On vaikea arvioida saiko Juuda isoveljiään enemmän huomiota isältään. Mikään ei varsinaisesti viittaa siihen.

Juuda näyttää osaavan neuvotella ja katsella asioita useammasta näkökulmasta. Tämä ominaisuus näyttäisi voimistuvan elämän varrella hyvien kokemusten johdosta. Juuda näyttäisi olevan myös tunteikas. Tätä näkemystä puoltaisi se, ettei hän näyttänyt kestäneen isänsä surua Joosefin ”katoamisesta” vaan lähti perheyhteisöstä pois. (1. Moos 37:35; 38:1.) Vaikka Juuda oli asettunut asumaan perheyhteisön ulkopuolelle, näytti hän pitäneen asemansa sekä isänsän, että veljien silmissä. Näyttäisi olevan jopa niin, että tuona aikana, kun Juuda eli omaa perhe-elämää Jaakobin perheen ulkopuolella, hänen arvostuksensa nousi muiden silmissä. Jotain merkittävää kävi myös ensimmäisen ja toisen viljan

haku reissun aikana, koska ensimmäisen matkan selvänä johtajana toimi esi-koinen Ruuben, mutta toisen matkan kohdalla Juuda sekä johti valmisteluja että perillä Egyptissä näytti olevan johtavassa asemassa.

Juuda ei kuitenkaan noudattanut sukupuoli asioissa perheen käyttäytymissään-töjä. Juuda nai itselleen kanaanilaisen vaimon, joka oli ankarasti kielletty sekä hänen isältään ja isoisältään. Sen lisäksi, että hän valitsi itselleen kanaanilaisen vaimon jäi hän myös asumaan vaimonsa kanssa kanaanilaisten keskelle. Tämä tarkoitti sitä, että kuten hänen isänsä kohdalla oli, niin vaimon perintö tuli vahvemmin perheeseen ja lasten kasvatukseen kuin isän. Seuraava asia joka pal-jastaa Juudan käyttäytymisestä sukupuoliasioissa tapahtui Timnassa. Hänen miniänsä Tamar joka oikeutetusti oli turhautunut odottamaan appensa ”siirtoa”. Sela olisi tullut antaa Tamarille aviomieheksi jo aiemmin. Tamar ei olisi onnistu-nut saamaan appeansa makaamaan hänen kanssa pukeutumalla portoksi, jos hän ei olisi tuntenut Juudan sukupuoli alueen käyttäytymissääntöjä. On suoras-taan vaikea kuvitella, että tuo olisi ollut Juudalle ensimmäinen kerta kun hän käyttää porton palveluja hyväksi. Tamar tunsu appensa Juudan käyttäytymismalli porttojen suhteen, joten hän saattoi tehdä suunnitelmansa tietonsa pohjalta ja varmana suuresta onnistumisprosentista.

Juudaa emme voi pitää hyvänä esimerkkinä sukupuoli asiassa, mutta neuvotteli-jana ja johtajana häneltä voimme oppia ammentaa. Juudan kohdalla saadaan huomata jälleen Jumalan suunnitelmissa koko ajan piilevän armon. Hän ei valit-se tehtäviinsä ihmisiä, jotka olisivat jotenkin erityisen kelvollisia, vaan hän tekee kelvottomasta suunnitelmiansa välikappaleen. Tietysti hän on antanut meille eri-laisi ominaisuuksia, joita Hän haluaa meidän myös käyttävän. Juuda oppi käyt-tämään näitä lahjojaan, mutta se ei estänyt häntä toimimasta myös väärin. Juu-dan väärät valinnat ei saa kehottaa meitä valitsemaan elämässämme Jumalan tahdon vastaisesti vaan ennemmin oppia hänen töppäilyistään. Juuda joutui muiden tavoin kantamaan väärin valintojen seuraukset elämässään ja jos olisi voinut jättää ne elämästään pois olisi sen varmasti tehnyt. Juuda näyttäisi oppi-neen virheistään ja teki niistä parannusta. Tämä on hyvä ohje myös meille.

7.5. Dan

Dan syntyi Bilhalle esikoiseksi ja oli viides poika Jaakobille, mutta ensimmäinen poika joka syntyi sivuvaimolle. Koska Raamattu antaa ymmärtää Harranissa syntyneen 12 lasta seitsemän vuoden aikana, tarkoittaa tämä useampaa kahden naisen samanaikaista raskautta. Bilha on odottanut Dania samaan aikaan kuin Lea odotti Juudaa. Danilla ja Juudalla on korkeintaan joitakin kuukausia ikäeroa. Voimme siis ajatella Danin syntyneen samana vuonna Juudan kanssa eli vuonna 2193 jAl. Virallisesti Dan oli Raakelin poika, koska Bilha oli Raakelin orjatar. Raakel antoi pojalle nimen Dan joka merkitsee ”Tuomari” (IRT) ja Danin synnyttyä Raakel totesi ”Jumala on ratkaissut asian minun hyväkseni. Hän on kuullut rukoukseni ja antanut minulle pojan”. Dan voidaan myös ymmärtää ”hän on ratkaissut asian”. (1. Moos 30:6.)

Dan syntyi lapsettomuuteen katkeroituneen vaimon orjattarelle. Dania vanhemmat pojat olivat syntyneet yhdelle naiselle, joka oli myös Jaakobin ensimmäinen vaimo. Dan avasi Jaakobin perheessä ”uuden sivun”, sivun joka ei ollut Jumalan tahdon mukainen. Olihan Jumalan tahto rikottu jo siinä, että Jaakob oli ottanut itselleen toisen vaimon, mutta nyt Jaakobin lapsilla oli kaksi yhtä aikaa elossa olevaa äitiä.

Dan sai aikoinaan vain yhden pojan (1. Moos 46:23). Dan sai Jaakobin pojista vähiten poikia. Vain yksi poika ei voi olla sattuma, koska Jumalan suunnitelmassa ei sellaista ole. Dan joka tietenkään ei itse ole syyppä syntyperäänsä, joutui kantamaan tietyn taakan syntyperästään koko elämänsä ajan. Danin vaimon nimeä tai syntyperää ei mainita. Vaikka Dan itse sai vain yhden pojan, Danin sukukunta kasvoi Egyptissä heti Juudan jälkeen toiseksi suurimmaksi. Sukukunta kasvoi myös erämaa vaelluksen aikana hivenen ollen luvattuun maahan tullessa edelleen toiseksi suurin suku. Danilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.5.1. Israelin siunaus Danille

Dan saa isältään Israelilta siunauksen vasta kaikkien Lean poikien jälkeen seitsemäntenä vaikka olikin viidenneksi vanhin. Israel antoi seuraavan siunauksen. ”Dan on ajava kansansa asiaa yhtenä Israelin heimoista. Dan on oleva käärmeenä tiellä, polulla kyynä, joka puree hevosta vuohiseen, niin että ratsastaja suistuu maahan. Herra, sinulta minä odotan pelastusta! (1. Moos 49:16-18.) Danin saama siunaus on poikien saamista siunauksista oudoin. Ensin hän saa nimensä mukaisen tehtävä toimia tuomarina eli kansan asiaa ajavana. Tämän jälkeen puhutaan käärmeestä joka käy hevosen kimppuun pudottaen sen selästä ratsastajan. Käärme on Raamatussa pääsääntöisesti viittauksena paholaisen toimintaan, joten tämä siunauksen kohta on varmasti kuohauttanut sekä Dania, että muita kuulijoita. Israelin siunaus päättyy huudahdukseen ”Herra, sinulta minä odotan pelastusta!”. Onko tämä huudahdus Danille, Jumalalle vain välikommentti ennen seuraavan pojan siunaamista, muuttaa huudahduksen merkitystä. Jos tämä huudahdus on Danille, niin siinä Israel odottaisi Danille pelastusta. Jos huudahdus on Jumalalle, niin pelastusta toivotaan Dan käärmeen suistamalle ratsastajalle. Jos taasen huudahdus ei varsinaisesti kuulu Danin siunaukseen vaan on ”välihuudahdus”, kertoo se jotenkin Israelin järkyttyneen saamiinsa siunauksen sanoihin Danin suhteen.

7.5.2. Danista muualla Raamatussa

Danista tuli vahva suku Egyptissä ja sillä oli merkitystä maan valloituksessa. Danin suku kuului pohjosiin heimoihin, jotka sekoittuivat sekä pakkosiirtoilaisuuden aikana muihin kansoihin sekä pieneltä osaltaan myös Juudan sukuun. Dan mainitaan muitten sukujen joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:1, 2, 32). Danin sukua ei kuitenkaan mainita ainoana Jaakobin pojista Ilmestyskirjassa sinetillä merkittyjen sukujen luettelossa. Ilmestyskirjassa Manasse Joosefin poika oli korvannut Danin. Danin siunauksen yhteydessä esiin tullut käärme ja hevosen kimppuun käyminen tuo mieleen Ilmestyskirjan ratsastajat. Jos Danin siunauksen yhteydessä esille tullut käärmeen työ

liittyy Ilmestyskirjalliseen aikaan, niin on myös ymmärrettävää, miksi Danin nimeä ei mainita sinetillä merkittyjen sukujen listassa. Tämä asia on saanut vuosisatojen aikana Raamatun tutkijat ja juutalaisuuteen perehtyneet sukututkijat etsimään antikristuksen merkkejä Danin sukukunnan rippeistä. Jos nykyiset sukututkijat saisivat haltuunsa Danin dna:n niin hetkessä maailman väestöstä olisi eristetty mahdolliset viimeisten aikojen antikristus ehdokkaat.

7.5.3. Danille ominaista

Danista kerrotaan niin niukasti Raamatussa, joten hänelle ominaisen kokoaminen on vaikeaa. Hänen elämäänsä leimasi useampi erityisasema suhteessa veljeksiin. Hän oli ensimmäinen toisesta naisesta siinnyt lapsi. Lapsena hän oli vanhin orjattaren, eli sivuvaimon lapsi, joka oli juridisesti Raakelin lapsi. Raakelilla ei ollut aiemmin lapsia, joten Dan teki samalla kertaa kaksi naista ”äidiksi”. Juridinen äiti oli katkera lapsettomuudesta ja biologinen äiti eli sivuvaimona vaimon oikeuksia siis Jaakobin huomiota. Nämä asiat eivät voineet olla vaikuttamatta Danin lapsuuteen ja kasvuun aikuiseksi. Dan oli Juudan tavoin noin kymmenvuotias Harranista lähdön aikoihin, joten hänkään ei tuonut merkittävää ”Harranin perintöä” mukanaan, mutta on mahdollista, että hän sai myös Labanin kotona sivuvaimon lapsena erilaisen kohtelun kuin aikaisemmat pojat. Mikään yksittäinen asia ei kuitenkaan selitä Danille annetun siunauksen outoutta muihin veljeksiin verrattuna.

7.6. Naftali

Naftali syntyi myös Raakelin orjattarelle Bilhalle. Naftali syntyi heti ensi tilassa Danin jälkeen, joten eletään vuoden 2194 jAl paikkeilla. Virallisesti Naftali oli Danin tavoin Raakelin poika. Raakel antoi pojalle nimen Naftali joka merkitsee ”Taisteleva tai taisteluni” (IRT) ja Naftalin synnyttyä Raakel totesi ”Olen käynyt sisareni kanssa ankaran kamppailun ja nyt olen voittanut”. (1. Moos 30:8.)

Naftali jäi Bilhan nuorimmaksi pojaksi. Naftalin ja Joosefin ikäero on kuitenkin kolmisen vuotta. Raakel ja Lea ovat pyrkineet lisääntymään niin nopealla tahdilla kuin vain on ollut mahdollista. On suorastaan ihmeellistä, miksi Raakel ei pyri hankkimaan lisää lapsia Bilhan kautta. Tätä Raamattu ei kerro, mutta itselleni tuli ajatus tätä tutkielmaa tehdessäni, että tässä olisi tila tytölle tai kahdelle. Raamattu ei kerro kuin yhdestä Jaakobin työstä Dinasta. Dina ei olisi todennäköisesti tullut mainituksi, jos hän ei olisi joutunut väkisin makaamisen kohteeksi ja jos siitä ei olisi seurannut Sikemin verilöylyä. Jaakobin suriessa Joosefia sanotaan hänen poikansa ja tyttärensä yrittävän lohduttaa häntä (1. Moos 37:35). Tässä kohdassa on sekä pojat että tytöt monikossa. Tyttöjä olisi oltava vähintään kaksi, jotta niistä voisi käyttää monikko sanaa. Niinpä rohkenen ajatella, että Bilha sai Naftalin jälkeen tytön tai kaksi ennen kuin Raakel sai Joosefin. Olisi vaikea ajatella, että Raakel jolle lapsettomuus näytti olevan elämän suurin ongelma, olisi antanut Bilhan olla "toimettomana". Olisi perusteltua ajatella, että vasta Joosefin syntymän jälkeen saattoi Raakel luopua Bilhan käytöstä lasten saamiseksi. Jos tätä ajatusta vielä "viljelee" eteenpäin, niin on mahdollista, että Raakel vielä pidemmän lapsettomuuden aikana Joosefin ja Benjaminin välissä yrittää saada lapsia Bilhan kautta. Tällöin voisi Jaakobin lasten luku kasvaa vielä muutamilla työillä. Tätä näkemystä rajoittaisi sukuluettelo joka kertoo Jaakobin kanssa Egyptiin muuttaneet nimeltä. Siinä on vain kaksi naista Jaakobin tytär Dina ja Asserin tytär Sera. (1. Moos 46:8-27.) Tuo lista ei voisi mennä "tilintarkastuksen" läpi ja siksi sitä ei voi pitää täydellisenä. Siinä on mainittu mm. Juudan pojat Er ja Onan, jotka kuolivat ennen Egyptiin lähtöä. Lisäksi siinä mainitaan Peresin pojat. Peres on ollut muuttaessaan Egyptiin leikki-ikäinen lapsi ei kahden lapsen isä.

Naftali sai aikoinaan neljä poikaa (1. Moos 46:24). Naftalin vaimon nimeä tai syntyperää ei mainita. Naftalin sukukunta kasvoi Egyptissä sukukunnista keski-suureksi, mutta pieneni erämaa vaelluksen aikana väkimäärältään ja pieneni myös muihin sukukuntiin verrattuna tippuen pienimpien sukujen joukkoon. Naftali kuuluu myös niihin Jaakobin poikiin joilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.6.1. Israelin siunaus Naftalille

Naftali saa isältään Israelilta siunauksen myös ikäjärjestyksestä poikkeavasti. Naftali oli kuudenneksi vanhin, mutta sai siunauksen vasta kymmenentenä. Täysveljesten Danin ja Naftalin välissä saivat siunaukset orjatar Silpan pojat. Israel antoi seuraavan siunauksen Naftalille. ”Naftali on vapaana juokseva kauris, kauniita ovat hänen vasansa.” (1. Moos 49: 21.) Vuoden 1933 käännös puhuu vasojen sijasta sanoista. Kauris oli yksi syntiuhreiksi sopivista eläimistä. Onko Naftalin saama siunaus ymmärrettävä niin että kuten vapaana juokseva kauris on kaunis, kauniita ovat myös sanat jotka liittyvät syntiuhriin. Toisaalta historia kertoo sen, että Naftalin suku asettuu Golanin ylängölle asumaan ja näin Naftalin suvusta oli sukuna omaleimainen erillään muista asuva Israelin sukukunta. (Norvanto 1997 B, 245.) Golanin kukkuloilla kauriit olivat tutumpia näkyjä kuin muualla kanaanin maassa.

7.6.2. Naftalista muualla Raamatussa

Naftalin suku kuului luvatussa maassa pohjoisiin heimoihin, jotka sekoittuivat aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun. Naftali mainitaan muitten sukujen joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:3, 4, 34). Naftalin suku mainitaan myös Ilmestyskirjassa sinitillä merkittyjen sukujen luettelossa (Ilm 7:6). Naftalin nimi tulee esille myös Jeesuksen toiminnasta kerrottaessa. Jeesus tekee merkittävän osan julkisesta toiminnasta Sebulonin ja Naftalin alueella eli Galilean seudulla. (Mat 4:13,15.)

7.6.3. Naftalille ominaista

Naftalista kerrotaan myös niukasti Raamatussa, joten hänen henkilökuvansa kokoaminen on vaikeaa. Hän pääsi elämässään isoveljeään Dania helpommalla, koska isovelji oli esikoinen Jaakobin toisista naisista saamien poikien joukos-

sa. Toiseksi vanhimmaksiksi syntymisessä on monia helpompia asioita esikoiseen nähden. Vaikka Danilla ja Naftalilla ei voinut olla kovin paljoa ikäeroa, niin Raakel ja Bilha olivat jo oppineet monia asioita Danin kanssa, joita ei tarvinnut harjoitella Naftalin kanssa. Naftalilla oli isoveljiinsä nähden entistä vähemmän muistoja ja henkistä perintöä Harranista. Naftali oli noin yhdeksän vuotias lähtiessään Harranista. Israelilta saamansa siunauksen kautta Naftalista tulee mieleen runsaasti kaunista sekä katsella, että kuulla.

7.7. Gad

Gad aloittaa jälleen uuden sivun Jaakobin jälkeläisissä. Gad syntyi Lean orjattarelle Silpalle. Gad oli Silpan esikoinen, mutta Jaakobin seitsemäs poika. Lea päätyi antamaan orjattarensa miehelleen sivuvaimoksi, koska ei ollut tullut vuoheen raskaaksi. Sisko Raakel, jonka kanssa Lealla oli saman miehen vaimona kilpailu miehensä huomiosta, oli alkanut lisääntyä orjattarensa kautta. Tämä näytti aiheuttaneen paineita myös Lealle ja hän teki vastaavasti kuin sisko ja päätti lisääntyä orjattarensa kautta. Gadin syntymä ajoittuisi Raamatun mukaan vuoden 2194 jAl paikkeille. Tämä tarkoittaa sitä, että Silpa odotti Gadia samaan aikaan kuin Silpa Naftalia, mutta Naftali syntyi aiemmin.

Virallisesti Gad oli Lean poika. Lea antoi pojalle nimen Gad joka merkitsee "onni" (IRT) ja Gadin synnyttyä Lea totesi "Tuokoon hän onnea". Nimen Gad voi ymmärtää myös "hyvä onni". (1. Moos 30:9.) On mahdollista ajatella, että Silpan suhde emäntäänsä Leaan oli terveemmällä pohjalla, kuin Raakelilla Bilhaan. Lean ei tarvinnut pitää itseään orjatarta huonompana äitinä, koska hänellä oli jo lapsia. Taasen Raakelin huonommuuden tunne oli todennäköisesti pahentunut orjattaren saatua lapsen. Se ei voinut olla vaikuttamatta myös Bilhan lapsiin.

Gad sai aikoinaan seitsemän poikaa (1. Moos 46:16), toiseksi eniten Jaakobin pojista. Gadin vaimon nimeä tai syntyperää ei mainita. Gadin sukukunnan kasvu Egyptissä jäi sukukunnista pienimpien joukkoon sekä vaelluksen aluksi kuin

lopuksi. Gadin sukukunta myös kuului vaelluksen aikana pienentyneihin sukukuntiin. Gadilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.7.1. Israelin siunaus Gadille

Gad saa isältään Israelilta siunauksen myös ikäjärjestyksestä poikkeavasti. Gad oli seitsemänneksi vanhin, mutta sai siunauksen kahdeksantena. Hän sai kuitenkin siunauksen yhtä vanhempaa velipuoltaan, Naftalia, aikaisemmin. Israel antoi seuraavan siunauksen Gadille. ”Gadia ahdistavat rosvojen joukot, ja Gad ahdistaa niitä, seuraa niiden kintereillä.” (1. Moos 49: 19.) Gadin suvun saama siunaus toteutui luvatussa maassa heidän sijoituttuaan Jordanin itärannalle rajaseudulle muita kansoja kohtaan. Gadin suku joutui usein taistelemaan ensimmäisenä toisia kansoja kohtaan. (Norvanto 1997 B, 244.)

7.7.2. Gadista muualla Raamatussa

Myös Gadin suku kuului luvatussa maassa pohjoisiin heimoihin. Nämä suvut sekoittuivat aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun. Gad on mainittu muiden sukujen joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Tempelin yhteydessä (Hes 48:28, 34). Gadin suku mainitaan myös Ilmestyskirjassa sinetillä merkittyjen sukujen luettelossa (Ilm 7:5).

7.7.3. Gadille ominaista

Gad kuuluu myös niihin veljeksiin, joista kerrotaan niukasti Raamatussa. Gad on kuitenkin jälleen erityisemmässä asemassa muihin veljiin nähden. Gad on ensimmäinen lapsi kolmannesta naisesta, eli kolmas esikoinen äidilleen veljesarjassa. Gadin tilanne orjattaren poikana oli kuitenkin merkittävästi toinen verrattuna häntä muutaman vuoden vanhemman velipuoli Danin suhteen. Gad ei tehnyt tullessaan maailmaan kuin yhden naisen äidiksi, eli Silpan. Lealla oli jo

neljä poikaa, joten hänen suhteensa Gadiin oli todennäköisesti ”terveempi” kuin Raakelin suhde Daniin. Lean hyvästä suhteesta Gadiin kertoo jo hänen antamansa nimi pojalle. Lean antamat poikien nimet näyttävät menevän kerta toisensa jälkeen parempaan suuntaan. Heidän nimensä ei muistuta katkeruudesta tai pettymyksestä.

Gad oli Naftalin tavoin noin yhdeksän vuotias heidän Harranista lähdön aikaan. Henkistä perintöä Gad ei sieltä merkittävästi mukaansa saanut. Gad sai olla saingen hyvässä asemassa äitinsä esikoisena.

7.8. Asser

Asser on ”pari” Naftalille, eli on myös Jaakobin sivuvaimon nuorempi poika. Asser syntyi Lean orjattarelle Silpalle. Asser oli Silpan toinen, mutta Jaakobin kahdeksas poika. Lean raskaudettomuuden aika oli edelleen jatkunut ja niin hän päätti antaa toistamiseen orjattarensa miehelleen lapsen saamiseksi. Silpa alkaa odottaa Asseria ensi tilassa Gadin syntymän jälkeen. Asserin syntymä tapahtui vuoden 2195 jAl aikoihin. Koska virallisesti Asser oli Lean poika, antoi Lea pojalle nimen. Asser merkitsee ”autuas tai onnellinen” (IRT). Asserin synnyttyä Lea totesi ”Miten onnellinen minä olenkaan”. Nimen Asser voi ymmärtää myös ”onnekas”. (1. Moos 30:13.) On todennäköistä, että Asser sai nimen raskaana olevalta biologisen äitinsä emännältä, koska Isaskarin on täytynyt syntyä vain joitakin kuukausia Asserin jälkeen.

Asser sai aikoinaan viisi poikaa sekä nimeltä mainittu Sera sisar. Asser oli Juudan kanssa ainoat Jaakobin pojat joiden kohdalla mainitaan lapsenlapsia. Asserin kohdalla mainitaan kaksi lastenlasta. (1. Moos 46:17.) Tämä yksityiskohta kertoo siitä, että Asser, Juudan tavoin, oli veljessarjasta ensimmäisten avioitujien joukossa. Asser on ollut noin Egyptiin muuttaessa kahden kahden lapsen isoisä ja noin 41 vuotta. Asserin vaimon nimeä tai syntyperää ei mainita. Asserin sukukunta kuului Egyptistä lähtiessä pienimpiin sukuihin, mutta kasvoi vaelluk-

sen aikana isompien joukkoon. Asserilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.8.1. Israelin siunaus Asserille

Myös Asserin saama siunaus sisältää Israelilta poikkeaa ikäjärjestyksestä. Asser oli kahdeksanneksi vanhin, mutta sai siunauksen yhdeksäntenä. Hän sai kuitenkin siunauksen täysveljensä Gadin tavoin yhtä vanhempaa velipuoltaan, Naftalia, aikaisemmin. Israel antoi seuraavan siunauksen Asserille. ”Asserin leipä on runsas, hän tarjoaa kuninkaiden herkkuja.” (1. Moos 49: 20.) Asserin suku asettui asumaan kanaenin maassa välimeren rannalle alueen luoteiskulmaan. Sijainti mahdollisti parhaat kaupankäynnin mahdollisuudet merten yli kuin myös hyvät viljelys mahdollisuudet. (Norvanto 1997 B, 245.)

7.8.2. Asserista muualla Raamatussa

Asserista on muiden sukukuntien yhteydessä maininta Hesekielin kirjan Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:2, 3, 34) sekä sinetin saaneiden sukukuntien joukossa Ilmestyskirjassa (Ilm 7:6). Myös Asserin suku kuului luvatussa maassa pohjoisiin heimoihin. Nämä suvut sekoittuivat aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun. Voimme kuitenkin lukea Uudesta Testamentista Luukkaan evankeliumista naisprofeetta Hannasta jonka kerrotaan kuuluneen Asserin sukuun (Luuk 2:36). Jeesuksen aikaan oli pieniä erottuneita ryhmiä Israelin sukukunnista olemassa, vaikka valta osaltaan suvut olivat sekoittuneet.

7.8.3. Asserille ominaista

Asser on jälleen esimerkki veljessarjan vähän kerrotuista miehistä. Raamatussa Asserista ei puhuta kuin nimenä muiden mukana ja sukunakin Asser oli vailla

suurempaa tehtävää. Asser pääsi todennäköisesti isoveljeensä helpommalla ainakin lapsena, koska ei ollut äidilleen esikoinen ja erityisen huomion kohteena. Asser oli sivuvaimon poika ja käytännössä nuorin kaikista neljästä sivuvaimojen pojista. Asser ei joutunut täysveljensä Gadin tavoin ”kahden äidin loukkuun”, koska Lealla tuskin oli liiallista omistushalua kumpaakaan veljestä kohtaan. Myös Isaskarin syntymä pian Asserin jälkeen vähensi ylimääräistä huomiota. Asser oli noin kahdeksan vuotias heidän Harranista lähdön aikaan, joten muistot tai henkinen perintöä oli sieltä vähäistä.

7.9. Isaskar

Isaskar oli Lean viides ja Jaakobin yhdeksäs poika. Isaskarin syntymä ajoittuu vuoden 2195 jAl tienoille. Lea ei ollut tullut raskaaksi Juudan jälkeen, joka syntyi 2193 jAl. Isaskarin alkuun panolle kerrotaan Raamatussa tarina. Lean vanhin poika Ruuben oli löytänyt vainiolta lemменmarjoja. Pienen pojan tavalla hän oli todennäköisesti tuonut aarteensa suureen ääneen ilmoittaen äidilleen. Tämän oli kuullut täti ja äitipuoli Raakel ja alkoi tehdä marjoista Lean kanssa kauppaa. Naisten kaupan käynnin seurauksena Raakel sai marjat ja Lea Jaakobin vierailemaan teltaansa. Nämä lemменmarjat siskolle myytynä vaikutti Lean raskaaksi tulemiseen ja runsaan vuoden kestäneen raskaudettoman kauden päättymiseen. (1. Moos 30:14-17.)

Lean synnytettyä pojan, antoi hän pojalle nimen Isaskar joka merkitsee ”hän tuo palkan” (IRT). Nimi muistuttaa sanoja ”ostaa, korvata tai palkka”. Leaa oli jäänyt vaivaamaan oman orjattaren antaminen Jaakobille sivuvaimoksi. Lea oli ehkä parhaiten ymmärtänyt monien vaimojen ongelman. Aiemmin hän oli syyttänyt siitä isäänsä Labania ja myös siskoaan Raakelia. Antaessaan oman orjattaren Silpan Jaakobille sivuvaimoksi, huomasi hän, ettei ollut soimaamiaan parempi. Lea ehti ajatella, että oma raskaudettomuuden pitkittyminen oli saattanut olla seurausta orjattaren apuun turvautumisesta. Isaskarin synnytyä Lea sanoi: ”Jumala on korvannut minulle sen, että annoin orjattareni miehelleni”. (1. Moos 30:18.)

Isaskarin kerrotaan saaneen neljä poikaa (1. Moos 46:13). Isaskarin vaimon nimeä tai kansalaisuutta ei kerrota. Isaskarista kasvoi Egyptissä Israelin suurimpia sukuja jonka väkimäärä kasvoi vaelluksen aikana. Isaskarilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.9.1. Israelin siunaus Isaskarille

Edelleen jatkuu Israelin siunauksessa poikkeama veljesten ikäjärjestyksestä. Tällä kertaa Isaskar ohittaa vanhempia velipuoliaan. Isaskar oli yhdeksänneksi vanhin, mutta sai siunauksen kuudentena, mutta nuoremman täysveljensä jälkeen. Israel antoi seuraavan siunauksen Isaskarille: ”Isaskar on vahvaluinen juhta, joka makaa kuormaansa odottaen.” (1. Moos 49:14.) Isaskarin suvusta ei koskaan tullut merkittävä Israelin sukukuntien keskuudessa.

7.9.2. Isaskarista muualla Raamatussa

Isaskarista on muiden sukukuntien yhteydessä maininta Hesekielin kirjan Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:25, 26, 33) sekä sinetin saaneiden sukukuntien joukossa Ilmestyskirjassa (Ilm 7:7). Isaskarin suku kuului luvatussa maassa pohjoisiin heimoihin jotka sekoittuivat aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun.

7.9.3. Isaskarille ominaista

Isaskarista kerrotaan yhtä vähän kuin useimmista veljistä, mutta hän kuuluu veljessarjassa mielenkiintoiseen kohtaan. Voisi ajatella, että yhdeksäntenä poikana ei hän voisi olla erityisessä asemassa veljessarjassa. Isaskar oli kuitenkin neljän sivuvaimon kautta syntyneen pojan jälkeen jälleen vaimon synnyttämä. Hän oli Lean toisen lapsisarjan ensimmäinen ja tarkoitti, että neljä ensimmäistä

kokivat "kasvupyrähdyksen" niin kuin käy kaikissa perheissä joissa useamman väli vuoden jälkeen syntyy uusi lapsi. Edellisestä Lean vauvasta Juudasta tuli hetkessä iso poika, jolle ei passattu kuten aiemmin. Kuten Juudan kohdalla totesin, niin tuo Juudan "pidennetty" vauva-aika saattoi olla merkittävä asia.

Isaskar on todennäköisesti ollut Asserin tavoin noin kahdeksan vuotias Harra-nista lähtiessään. Muistot sieltä ovat varmasti olleet vähäisiä ja isoisä Laban tai enot olivat lähinnä vain kasvoja menneisyydestä. Isaskari syrjäytti "pitkään" nuorimman asemassa olleen Juudan paikan, mutta itse joutui antamaan sangen pian nuorimman paikan Sebulonille Lean nuorimmalle pojalle. Isaskarin suvusta ei kasvanut merkittävää Israelin sukujen joukossa.

7.10. Sebulon

Sebulon oli Lean kuudes ja Jaakobin kymmenes poika. Sebulon on syntynyt heti ensi tilassa Isaskarin jälkeen. Sebulonin syntymävuosi ajoittuu vuoden 2196 jAl tienoille. Lean antoi viimeiselle pojalleen nimen Sebulon joka merkitsee "asunto, asuminen" (IRT). Nimi muistuttaa myös "hän pysyy luona". Lea oli sanonut: "Jumala on antanut minulle hyvän lahjan. Nyt mieheni vihdoinkin pysyy minun luonani". Lea tunnustaa kuudennen poikansa syntymän yhteydessä, että avioliitto ja miehen jakaminen siskon kanssa on ollut eräänlaista kilpailua. Tässä vaiheessa Lea alkoi olla varma siitä, että sisko ei voisi koskaan ohittaa häntä poikien määrällä. (1. Moos 30:20.) Sebulonin jälkeen Lea saa vielä Dinan. Ehkäpä Dina jää todella Lean viimeiseksi lapseksi. Lea saattoi huomata, että lasten määrällä ei voi miehen suosiota saavuttaa.

Sebulonin kerrotaan saaneen kolme poikaa (1. Moos 46:14). Sebulonin vaimon nimeä tai kansalaisuutta ei kerrota. Sebulonista kasvoi Egyptissä Israelin suurimpia sukuja jonka väkimäärä kasvoi vaelluksen aikana. Sebulonilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa.

7.10.1. Israelin siunaus Sebulonille

Vielä jatkuu poikkeama ikäjärjestyksessä Israelin siunautessa Sebulonia. Tällä kertaa Sebulon ohittaa vanhempia velipuoliaan, mutta myös häntä vanhemman täysveljen Isaskarin. Mitään selvää selitystä näihin poikkeuksiin ei Raamattu anna, eikä Raamatun selitysteoksissa ole myöskään oltu valmiita tekemään arveluja tästä Israelin toiminnansta. Sebulon oli kymmeneksi vanhin, mutta sai siunauksen viidentenä. Israel antoi seuraavan siunauksen Sebulonille: ”Sebulon on asuva meren äärellä, hän asettuu rannikolle, missä laivat kulkevat, hänen selkänsä taa jää Sidon.” (1. Moos 49:13.) Asserin tavoin Sebulon asettui kanaanin maahan siten, että pystyi hyödyntämään sellaista osaa meren rannasta, jossa saattoi olla laivojen kanssa tekemisissä. Hyvistä asemista huolimatta Asserin suvusta ei koskaan tullut merkittävä Israelin sukukuntien keskuudessa.

7.10.2. Sebulonista muualla Raamatussa

Sebulonin suku kuului luvatussa maassa pohjoisiin heimoihin kuten suurin osa. Sebulonin suku sekoittui aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun. Sebulon mainitaan muitten sukujen joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:26, 27, 33). Sebulonin suku mainitaan myös Ilmestyskirjassa sinetillä merkittyjen sukujen luettelossa (Ilm 7:8). Sebulonin nimi tulee esille myös Jeesuksen toiminnasta kerrottaessa. Jeesus tekee merkittävän osan julkisesta toiminnasta Sebulonin ja Naftalin alueella eli Galilean seudulla. Vaikka alueen alkuperäiset suvut olivat Jeesuksen aikaan Galilean seudulla vähissä, niin vanha nimitykset näyttivät olevan käytössä paikkojen määrittämisessä. (Mat 4:13,15.)

7.10.3. Sebulonille ominaista

Sebulon on ikäjärjestyksessä viimeinen veljeksistä joista kerrotaan Raamatussa niukasti. Sebulon oli Lean toiseksi viimeinen lapsi tai ainakin viimeinen poika.

Raamattu kertoo Sebulonin saanen pikkusisko Dinan pian Sebulonin jälkeen. Sebulonin elämästä suurin kerrottu yksityiskohta oli se, että hän ohitti isoveljensä Isaskarin Israelin siunatessa veljekset. Tähän ei kuitenkaan Raamattu anna mitään perustelua, mutta se ei varmasti ollut vahinko, koska Jumalan suunnitelmissa ei vahinkoja ole.

Sebulon on ollut iältään seitsemän vuoden tienoilla Harranista lähtiessään. Hän ei sieltä tuonut mukanaan ”Harranin perintöä” mahtoiko muistaa isosiä Labania tai enoja. Sebulonin suvusta ei kasvanut merkittävää Israelin sukujen joukossa.

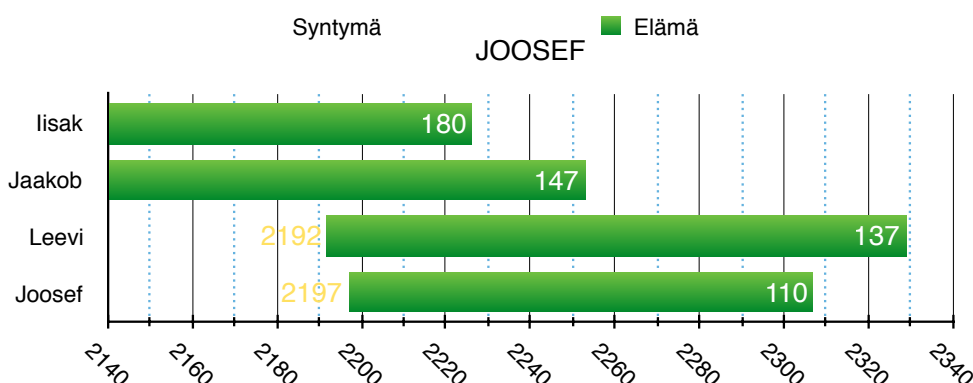
7.11. Joosef

Joosef oli Raakelin ensimmäinen ja Jaakobin yhdestoista poika. Joosefista tiedämme Raamatun perusteella enemmän kuin muista Jaakobin pojista. Hänen syntymänsä ajankohtaa ei kerrota tarkasti, mutta hänestä kerrotun pohjalta löydämme riittävästi vuosiin liittyvää kerrontaa, jotta hänen syntymän ajankohta voidaan määrittää. Selitin tämän perusteellisesti tämän tutkielman kohdassa 6.2. ”Perhe Jaakobin ympärillä”, joten en selitä sitä tässä uudestaan.

Raamattu kertoo, että Joosefin syntymän jälkeen Jaakob päättää lähteä Harranista, koska oli saanut suoritettu molemmat morsiammen hinnan palvelusvuodet täyteen. (1. Moos 30:25-26.) Tämä tapahtui siis 14 vuotta Jaakobin Harraniin tulon jälkeen, 7 vuotta avioitumisen jälkeen ja kuusi vuotta ennen Harranista lähtöä. (1. Moos 31:41.) Tämän Joosefin syntymävuoden perusteella ja sillä, että Jaakob oli mennyt seitsemän vuotta aiemmin naimisiin, olen päättellyt arviot muiden sisarusten syntymä vuosiksi. Tietysti muiden Jaakobin lasten syntymävuodet ovat vain päättelyn perusteella tehtyjä arvauksia. Raamattu määrittelee kuitenkin kahdentoista lapsen syntymälle vain seitsemän vuoden ”aikaikkunan”. Tämän perusteella voimme varmuudella päätellä kaksi asiaa Joosefin suhteen. Joosef ei ollut, toisin kuin monet kirkkomaalaukset antavat ymmärtää, merkittävästi vanhempia sisaruksiaan nuorempi vaan oli sopivasti sarjan nuorin. Toinen

asia josta voimme olla varmoja on se, että Joosef oli eskari ikäinen Jaakobin perhekunnan lähtiessä Harranista.

Joosefin kuten myös hänen vanhempien sisarusten synnyttyä, oli edellisten sukupolvien joukko harventunut niin, että vain sokeutunut isoisä lisak oli elossa

veljesten kanssa yhtä aikaa. Raamattu antaa ymmärtää, että lisak olisi viettänyt viimeiset vuotensa ennen kuolemaa Jaakobin perhekunnan yhteydessä. (1. Moos 35:27-29.) Tämä yhteiselo olisi alkanut Benjaminin syntymän jälkeen, eli kaksi kolme vuotta ennen Joosefin joutumista Egyptiin. Joosef joka oli erilaisen kasvatuksen kohteena, saattoi viettää paljonkin aikaa isoisänsä seurassa. Tehokas parivuotinen aika murrosikäiselle nuorukaiselle isoisän seurassa saattoi olla tehokkaampi kuin muiden veljesten pidempi aika. Lisak kuoli sinä aikana kun Joosef oli Egyptissä vankina.

Raakel tuli reilun kuuden raskaudettoman vuoden jälkeen raskaaksi. Hän oli kokenut asian häpeällisenä ja koki viimein päässeensä siitä pois (1. Moos 30:23). Raakel antoi esikoiselleen nimen Joosef joka merkitsee "Herra lisää, kartuttaa" (IRT). Nimi muistuttaa sekä "ottaa pois" että "antaa lisää" (1. Moos 30:24). Raakel oli sanonut: "Antakoon Herra minulle vielä toisen pojan". Lempi vaimon asema ei ollut antanut Raakelille elämään tyytyväisyyttä, nyt vihdoinkin saadessaan pojan toivoi hän saavansa vielä toisen. Tätä toista poika ja jonka synnytykseen hän tulisi menehtymään Raakel joutui odottamaan yli kaksinkertaisen ajan. (1. Moos 35:16-20.)

Joosefin kerrotaan saaneen kaksi poikaa. Joosefin vaimon nimi oli Asenat ja hän oli Onin papin Poti-Feran tytär. (1. Moos 46:20.) Joosefista ei kasvanut veljestensä tavoin suvun kantaisää, vaan hänen kaksi poikaansa Manasse ja Efrain ottivat paikan sukujen kantaisinä. Egyptistä lähdön yhteydessä pojat korvasivat sukujen kantaisinä Joosefin ja Leevin, josta tuli kolmastoista, eli pappis-suku. Joosefin ja Leevin korvaavat myös Manasse ja Efrain Hesekielin kirjan Uuden Temppelein ympärillä olevat heimojen alueet. Kuitenkin Uuden Temppelein portit olivat nimetyt suoraan Jaakobin poikien mukaan. (Hes 48.) Ilmestyskirjassa Sinetillä merkittyjen sukujen luettelossa oli Joosef sekä hänen esikoispoika Manasse korvaamassa Dania. Joosefin elämästä kerrotaan 1. Mooseksen kirjan luvuissa 37 ja 39–48. Tämä on Raamatun pisin yhtenäinen kuvaus samasta henkilöstä ja kuuluu maailmankirjallisuuden helmiin. (IRT)

7.11.1. Joosef isänsä ”silmäterä”

Joosefin keromuksessa silmiinpistävää on isän rakkaus. Jaakob sai kaikki poikansa vanhalla iällä, mutta Joosef erottui joukosta ensirakkaus vaimon esikoispoikana. Voimme huomata Joosefin elämässä monia esikuvallisia asioita Jeesuksen elämään. Yksi näistä on ainutlaatuisen isän rakkauden kohteena oleminen. Tämä piirre kulkee koko kertomuksen läpi punaisena lankana. Ensimmäinen esimerkki Joosefiin kohdistuvasta huomiosta tapahtui Jaakobin kohdatessa veljensä Esaun. Heidän tapaamisen lähestyessä Jaakob järjesti väkensä niin, että Raakel ja Joosef olisi mahdollisimman turvallisessa kohdassa joukkoja. (1. Moos 33:1-7.)

Joosefin äiti kuoli pikkuveljen synnytykseen. Benjaminin syntymän ajankohtaa ei tarkalleen mainita. Kuitenkin ennen Benjaminin syntymää Dina joutui raiskautuksi. Dina oli vain vähän, joitakin kuukausia, Joosefia vanhempi. Kun Jaakob menetti suuren rakkautensa, nosti se varmasti näiden ”rakkauden hedelmien” arvoa entisestään. Pian Raakelin kuoleman jälkeen Ruuben makasi isänsä sivuvaimon Bilhan ja toimii näin vallananastajan elkein isäänsä kohtaan (1. Moos 35:22). Nämä tapahtumat todennäköisesti vahvistivat Jaakobin toimintaa Joo-

sefin ”heimo päällikkö” koulutuksessa. Olihan esikoinen juuri toiminut epäasiallisesti ja tätä ennen toiseksi ja kolmanneksi vanhin oli menettänyt isänsä silmissä arvon Sikemin verilöylyn yhteydessä. Joosef sai viimeisten 2-3 vuoden aikana, ennen Egyptiin myymistä, isältään erityishuomion. Jaakob oli päättänyt tehdä Joosefista suvun päällikön.

Joosefiin kohdistuneesta isän erityishuomiosta huolimatta, näytti hän osallistuvan muiden veljien tavoin perheen töihin. Tuohon aikaan lienee johtajuus koulutukseen kuulunut olennaisena osana käytännön töihin osallistuminen. Jaakobin elinkeino oli ensisijaisesti karjankasvattaminen. Joosef osallistui lampaiden paimentamiseen. Erään kerran Joosefin ollessa paimenessa veljiensä, Bilhan ja Silpan poikien, kanssa. Joosef näyttäisi olevan luonteeltaan tunnontarkka. Kun hän huomasi velipuoliensa toiminnassa huomautettavaa, Joosef koki velvollisuudekseen kertoa heistä isälleen Jaakobille. Hänellä oli varmasti veljiensä nähden helpompi lähestyä isää, mutta eihän veljet sitä toivoneet, että isää lähestyttäisiin näillä asioilla. Tämä ei varmasti nostanut pikkuveli Joosefin arvostusta veljien silmissä. (1. Moos 37:2.)

Joosef sai isältään Jaakobilta myös erityishuomion värikkäällä pitkällä puvulla. Puvussa oli todennäköisesti kaksi huomion arvoista asiaa, jotka ärsyttivät velipuolia. Ensiksi puvusta kerrotaan, että se on pitkä. Pitkä puku oli jonkinlainen johtajan merkki. Johtajan asemassa olevan ei tarvinnut tehdä yhtä raskaita töitä kuin muut, joten pitkä puku ei ollut tiellä, kuten se olisi ollut raskasta työtä tekevillä. Joosefin saama puku viestitti heimojohtajuudesta. (Gower 1985, 201.) Toinen kerrottu asia puvusta oli sen värikkyys. Värit olivat ylellisyyttä, joka tarkoitti harvinaisuutta. Jaakob oli alkanut kasvattamaan Joosefista heimon seuraavaa johtajaa. Tämä oli tarkoittanut sitä, että Joosef oli saanut isä poika aikaa merkittävästi muita veljeksiä enemmän, ehkä moninkertaisesti muihin nähden. Joosef sai tai joutui käyttämään aikaansa eri tavalla kuin veljet. Hänen elämänsä eriytyi päivä päivältä veljien elämästä ja tämä lisäsi veljien kateellisuutta Joosefia kohtaan. Joosefin pitkässä puvussa oli jotain samaa, mitä on esim. urheiluautoiksi nimitetyissä ajopeleissä. Kun autoa ei tarvitse käyttää hyödyllisesti niin se voi olla näyttävä ja epäkäytännöllinen. Joosefin puvussa oli jotain tämän kaltaista.

Ehkäpä veljeksiä puvun värikkyyttä enemmän ärsytti sen pituus ja merkki arvoasemasta, mutta värikkäänä tämä pitkä puku erottui kaukaa. Urheiluauton huomaa myös kaukaa ja jos sitä ajaa henkilö joka ärsyttää, niin jo auton näkeminen ärsyttää. Ärsyttävä asia ei pysynyt salassa, koska se oli värikäs. (1. Moos 37:3.) Pohtiessani nuorta Joosefia en löydä hänestä tarkoitushakuista ärsyttämistä. Hän ärsytti enemmän ”sinisilmäisyydellään”. Joosef joutui myös ottamaan vastaan veljien katkeruuden isää kohtaan. He näkivät Joosefin saavan sitä mitä he itsekin kaipasivat - isän huomiota.

7.11.2. Joosef ja unet

Raamattu kertoo Joosefin kohdalla enemmän unista kuin minkään muun Raamatun henkilön kohdalla. Joosefin nuoruudessa hän näki kaksi enne unta jotka on kirjoitettu Raamatun sivuille. Molemmat niistä kertoivat tilanteesta joissa veljet kumarsivat häntä. Jälkimmäisessä taivaankappaleet kumarsivat Joosefille, joten Jaakob isä jopa nuhteli Joosefia kysyen, ”pitäisikö minun muka kumartaa sinua?”. Nämä unet yhdistettyinä jokapäiväisessä elämässä näkyvään pitkään värikkääseen pukuun sekä muissa asioissa näkyvään Joosefin erityisaseman saivat veljesten kateelisuuden kasvamaan Joosefia kohtaan äärirajoille. Jaakobia nämä asiat jäivät kuitenkin askarruttamaan. (1. Moos 37:5-11.)

Joosefilla näytti olevan kyky selittää unia. Ainakin myöhemmin hän ymmärsi tämän ominaisuuden olevan lahja Jumalalta (1. Moos 40:8; 41:16). Joosefin elämässä nämä saadut unet ja niiden kertominen perheelle näytti olevan sen viimeise viimeinen pisara, joka ei enää mahtunut mittaan. Kaikki vanhemmat veljet näyttivät lähteneen pidemmälle paimenmatkalle. Tämä saattoi olla heille jopa helpotus. Saivat olla erossa Joosefista, josta heidän mittansa oli tullut täyteen. Jaakob kehotti kuitenkin Joosefia lähtemään tarkastamaan miten veljet pärjäsivät paimenessa. Kun Joosef vihdoinkin löysi veljensä he tunnistivat tulijan jo kaukaa ”unien näkijäksi”. (1. Moos 37:12-20.)

7.11.3. Joosef myydään orjaksi

Karjaa jouduttiin paimentamaan siellä missä oli niille laidunta. Jaakobin isoa perhekuntaa oli vaikea siirtää jatkuvasti muuttuvan laidun tilanteen perässä. Niin usein miehillä oli tehtävänä lähteä paimentamaan lampaita pitkienkin matkojen päähän ja pidemmäksi aikaa. Jaakob oli lähettänyt heimonjohtaja koulutuksessa olevan poikansa Joosefin tarkistamaan karjan ja paimentajien vointia.

Veljekset olivat niin täynnä pikkuveljeään Joosefia, että heidän nähtyään hänen tulevan, ei kauniille ajatuksille ollut sijaa. Joosefin henki oli hiuskarvan varassa. Jos Ruuben ei olisi vanhimpana veljenä puuttunut asiaan, niin Joosef olisi joutunut viharikoksen kohteeksi. Joosef heitettiin kaivoon ja kaivosta Juudan ideasta myytiin ohi kulkeneelle kauppa karavaanille orjaksi.

Jumalalla oli suunnitelma Jaakobin perheen suhteen. Heidät olisi saatava kasvamaan perhekunnasta kansaksi. Tämän olisi tapahduttava alueella, jossa he eivät sekoittuisi ympärillä oleviin kansoihin. Egyptiläiset eivät voineet sietää paimentolaisia (1. Moos 46:34), joten heidän keskuudessa Jaakobin perheestä voisi kasvaa Israelin kansa pelkäämättä heidän sekoittuvan egyptiläisiin. Näin vihaiset veljet toteuttivat Jumalan suunnitelmaa ja lähettivät veljensä edellään Egyptiin valmistamaan heidän muuttoa.

7.11.4. Joosef Potifarin palveluksessa

Ismaelilaiset joita kutsuttiin myös midianilaisiksi myivät Joosefin Egyptiläiselle faraon hoviherralle ja henkivartijain päällikölle nimeltään Potifar (1. Moos 37:36). Potifar huomasi ettei Joosef ollut mikään oppimaton perus orja vaan koulutettu ja taitava nuori mies. Joosefista tuli pian suurta luottamusta nauttiva mies ja koko Potifarin talouden ja kaiken omaisuuden hoitaja. (1. Moos 39:5.)

Jumala on luonut meihin tietyn kauneuden kaipuun. Raamatussa on peiteltympiä ja suoria esimerkkejä ihmisen ulkonäön vaikutukseen toisten ihmisten valin-

noissa. Mooseksen kerrotaan olleen kaunis vauva ja sitä hän todennäköisesti oli myös faraon tyttären mielestä, koska hän halusi pelastaa Mooseksen (2. Moos 2:2,4). Nyt, nelisen sataa vuotta aiemmin, Joosef näytti herättävän huomiota myös ilman pitkää ja värikästä pukua. Joosef oli kaunis vartaloltaan ja kasvoiltaan. Potifar huomioi todennäköisesti ensin tämän ulkoisen asian orjaa ostaessaan. Vasta tämän jälkeen hän saattoi kiinnittää huomiota muihin asioihin. (1. Moos 39:6.) Joosef oli perinyt äitinsä kauniin ulkomuodon. Tämä ei jäänyt huomaamatta myöhemmin myöskään Potifarin vaimolta. Tämä oli iskenyt silmänsä Joosefiin ja halusi maata komean, nuoren ja viisaan miehen kanssa. Joosef osoitti valtavaa kykyä tehdä harkitun ja Jumalan tahdon mukaisen päätöksen ja torjua emännän tarjous. Potifarin vaimo ei ehkäpä ensimmäistä kertaa hakenut haluilleen tyydytystä palvelijan kanssa, mutta todennäköisesti hän ensimmäistä kertaa joutui torjutuksi. Ehkä hän ensin piti torjumista mukavana pitkitettynä ”saalistuksena”, mutta kerta toisen jälkeen tulos oli sama ja hän alkoi epäillä omaa viehätysvoimaansa. Vaimo odotti ”viimeistä” tilaisuutta ja kun kukaan ei ollut todistamassa tilannetta hän tarttui Joosefiin ja vaati häntä makaamaan kanssaan. Joosef riuhtaisi itsensä vaimon otteesta, mutta vaimolle jäi hänen pukunsa. Kun Potifar tuli takaisin kotiin, kertoi vaimo hänelle, katkerana torjutuksi tulemisestaan, valheen Joosefin päälle käymisestä. Todisteena tästä hän näytti hallussaan olevaa Joosefin pukua. (1. Moos 39:7-15.)

Potifarin ratkaisusta päätellen, hän ei ollut aivan vakuuttunut vaimonsa kertomuksesta. Jos hän olisi uskonut vaimon todistuksen, olisi Joosef menettänyt henkensä. Jos taas Potifar ei olisi tehnyt asialle mitään, olisi vaimo pitänyt huolen siitä, että perheen tilanne ei olisi rauhoittunut. Niinpä Potifar tekee päätöksen ja laitattaa Joosefin ”eliitti” vankilaan. (1. Moos 39:16-20.)

7.11.5. Joosef vankilassa

Raamattu kertoo lohduttavan asian, ”Herra piti Joosefista huolta vankilassakin”. Joosef saavutti vankilassa vankilan johtajan luottamuksen ja sai vankilassa ”varapäällikön” tehtävän ja muut vangit olivat Joosefin valvonnassa ja hän huolehti

vankilassa kaikesta. Vankilan päällikkö ei edes lainkaan valvonut Joosefin toimia. (1. Moos 39:21-23.)

Raamatun mukaan jonkin ajan kuluttua vankilaan saapui faraon juomanlaskija ja leipuri. Jonkin aikaa vankilassa ollessaan nämä hoviherrat näkivät molemmat samana yönä oudon unen. Molemmat tulivat oudosta unestaan alakuloiseksi ja Joosef huomasi tämän. Joosef kysyi heiltä alakuloisuuden syytä ja sai vastauksen. Egyptissä oli unien selitykset tärkeitä ja näitä hoviherroja huolestutti erityisesti se, ettei heillä ollut mahdollisuutta kysyä unistaan unien selittäjiltä (Norvanto 1997 B, 164) Juomanlaskija kuitenkin rohkaistui kertomaan unensa Joosefille. Joosef kertoi, ettei osaa itse selittää unia mutta saa niihin selityksen Jumalalta. Joosef kuuntelee juomanlaskijan unen ja kertoo sille valoisan selityksen. Tästä rohkaistuneena leipurikin kertoo unensa. Leirin unessa on vastaavan elementit kuin juomanlaskijan unessa, mutta niiden sanoma oli päinvastainen. Molempien unien selitys kävi toteen kolmen päivän kuluttua. (1. Moos 40:5-23.)

Joosefin vankilassa olo jatkui vielä kaksi vuotta (1. Moos 41:1). Koska Joosef aloitti faraon palveluksessa 2227 jAl tapahtui hoviherrojen vankilasta vapautumien vuonna 2225 jAl. Joosef ehti olla Potifarin palveluksessa ja vankilassa yhteensä 12-13 -vuotta. Miten tämä ajanjakso jakautuu Potifarin palveluksen ja vankilan välillä ei voi kuin arvata. Viimeiset kaksi vuotta hän kuitenkin oli vankilassa.

7.11.6. Vankilasta pääministeriksi

Fara näki oudon unen ja tuli siitä levottomaksi vuonna 2227 jAl. Faraon unta kutsuttiin tulkitsemaan maan parhaat enteidenselittäjät ja viisaat. Kukaan ei kuitenkaan onnistunut vakuuttamaan faraota unien merkityksestä. Silloin ylijoumanlaskija rohkaistui kertomaan Joosefista ja hänen unien selitys kyvystä faraolle. Joosef haettiin kiiresti vankilasta faraon eteen. Joosef siistittiin partaa ja hiuksia myöden ja puettiin uusiin vaatteisiin, ennen faraon eteen tuomista. Joo-

sef kuuntelee faraon unet ja kertoo selityksen tulevan Jumalata ei häneltä itseltään. (1. Moos 41:8-16.)

Joosef selitti faraolle hänen unet ja kehotti faraota valitsemaan viisas ja taitava mies käskynhaltijaksi jotta lihavien vuosien aikana saataisiin kerättyä katovuosien varalle elämisen edellytykset. Faraon korviin oli todennäköisesti kiirinyt sekä Potifarin että vankilan päällikön todistus Joosefin taitavuudesta johtamisessa ja talouden hallinnassa. Joosefin lopetettua puheensa, farao toteaa: "Voisimmeko löytää toista hänen veroistaan miestä! Hänessä asuu Jumalan henki!" (1. Moos 41:33, 38.)

Farao antaa Joosefille uuden nimen Safenat-Paneah, joka erään selityksen mukaan merkitsee "kansan tai maailman vapauttaja tai pelastaja" (IRT). Farao antoi Joosefille myös vaimon Asenatin. (1. Moos. 41:45.) Tullessaan faron palvelukseen Joosef oli vain 30-vuotias. Hänellä näytti olevan erityinen lahja järjestellä koko maan ylimääräisen viljan ostaminen varastoihin. Viljaa kyettiin keräämään lihavien vuosien aikana oman ja myös naapuri maiden ruokkimiseen seitsemän nälkävuoden aikana. (1. Moos 41:46-49; 53-57.)

7.11.7. Joosefin perhe

Joosefille annettiin puolisosksi Asenat, Oonin papin Poti-Feran tytär (1. Moos 41:45). Emme tiedä Raamatun pohjalta Asenatista mitään. Hän oli pappis-suvun kasvatti, mutta ei elävän Jumalan palvelijan. Joosefin asemassa olevalle korkearvoiselle virkamiehelle ei kuitenkaan voitu tarjota puolisosksi muuta kuin maan parasta. Joosef sai varmasti Asenatista sekä viehättävän, että hyvin kasvatetun vaimon. Oppiko Asenat tuntemaan elävän Jumalan se jää meiltä hämärän peittoon. Asenat ei kuitenkaan joutunut kärsimään lapsettomuudesta, koska ennen nälkävuosien alkua heille oli syntynyt molemmat pojat.

Toisin kuin Joosefille ja hänen veljilleen joille äidit olivat antaneet nimet, Joosef nimesi poikansa. Esikoinen Manasse merkitsee "hän saa unohtamaan" ja nuo-

rempi poika Efrain ”hän on tehnyt hedelmälliseksi”. (1. Moos 40:51-52.) Poikien nimistä päätellen, Joosef oli oppinut huomaamaan elämässään Jumalan johdatuksen ja tyytymään siihen.

Joosef ei voinut saada perheestään ja vaimonsa suvusta tukea uskollen. Joosef oli kuitenkin kertonut avoimesti faraon edessä mistä hän saa selityksen unille. Tämä tarkoitti sekä faraon että muiden ihmisten kunnioituksen Joosefin uskoa kohtaan. Hänen tuskin tarvitsi selittää tai perustella omaa valintaansa Jumalan suhteen.

7.11.8. Joosefin veljet tulevat hakemaan Egyptistä ruokaa

Molemmista Joosefin veljien viljan haku retkistä on kerrottu Ruubenin (7.1.), Simeonin (7.2.) ja Juudan (7.4.) kohdalla, joten Joosefin näkökulmasta niihin olisi vain vähän lisättävää, mutta yhden asian niihin lisää. Tullessaan Joosefin eteen kumartaen, veljekset toteuttivat täydellisesti reilun kahden vuosikymmenen takaiset enne unet. (1. Moos 37:7-9; 42:6; 43:26.) Tätä veljekset eivät varmasti edes huomanneet pohtia, koska olivat varmasti peloissaan tuossa tilanteessa. Kun veljekset olivat kutsuttu aterioimaan Joosefin luokse, Joosef laittoi heidät ruokailemaan ikä järjestyksessä. (1. Moos 43:33.) Benjamin oli nuorin porukasta ja sen varmasti olisi jokainen Joosefin palvelija huomannut. Joosefin kymmenen vanhinta veljeä olivat kaikki seitsemän vuoden aikana syntyneitä. Heidän ikänsä oli tuolloin 39-46 vuotta. Jos mietitään todennäköisyyksiä niin 39 vuotiaan voi aivan hyvin sekoittaa 46 vuotiaaseen. Nämä kymmenen veljestä olivat yhdestä isästä, mutta kolmesta äidistä, joten ulkoinen olemus saattoi myös olla hämäävä tekijä. Veljekset tuskin olisivat itse väittäneet, että heidät olisi ulkonäön perusteella voinut laittaa ikäjärjestykseen, olisiko edes voinut jakaa kuuluvaksi joukon vanhimpiin tai nuorempiin. Kun lähdetään kymmentä ihmistä järjestämään ikäjärjestykseen on silloin 1 suhde 3 628 800:aan onnistua kerralla. Jos veljekset olisivat hetken pohtineet suhteellisuus matematiikkaa, niin heidän olisi täytynyt huomata, että tämä ei voi onnistua hyvälläkään tuurilla.

7.11.9. Joosefi kutsuu isänsä perheen muuttamaan Egyptiin

Joosefin koetteli veljiensä asennetta kaikkiaan toista vuotta. Veljien testaus alkoi ensimmäisestä viljan haku reissusta. Simeon jäi Egyptiin panttivangiksi joten tämä tosiasia muistutti veljeksiä jokaisena päivänä viljan haku reissujen välissä. Toinen viljan haku reissu oli koettelemuksen huipennus, jossa veljet osoittivat kasvaneensa vastuullisiksi miehiksi. (1. Moos 42-44.) Joosefin vakuututtua veljesten muuttumisesta vastuullisiksi miehiksi, hän paljasti itsensä heille. Tilanne oli veljille niin tyrmistyttävä, etteivät saaneet sanaakaan suustaan. Joosef kehoitti veljiä hakemaan isänsä Jaakobin sekä koko perhekunnan Egyptiin pakoon vielä viisi vuotta kestäväää nälänhätää. (1. Moos 45:3-13.)

Egypti oli valitulle kansalle ensin suoja nälänhätää vastaan, mutta myöhemmin se mahdollisti perhekunnan kasvamisen sekoittumatta ympärillä oleviin kansoihin. Egyptiläiset eivät voineet sietää karjankasvattajia ja tästä johtuen he eivät muodostaneet seka-avioliittoja Jaakobin heimon kanssa. (1. Moos 46:3-4, 34.) Saamme nähdä tässäkin Jumalan suunnitelmassa olleen kaksi ulottuvuutta, lyhyen ja pitkän tähtäimen ulottuvuus. Kun kansasta oli tullut kyllin suuri ja Kanaanin maan asukkaiden synty oli tullut täyteen mittaansa (1. Moos 15:16) oli aika pakottaa Israelilaiset lähtemään Egyptistä. Israelilaiset olivat saaneet Egyptin maan parhaan osan käyttöönsä (1. Moos 47:6), joten sieltä lähteminen luvattuun maahan ei välttämättä houkutelut. Aikanaan egyptiläiset alkoivat pelätä sisällään kasvavaa kansaa ja päättivät hallita heitä orjuuttamalla heidät (2. Moos 1:7, 9-11). Tämä loi pohjaa Israelilaisten tarvitsemaan mielenmuutokseen.

7.11.10. Joosefin elämän viimeiset vaiheet

Faraon palveluksessa Joosef viiden jäljellä olevan nälkävuoden aikana käytännössä ostaa faraolle egyptin maan, karjan ja kansan. Joosefin ansiosta Egyptiin tuli laki, jossa faraolle annettiin viidesosa maan sadosta. Joosef loi todennäköi-

sesti historian ensimmäisen valtiollisen verotus käytännön. (1. Moos 47:17, 20, 23-26.)

Joosef eli 110-vuotiaaksi ja näki poikiensa Efraimin ja Manassen jälkeläisiä kolmanteen polveen asti. Joosefin kuoltuaan hänen ruumiinsa balsamoitiin kuten korkea-arvoisten Egyptiläisten ruumiille tehtiin. Ruumis pantiin arkkuun ja asetettiin Egyptiin. Joosef kuitenkin vannotti israelilaisia viemään hänen luunsa mukanaan luvattuun maahan mukanaan. (1. Moos 50:22-26.) Joosefin toivomusta noudatettiin ja israelilaiset veivät hänen luunsa mukanaan lähtiessään Egyptistä Mooseksen johdolla (2. Moos 13:19) ja kun he saapuivat Kanaanin maahan haudattiin Joosefin luut Sikemiin (Joos 24:32).

7.11.11. Israelin siunaus Joosefille

Jälleen palataan ikäjärjestykseen Israelin siunatessa Joosefin. Joosef oli yhdestoista poika ja sai yhdentenätoista siunauksen. Israel antoi pisimmän siunauksen Joosefille: ”Joosef on hedelmäpuu, nuori hedelmäpuu lähteen äärellä, sen oksat ojentuvat yli muurin. Jousimiehet hätyyttävät häntä, he ampuvat ja ahdistavat häntä, mutta hänen jousensa pysyy jäntevänä ja hänen kätensä ovat nopeat. Tämän saa aikaan Jaakobin Väkevä, hän, jonka nimi on Paimen, Israelin Kallio, isäsi Jumala, joka on auttava sinua, Kaikkivaltias, joka siunaa sinua, antaa siunauksia ylhäältä taivaasta ja siunauksia syvyyksistä maan alta, siunauksia kohduille ja rinnoille. Isäsi siunaukset ovat vahvemmat kuin ikivanhat vuoret, kuin ihanat ikuiset kukkulat. Ne siunaukset tulkoivat Joosefin osaksi, hänen, joka on päämies veljiensä joukossa.” (1. Moos 49:22-26.) Joosefin siunauksessa näyttäisi olevan kaksi ulottuvuutta sekä Joosefiin että hänestä polveutuvaan sukuun. Joosefin nimi katoaa monista sukuluetteloista ja hänet korvataan joko esikoisella Manassella (Ilm 7:6) tai molemmilla pojilla Manassella ja Efraimililla (Hes 48:4-6). Egyptistä lähdön aikaan Manassen ja Efraimin sukujen yhteenlaskettu koko oli samaa kokoluokkaa Juudan kanssa. Vaelluksen aikana kuitenkin Manassen suku kasvoi suvuista eniten, mutta Efrain vähän pieneni. Vaelluksen aikana heidän yhteenlaskettu suku kasvoi Juudan sukua suuremmaksi.

7.11.12. Joosefista muualla Raamatussa

Joosefin suku haarautui Manassen ja Efraimin heimoiksi. Nämä suvut olivat erityisen merkittävässä asemassa pohjoisten heimojen keskuudessa. Efrain tuli pohjoisten heimojen keskuudessa niin vahvaan asemaan, että pohjoisista heimoista käytetään usein myös nimitystä Efrain. Muiden pohjoisten heimojen tavoin nämäkin sekoittuivat aikanaan sekä muihin kansoihin että osaltaan myös Juudan sukuun.

Joosef mainitaan muitten veljesten joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Tempelin porttien yhteydessä (Hes 48:32). Joosefin suku on nimetty myös ilmestyskirjan luetteloon sinetillä merkittyjen sukujen kohdalle (Ilm 7:8). Luettelosta löytyy kuitenkin aikaisemmin jo Joosefin poika Manasse (Ilm 7:6), joka on korvannut Danin.

Stefanus myös puheessaan ennen kivitystä mainitsee Joosefin. Lyhyt yhteenveto Joosefin elämänvaiheista. Siinä on kerrattu veljien kateus ja Joosefin orjaksi myyminen. Jumalan läsnäolo ja varjelus Joosefin elämässä. Joosefin Jumalalta saama viisaus hoitaa faraon antamat tehtävät. Nälänhätä ja veljien tulo Egyptiin. Perheen muutto Egyptiin ja asettuminen sinne asumaan. (Apt 7:9-16.)

Kirjeessä heprealaisille on niin sanottu uskon luku. Siellä Joosef mainitaan yhtenä vanhan liiton aikaisista uskonsankareista. Joosef eli perhekuntansa kanssa yli 60 -vuotta Egyptissä. Vaikka hän näki yhä uusien lasten syntyvän ja asettuvan Egyptiin, tiesi Joosef tämän olevan väliaikaista. Noin vuonna 2586 jAl eli 279 vuotta Joosefin kuolemasta syntyy Mooses joka saa tehtäväkseen johdattaa kansaksi kasvaneen heimon pois Egyptistä. Tämä tapahtui päivälleen 430 vuotta Israelin Egyptiin saapumisen jälkeen, eli vuonna 2666 jAl (2. Moos 12:41.) Tulevaa silmällä pitäen Joosef antoi käskyn luistaan. (Hepr 11:22.)

Joosefin ei selvin sanoin mainita olevan Jeesuksen Messiaan esikuva. Norvanto kirjassaan luetteloi Joosefin esikuvallisuutta Jeesukseen seuraavasti. Joosefia vihattiin syyttä kuten Jeesusta (Joh 15:22). Joosef myytiin, Jeesus kavallettiin rahasta. Joosefin veljet eivät hyväksyneet häntä, Jeesus sanoo, ettei hänen omansa ottaneet häntä vastaan (Joh 1:11). Joosef laskettiin kaivoon kuolemaan, Jeesus ristiinnaulittiin. Joosef nostettiin kaivosta, Jeesus nousi kuolleista. Joosef oli kuuliainen isälleen, samoin oli Jeesus. Joosef meni Egyptiin, eikä häntä voitu nähdä, Jeesus nousi taivaaseen. Paholainen kiusasi Joosefia, kuten Jeesustakin. Joosef pelasti kansansa, Jeesus koko maailman. Joosef vankilassa kahden hoviherran välissä toinen korottaen toinen alennettaen, Jeesus ristillä kahden ryövärin välissä. Joosefia vainonneet uskoivat pystyvänsä tuhoamaan Joosefin, mutta Joosef toiminnallaan loi pelastuksen myös heille. Jeesus vainottiin ristille kuolemaan, mutta toiminnallaan valmisti pelastuksen myös vainoajilleen. (Norvanto 1997 B, 162.)

7.11.13. Joosefille ominaista

Joosef on yksi Raamatun hienoimmista tai jaloimmista ihmisistä. Jumalanpelko, puhtaat elämäntavat, jumalallinen viisus ja käytännöllinen älykyys sekä nöyryys menestyksen hetkellä ovat merkittäviä piirteitä hänen henkilökuvasaan. Hän on niitä harvoja Raamatun henkilöitä joista ei kerrota lankeamisia tai vääriä valintoja. Kaikesta tästä harvinaislaatuisesta jaloudesta huolimatta, Raamattu ei kuitenkaan kerro Jumalan puhuneen Joosefille kertaakaan. Joosef kertoo saavansa unien selitykset Jumalalta (1. Moos 40:8; 41:16), mutta isänsä, isoisänsä tai isoisoisänsä tavoin hänen ei kerrota saaneen Jumalalta suoraa viestiä. Jumalan "suorat puheet" tai "ilmestykset" eivät ole merkkejä erityisestä asemasta tai hurskaasta elämästä. Joosef eli erittäin hyvin Jumalan tahtoa noudattaen ja olisi saattanut olla heti seuraava Johannes kastajan jälkeen, jos Jeesus olisi jatkanut listaansa. (Mat 11:11; Luuk 7:28.) Joosefilla näytti olevan suhde elävään Jumalaan, vaikka hän ei hoitanut sitä rakentamalla alttareita tai uhraamalla niillä. Joosefin ei kerrota myöskään ruokoillen kääntyneen Jumalan puoleen, mutta tämä lienee silti olleen Joosefin tärkein uskon ylläpidon väline

Jumalaan. Joosef palveli Jumalaa tehden arkiset asiat Hänen tahtonsa mukaan nöyrästi.

Joosef oli Jumalan lähettämä, tärkeä välimies, eräässä historian ratkaisevassa vaiheessa. Tämän Jumalalta saamansa tehtävän Joosef suoritti uskollisesti. Joosefin elämän vaikeiden asioiden yli pääsemistä varmasti helpotti se, että hän oli huomannut olevansa Jumalan kädessä työväliseenä. Joosef sanoi tutuimman tunnustuksen tästä asiasta veljilleen kun Israel oli kuollut: ”Te tosin hankitsitte minua vastaan pahaa, mutta Jumala on kääntänyt sen hyväksi” (1. Moos 40:8; 41:16; 45:5; 50:15-21.)

Kuten edellä todettiin, monet seikat Joosefin elämässä, muistuttavat Jeesuksen persoonasta ja teoista. Joosef oli profeetta- ja pelastajahahmo perhekunnallensa ja siitä syntyvälle kansalle. Jeesus ei ollut profeetta- ja pelastajahahmo pelkästään Israelin kansan vaan koko maailman historiassa. Molemmat heistä joutuivat kärsimään lähimpien taholta väärinymmärrystä ja vihaa sekä kärsimistä ja nöyryytystä, mutta jopa Joosef kesti nämä epäoikeudenmukaisuudet.

Joosef on ollut todennäköisesti iältään eskari-ikäinen eli kuuden paikkeilla Harranista lähtiessään. Hän tuoma ”Harranin perintö” oli jo iän perusteella pienien. Joosefin lähtökohdat lapsena olivat heti alkajaisiksi erilaiset velipuoliinsa nähden. Hän oli kuten Lean kuusi poikaa vaimon, ei sivuvaimon poika, joten siinä suhteessa hänellä oli enemmän samankaltaisia veljiä. Joosef sattui kuitenkin syntymään esikoiseksi vaimolle, jota kohtaan Jaakob koki suurta rakkautta. Joosef on tästä johtuen saanut merkittävästi enemmän huomiota isältään kuin hänen velipuolensa. Joosef on saanut nähdä myös isänsä huomion ja rakkauten äitiään kohtaan, joka ei varmasti ollut merkityksetön hänen kasvun kannalta. Jaakob oli myös ehtinyt ”harjoitella” isyyttä kymmenen pojan kohdalla, joten Joosef sai ”testattua kokemusta” isyydestä. Joosef sai myös olla äitinsä sekä isänsä nuorin poika toistakymmentä vuotta. Hänelle ei siis syntynyt kilpailua nuoremman veljen huomiosta. On todennäköistä, että Jaakob sai muiden vaimojen kanssa tytön tai tyttöjä Joosefin ja Benjaminin välissä (1. Moos 37:35), mutta he eivät todennäköisesti kilpailleet isän huomiosta Joosefille.

Joosefilla näyttäisi olevan veljessarjansa paras lähtöasetelma. Kuinka paljon Joosefin kasvamiseen täysipainoiseksi ja vastoinikäymiä kestäväksi aikuiseksi vaikutti hyvät lähtöasetelmat ja kuinka merkittävät olivat hyvät perityt tekijät, on vaikea sanoa. Joosefin kohdalla hänen vahvaan ja positiiviseen esiintymiseen Raamatussa vaikutti varmasti sekä hyvät kasvuympäristö ja hyvä perimä.

7.12. Benjamin

Benjamin oli Raakelin toinen ja Jaakobin kahdestoista poika. Benjamin oli ainakin suhteessa veljiinsä selvä "iltatähti". Jaakobilla saattoi olla Joosefin ja Benjaminin välissä syntyneitä tyttäriä, joita Raamattu ei kuitenkaan yksilöi eikä mainitse Dinaa enempää Egyptiin muuttaneiden joukossa (1. Moos 46:9-26). Benjaminin syntymän ajankohtaa Raamattu ei tarkemmin määrittele. Kun peruslähtökohta on se, että Raamattu näiltä osin olisi kirjoitettu aika järjestyksessä on Benjaminin syntymää ennen käynyt ikävä tapahtuma Dinalle, eli hänen väkisin makaaminen. Dina on todennäköisesti ollut tuolloin teini-ikäinen ja hän oli vain vähän Joosefia vanhempi. Benjaminin syntymän jälkeen lienee käynnistynyt rivien välistä luettavissa oleva Joosefin "koulus" heimojohtajaksi. Tämän yrittää estää "pieni" Ruubenin kapina isää vastaan, jonka hän teki makaamalla isänsä sivuvaimon Bilhan. Tämä ei kuitenkaan tuo Ruubenin kannalta toivottua lopputulosta vaan sinetöi esikoispoika aseman menettämisen. Tätä koulutusta Jaakob oli jonkin aikaa pitänyt, koska saattoi teetättää vuonna 2214 jAl vielä 17-vuotiaalle Joosef pojalle esimies asemasta kertovan puvun. Jotta Dinalle annettaisiin riittävän monta vuotta kasvaa naiseksi ja Joosef voisi saada riittävästi koulutusta heimojohtajaksi ennen 17:sta ikävuotta, jää Benjaminin syntymälle sangen kapea aikaikkuna noin 2-3 vuotta vuosien 2211 - 2213 jAl väliin. Joosef näki pikkuveljensä vähintään reilun vuoden ikäisenä, mutta korkeintaan noin nelivuotiaana ennen Egyptiin joutumistaan.

Raskaasta synnytyksestä uupunut Raakel olisi halunnut antanut pojalle nimen Benoni joka merkitsee "tuskan poikaa". Jaakob päätti nimetä nuorimman pojan

Benjaminiksi joka merkitseen ”oikean käden poika, eli onnen poika” (IRT). Benjamin oli ainoa lapsi jolle Jaakob antoi nimen. Benjaminin äiti Raakel kuoli pojan synnytykseen.

Benjaminin kerrotaan saaneen kymmenen poikaa joka on ylivoimaisesti eniten poikia veljesten keskuudessa. Raamattu kertoo Egyptiin tulleiden poikien ja heidän jälkeläistensä määrän. Tässä yhteydessä mainitaan Benjaminin kymmenen poikaa. Benjamin on kuitenkin ollut Egyptiin muuton aikaan noin 22 - 25 -vuotias. Tuon ikäisenä kymmenen pojan isäksi ehtiminen vaatisi joko todella aikaista avioitumista tai monisikiö raskauksia tai useampia vaimoja tai näiden edellisten yhdistelmiä. Raamattu ei kuitenkaan kerro mistään edellämaituista Benjaminin kohdalla. Tähän emme saa täyttä selvyyttä Raamatun tekstin pohjalta. On mahdollista, että myös Benjaminin poikien kohdalla lista ei ole tarkka, kuten asiaa Naftalin kohdalla selivittelin (7.6.). Benjaminin poikien lukumäärä on todennäköisesti oikea, mutta he syntyivät lähinnä Egyptissä. (1. Moos 46:21, 26.) Benjaminin vaimon nimeä tai kansalaisuutta ei kerrota. Benjamin kuului Egyptissä Israelin pienimpiin sukuihin, jonka väkimäärä kasvoi vaelluksen aikana toiseksi eniten, mutta pysyi siitä huolimatta pienimpien sukujen joukossa. Benjaminilta ei ole Raamattuun talletettu ensimmäistäkään sanaa, mutta hänen sanotaan itkevän, syleilevän ja puhelevan (1. Moos 45:14-15).

7.12.1. Benjaminin kasvuympäristö

Benjamin oli Jaakobin lapsista ikänsä puolesta täysin oman ikäluokkansa edustaja. Lähempänä hänen ikäänsä oli todennäköisesti vanhimpien veljesten pojat, jos emme ajattele Jaakobin saaneen poikien lisäksi muitakin tyttöjä kuin Dina. Ainakaan Juudan vanhin poika Er ei voinut olla Benjaminia kuin korkeintaan muutaman vuoden nuorempi. On myös mahdollista että Er ei ollut Jaakobin vanhin lapsenlapsi. Juudan kohdalla mainitaan hänen muuttaneen joksikin aikaa Jaakobin perheen luota pois, joten hänen poikansa eivät olleet ”piha kave-reita”. Benjaminilla saattoi olla Ruubenin, Simeonin tai Leevin lapsissa ikätovereita perheyhteisössä. Omien vanhimpien poikiensa ikätoveruutta Benjaminin

kanssa saattoi tarkoittaa myös Ruuben antaessaan heidän henkensä pantiksi Benjaminin hengestä. (1. Moos 42:37.)

7.12.2. Benjaminista tuli Jaakobin lohtu

Jaakob oli menettänyt muutaman vuoden sisällä kaksi rakkauden kohdettaan. Ensin kuoli Raakel synnytykseen, mutta tätä murhetta lohduttamaan syntyi Benjamin. (1. Moos 35:17-19.) Muutama vuosi tästä tunteita järjestyttävästä hetkestä Jaakob menettää rakkaimman lapsensa, aikuistumisen kynnyksellä olleen, Joosefin 2214 jAl (1. Moos 37:33-35). Näistä tapahtumista alkoivat Jaakob rakkaimmat vuodet. Joosefin kadottua Benjaminista tuli kaiken erityishuomion kohde. Ei kuulostaisi edes ylimitoiteltulta, jos leikki-ikäisen Benjaminin kasvu isoksi pojaksi tapahtuisi erityisen suojelun ja varjelun ympäröimänä Jaakobin suunnalta. Mahtoiko Benjamin saada leikkiä edes kunnolla poikien leikkejä vai joutuiko tyytymään rauhallisiin ja vaaroista poistettuihin ”pehmoleikkeihin”. Benjamin ei kuitenkaan saanut iloista isää vaan murheen murtaman. Bilha on toiminut todennäköisesti Benjaminin äitinä.

7.12.3. Israelin siunaus Benjaminille

Viimeisenä Israel siunaa nuorimman poikansa Benjaminin. Israel antoi seuraavan siunauksen Benjaminille: ”Benjamin on saalistava susi, aamuisin hänellä on aina syötävää, ja iltaisin hän jakaa saalista.” (1. Moos 49:27.) Benjaminia verrataan ”raatelevaiseen suteen” (1. Moos. 49:27 KR 33). Tämä viittaa Benjaminin heimon sotaisuuteen. Susi oli tuohon aikaan yleinen kanaanin maassa ja laumaeläimenä tunnettu susi tapasi saalistaa lampaista usein yksin. (IRT) Benjamin sijoittui Juudan alueen pohjoispuolelle sen ja pohjoisten sukujen väliin. Benjaminin heimo pysyi liittoutuneena Juudan kanssa. Myös Jerusalem sijaitsi Benjaminin alueella.

7.12.4. Benjaminista muualla Raamatussa

Benjaminin suku kuului luvatussa maassa eteläisiin heimoihin eli Juudaan. Myös Benjaminin suku sekoittui aikanaan sekä muihin kansoihin että merkittävältä osaltaan Juudan sukuun. Benjamin mainitaan muitten sukujen joukossa Hesekielin kirjassa Uuden Temppelein yhteydessä (Hes 48:22-24, 32). Benjaminin suku mainitaan myös Ilmestyskirjassa sinetillä merkittyjen sukujen luettelossa (Ilm 7:8).

Benjaminin suvusta nousee Israelin ensimmäinen kuningas Saul (1. Sam 9:21; 13:1). Toinen Raamatussa tunnettu Benjaminilainen on Saulus Tarsolainen eli Paavali. Hän mainitsee Benjaminilaisen taustansa kahdessa kirjeessään. (Room 11:1; Fil 3:5.) Paavali osoittaa omalta osaltaan, että Jeesuksen aikaan aivan kaikki Jaakobin jälkeläiset eivät olleet sulautuneet Juudan sukuun.

7.12.5. Benjaminille ominaista

Tieto Raamatun perusteella Benjaminista on myös niukkaa. Hän on huomioitu erityisasemallaan veljessarjassa, mutta tästä huolimatta Benjaminilta ei ole kirjoitettu muistiin ainuttakaan sanaa, eikä myöskään hänen tekemisiään ole kirjattu itkemistä, halaamista ja keskustelua enempää. Ei Israelin siunauksessa esille ottama vertaus suteen tainnut olla sekään väärä. Susi on laumaeläin, mutta yhtä tunnettu on käsite yksinäinen susi. Hänestä oli saattanut tulla ”yksinäinen susi”, koska Jaakob oli todennäköisesti häntä kohtaan ylihuolehtivainen.

Benjamin oli ainut Jaakobin pojista joka syntyi kanaanin maassa. Hän ei käynyt koko elinaikana Harranissa eikä tavannut äitinsä sukua. Benjamin kasvoi ilman biologista äitiään. Raamattu ei kerro kuka hänet imetti ja hoiti pienenä, mutta todennäköisesti tämä vastuu jäi Bilhalle Raakelin orjattarelle. Benjaminilla oli täysveljeään Joosefia huomattavasti heikommat ja vääristyneemmät olosuhteet kasvaa. Benjaminista kerrotaan kuitenkin niin niukasti, että on vaikea sanoa,

miten nämä veljeänsä Joosefia heikommat lähtöasetelmat vaikuttivat Benjaminin kasvamiseen mieheksi.

8. POHDINTA

Päästessäni tutkielmassa tähän pisteeseen, niin sitä joutui pohtimaan pitkään mitä tähän pohdinta kohtaan laittaisi. On suuri halu nostaa kymmeniä huomioita matkan varrelta, mutta ne osin olisivat toistoa jo kerrotusta. Mikä voisi olla se uusi ja tuore näkökulma tähän loppuun, joka voisi toimia vielä kaikkea edellä kerrotua vahvistavana ja yhdistävänä. Kerroin alussa, että oma lähtökohtani tämän tutkielman tekemiseen oli se, että olin oman elämän kokemukseni perusteella huomannut ihmisten olevan sangen suuresti geneettisen- ja ympäristöperimän summa. Omena ei edelleenkään kauas puusta putoa. Ihminen ei voi lähtökohdilleen mitään, mutta Jumalan rakkaus Jeesuksessa voi parantaa saamamme haavat arviksi jotka eivät elämäämme haittaa. Omassa elämässämme emme voi mennyttä muuttaa, mutta tulevaisuuteen meillä on mahdollisuus vaikuttaa jossain määrin. Jos meille on suotu vanhemmuuden tehtävä, niin silloin meillä on valtavat mahdollisuudet vaikuttaa seuraavan sukupolven elämään. Lapsuus on ihmisen merkittävintä aikaa. Sen aikana luodaan pohja tasapainoiselle tai tasapainottomalle aikuisuudelle. Parhaassa tapauksessa sukupolvien ketjussa tasapainoisuus voi kasvaa. Pahimmillaan tasapainottomuus syvenee seuraavassa sukupolvessa. Elämän tasapainoisuus tai tasapainottomuus ovat arjen pienistä valinnoista syntyviä, joten elämämme jokainen päivä vaikuttaa omaan ja läheistemme elämään sitä vieden tasapainoiseen tai tasapainottomaan suuntaan. Elämän parhaat ohjeet ja neuvot näihin asioihin vaikuttamiseen löytyvät Raamatusta.

Tässä tutkielmassa kävin läpi viittä sukupolvea ja kymmeniä nimeltä mainittuja henkilöitä. Lisäksi joissain kohdissa pohdinnan kohteena oli myös henkilöitä, joiden nimeä ei edes mainittu, mutta joiden läsnäolon saattoi tekstiyhteyksissä havaita. Kuten edellä kirjoitin, niin halusin tähän pohdintaan löytää vielä uuden ja yhdistävän näkökulman kaikkea käsiteltyä kohtaan. Se on minulle sangen ymmärretty näkökulma, koska muistan sen syvästi ymmärtäneeni ensimmäistä kertaa jo teini-ikäisenä. Vaikka sen jo elämäni ”alkuhämärissä” ymmärsin, en voi kuitenkaan todeta, että olisi elämässäni pystynyt pääsemään kirkkaasti tähän

päämäärään. Siis mikä on tämä näkökulma? Se on seuraava uskoakseni kaikille tuttu asia: ”Isän ja äidin välinen suhde on lapsen koti”. Aion tässä tutkielman pohdinnassa vielä nostaa muutaman esimerkin onnistuneesta tai epäonnistuneesta ”lapsen kodista” ja miten se näkyi loppuelämässä.

Päätin valita kuusi henkilöä tutkielman varrelta esimerkeiksi huonosti onnistuneesta ja hyvin onnistuneesta lapsen kodista. Laitoin heidät mielestäni heikoimmin onnistuneesta parhaiten onnistuneeseen esimerkkiin. Huomasin lopullista listaani katsoessa, että olin valinnut kolmeksi huonoksi esimerkiksi kolme isiensä esikoista. Taidan myös itse esikoispoikana kantavan jonkinlaista esikoispojan traumaa. Mutta nyt näiden esimerkkien pariin.

Huonoimmaksi esimerkiksi nostan Ismaelin, Abramian esikoispojan, jonka hän sai sivuvaimo Hagarin kanssa. Periaatteessa Ismael sai kasvaa turvallisen lapsuuden mahtavan heimopäällikön esikoispoikana. Lähtökohtainen ongelma siihen, että Ismael ei voinut kokea hyvää lapsuuden kotia oli se, että hänen äitinsä ja isänsä eivät voineet olla parhaassa mahdollisessa suhteessa avioparina. Hagar ja Abraham eivät olleet menneet naimisiin rakkaudesta. Hagar ei voinut olla myöskään vaimon kaltaisella paikalla suhteessa mieheensä vaan sai sen mitä annettiin. Tilannetta pahensi edelleen se, että Hagar ylipistyi emäntäänsä kohtaan ja aiheutti sillä entistä enemmän kitkaa suhteessa Abramiin. Vaikka Abram saattoikin olla hyvä isä Ismaelille, niin siitä jäi puuttumaan se ulottuvuus, joka liittyi omien biologisten vanhempien läheiseen suhteeseen. Tämä suhteen puuttuminen vaikutti todennäköisesti myös siihen, miten Ismael käyttäytyi velipuoltaan kohtaan. Tämä ikävä ristiriita ajoi tilanteen siihen pisteeseen, että Hagarin oli lähdettävä teini-ikäisen poikansa kanssa perheen ulkopuolelle.

Toiseksi huonoimmaksi esimerkiksi nostan Ruubenin. Ruubenin lähtökohdat olivat selvästi Ismaelin lähtökohtia paremmat, koska hän oli vaimon ei sivuvaimon esikoispoika. Ongelma kuitenkin oli se, että hänen isänsä olisi rakastunut toiseen naiseen, ei hänen äitiinsä. Lea, Ruubenin äiti, oli tullut ”bonuksena” Jaakobin vaimoksi ja tämä tarkoitti vääristynyttä parisuhdetta biologisten vanhempien kesken. Ruuben joutui kasvamaan etäiseksi jääneen isän perheessä.

Ruuben kasvoi yhteiskunnallisen käytännön ja perheen käytännön ristipaineessa. Normaalissa tilanteessa hänestä olisi kasvatettu perheen seuraava johtaja. Huomatessaan Isänsä toimivan yhteiskunnallista käytäntöä vastaan ja ottaneen pikkuvelipuolen, isän edesmenneen suosikki vaimon esikoisen, ”johtaja koulutukseen” hänen sijastaan, paloi Ruubenilta ”pinna”. Ruuben nousi avoimeen kapinaan isäänsä vastaan yhtyessään isänsä sivuvaimoon Bilhaan.

Kolmanneksi huonoimpana esimerkkinä nousee Esau. Esaun lähtökohdat ovat jälleen huomattavasti paremmat kuin Ismaelin tai Ruubenin. Hän sai syntyä ydinperheen esikoiseksi, vaikka olikin kaksonen. Vaikka hänen vanhempansa olivat solmineet avioliittonsa sovitusti, niin pitkän lapsettoman ajan kestäminen yhdessä ilman sivuvaimon ottamista kertoi jotain syvää heidän suhteestaan. Periaatteessa kaikki olisi pitänyt olla hyvin Esaun kohdalla. Lisää lapsia ei siunaantunut, niin perhe-elämä vakiintui kaksosten kasvun seuraamiseen. Kaksosten kasvatuksessa ei kuitenkaan onnistuttu. Kävin niin, että molemmille vanhemmille tuli suosikki poika. Äiti, joka oli enemmän ”pelimies sukua” alkoi suosia pikkuveli Jaakobia. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että Jumala oli ilmoittanut hänelle, että Jaakob tulisi olemaan suvun johtaja. Isä taasen näki Esaussa omien unelmien täyttäjän. Näkisin, että lisakin ja Rebekan suhde kesti todennäköisesti paremmin pitkän lapsettomuuden kuin lasten kasvatuksen. Väljähtäneestä parisuhteesta kärsi varmasti kaikki, mutta se vaikutti poikiin eri tavalla. Jaakobista tuli käytännössä ”peräkammarin poika” äitinsä helmoissa. Esau taasen eli miesten maailmoissa ja oppi niin metsästäämään riistaa kuin vaimojakin.

Neljännessä esimerkissä menen onnistumisten puolelle. Nostan ehkäpä yllättävästi kolmanneksi parhaaksi esimerkiksi onnistumisista Juudan. Juuda kärsi täysveljensä Ruubenin tavoin samoista ongelmista. Isä ei rakastanut äitiä ja isä jäi etäiseksi. Samoista lähtökohdista huolimatta hänen kohdalla voi huomata kaksi tilannetta helpottavaa ja tämän vuoksi parempaan lopputulokseen johtavaa seikkaa. Ensiksi Juuda ei ollut esikoinen, joten hänellä ei ollut perheen sisäisiä tai ulkoisia esikoiseen liittyviä paineita. Juuda sai taapertaa isoveljiensä valmiiksi raivaamaa polkua pitkin. Hän saattoi oppia isoveljien virheistä ja siten säästyä turhilta sakkokierroksilta. Juuda sai olla myös kaikista täysveljistään pi-

simpään ”vauva”. Juuda ei ongelmitta aikuisuuttaan aloittanut. Hän kaipasi etäisyyttä perheestä ja muutti pois kotoa avioituakseen paikallisen naisen kanssa. Tuossa suhteessa lasten kasvatusta ei aivan mennyt nappiin, koska kahden vanhimman pojan sanottiin olevan kelvottomia. Vaikka Juudasta ei esimerkillistä isää kasvanut, niin hänestä kasvoi neuvottelija ja johtaja. Hän kehittyi elämänsä aikana hyvään suuntaan, vaikka omakaan lapsuus ei aivan nappiin mennyt. Tästä johtuen nostin Juudan kolmannelle sijalle onnistumisissa.

Viides esimerkki, eli toiseksi parhaaksi esimerkiksi nostan lisakin. Lisakilla oli sangen unelma lähtökohdat lapsuuteen. Hän syntyi isälle ja äidille, jotka olivat aviopari. Lisak oli kauan odotettu lapsi. Hänen isovelipuolensa lähti kotoa siinä vaiheessa kun Lisak oli vasta leikki-ikäinen, joten kilpailua isän tai äidin huomiosta ei ollut. Isä tai äiti eivät myöskään täyttäneet aikaansa urakehityksellä tms vaan Lisak sai täyttää heidän elämänsä. Voi tietysti ajatella, että oliko Lisakin elämä vähän liiankin ”täydellistä”. Joutuiko hän luopumaan poikien kivoista haaveista kuten metsästyksestä tms? Voi olla niin. Lisakista kasvoi kärsivällinen aviomies, joka ei kuitenkaan aivan nappiin onnistunut omien poikien kasvatuksessa.

Viimeinen kuudes esimerkki ja samalla parhaiten onnistunut lapsen koti löytyy Joosefin kohdalta. Joosef velipuoliensa tavoin saanut syntyä ydinperheeseen, mutta hän syntyi esikoisena äidille, jota isä rakasti syvästi. Äiti Raakelia ei todennäköisesti muut vaimot varsinaisesti häirinneet, joten Joosef sai kokea kasvavansa isän ja äidin muodostamassa perheessä. Juuri aikuistumisen kynnyksellä olleen Joosefin joutuminen omilleen Egyptissä, osoitti hänen kasvatuksena onnistuneen. Turvallisessa lapsuudessa opitut arvot ja toimintamallit olivat juurtuneet poikaan ja se mahdollisti yksin selviämisen uusista haasteista.

Raamattu on mahtava kirja. Sitä ei koskaan voi ammentaa tyhjiin. Se on täynnä esimerkkejä niin oikein toimimisesta kuin varoittavia esimerkkejä vääristä valinnoista. Olen ollut etuoikeutettu, kun olen saanut tämän tutkielman kanssa viipyä Raamatun, elävän Jumalan Sanan äärellä.

LÄHTEET

- Callahan, Jean; Flowers, Charles; Franklin, Penelope; Freeman, David Noel; Kotker, Norman; Miller, Stephen M; Morgan, Brain H; Robinson, Thomas L; Sheppard, Gerald T; Smith, Dennis F; Straughn, Harold Kent 1996. Kuka on kukin Raamatussa. Helsinki: Valitut Palat Oy
- Gower, Ralph 1985. Koti ja perhe-elämä Raamatussa. Teoksessa Pat Aleksander (toim.) Raamatun käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus Oy, 193-256.
- Gower, Ralph 1986. Raamatun ihmisten maailma. Vantaa: Ristin Voitto ry
- IRT 1988 - 1992. Iso Raamatun Tietosanakirja 1-10. Vantaa: Ristin Voitto ry.
- Janatuinen, Mailis 2007. Sankareita ja pelkureita Raamatun miehiä Adamista Pietariin. Kauniainen: Perussanoma Oy.
- Konttinen, Matti 1994. Raamatun salaisuudet pyhien kirjojen arvoitukset avautuvat. Helsinki: Valitut Palat Oy.
- Laulaja, Jorma 2007. Mikä tie, mikä matka! Hengellinen matka Abraham -tekstien äärellä. Helsinki: Kustannus Oy Arkki
- Norvanto, Jukka 1997 A. Raamattu elämään Nooasta Abrahamiin. Kauniainen: Perussanoma Oy.
- Norvanto, Jukka 1997 B. Raamattu elämään Jaakobista Joosefiin. Kauniainen: Perussanoma Oy.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Raamattu / Biblia. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1776 käyttöön ottama suomennos. Oulu: Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys ry.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 1933 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Piipliaseura.
- Ronning, Mirja; Grossmann, Gabriel; Rae, Kim Kyung; Ronning, Halvor; Ben-Kiki, Lilja 1991; Ensimmäinen Mooseksen kirja sana sanalta heprea - suomi. Jerusalem: Kesset.
- Saarisalo, Aapeli 1985. Raamatun sanakirja. Helsinki: Kirjaneliö.

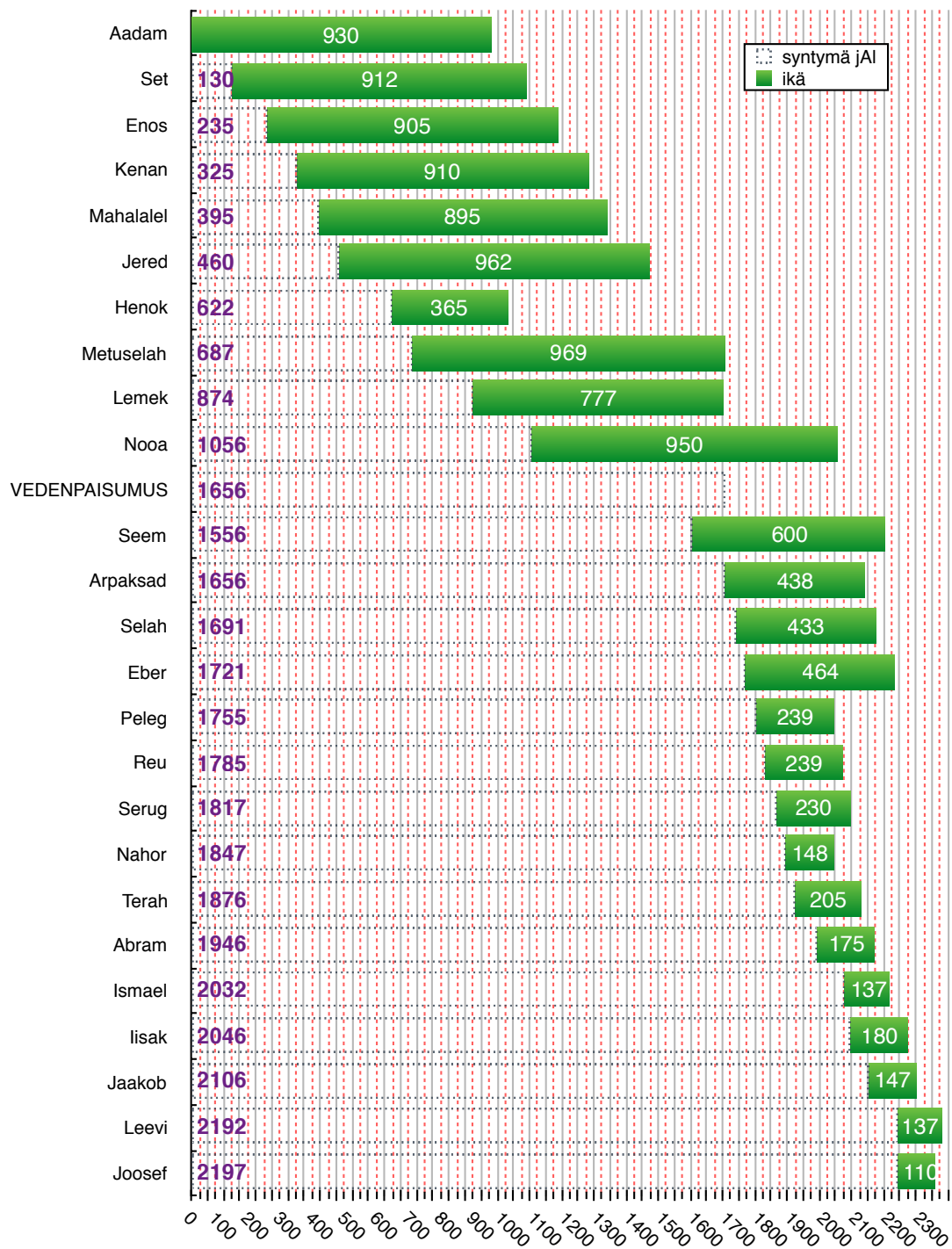
Valkama, Pirkko 2004. Paratiisista karkotettu, opas Raamatun alkulukuihin.

Helsinki: Uusi Tie.

Woodrow, Martin 1987. Raamatun henkilöitä. Helsinki: Kauppiainden kustannus Oy.

LIITE 1

Ihmisiä Adamista Joosefiin

Liite 2

1.

2.

Liite 2

3.

Olet oppinut Raamatusta

- ✦ Sen on syntynyt Pyhän Hengen välityksellä ihmisten kautta.
- ✦ Jokainen pyhä, Jumalan Hengestä syntynyt kirjoitus on hyödyllinen opetuksiksi, nuhteeksi, ojentukseksi ja kasvatukseksi Jumalan tahdon mukaiseen elämään. (II Timothy 3:16)
- ✦ Yksikään profeetallinen sana ei ole tullut julki ihmisten tahdosta, vaan ihmiset ovat puhuneet Pyhän Hengen johtamina sen, minkä ovat Jumalalta saaneet. (II Peter 1:21)

4.

Olet oppinut Raamatusta

- ✦ Perusohje:
 - ✦ Lue mitä on kirjoitettu
 - ✦ Usko mitä on kirjoitettu
 - ✦ Tee mitä on kirjoitettu
 - ✦ Saat mitä on kirjoitettu
 - ✦ Kerro muillekin, mitä on kirjoitettu

5.

Olet oppinut
Raamatusta

✦ Se sisältää:

- ✦ laki-
- ✦ historia-
- ✦ runo-
- ✦ profeettallisia-
- ✦ elämäkerrallisia
- ✦ sekä kirjekirjoja

6.

JUMALALLISTA JA INHIMILLISTÄ

✦ Ristin kiljan sivulta poimittua:

- ✦ Voiko ihmisen elämä olla jumalallinen?
- ✦ Raamatussa Jumala käyttää ihmisiä suunnitelmansa edistämiseksi.
- ✦ Kuinka näiden ihmisten elämät olivat samalla jumalallisia sekä inhimillisiä.

7.

Kuinka suuri?

- ✦ Kuinka suuri Jumala sinulla on? Onko se yhtä suuri kuin Raamatun Jumala?
- ✦ Yhtä suuri Raamattu kuin Jumala
- ✦ Yhtä suuret lupaukset ja lohdutukset, yhtä suuri rauha, armo ja toivo, kuin Raamattu.

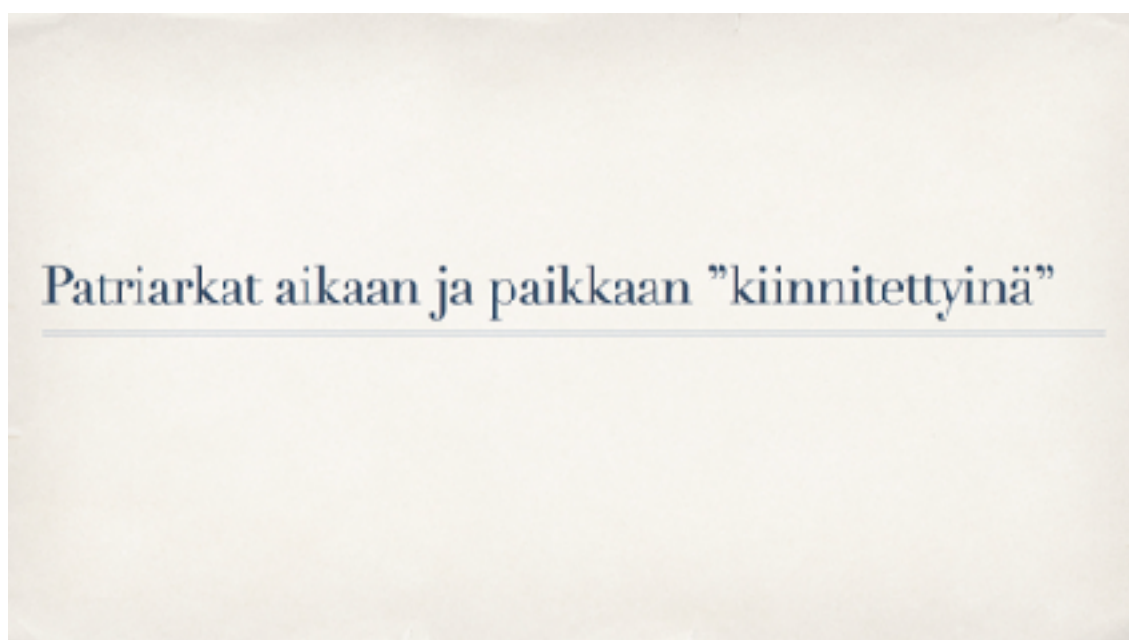
8.

Illan kaksi ”teemaa”

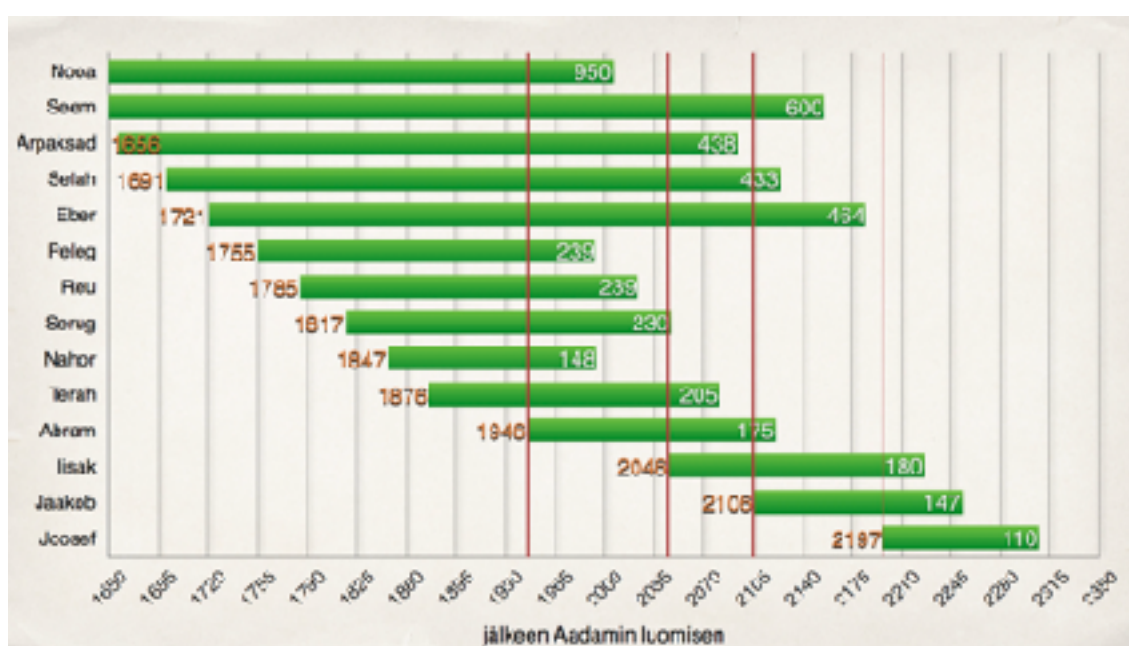
- * Patriarkat aikaan ja paikkaan ”kiinnitettyinä”
- * Patriarkoilla ”isiltä perittyä”

9.

10.

11.

12.

Abraham, Isak & uhraus

- ♦ Minkä ikäinen Isak oli?
- ♦ Hänestä käytetään alkutekstissä samaa sanaa kuin 30 vuotiaasta Joosefista.
- ♦ ...Vanklassa meidän kanssamme oli eräs heprealainen nuorukainen, henkivartijain päällikön orja...Joosef oli kolmikymmenvuotias tullessaan faracon, Egyptin kuninkaan, palvelukseen... (1. Moos 41:12,46)

13.

Iisak, Rebekka & lapsettomuus

- ❖ Iisak oli nelikymppinen kun hänelle haettiin morsian?
- ❖ Rebekka oli todennäköisesti parikymppinen
- ❖ Lapsettomuus kesti 20 vuotta! Miksi?

Raamattu ei tätä suoran kerro, mutta...
Rebekan lapsuuden kodissa ei tunnettu elävää Jumalaa.

"Ruuhkavuodet" harvemmin tuo ihmisli Jumalan luo. Arjen kiire pi:ää ajatuksen muualla kuin hengellisissä asioissa.

Lapsettomuuden murhe mahdollisti Rebekalle kaipauksen Jumalan puoleen. Synnytti uskon. Oli valmis kasvattamaan lapset samaan Jumalaan turvaamaan kuin mihin heidän isänsäkin turvasi

14.

Jaakob ja suvun jatkuminen

- ❖ Jaakob oli reilusti yli 70 -vuotias mennessään morsianta hakemaan.
- ❖ Raakel oli paimentamassa lampaista - naiset eivät paimenna lampaista, vain tytöt.
- ❖ Jaakobin ja Raakelin ikäero oli noin 60 -vuotta

15.

Jaakob ja suvun jatkuminen

Jaakobin veljellä Eesauilla oli ollut vaimo(ja) nelikymppisestä lähtien.

Eesau oli todennäköisesti isosiä siinä vaiheessa kun Jaakob lähti morsiammen hakuun.

Suuresta ikäerostaan huolimatta vaimoihinsa niin hän ainakin molemmat vaimot hautasi, jalkavaimoista ei ole mainintaa.

- ✦ Lähes kaikki Jaakobista kerrottu (lukuun ottamatta esikoisuuden ostoa ja siunauksen huijausta) on tapahtunut hänen elämänsä jälkipuoliskolla ikähaarukassa 75-147.
- ✦ Vaikka kunto näytti olevan tuolloin parempi pidempään kuin nykyisin, niin...

16.

Juuda ja sukukypsyys

Tuohon aikaan tultiin sukukypsiksi suurin piirtein samoihin aikoihin kuin nykyäänkin!

- ✦ Juuda syntyi joitakin vuosia ennen Joosefia
- ✦ Ennen kuin Joosef oli täyttänyt 39 vuotta
- ✦ Juuda oli saanut kolme poikaa
- ✦ kaksi vanhinta oli naitettu Tamarille
- ✦ "pitkän aikaa" leskenä ollut Tamar hankkiutuu raskaaksi appikostaan.

17.

Kun luemme Raamatusta mm.

- ✦ Maria raskaana Joosefin matkassa Nasaretista Beetlehemiin
- ✦ Jeesuksen ruoskinta, toista vuorokautta kestänyt valvominen ennen ristiä
- ✦ Pietari nahkurin talossa
- ✦ Paavali ajelehti vuorokauden meressä
- ✦ Rampa Betesdan lammikella

Millaisen lisän nämä tuovat tilanteeseen tai jäljen jättävät tulevaan elämään.

18.

Patriarkoilla "isiltä perittyä"

19.

Abraham

- ✦ Syntyi pakanaperheeseen
- ✦ Oli pari veljeä ja ainakin yksi sisarpuoli
- ✦ Oli äiti ja ainakin yksi äitipuoli
- ✦ Isä sargen iäkäs Abram in syntyessä
- ✦ Oli tullut rikkaaksi "heimopäälliköksi"
- ✦ Tuli isäksi lahes yhdeksänkymppisenä
- ✦ Sai kahdeksan poikaa kolmen naisen kanssa

20.

Iisak

- ✦ Syntyi uskovaan kotiin kauan odotettuna poikana.
- ✦ Sai kasvaa ilman kilpailevia sisaruksia.
- ✦ Sai hengellisen johtajan sekä heimojohtajan kasvatuksen
- ✦ Oli varakkaan heimopäällikön ainoa perillinen.
- ✦ Avioitui 40 vuotiaana

21.

Iisak

- ✦ Eli koko elämänsä yhden vaimon miehenä
- ✦ Kärsi lapsettomuudesta 20 vuotta
- ✦ Kärsi nälkävammasta elämänsä viimeisen kolmanneksen
- ✦ Kiintyi ja suosi toista kaksospoikaa enemmän
- ✦ Elämässään hän liikkui vähän ja vaurastui paljon ollen isäänsäkin varakkaampi.

22.

Jaakob

- ✦ Syntyi nuorempana kaksosena
- ✦ Eli rikkaan ja vaikutusvaltaisen miehen perheessä
- ✦ Isänsä syntynyt uskovaan kotiin, äiti tullut uskoon aikuisena
- ✦ Tuli äidin suosikki lapseksi
- ✦ Jäi lähes varhaispojaksi avioiduttuaan yli 80 -vuotiaana

23.

Jaakob

- ✦ Oli "peämies"
- ✦ Joutui maisamaan "omaa laaketta" katkerimpana enensa suunnasta
- ✦ Ajautui neljän vaimon "loukkoon"
- ✦ Suosi yhtä vaimoa ja hänen poikaansa
- ✦ Aiheutti katkeruutta kymmenessä muussa pojassa
- ✦ Kenäsi Jumalan siunaamana tyhjästä suuren omaisuuden

24.

Joosef

- ✦ Syntyi uskovan isän ja vasta isältään elävästä Jumalasta kuulleen äidin lapseksi.
- ✦ Oli kolme äitipuolta ja kymmenen velipuolta sekä sisarpuolia.
- ✦ Äidillä ja äitipuolilla huonot välit.
- ✦ Sai kuitenkin isältään suosikki vaimon poikana erityiskohtelua
- ✦ Aiheutti kateutta sisarusten kesken.

25.

Joosef

- ✦ Joutui veljen julmuuden kohteeksi ja myytiin orjaksi
- ✦ Palveli orjana tunnollisesti
- ✦ Halusi noudattaa furaanin tahtoa eikä langeta viettielyksille
- ✦ Joutui vankilaan, mutta palveli sielläkin tunnollisesti
- ✦ Vankilasta suoraan pääministeriksi

Polvelta toiselle

1. Ympyröi itsesi mielestäsi oikeaan kohtaa suomalaisena

1 2 3 4 5 6 7

Huono-osainen

Hyväosainen

2. Kerro vähintään kaksi merkittävintä tekijää joiden perusteella määrittelit itsesi edellisessä kysymyksessä.

3. Miten sinun hyvä/huono-osaisuutesi ovat vaikuttaneet toisten/omat valinnat

4. Ketkä ihmiset ovat vaikuttaneet elämääsi eniten (väh. 3)

Sivu 2 / 2

5. Miten osaisit parhaiten ”monistaa” elämäsi positiivisia puolia?

6. Miten sinä voisit olla estämässä huonojen kokemustesi ja puoliesi periytymistä?

7. Mitkä ovat yhteiskunnan tärkeimmät toimenpiteet huon-osaisuuden vähentämiseksi?

8. Millainen vaikuttaja sinä haluaisit olla?

Liite 4

1.

2.

HUONO- TAI HYVÄOSAISUUDEN JATKUMO

- ❖ Raamatussa on monia kohtia, joista voimme lukea ihmisen valinnan seurauksia.
- ❖ Siunaus ja kirous jatkuvat polvesta toiseen.
- ❖ Myös voi käydä siten, että siunaus ei jatku tai kirous katkeaa!
 - ❖ Miksi näin?

Liite 4

3.

HUONO- TAI HYVÄOSAISUUDEN JATKUMO

- ✦ Herra on kärsivällinen, ja hänen hyvytensä on suuri. Hän antaa anteeksi pahat teot ja rikkomukset, mutta ei jätä syyllistä rankaisematta. Aina kolmanteen ja neljänteen polveen hän panee lapset vastaamaan isiensä pahoista teoista.' (Numbers 14:18)
- ✦ Älä kumarrakaan äläkä palvele niitä, sillä minä, Herra, sinun Jumalasi, olen kiiivas Jumala. Aina kolmanteen ja neljänteen polveen minä panen lapset vastaamaan isiensä pahoista teoista, vaadin tilille ne, jotka vihaavat minua. Mutta polvesta polveen minä osoitan armoni nulle tuhansille, jotka rakastavat minua ja noudattavat minun käskyjäni. (Deuteronomy 5:9-10)

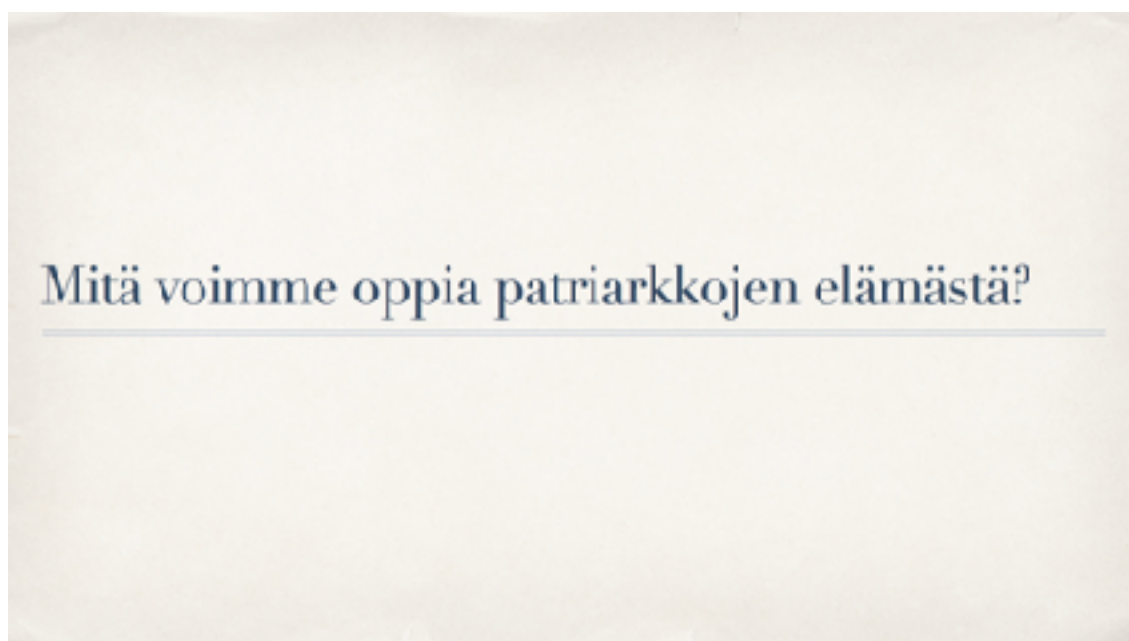
4.

Illan alustus

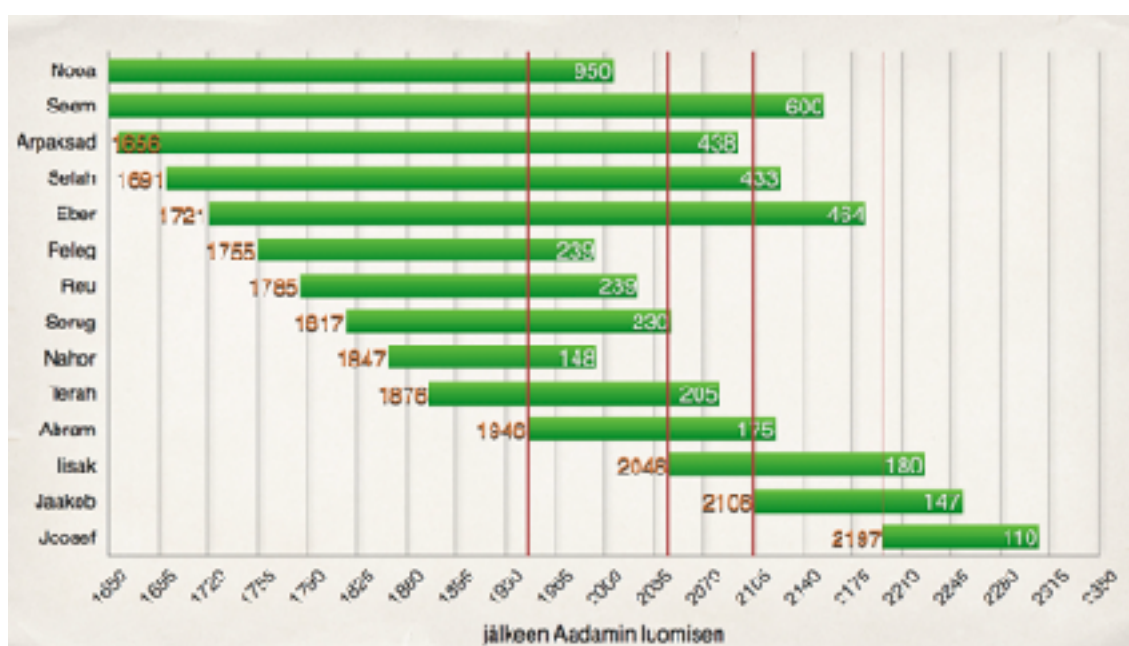
- * Mitä voimme oppia patriarkkojen elämästä?
- * Syitä ja seurauksia

5.

6.

7.

8.

Abraham, Isak & uhraus

- ♦ Minkä ikäinen Isak oli?
 - ♦ Hänestä käytetään alkutekstissä samaa sanaa kuin 30 vuotiaasta Joosefista.
 - ♦ ...Vankilassa meidän karssamme oli eräs heprealainen nuorukainen, henkivartijain päällikön orja... Joosef oli kolmikymmenvuotias tullessaan farakon, Egyptin kuninkaan, palvelukseen... (1. Moos 41:12,46)

9.

Iisak, Rebekka & lapsettomuus

- ❖ Iisak oli nelikymppinen kun hänelle haettiin morsian?
- ❖ Rebekka oli todennäköisesti parikymppinen
- ❖ Lapsettomuus kesti 20 vuotta! Miksi?

Raamattu ei tätä suoran kerro, mutta...
Rebekan lapsuuden kodissa ei tunnettu elävää Jumalaa.

"Ruuhkavuodet" harvemmin tuo ihmisli Jumalan luu. Arjen kiire pitää ajatuksen muualla kuin hengellisissä asioissa.

Lapsettomuuden murhe mahdollisti Rebekalle kaipauksen Jumalan puoleen. Synnytti uskon. Oli valmis kasvattamaan lapset samaan Jumalaan turvaamaan kuin mihin heidän isänsäkin turvasi

10.

Jaakob ja suvun jatkuminen

- ❖ Jaakob oli reilusti yli 70 -vuotias mennessään morsianta hakemaan.
- ❖ Raakel oli paimentamassa lampaista - naiset eivät paimenna lampaista, vain tytöt.
- ❖ Jaakobin ja Raakelin ikäero oli noin 60 -vuotta

11.

Jaakob ja suvun jatkuminen

- ♦ Lähies kaikki Jaakobista kerrottu (lukuunottamatta esikoisuuden ostoa ja sinauksen huijausta) on tapahtunut hänen elämänsä jälkipuoliskolla ikähaarukassa 75-147.
- ♦ Vaikka kunto näytti olevan tuolloin parempi pidempään kuin nykyisin, niin...

Jaakobin veljellä Eesauilla oli ollut vaimo(ja) nelikymppisestä lähtien.

Eesau oli todennäköisesti isosiäsiinä vaiheessa kun Jaakob lähti morsiammen hakun.

Suuresta ikäerostaan huolimatta vaimoihinsa niin hän ainakin molemmat vaimot hautasi, jalkavaimoista ei ole mainintaa.

12.

Juuda ja sukukypsyys

- ♦ Juuda syntyi joitakin vuosia ennen Joosefia
- ♦ Ennen kuin Joosef oli täyttänyt 39 vuotta
- ♦ Juuda oli saanut kolme poikaa
- ♦ kaksi vanhinta oli naitettu Tamarille
- ♦ "pitkän aikaa" leskenä ollut Tamar hankkiutuu raskaaksi appikastaan.

Tuohon aikaan tultiin sukukypsiksi suurin piirtein samoihin ikäisiin kuin nykyäänkin!

13.

Kun luemme Raamatusta mm.

- ✦ Maria raskaana Joosefin matkassa Nasaretista Beetlehemiin
- ✦ Jeesuksen ruoskinta, toista vuorokautta kestänyt valvominen ennen ristiä
- ✦ Pietari nahkurin talossa
- ✦ Paavali ajelehti vuorokauden meressä
- ✦ Rampa Betesdan lammikella

Millaisen lisän nämä tuovat tilanteeseen tai jäljen jättävät tulevaan elämään.

14.

Syitä ja seurauksia

15.

Abraham

- ✦ Syntyi pakanaperheeseen
- ✦ Oli pari veljeä ja ainakin yksi sisarpuoli
- ✦ Oli äiti ja ainakin yksi äitipuoli
- ✦ Isä sargen iäkäs Abram in syntyessä
- ✦ Oli tullut rikkaaksi "hemopäälliköksi"
- ✦ Tuli isäksi lähes yhdeksänkymppisenä
- ✦ Sai kahdeksan poikaa kolmen naisen kanssa

16.

Isak

- ✦ Syntyi uskovaan kotiin kauan odotettuna poikana.
- ✦ Sai kasvaa ilman kilpailevia sisarusia.
- ✦ Sai hengellisen johtajan sekä heimo johtajan kasvatuksen
- ✦ Oli varakkaan hemopäällikön ainoa perillinen.
- ✦ Avioitui 40 vuotiaana

17.

Iisak

- ✦ Eli koko elämänsä yhden vaimon miehenä
- ✦ Kärsi lapsettomuudesta 20 vuotta
- ✦ Kärsi näkövammasta elämänsä viimeisen kolmanneksen
- ✦ Kiintyi ja suosi toista kaksospoikaa enemmän
- ✦ Elämässään hän liikkui vähän ja vaurastui paljon ollen isäänsäkin varakkaampi.

18.

Jaakob

- ✦ Syntyi nuorempana kaksosena
- ✦ Eli rikkaan ja vaikutusvaltaisen miehen perheessä
- ✦ Isänsä syntynyt uskovaan kotiin, äiti tullut uskoon aikuisena
- ✦ Tuli äidin suosikki lapseksi
- ✦ Jäi lähes varhaksipojaksi avioiduttuaan yli 80 -vuotiaana

19.

Jaakob

- ✦ Oli "peimies"
- ✦ Joutui maisamaan "omaa laaketta" katkerimpana onensa suunnasta
- ✦ Ajautui neljän vaimon "loukkoon"
- ✦ Suosi yötä vaimoa ja hänen peikaansa
- ✦ Aiheutti katkeruutta kymmenessä muussa pojassa
- ✦ Keräsi Jumalan siunaamana tyhjästä suuren omaisuuden

20.

Joosef

- ✦ Syntyi uskovan isän ja vasta isältään elävästä Jumalasta kuulleen äidin lapseksi.
- ✦ Oli kolme äitipuolta ja kymmenen velipuolta sekä sisarpuolia.
- ✦ Äidillä ja äitipuolilla huonot välit.
- ✦ Sai kuitenkin isältään suosikki vaimon poikana erityiskohtelua
- ✦ Aiheutti kateutta sisarusten kesken.

21.

Joosef

- ✦ Joutui veljen julmuuden kohteeksi ja myytiin orjaksi
- ✦ Palveli orjana tunnollisesti
- ✦ Halusi noudattaa Jumalan tahtoa eikä langeta viettelyksille
- ✦ Joutui vankilaan, mutta palveli sielläkin tunnollisesti
- ✦ Vankilasta suoraan pääministeriksi

22.

Pohdintaa & keskustelua

- ✦ Olemme oman historiamme summa
 - ✦ Minkä asioiden läsnäolo tai puute vaikuttaa eniten ihmisen elämään?
 - ✦ Miten voisi korostaa hyviä asioita huonojen kustannuksella?
 - ✦ Mikä suhde on ympäristötekijöillä ja perintötekijöillä?
 - ✦ Mitkä olisivat parhaat tavat katkaista huonojen ympäristötekijöiden vaikutus sukupolviin? (lyhyellä ja pitkällä aikavälillä)

23.

Pohdintaa & keskustelua

- ✦ Olemme valmistamassa tulevaisuuttamme
 - ✦ Mikä vaikutus elävällä uskolla on hyvä- tai huono-osaisuuteen?
 - ✦ Kumpi todennäköisemmin johtaa elävän Jumalan suhteen syntymiseen?
 - ✦ Onko siunaus sekä hyväosaisuus ja pahat teot sekä huono-osaisuus ymmärrettävä tarkoittavan samaa?
 - ✦ Miten ne eroavat?

24.

Elävän Jumalan seuraajana...

- ✦ Iän on erikoistunut "loppuelämän" muutoksiin
 - ✦ Tässä ajassa käänös oikeaan suuntaan ja iankaikkisuudessa kaikki kohdalleen.
- ✦ Jeesus ei poista "haavojasi" (jätti myös omaan ruumiiseensa sovituksen jäljet), mutta voi parantaa ne siten, että ne eivät enää vaivaa.